

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ERNEST HEMINGVEJ
ODABRANA DELA U ŠEST KNJIGA
KNJIGA II
Ernest Hemingvej
ZBOGOM ORUŽJE
Naslov originala
Ernest Hemingway
A FAREWELL TO ARMS

S engleskog preveo
Radojica V.. Āiroviae
MATICA SRPSKA

G. A. FAJFERU

PREDGOVOR

Ova knjiga je pisana u Parizu (Francuska), Ki Vestu (Florida), Pigotu (Arkanzas), Kansas Sitiju (Misuri), Še-ridanu (Vajoming), a prvi rukopis u grubom obliku završen je blizu Big Horna, u Vajomingu. Poèeo sam <hi je pišem prvih zimskih meseci 1928. godine a završio je septembra iste godine. Prvu redakciju doživela je u jesen i u zimu 1928. godine u Ki Vestu, a poslednju u Parizu, u proleæe 1929. godine.

Dok sam pisao prvi rukopis, u Kansas Sitiju mi se, pomoæu „carskog reza“, rodio drugi sin Patrik, a kad sam vršio drugu redakciju otac mi je izvršio samoubi-stvo u Ouk Parku, u Illinoisu. Kada sam je završio još mi nije bilo punih trideset godina, a onog dana kada je objavljena, došlo je do kraha na svetskom tržištu. Odu-vek sam mislio da je otac mogao da saèeka taj događaj, ali, eto on se tada, možda, i suviše požurio. Ne volim da o tome donosim bilo kakav sud jer sam svoga oca mnogo voleo.

Jasno se sedam svih ovih stvari koje su se dogodile i svih mesta u kojima smo živeli, živo se seæam i prijatnih i neprijatnih trenutaka koje smo te godine imali. Ali se još jasnije seæam svog saživljavanja s knjigom i svakodnevnog opisivanja onog što se u njoj događalo. Opisujuæi tu zemlju, i ljude i stvari koje su se dogodile, OSeæao sam se sreænijim nego što sam ikada bio. Svakog dana sam èitao rukopis od poèetka do mesta gde Mm slao s pisanjem, i svakog dana sam prekidao rad

kada mi je još sve išlo glatko i kada sam znao šla æe se dalje desiti.

Èinjenica da je ova knjiga u stvari tragedija, nije me èinila nesreænim, jer sam verovao da je i sam život tragedija i znao sam da može da ima samo jedan kraj. Ali samo saznanje da ste kadri da uèinite nešto veliko, da stvorite nešto dovoljno istinito, što vas èini sreænim kad èitate, i da to radite svakog radnog dana — stvaralo mi je mnogo veæe zadovoljstvo nego što sam ga ikad dotad imao. Osim loga ništa više nije imalo važnosti za mene.

Hemingway Ernest - Zbogom oružje

Ranije sam bio objavio jedan roman. Kada sam ga počeo, ništa nisam znao o pisanju romana, pa sam ga svakog dana pisao suviše brzo i do potpune iscrpljenosti. I tako je taj prvi rukopis bio veoma rđav. Napisao sam ga za šest nedelja i morao da ga potpuno preradim. Prilikom te prerade mnogo sam naučio.

Moj izdavač Earls Skribner, koji mnogo zna o knjigama, a koji o izdavačkom poslu, po svemu sudeći zna onoliko koliko je to potrebno i koji, što iznenađuje, zna nešto i o knjigama, zatražio je od mene da napišem šta mislim o ilustracijama i da li jedna knjiga treba da bude ilustrovana. Na ovo se može odgovoriti sasvim jednostavno: ukoliko umetnik nije isto toliko dobar ili čak bolji slikar ili crtač nego što je pisac pisac, onda za pisca ne postoji nešto što ga može više razočarati nego kad vidi da je stvari, mesta i ljude, kojih se seća, nacrtao i prikazao neko koji tamo uopšte nije bio.

Kada bih napisao neku knjigu koja se odigrava na Bahamskim ostrvima, voleo bih da je ilustruje Vinslou Homer, pod uslovom da ne ilustruje, već prosto naslika Bahamska ostrva i sve ono što je tamo video. Kad bih bio Gi de Mopasan, što je, na svaki način, velika stvar, voleo bih da moje delo bude ilustrovano crtežima i slikama Tuluz Lotreka, Renoarovim scenama iz prirode, iz srednjeg doba njegovog stvaralaštva, a tome bih još dodao moje normandijske pejzaže, jer ih dosad ni jedan slikar nije bolje naslikao.

Mogli biste tako nastaviti i sa drugim piscima i izno-?iii šta biste voleli da imate kad biste bili na njihovom mestu. Mi svi ti pisci su mrtvi, a isto tako i svi ti slikari, .ujedno s Maksom Perkinsom i drugima koji su pomrli prošle godine. Bez obzira na to ko je umro te godine, dobra je stvar što u tom pogledu ta godina nije onako rđava kao što je bila prošla, ili kao 1944, ili pak rana .?ima i proleće 1945. godine. To su bile godine u kojima je izgubljeno mnoštvo ljudi.

Kada je ova godina počela u San Veliju, u Ajdahu, sa šampanjcem koji je drugi plaćao i s ljudima koju su sasvim ozbiljno igrali neku vrstu igre, u kojoj se trebalo provući ispod zategnutog konopca ili drvenog štapa, a da ih pri tom ne dodirnu svojim prevelikim stomacima, nosevima, remenjem na tirolskim žaketima i drugim istaknutim delovima tela — sedeo sam u jednom uglu sa mis Ingrid Bergman, pijuci šampanjac naših zajedničkih domaćina i rekao joj — Kæeri, ovo će biti najgora godina koju smo ikad videli. (Izostavio sam odgovarajuće prideve koje sam pri tom izgovorio).

Mis Bergman me je upitala zašto će ovo biti tako rđava godina. Ona je lično proživela izvestan broj lepih godina i nije bila sklona da prihvati moje gledište. Rekao sam joj da to ne bih mogao da objasnim u pojedinostima, jer raspolazem samo oskudnim engleskim jezikom a pogrešan mi je i način izražavanja, ali da znam da će to biti rđava godina iz mnogih još nepovezanih zapažanja; a sam prizor ovog obilja i veselog provlaćenja leđima ispod zategnutog konopca ili drvenog štapa nije me mogao u to razuveriti. Na tome smo završili razgovor.

Tako je ova knjiga prvi put objavljena onog dana 1929. godine kada je došlo do kraha na tržištu. A ilustrovano izdanje će se pojaviti ove jeseni. Skot Ficdže-rald je mrtav, Tom Volf je mrtav, Džim Džojls je mrtav (onaj fini sadrug toliko različit od zvaničnog Džojlsa njegovih biografija koji su me jednom prilikom, kada sam bio pijan, pitali da li ne mislim da je njegov rad bio isuviše malograđanski!), Džon Bišop je mrtav, Maks Pcrkins je mrtav. Mnoštvo ličnosti koje treba da budu mrtve, takođe su mrtve; vise glavom nadole ispred prepunih stanica u Milanu, ili su obešene na ovaj ili onaj način u isuviše bombardovanim nemačkim gradovima. Mrtvi su takođe i svi oni bezimni ljudi od kojih je većina mnogo volela život.

Naslov ove knjige je „Zbogom oružje“, ali, na žalost, za sve ovo vreine (izuzev tri

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

godine) otkako je napisana stalno se u nekom obliku vodi rat. Neki su imali običaj da kažu — zašto je ovaj čovek tako preokupiran i prosto opsednut ratom. Međutim, sada, posle 1933. godine, možda je svima jasno zašto jedan pisac treba da bude zainteresovan stalnim, besmislenim, ubilačkim i prljavim ratnim zločinima. S obzirom na to da sam bio u mnogim ratovima, siguran sam da imam predrasudu, i nadam se da sam pun predrasuda. Ali čvrsto je uverenje pisca ove knjige da se u ratovima bore najdivniji ljudi koji postoje, ili, ako hoćete, samo ljudi koji su sve divniji ukoliko ih srećete bliže mestu gde se vode borbe. Ali ratove stvaraju, izazivaju i započinju isključivo ekonomske suprotnosti, a vode ih svinje koje nastoje da izvuku korist iz njih. Smatram da sve one ljude koji teže da pomoću rata dođu do profita i koji pomažu da se on izazove treba veće prvog dana rata da pobiju ovlašćeni predstavnici lojalnih građana njihove zemlje, koji će ratovati.

Pisac ove knjige bio bi veoma zadovoljan da na sebe preuzme odgovornost za ova ubijanja ako bi ga legalno delegirali oni koji će se boriti, i da se stara da se sve to izvršava što je moguće humanije i ispravnije (neki od ovih ubijenih bez sumnje će se ponašati korektnije nego drugi), i da vodi računa o tome da sva tela budu pristojno sahranjena. Može se čak urediti da se sahranjuju u celofanu, ili u nekoj novijoj plastičnoj materiji. Ako, na kraju dana, postoji neki dokaz da sam na bilo koji način izazvao novi rat, ili da nisam ispravno izvršavao dodeljene mi dužnosti, bio bih spreman, ako ne i zadovoljan, da me strelja ono isto streljačko odeljenje / da budem sahranjen u celofanu, ili bez njega, ili pak da mi nago telo bude ostavljeno na nekom brdu.

I tako, evo vam knjige od pre skoro dvadeset godina, a ovo joj je predgovor.

Ernest Hemingvej

I ulca Virdžija,

Sun Francisko de Paula, Kuba 30. juna 1948.

GLAVA I

11 po/no leto te godine živeli smo u seoskoj kući koja je preko reke i ravnice gledala na planini-. Korilo reke je bilo puno šljunaka i oblutaka, luvih i beličastih na suncu, a voda, bistra i plaho-Vita, plavila se u rukavcima. Jedinice su prolazile drumom pored kuće, a prašina koja se za njima podizala zasipala je lišće na drveću. Prašinom su bila zasuta i stabla s kojih je te godine lišće počelo rano da opada. Posmatrali smo čete kako prolaze drumom, kako se diže prašina i kako pada lišće uskovitlano povetarcem. Vojnici su promicali i iza njih je ostajao drum, ogoleo i beo, prošaran samo lišćem.

Ravnica je bila obilno zasejana usevima; bilo je tu i mnogo voćnjaka, a iza ravnice su se uzdizala mrka i ogolela brda. Po njima su se vodile borbe, i noću smo mogli da vidimo odbleske artiljerijske vatre koji su u mraku ličili na letnje munje. Noći su bile hladne i nije se osećalo da nailazi oluja.

Ponekad smo u tmuni čuli kako vojnici prolaze ispod prozora, i topove koje su vukli traktori. Noću je saobraćaj bio veoma živ; na drumovima je bilo

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

mного mazgi natovarenih sanducima, bilo je sivih kamiona koji su prevozili ljude, i drugih vozila s raznim tovarima prekrivenim šatorskim platnima, koja su se nešto sporije kretala. Bilo je tu i velikih topova koje su danju prevlaèili traktori, dugih topovskih cevi prekrivenih zelenim granama, a i traktora pokrivenih zelenim lisnatim granèicama i vinovom lozom. Prema severu nam je bio otvoren pogled preko doline tako da smo mogli posmatrati šumu kestenova, a iza nje još jedno brdo na toj strani reke. I za ovo brdo se takoèe vodila borba, ali bez uspeha. U jesen, kada su došle kiše, lišæe je sasvim opalo s kestenova, grane su im ogolele a stabla potamnela od kiše. Vinogradi su se proradili. I njihove sranèice su takoèe bile ogolele; èitav kraj je bio mokar, siv i jesenski umrtvljen. Magla se širila iznad reke a oblaci iznad brda, kamioni su rasprskavali blato po drumu, vojnici su bili blatnjavi i prokisli u svojim ogrtaèima; puške su im bile mokre, a ispod ogrtaèa visile su im na prednjoj strani opasaèa po dve kožne fišeklije — sive kožne fišeklije prepune šaržera s tankim, dugim mecima kalibra 6,5 mm — ispupèene ispod ogrtaèa tako da su ljudi, prolazeæi drumom, lièili na žene u šestom mesecu trudnoæe.

Bilo je i malih sivih automobila koji su se brzo kretali; pored šofera obièno je sedeo jedan, a na zadnjim sedištima A'íše oficira. Ti automobili su rasprskavali blato više nego i sami kamioni. Ako je jedan od oficira na zadnjem sedištu bio sasvim malog rasta i sedeo između dvojice generala, toliko mali da mu ne biste mogli videti lice, veæ samo vrh šapke i uzani deo potiljka, i ako su se kola kretala izuzetno velikom brzinom — onda je to verovatno bio kralj. On je tada živeo u Udinama i ovako je skoro svakog dana izlazio da bi video kako se odvijaju stvari. A stvari su se odvijale veoma rðavo.

Poèetkom zime kiše su stalno padale, a s kišama je došla i kolera. Ali kolera je najzad bila obuzdana i od nje je na kraju umrlo samo sedam hiljada vojnika.

16

2 Ernest Hemingvej, II

17

GLAVA II

Sledeæe godine je bilo mnogo pobeda. Brdo koje se nalazilo s one strane doline i padina brežuljka gde su rasli kestenovi, bili su zauzeti, a bilo je pobeda i iza ravnice, na

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

visoravni prema jugu. U avgustu smo prešli reku i nastanili se u jednoj kući u Gorici. Kuća je imala vodoskok, mnogo gustog senovi-tog drveća u vrtu ograđenom zidom, i mali Tino-grad, s rumenom puzavom lozom uz samu kuću. Borba se sada vodila s one strane susednih brda i nije bila udaljena više od jedne milje. Grad je bio vrlo lep a kuća sasvim udobna. Iza nas je proticala reka; grad je bio osvojen vrlo lako, skoro neoštećen, ali brda iza njega nismo mogli zauzeti. Bilo mi je veoma milo što je izgledalo da Austrijanci žele da se jednog dana vrate u ovaj grad kad se rat bude završio, jer ga nisu bombardovali tako da bi ga uništili. Bombardovali su ga sasvim malo, i to isključivo iz vojnih razloga. Stanovništvo je i dalje živelo u gradu, u kome je bilo bolnica i kafana, i artiljerije gore u poboženim ulicama; bile su i dve javne kuće, jedna za vojnike a druga za oficire; krajem leta su noći bile hladnjikave, u brdima iza grada vodila se borba, gvozdeni železnički most bio je oštećen granatama, kraj reke gde su se vodile borbe štrcao i razoreni tunel, drveće oko trga i dugački drvored Koji je vodio prema trgu bili su neoštećeni, uz to je u crkvi bilo još i devojaka, i kralj koji prolazi svojom kolima, kome se sada pokatkad može ugledati i lice, i malo vretenasto telo, i siva bradica, šiljata iha. U jarca. Sve ovo, s neizbežnom unutrašnjom, koje su izgubile zidove od bombardovanja, s malterom i razdrobljenim kamenjem po vrtovima, a ponekad i na ulicama, i s povoljnim razvojem opet i ja na Krasu — učinilo je da se ova jesen veoma liči i kovala od prethodne, kada smo se nalazili izvan grada. A i sam rat se bio izmenio.

Hrastova šuma na brdu iza grada bila je uništena. Kad smo letos došli u grad bila je zelena, a sada su od nje ostali samo panjevi, rascepljena stabla i razrivena zemlja. Kad sam jednog dana, krajem jeseni, bio tamo gde se nekad nalazila ta šuma, ugledao sam oblak kako prelazi preko brda. Brzo se kretao, sunce je nekako postalo tamnožuto i čitav kraj je odjednom dobio sivkastu boju. Taj oblak je ubrzo zaklonio nebo, spustio se niz planinu i mi se odjednom našli u njemu. Sneg je počeo da pada. Padao je nošen vetrom, prekrivao zemlju iz koje su štrcali hrastovi panjevi, padao po topovima a zasuo staze koje su vodile do nužnika iza rovova.

Docnije sam dole u gradu posmatrao kako pada sneg. Gledao sam kroz prozor javne kuće, one koja je bila namenjena oficirima, gde sam sedeo s jednim prijateljem i ispijao s njim bocu „astija“. Posmatrajući kako krupne snežne pahuljice lagano padaju, znali smo da je za ovu godinu sve gotovo.

Gore, uz reku, brda još nisu bila osvojena. Ni jedno od brda s one strane reke nije bilo zauzeto. Sve je ostalo za sledeću godinu. Moj prijatelj je spasio sveštenika iz naše menaže kako prolazi ulicom, koračajući pažljivo po lapavici, pa je kucnuo u prozor da bi privukao njegovu pažnju. Sveštenik podiže pogled. Ugleda nas i nasmeši se. Moj prijatelj mu mahnu rukom da uđe, ali sveštenik odmahnu glavom i produži da ide svojim putem. Te večeri smo u menaži imali špagete koje smo svi jeli brzo i ozbiljno, podižući ih viljuškom iznad glave i gutajućih polako krajeve što su im slobodno visili, ili smo ih još više dizali i usisavali, zaiivajućih ih vinom iz opletenog balona. Balon se njihao u metalnoj ljušci i kada bismo mu kažiprstom povukli gliju, u usta, držanu istom rukom, poteklo bi prozirno rumeno, prijatno i oporo vino. Posle toga jela kapetan je počeo da zadirkuje sveštenika.

Sveštenik je bio mlad i lako bi pocrveneo. Nosio je uniformu kao i svi mi, samo je imao krst na tamnocrvenoj kadifi iznad levog grudnog džepa sive bluze. Kapetan je, verovatno zbog mene, govorio najjednostavnijim italijanskim da bih ga mogao sasvim razumeti i da mi ništa ne bi promaklo.

„A sveštenik danas s devojkama!“, reče kapetan gledajući u sveštenika i mene.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Sveštenik se na-smeja, pocrvene i odmahnu glavom. Kapetan ga je èesto bockao.

„Zar nije istina?“, upita kapetan. „Danas sam video sveštenika s devojkama.“

„Nije istina“, reèe sveštenik. Ovo zadirkivanje je zabavljalo druge oficire.

„Sveštenik ne s devojkama. Sveštenik nikad s ilrvo jkama“, objašnjavao je kapetan meni. Zatim ii/e moju èašu i napuni je, gledajuæi me èitavo vrsnu pravo u oèi, ne gubeæi ipak sveštenika iz vida. r

„Sveštenik svake noæi ‚pet odsto'1“. Svi za stol) se zasmajaše. „Vi me razumete? Sveštenik svake noæi ‚pet odsto'." Namignuo je i glasno se nasmejao. Sveštenik je to primio kao šalu. >

„Papa želi da Austrijanci dobiju rat“, reèe ma-

„On voli Franju Josifa. Njemu odatle dolazi no V.H . Ja sam bezbožnik.“

„Jeste li ikad èitali Crno prase?“ upita poruènik. „Daæu vam jedan primerak. Ta knjiga je pokolebala moju veru.“

„To je prljava i grešna knjiga“, reèe sveštenik. „Ne verujem da vam se stvarno sviða.“

„To je veoma korisna knjiga“, nastavi poruènik. „U njoj se govori o onakvim sveštenicima. Vani;! bi se svidela“, obrati se meni. Nasmeših se na sveštenika, a on mi uzvratil osmeh preko plamena sveee i dobaci mi:

„Nemojte je èitati!“

„Ja æu vam je dobiti“, dodade poruènik.

„Svi su ljudi koji misle bezbožnici“, reèe major. „Pa ipak, ne verujem slobodnim zidarima.“

„Ja verujem slobodnim zidarima“, reèe poruènik. „To je plemenita organizacija.“

Neko je ušao i u tom trenutku kroz otvorena vrata videh kako pada sneg.

„Sada više neæe biti ofanzive kada je poèeo sneg“, reko.

' [talijanska fraza „Cinque per cento“ za polno samo fudovoljavanje. (Primedba prevodioca).

„Naravno da neæe“, složi se major. „Trebalo bi da idete na odsustvo. Trebalo bi da odete u Rim, Napulj, Siciliju ...“

„Trebalo bi da posetite Amalfi“, reèe poruènik.

„Napisæu vam kartu za moju porodicu u Amalfiju. Voleæe vas kao sina.“

„Trebalo bi da ode u Palermo.“

„Neka ode i na Kapri.“

„Hteo bih da odete u Abruce i da posetite moju porodicu u Kaprakotiju“, reèe sveštenik.

„Slušajte ga samo kako govori o Abrucima. Pa tamo ima više snega nego ovde! On ne želi da gleda seljake. Pustimo ga neka ide u centre kulture i civilizacije.“

„Njemu su potrebne lepe devojke. Daæu vam adrese nekih mesta u Napulju. Lepe, mlade devojke ... u pratnji svojih majki. Ha! ha! ha!“ nasmeja se kapetan i ispruži otvorenu šaku s palcem okrenutim nagore i rastavljenih prstiju, kao kada se prave razne slike na zidu pomoæu senki. Njegova šaka je bacala senku na zid. Govorio je najjednostavnijim jezikom. „Otiæi æete kao ovaj“, pokazao je na palac „a vratiaæete se kao ovaj“, dodirnuo je mali prst. Svi su se srnej ali.

„Pogledajte“, nastavi kapetan. Opet je ispružio ruku tako da je svetlost svece bacala senke na zid. Poèeo je sa uzdignutim palcem i redom davao imena palcu i ostalim prstima: „Potporuènik (palac), poruènik (kažiprst), kapetan (srednji prst), major (domali prst) i potpukovnik (mali prst). Odlazite kao potporuènik, a vraæate se kao potpukovnik!“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Svi se ponovo nasmejaše. Kapetan je imao velikog uspeha svojom igrom prstima. Pogledao je u svemir i ka i uzviknuo: „Svake noći sveštenik, pet od-ih” i opet prsnuše u smeh.

„Morale odmah na odsustvo”, reče major.

„Olcio bih da pođem s vama i da vam svašta

polako”, reče poručnik.

„Kada se vratite, donesite gramofon.” „Donesite dobre operne ploče.” „Donesite Karuza.”

„Nemojte donositi Karuza. On se dernja.”

„A zar vi ne biste želeli da se možete dernjati kao on!”

„On se dere. Kažem, on se dere!”

„Voleo bih da odete u Abruce”, reče sveštenik. „Ali osi ali počeše da galame. „Tamo je dobro za lov. Zavoleli biste ljude i, mada je hladno, tamo je uvek vedro i suvo. Mogli biste odsesti kod moje porodice. Moj otac je poznati lovac.”

„Hajdemo”, reče kapetan. „Pođimo u kupleraj pre nego što se zatvori.”

„Laku noć!” rekoše svešteniku.

„Laku noć!” odgovori on.

GLAVA III

Kada sam se vratio na front, još smo se nalazili u istom gradu. Bilo je mnogo više topova na o-kolnim poljima, a došlo je i proleće. Polja su bila ozelenela, na vinogradima su izbile zelene mladice, na drveću duž puta pojavilo se sitno lišće a povetarac je pirkao s mora. Ugledao sam grad sa brežuljkom i starinskim zamkom iznad njega, uokviren brdima, s planinama pozadi, mrkim planinama sa ponešto zelenila na padinama. U gradu je bilo više topova, bilo je i nekoliko novih bolnica, na ulicama ste mogli sresti Engleze, ponekad i Engleskinje, a još nekoliko kuća je bilo pogođeno granatama. Bilo je toplo, pravo prolećno vreme. Išao sam duž drvoreda, zagrejan suncem, i ustanovio da još stanujemo u istoj kući i da je sve izgledalo onako kao što je bilo kad sam otišao. Vrata su bila otvorena; napolju, na suncu, sedeo je na klupi jedan vojnik, bolnička kola su čekala ispred vrata, a kada sam ušao, zapahnuo me miris bolnice i mermernih podova. Sve je bilo isto onako kao što je bilo kad sam otišao, osim što je sada bilo proleće. Pogledao sam kroz vrata velike sobe i ugledao majora kako sedi za svojim stolom; kroz otvoreni prozor u sobu su

I In.ili sunčevi zraci. Nije me primetio. A ja ni-

nii ii.iii (I. i li da uđem i da se javim ili da pre IM i iileni gore i da se uredim. Odlučih se da odim nt gore.

Soba u kojoj sam stanovao s poručnikom Ri-n. ilili i ? -111 gledala je na dvorište. Prozor je bio otvo-iii, krevet mi je bio prekriven æebetom, a stvari su 1111 vlsile na zidu — gas-masku u duguljastoj lime-ii” I kutiji i èelièni šlem o istom klinu. Pored kre-). u

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

nalazio se moj pljosnati sanduk, a moje zimske kožne èizme, bleštave od ulja, stajale su na sanduku. Moja austrijska snajperka, sa svojom plavu 'a si om osmouglom cevi i divnim tamnim orahovim, za obraz podešenim kundakom, visila je iznad oba kreveta. Setio sam se da je durbin koji joj pripada zakljuèan u sanduku. Poruènik Rinaldi je u loni èasu spavao na drugom krevetu. Probudio se kad je èuo da sam u sobi i ustao je.

„Ciao!“ reèe on. „Kako si se proveo?“

„Sjajno.“

Rukovali smo se. On me je zagrlio i poljubio. „Uf!“ rekoh.

„Prljav si. Treba da se opereš. Gde si bio i šta si sve radio? Odmah mi sve isprièaj.“

„Išao sam svuda. Milano, Firenca, Rim, Napulj, Vila San Đovani, Mesina, Taormina ...“

„Govoriš kao red vožnje. Jesi li doživio neku lepu avanturu?“

„Jesam?“

„Gde?“

„Zdravo!“

„U Milanu, Firenci, Rimu, Napulju ...“

„To je dosta! Reci mi iskreno koja je bila najbolja.“

„Ona u Milanu.“

„To je zato što je bila prva. Gde si je sreo? U „Kovi“? Kuda ste išli? Kako si se oseæao? Smesta mi sve isprièaj. Jeste li ostali èitavu noæ?“

„Da.“

„To nije ništa. Sada i ovde imamo lepih devo-jaka. Nove devojke, koje nikad ranije nisu bile na frontu.“

„Sjajno.“

„Ne veruješ mi? Otiæi æemo popodne i videæeš. A u gradu imamo lepih Engleskinja. Sada sam zaljubljen u mis Berkli. Odvešæu te k njoj. Verovatno æu se i oženiti njome.“

„Treba da se operem i javim. Da li ko sada radi?“

„Otkada si otišao, imali smo samo promrzline, otoke, žuticu, gonoreju, samoranjavanja, zapaljen je pluaèa i tvrde i meke èireve. Svake nedelje poneko bude ranjen od kamenja razbijenog granatama. U stvari, malo ima ozbiljno ranjenih. Iduæe nedelje rat opet poèinje. Možda opet poèinje. Tako bar kažu. Šta misliš, da li æu dobro uèiniti ako mis Berkli uzmem za ženu ... naravno posle rata?“

„Pa svakako“, odgovorili i napunih lavor vodom.

„Noæas æeš mi sve isprièati“, reèe Rinaldi. „A sada moram da produžim da spavam da bih bio svež i lep za mis Berkli.“

Skinuo sam bluzu i košulju i oprao se hladnom vodom u lavoru. Dok sam se trljao ubrusom gledao sam po sobi, kroz prozor i na Rinaldija koji i l u. na krevetu zatvorenih oèiju. Izgledao je li po, l>M> je mojih godina i poticao iz Amalfija. Voleo ji svoj liirurški poziv i bili smo veliki prijatelji. l >. .1. ..mi ga posmatrao, otvorio je oèi.

„Imaš li nešto novca?“

„l mani.“

„Pozajmi mi pedeset lira.“

nlisao sam ruke i izvadio novèanik iz bluze koja je visila na zidu. Rinaldi uze novèanicu, previ lc ne dižuæi se iz kreveta i gurnu u džep od panta-Lona. Nasmehio se.

„Moram da stvorim kod mis Berkli utisak da ..im prilièno bogat èovek. Ti si moj veliki, dobri prijatelj i finansijski zaštitnik.“

„Idi do đavola!“ rekoh.

Te noæi sam u menaži seo pored sveštenika. Bio je razoèaran i neoèekivano uvređen

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

što nisam Otišao u Abruće. Pisao je svom ocu da æu doæi i oni ta sve pripremili. I sam sam se nelagodno oseæao kao i on, i nisam mogao da razumem zašto nisam olišao. A u stvari sam Źeleo da to uèinim i pokušao sam da mu objasnim kako su se odvijale stvari. Na kraju je uvideo i razumeo da sam ja stvarno Źeleo da odem i time je skoro sve bilo u redu. Popio sam mnogo vina i, posle kafe i strege, onako omamljen vinom, objašnjavao sam kako mi ne èinimo stvari koje Źelimo da uèinimo; nikad ne èinimo takve stvari.

Nas dvojica smo razgovarali dok su se ostali prepirali. Źeleo sam da odem u Abruće. Nisam otišao ni u jedno mesto gde su putevi smrznuti i tvrdi kao gvoŹde, gde je vedro, suvo, hladno, a sneg suv i pršav, gde se u snegu vide zeèji tragovi, gde seljaci skidaju šešire i nazivaju vam boga i gde ima dobre lovine. Nisam otišao ni na jedno takvo me-sto, veæ sam odlazio u zadimljene kafane, provodio noæi kada se soba okreæe u glavi i kada se mora pogledati u zid da bi to prestalo, noæi u krevetu, u pijanstvu, kada èovek zna da postoji samo ono što je tu i doŹivljuje neobièna uzbuðenja pri buðenju i ne znajuæi ko je bio s njim, kada je sav svet nestvaran u tmini i tako uzbudljiv da èovek mora nastojati da ga opet prepozna, kada se mora truditi da u noæi ni o èemu ne vodi raèuna, siguran da je to sve, baš sve, apsolutno sve, i da se ni za šta ne treba brinuti. Odmah potom èovek postaje zabrinut, i spava, i ujutru se probudi sa svim tim, iako je sve to nestalo, i sve postalo oštro, muèno i jasno. A ponekad doðe i do prepirke oko raèuna. Ponekad je ipak sve to prijatno, neŹno i toplo, i doruèak i ruèak. A nekad sva ta lepota nestane, pa ste zadovoljni što ste izišli na ulicu, ali uvek sledeæeg dana sve to poèinje iznova, poèinje i druga noæ. Nastojao sam da prièam o noæi i o razlici izmeðu noæi i dana, i kako je noæ bila bolja osim ako dan nije bio vedar i hladan, i nisam umeo sve to da izrazim, kao što to ne umem ni sada. Ali ko je to doŹiveo, on to dobro zna. Sveštenik to nije doŹiveo ali je razumeo da sam ja stvarno Źeleo da idem u Abruće a nisam otišao, i mi smo i dalje ostali prijatelji, s mnogim sliènim ukusima, ali i sa razlikama. On je uvek znao ono što ja nisam znao a znao je i ono što sam, kad bih nauèio, bio uvek kadar da zaboravim. Naravno, ja to tada nisam znao ali sam docnije nauèio. U meðuvremenu, svi smo još bili u menaŹi, veèera je bila završena i razgovor nastavljen. Nas dvojica smo prestali da razgovaramo i kapetan je poreo da vièe:

„Sveštenik nije sreæan. Sveštenik nije sreæan lie/. tlevojaka.”

„Ia sam sreæan!” reèe sveštenik.

„Sveštenik nije sreæan. Sveštenik Źeli da Austri-i mri pobede”, reèe kapetan.

Ostali su slušali. Sveštenik odmahnu glavom.

„Ne, ja to ne Źelim”, reèe sveštenik.

„Sveštenik Źeli da mi nikad ne napadamo. Zar vi Źelite da mi nikad ne napadamo?”

„Ne. Kad je veæ rat, smatram da moramo i napadati.”

„Moramo napadati! Mi hoæemo da napadamo!” Sveštenik potvrdno klimnu glavom.

„Pustite ga”, reèe major. „On je u pravu.” „U svakom sluèaju, on ne moŹe ništa uèiniti”, reèe kapetan. Svi ustadosmo i napustismo sto.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

GLAVA IV

Ujutru me probudila baterija iz susednog vrta. Ugledao sam sunce kako ulazi kroz prozor, pa ustah iz kreveta. Otišao sam do prozora i pogledao napolje. Šljunkovite staze bile su vlažne a trava mokra od rose. Baterija je dvaput opalila i oba puta sam osetio udar vazduha i tresak prozora; i pidžama mi je zalepršala. Nisam mogao da vidim topove, ali je bilo oèigledno da su pucali taèno preko nas. Bilo je dosadno što se tu nalaze, ali ipak ugodno što nisu bili veæi. Dok sam gledao u vrt, èuo sam kako neki kamion prolazi na drumu. Obukao sam se, sišao niz stepenice, popio malo kafe u kuhinji i otišao do garaže.

Ispod dugaèke šupe bilo je poredano deset kola, jedna pored drugih. Bila su to teška, zatupasta bolnièeka kola, obojena sivo i građena kao velika kola za prenos nameštaja. U dvorištu su mehanièari popravljali jedna od njih, još troja su se nalazila u previjalištu gore, u brdima.

„Da li ikad gađaju ovu bateriju?“ upitao sam jednog mehanièara.

„Ne, sinjor tenente¹, zaklonjena je malim brežuljkom.“

„Kako je inaèe?“

„1'a, nije tako rđavo. Ova mašina nije dobra, .ili druge guraju.“ Prestao je da radi i nasmejao se. „1. u- li bili na odsustvu?“

„Jesam, bio sam.“

Mehanièar je obrisao ruke o svoj džemper i Opel sc nasmešio.

„Jeste li se lepo proveli?“

„Divno“, reko. „Šta je s tim kolima?“

„Ništa ne valjaju. Kvari se jedna stvar za drugom.“

„A šta im je sad potrebno?“ „Novi toèkovi.“

¹ Poruènice. (Prim. prev.).

Ostavio sam ih da rade. Kola su izgledala nekako bedno i prazno s otvorenim motorom i delo-vi i na rasturenim na klupi za rad. Otišao sam u šupu i razgledao ostala kola. Bila su uglavnom èista; neka su bila tek oprana, a ostala još prašnjava. Pažljivo sam pregledao gume tražeæi zasekotine i ogrebotine od kamenja. Izgledalo je da su sve u dobrom òianju. Oèigledno je bilo svejedno da li sam ja tu da nadgledam ili nisam. Zamišljao sam da od mene u velikoj meri zavisi stanje kola, bez obzira na to da li se izvesni delovi mogu nabaviti ili ne. Zamišljao sam da od mene zavisi uklanjanje bolesnih i i.injenih iz previjališta bez ikakvog zastoja, zatim prebacivanje preko brda do prvog prihvatilišta, a odatle raspoređivanje po bolnicama prema dokumentima. Međutim, bilo je oèigledno da je potpuno ivejedno da li sam ja tu ili nisam.

„Je li bilo kakve muke oko nabavke delova?“ upitao sam narednika-mehanièara. „Nije, sinjor tenente.“ „Gde se sada nalazi benzinska stanica?“ „Na istom mestu.“

„Dobro“, reko i vratih se u kuæu gde popih još jednu solju kafe za stolom u menaži. Kafa je bila bledosiva i zaslađena kondenzovanim mlekom. Kroz prozor se videlo divno proleæno jutro. U nosu se veæ oseæala izvesna suvoæa koja je nagoveštavala da æe dan docnije biti topao. Tog dana sam posetio sanitetske stanice u brdima i vratio se dockan popodne u grad.

Èinilo mi se da su se sve stvari bolje odvijale dok sam bio odsutan. Èuo sam da æe

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ofanziva opet poèeti. Divizija kojoj smo pripadali trebalo je da napadne jedno mesto uz reku i major mi je rekao da se pobrinem za pogodni zaklon u toku tog napada. Napad æe iæi preko reke gore, iznad uskog klanca i zatim se širiti uz brežuljak. Mesta za bolnièka kola trebalo bi da budu što bliže reci da bi bila na domaku a istovremeno i zaštiæena. Njih æe, naravno, izabrati pešadija, ali se smatralo da æemo ih mi urediti. Bila je to jedna od onih stvari koje u èoveku izazivaju oseæanje da je tobože ratnik.

Bio sam prašnjav i prljav pa sam otišao u svoju sobu da se operem. Rinaldi je sedeo na krevetu s primerkom Hugove engleske gramatike. Bio je obuèen, nosio je crne èizme, a kosa mu se sva blistala.

„Sjajno!" reèe on kada me ugleda. „Poæi æeš sa mnom da posetimo mis Berkli." „Neæu."

„Poæi æeš. Molim te da poðeš i da mi pomogli' da ostavim dobar utisak na nju."

„H redu. Prièekaj da se operem."

„()peri se i poði takav kakav si."

Oprah se i oèešljah, pa onda krenusmo.

„Prièekaj jedan trenutak", reèe Rinaldi. „Možda l>i trebalo da nešto popijemo."

Otvorio je svoj banduk i izvadio neku bocu.

„Neæu ,stregu'," reko.

„Nije ,strega'. ,Grapa'."

„U redu."

Nalio je dve èaše i kucnusmo se s ispruženim kažiiprstima. „Grapa" je bila veoma jaka.

„Još jednu?"

„Dobro", pristadoh. Popili smo još po jednu

„1-rapu" našto je Rinaldi sklonio bocu, a zatim siðo-

l niz stepenice. U prvi mah je, usled vruæine, bi-

lo nelagodno iæi kroz grad, ali kako je sunce poèelo

<la se kloni zapadu, postajalo je prijatnije. Britan-

ska bolnica je bila smeštena u velikoj vili koju su

Neinci podigli pre rata. Mis Berkli se nalazila u

vri u. S njom je bila još jedna bolnièarka. Ugledali

smo kroz drveæe njihove bele uniforme i pošli pre-

ma njima. Rinaldi je salutirao. I ja sam ih takođe

pozdravio, ali ne tako odseèno.

„Kako ste?" upita mis Berkli. „Vi niste Itali-jan, zar ne?"

„O, nisam."

Rinaldi je razgovarao s onom drugom bolnièarkom. Smejali su se.

„Èudna je to stvar... biti u italijanskoj vojsci!"

32

3 l'.i'ncst Hemingvej, II

33

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ovo zapravo i nije vojska. To je samo bolnièka èeta.”

„Ipak je èudno. Zašto ste to uèinili?”

„Ne znam ni sam”, odgovorih. „Uostalom, ne može èovek da za sve uvek nađe objašnjenje.”

„Ah, tako? A mene su vaspitali da verujem da uvek postoji neko objašnjenje.”

„To je veoma lepo.”

„Moramo li i dalje da razgovaramo na ovaj na-
cm?”

„Ne moramo”, odgovorih.

„E, onda je dobro. Zar ne?”

„Kakav je to štap?” upitah. Mis Berkli je bila prilièno visoka. Kako mi se èinilo, imala je na sebi neku vrstu bolnièarske uniforme. Bila je plavuša, imala je tamnu kožu i sive oèi. Smatrao sam da je veoma lepa. Držala je tanak štap od trske s kožnom drškom, slièan malom korbaèu.

„Pripadao je mladiaèu koji je poginuo prošle godine.”

„Veoma mi je žao.”

„Bio je vrlo lep mladiaè. Nameravali smo da se venèamo, ali je on ubijen na Somi.” „Tamo je bilo strašno.” „Jeste li bili tamo?” „Nisam.”

„Slušala sam o tome”, reèe ona. „Ovde stvarno i nema takvog rata. Poslali su mi ovaj štipiaè. Njegova mati mi ga je poslala. Vratili su ga s njegovim stvarima.”

„Jeste li dugo bili vereni?”

„Osam godina. Zajedno smo odrasli.”

„A zašto se niste venèali?”

„Ne znam”, reèe ona. „Stvarno sam bila luda i” it) nisam uèinila. To sam svakako mogla. Ali • .im mislila da bi to bilo loše za njega.” „I)a, razumem.” „Jeste li ikad nekog voleli?”

„Nisam”, odgovorih. Sedosmo na klupu i ja je pogledah. „Imate divnu kosu”, rekoh. „Sviđa vam se?” „Veoma.”

„Imala sam nameru da je odseèem kad je on

| II IgillUO.”

„O, nipošto.”

„Želela sam da uèinim nešto za njega. Znate, II nisam marila za druge stvari, a on je mogao da ima sve. Mogao je da ima sve što je želeo da sam Mila šta æe ga snaæi. Udala bih se za njega, ili bih IM mila ma šta drugo. Sada mi je sve to jasno. Ali Onda je on želeo da ide u rat, a ja ovo nisam
znala.”

Nisam ništa rekao.

„Tada ništa nisam znala ni o èemu. Smatrala Nam tla bi to bilo gore za njega. Mislila sam da to, RIOŽda, ne bi mogao podneti i onda je, naravno, poginuo, i to je bio kraj svega.”

„Ne znam.”

„(h, da”, reèe ona. „To je kraj svega.” Pogledali smo u Rinaldija koji je razgovarao ?.i drugom bolnièarkom. „kako se ona zove?”

„Ferguson, Helen Ferguson. Vaš prijatelj je le-l.ai, zar ne?”

„Da, i to vrlo dobar lekar.”

„Divno je to. Ovde tako blizu fronta, retko se nađe koji dobar lekar. Ovo je blizu fronta, zar ne?” „Sasvim.”

„Glup je ovaj front!” reèe ona. „Ali je vrlo lep. Nameravaju li da preduzmu ofanzivu?”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Nameravaju.“

„Onda æemo imati posla. Sada ništa ne radimo.“

„Jeste li odavno bolnièarka?“

„Od kraja 1915. godine. Stupila sam kad i on. Seæam se da mi je padala na pamet glupa pomisao da bismo ga mogli doneti u bolnicu u kojoj radim. Zamišljala sam ga raseèenog sabljom i sa zavojem oko glave. Ili s ramenom kroz koje je prosvirao kuršum. Nešto tako, slikovito.“

„Ovo je slikovit front“, rekoh.

„Da“, potvrdi ona. „Ljudi ne mogu da shvate kako je u Francuskoj. Kad bi shvatili, ovo se više ne bi moglo nastaviti. On nije bio raseèen sabljom. Raznesen je na komadiæe.“
Ništa nisam rekao.

„Smatrate li da æe ovo uves trajati?“

„Ne, ne smatram.“

„A kako æe se zaustaviti?“

„Negde æe prsnuti.“

„Mi æemo prsnuti. Mi æemo prsnuti u Francuskoj. Ne mogu se dešavati stvari kao na Somi a da ne prsne.“

„Ovde neæe prsnuti“, rekoh.

„Mislite da neæe?“

„Neæe. Vrlo dobro su se borili prošlog leta.“ „Ali ipak bi mogli da prsnu“, reèe ona.

„Svako bi mogao da prsne.“

„1 Nemci takoðe.“

„Ne“, reèe ona. „Mislim da ne mogu.“ Prišli smo Rinaldiju i mis Ferguson. „Volute li Italiju?“ upitao je Rinaldi mis Ferguson na engleskom jeziku. „Pilièno.“

„Ne razumem“, Rinaldi odmahnu glavom. „Abbastanza bene“, prevedoh. On odmahnu glavom.

„To nije dobro. A volite li Englesku?“ „Pa ne baš mnogo. Znaete, ja sam Škotlan-Banka.“
Rinaldi me zbunjeno pogleda.

„Ona je Škotlanðanka, pa stoga voli Škotsku više nego Englesku“, rekoh na italijanskom.

„Ali Škotska je takoðe Engleska.“

Preveo sam to mis Ferguson.

„Pas encore¹“, reèe mis Ferguson.

„Nikad. Mi ne volimo Engleze.“

„Oh, to je nešto drugo. Ne smete sve shvatiti doslovno.“

Uskoro zatim smo se oprostili i otišli. Uz put Rinaldi reèe:

„Mis Berkli više voli tebe nego mene. To je potpuno jasno. Ali i mala Škotlanðanka je veoma

lrp.l.“

„Veoma“, rekoh. Nisam je ni zagledao. „Sviða li li se?“

„Ne“, odgovori Rinaldi.

¹ Još ne.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

GLAVA V

Sledeæeg popodneva opet sam otišao da pose-tim mis Berkli. Nije bila u vrtu pa sam ušao kroz sporedna vrata vile, kroz koja su obièno ulazila bolnièka kola. Unutra sam ugledao glavnu bolnièarku koja mi reèe da je mis Berkli na dužnosti. „Rat je, znate.“ Odgovorio sam da znam.

„Vi ste Amerikanac u italijanskoj vojsci?“ upitala me.

„Da, gospoðo.“

„Kako se to desilo? Zašto se niste nama prikljuèili?“

„Ne znam“, odgovorih. „A mogu li to sada da uèinim?“

„Èini mi se da sada više ne možete. Recite mi, zašto ste stupili u italijansku vojsku?“

„Zatekao sam se u Italiji“, rekoh „i govorim italijanski.“

„Oh“, reèe ona. „1 ja ga uèim. To je divan jezik.“

„Kažu da se može nauèiti za dve nedelje.“ „Oh, ja ga neæu nauèiti za dve nedelje. Uèim ga veæ mesecima. Ako želite, možete doæi i potražiti mis Berkli posle sedam èasova. Ona æe tada biti llubodna. Ali nemojte dovođiti sobom mnogo Italiana.“

„Zar ni zbog njihovog divnog jezika?“ „Ni zbog njega, a ni zbog divnih uniformi.“ „Laku noæ!“ rekoh. „A rivederci, tenente.“

„A rivederla.“ Pozdravih je i iziðoh. Bilo je nemoguæe pozdraviti strance kao Italijan a da se èo-Vek pritom ne zbuni. Èini mi se da italijanski pozdrav nije namenjen izvozu.

Dan je bio topao. Išao sam uz reku sve do mo-ttobraha kod Plave¹. Tu je trebalo da poène ofan-liva. Bilo je nemoguæe napredovati tim pravcem ive dok ne poodmakne godina malo, jer je tu posto-lao samo jedan put koji je vodio od klanca do pon-tonskog mosta, i on se nalazio pod stalnom mitraljeskom i topovskom vatrom u dužini od oko kilo-melar i po. Osim toga, nije bio ni dovoljno širok da bi njime mogao proæi sav transport potreban za ofanzivu, a i Austrijanci su ga mogli potpuno razorni. Italijani su veæ bili prešli reku, malo se raširili na suprotnoj obali i držali oko dva i po kilometra na austrijskoj strani. Bilo je to gadno mesto, inaèe iin Austrijanci ne bi dopustili da ga održe. Verujem da je to bilo kao neko obostrano popuštanje, jer su Austrijanci još držali mostobran nešto dalje niz i eku.

¹ l'lava je selo kraj Gorice.

Austrijski rovovi su se nalazili gore, na obronku brežuljka, jedva nekoliko metara od italijanskih linija. Tu je ranije bio neki gradiæ koji je bio sav u ruševinama. U stvari, od njega se videlo samo ono što je ostalo od železnièke stanice i razrušenog zidanog mosta, koji se nije mogao popraviti niti upotrebljavati, jer se nalazio na brisanom prostoru.

Prošao sam uzanim putem dole prema reci, ostavio kola u previjalištu ispod brda, prešao preko pontonskog mosta, koji je bio zaklonjen izboèinom tog brda, kroz rovove ušao u razrušeni gradiæ i uputio se dalje ivicom padine. Svi su bili u zemunicama. Tu su se nalazile sprave za ispaljivanje raketa, koje je bilo dovoljno samo dodirnuti pa da se pozove u pomoæ artilerija, ili da se upotrebe za signalisanje ako bi telefonske žice bile

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

preseene. Bilo je tiho, toplo i prljavo. Gledao sam preko žica na austrijske položaje. Nikog nisam primetio. U zemunici sam popio ešicu s jednim kapetanom koga sam poznavao, a zatim sam se vratio preko mosta.

Dovršavao se novi široki drum koji je vodio preko brda i spuštao se u cik-cak liniji prema mostu. Kad taj drum bude završen, poeæe ofanziva. Drum se spuštao kroz šumu u oštrim zavijucima. Plan se sastojao u tome da se sve doveze novim drumom, a da se prazni kamioni, kola, natovarena bolnièka kola i sve ostalo vraæa starim uskim putem. Previjalište se nalazilo na austrijskoj strani reke, ispod ivice brda, a bolnièari su prenosili ranjenike preko pontonskog mosta. Tako æe biti i kad zapoène ofanziva. Koliko sam mogao da zakljuèim, poslednjih kilometar-dva novog drumu, koji su poèeli da popravljaju, nalazilo se pod stalnom topovskom vatrom Austrijanaca. Izgledalo je kao da bi tu moglo doæi do priliène pometnje. Ali ja sam pronašao mesto gde bi kola bila zaklonjena kada preðu poslcndnji opasni deliæ zemljišta i gde bi mogla da ..i< ekaju ranjenike dok ne budu preneti preko pon-

I unskog mosta. Više bih voleo da vozim novim drumom, ali on još nije bio dovršen. Drum je izgledao

nok i lepo izveden, s postepenim usponom, a krivine su pružale upeèatljiv prizor kada bi ih èovek Ugledao kroz šumske proplanke u brdima. Kola bi

II svojim dobrim metalnim koènicama sasvim lepo

BIOgla da idu po tvrdom tucaniku, a pogotovu što

I»i ili kom spuštanja ne bi bila natovarena. Odvezao

iin se natrag uskim putem.

Dva karabinijera nam zaustaviše kola, jer je jedna granata bila pala, a dok smo èekali, još tri I MI loše na put. Bile su kalibra 77, doletele su kroz vi/duh sa zviždukom, a onda je odjeknuo jak prasak i sinuo blesak, posle èega se po putu razlio sivi dim. Karabinijeri nam dadoše znak da produžimo. Prolazeæi pored mesta gde su pale granate, izbega-vao sam male izrovane rupe i oseæao miris jakog eksploziva, sasušene ilovaèe, kamena i tek razbijenog kremenja. Odvezao sam se natrag u Goricu, u našu vilu, i, kao što rekoh, otišao u posetu mis Merkli koja je u tom trenutku bila na dužnosti.

Veèerao sam veoma brzo i otišao u vilu u kojoj su Englezi imali svoju bolnicu. Bila je to odista Veoma velika i lepa zgrada oko koje se nalazilo divno drveæe. Mis Berkli je sedela na klupi u parku. S njom je bila mis Ferguson. Izgledalo je da joj je drago što sam došao. Posle kraæeg vremena mis Ferguson se izvini i udalji.

„Ostaviæu vas nasamo“, reèe ona. „Biæe vam pi i jalno i bez mene.“
„Nemoj da ideš, Helen!“ reèe mis Berkli.

„Stvarno bih morala da odem. Moram da napišem nekoliko pisama.“
„Laku noæ“, rekoh.

„Laku noæ, gospodine Henri.“

„Nemojte ništa pisati što bi moglo da uznemiri cenzora.“

„Ne brinite. Pišem samo o tome kako je lepo mesto u kome živimo i kako su Italijani hrabri.“

„Na taj naèin æete sigurno biti odlikovani.“

„To bi bilo divno! Laku noæ, Katarina.“

„Videæemo se ubrzo“, reèe mis Berkli. Mis Ferguson se izgubi u mraku.

„Divna je“, rekoh.

„O, da, veoma divna. Ona je bolnièarka.“

„A zar vi niste bolnièarka?“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„0, ne. Ja sam nešto što se naziva pripadnikom VAD-a.1 Mi radimo veoma naporno ali niko nema poverenja u nas.”

„Zašto?”

„Ne veruju nam kada se ništa ne događa. A kad ima mnogo posla, onda nam veruju.” „Pa u èemu je razlika?”

„Bolnièarka je u neku ruku lekar. Potrebno je dugo vremena dok to postane. A VAD se postaje kudikamo brže.”

„Sad mi je jasno.”

„Italijani ne žele da žene budu tako blizu fronta. Stoga se prema svima nama sprovodi specijalni postupak. Ne izlazimo napolje.”

„Ali ja ipak mogu da dođem.”

1 VAD — dobrovoljni pomoæeni odred. (Prim. prev.).

„Pa naravno. Nismo u manastiru.”

„Ne govorimo više o ratu.”

„To je veoma teško. Svuda se o njemu govori.”

„Ipak, ne govorimo više.”

„Dobro.”

Pogledasmo se u mraku. Smatrao sam da je veoma lepa i uzeh je za ruku. Ona mi je to dopuni ila. Zadržah joj ruku i obujmih je oko pasa.

„Ne!” reèe ona. Ali ja ipak zadržah ruku gde sam je bio stavio.

„Zašto ne?”

„Ne.”

„Da!” rekoh. „Molim vas!”

Nagnuh se napred u mraku da je poljubim i dobih oštar šamar. Udarila me svom snagom po licu. Udarila me po nosu i oèima i suze mi navreše na oèi.

„Veoma mi je žal”, reèe ona. Osetio sam da sam time stekao izvesnu prednost.

„Bili ste sasvim u pravu”, rekoh.

„Zaista mi je jako žal”, ponovi ona. „Jednostavno nisam mogla da se pomirim s tim da svoje slobodno vreme provodim kao ostale bolnièarke. Nisam mislila da vam išta uèinim nažao. A ja sam ipak uèinila, zar ne?”

Gledala me u mraku. Bio sam ljut, a ipak siguran videæi kako se sve odvija kao potezi u šahu.

„Postupili ste sasvim ispravno”, rekoh. „Uop-šte vam ne zameram.”

„Jadni èovek.”

„Kao što vidite, ja vodim prilièno smešan život. <"ak nikad i ne govorim engleski. A onda, vi ste lako lepi." Pogledah je.

„Nemate potrebe da govorite kojekakve besmislice. Rekla sam da mi je žal. Mi se slažemo.” „Da”, rekoh.

I složili smo se da zaboravimo na rat. Ona se nasrne jala. Bilo je to prvi put da sam joj èuo smeh. Posmatrao sam joj lice. „Slatki ste”, rekoh. „Ne, nisam.”

„Jeste. Veoma ste mili. Rado bih vas poljubio ako nemate ništa protiv toga.”

Pogledah je u oèi, obuhvatili je rukom oko pasa kao i malopre i poljubih. Poljubio sam je èvrsto, stegao uza se i pokušao da joj otvorim usne. Bile su èvrsto stisnute. Još sam bio ljut, i dok sam je ovako držao ona iznenada zadržta. Držao sam je èvrsto pripijenu uza se i mogao sam da osetim kako joj srce kuca. Usne joj se otvoriše a glava joj pade na moju ruku. Zaplakala je na mom ramenu.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Oh, dragi“, reèe mi najzad. „Biæeš dobar prema meni, zar ne?“

Šta je sad ovo, do ðavola, pomislih. Pogladih je po kosi i potapšah po ramenu. Plakala je.

„Biæeš, zar ne?“ Pogledala je u mene. „Jer nam predstoji èudan život.“

Posle kratkog vremena otišao sam s njom do vrata vile; ona uðe a ja odoh kuæi.

Kad sam se vratio kuæi, uspeo sam se stepenicama u sobu. Rinaldi je ležao na krevetu. Pogledao me.

„Tako, dakle, uspeo si kod mis Berkli?“ „Mi smo prijatelji.“

„Na tebi se primeæuje onaj prijatni izgled psa na vruæini.“

Nisam ga razumeo. „Izgled èega?“ Objasnio mi je.

„A na tebi se“, rekoah „zapaža onaj prijatni izgled psa koji...“

„Prestani s tim“, reèe on. „Još malo pa æemo poèeti da vreðamo jedan drugog.“

Nasmejao se.

„Laku noæ“, rekoah.

„Laku noæ, kuco.“

Bacih jastuk na njegovu svecu i legoh u krevet u mraku.

Rinaldi podiže svecu, zapali je i nastavi da èita.

GLAVA VI

Proveo sam dva dana na položajima. Kad sam se vratio kuæi bilo je suviše dockan, pa sam mis Berkli video tek sledeæe veèeri. Nije bila u vrtu te sam morao da je èekam u bolnièkoj kancelariji dok nije sišla. Duž zidova dvorane, koju su upotrebljavali za kancelariju, nalazila su se mnoga mramorna poprsja na obojenim drvenim stubovima. I u holu, iz koga se ulazilo u kancelariju, bila su takoðe poredana poprsja od pravog mermera i sva su lièila jedna na druge. Vajarstvo je oduvek izgledalo dosadan posao — samo je bronza donekle na nešto lièila. Mramorna poprsja ljudi nekako podseæaju na groblje. Doduše, postoji jedno lepo groblje — ono u Pizi. A ðenova je mesto u kome se može videti samo ružni mramor. Ovo je bila vila nekog vrlo bogatog Nemca i mora biti da su ga ta poprsja mnogo stajala. Pitao sam se ko ih je izradio i koliko je za njih dobio. Nastojao sam da utvrdim da li su to bili èlanovi porodice ili neki drugi. Ali svi su bili jednolièno klasièni. O njima èovek ne bi mogao ništa da kaže.

Sedeo sam na stolici i držao kapu. Smatralo se da, èak i u Gorici, treba da nosimo èeliène šlemove.

ali su oni bili neugodni i delovali su suviše teatralno u gradu iz koga stanovništvo nije bilo evakuisa-110. Nosio sam ga samo kad smo išli na položaje; tada sam nosio i englesku gas-masku. Tek što smo dobili nekoliko komada. Bile su to prave maske. Isto tako se od nas zahtevalo da nosimo automatske revolvere. Èak i lekari i sanitetski oficiri su ih morali nositi. Oseæao sam ga u naslonu stolice. Èovek je mogao biti i uhapšen ako ga ne bi nosio na vidljivom mestu. Rinaldi je nosio navlaku za revolver napunjenu

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

toaletnim papirom. Ja sam imao pravi revolver i oseæao sam se kao razbojnik dok nisam nauèio da pucam. Bio je to revolver marke „astra", kalibra 7,65, s kratkom cevi, i tako je oštro trzao kad bi ga èovek opalio da se nije moglo ni pomisliti da se nešto pogodi. Vežbao sam se niša-neæi ispod mete i nastojeæi da na taj naèin savladam trzaj te smešne kratke cevi, sve dok mi nije pošlo za rukom da na rastojanju od dvadeset koraka pogodim bar za jedan metar daleko od cilja. Onda mi je postalo jasno koliko je smešno nositi revolver, i ja sam ga ubrzo zaboravio. Nosio sam ga mlatarajuæi njime po leđima i ne oseæajuæi skoro ništa osim nekog neodređenog stida kad bih se sreo s Englezima i Amerikancima. Jedan dežurni bolnièar me neljubazno gledao dok sam sedeo u stolici i posmatrao mramorni pod, stubove s mramornim poprsjem, freske po zidovima i — èekao mis Berkli. Freske nisu bile rðave. Sve freske su dobre kada poènu da se ljušte i gule.

Ugledao sam Katarinu Berkli kako prolazi kroz hol pa ustadoh. Nije izgledala visoka dok mi je prilazila, ali je bila veoma ljupka.

„Dobro veèe, gospodine Henri", reèe mi.

„Kako ste?" upitah je. Bolnièar je prisluškivao sedeæi iza stola za pisanje.

„Hoæete li da sedimo ovde ili da iziðemo u vrt?"

„Hajdemo napolje. Mnogo je svežije."

Pošao sam za njom u vrt, a bolnièar je gledao za nama. Kada smo se našli na šljunkovitoj stazi ona reèe:

„Gde si bio?"

„Bio sam na položaju."

„Zar mi se nisi mogao javiti bar nekom ceduljicom?"

„Nisam. A ne bi bilo ni dobro da sam ti se javio. Mislio sam da æu se odmah vratiti."

„Ipak bi trebalo da me obavestiš, dragi."

Sišli smo sa staze i šetali se ispod drveæa. Uzeh je za ruku, a onda stadosmo i ja je poljubih.

„Zar ne bismo mogli negde da odemo?" upitah je.

„Ne. Ovde æemo se šetati. Bio si odsutan dugo vremena."

„Ovo je treæi dan. Ali sada sam ovde."

Pogledala me.

„1 ti me zaista voliš?"

„Volim te."

„Ti si mi veæ rekao da me voliš, nije li tako?"

„Jesam", slagah. „Ja te volim." Ranije joj to nisam rekao.

„1 zvaæeš me Katarinom?"

„Katarina."

Malo smo se šetali pa se zaustavismo pod jednim drvetom.

„Kaži: vratio sam se noæas Katarini." „Vratio sam se noæas Katarini." „Ah, dragi, ti si se vratio?" „Da, vratio sam se."

„Ja te veoma volim i tvoje odsustvo mi je bilo ltrašno. Neæeš otiaæi zauvek?" „Ne. Uvek æu se vraæati."

„Oh, toliko te volim! Molim te, stavi svoju ruku Opel ovde."

„Nisam je ni sklonio." Okrenuo sam je tako da •?nu joj mogao gledati lice dok sam je ljubio, i Video sam da su joj oèi bile zatvorene. Poljubio sam l"l oba zatvorena oka.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Pomislih da je verovatno ni.ilo luckasta. Bilo je sasvim u redu i da je bila. Nisam se mnogo brinuo o tome u šta sam se upu-•?i.io. Bilo je to bolje nego svake veèeri iæi u javne l uæe za oficire u kojima su devojke skakale na ljutiæ i zabacivale im kapu na potiljak u znak naklo-DOSi za vreme dok su se s njima penjale uz stepe-tlli e. Znao sam da nisam zaljubljen u Katarinu Berkli, niti sam uopšte imao nameru da se u nju /.iljnbim. Bila je to igra slièna bridžu, u toku koje ljudi govore besmislice umesto da igraju karte. Kao i u bridžu, i ovde je trebalo zahtevati da se igra za novac ili za neki ulog. Međutim, ni jedno od nas dvoje nije spominjalo koji su to ulozi. Za mene je io bilo sasvim u redu. „?.eleo bih da ovde postoji neko mesto kud bismo mogli otiæi", rekoh.

48

A l'.l nr-.l l Iriiinrvei, TT

49

Veæ sam iskusio kakve teškoæe imaju muškarci kad moraju da vode ljubav stojeæi duže vremena.

„Ovde nema takvog mesta", reèe ona. Opet se u mislima vratila k meni, pošto je dotad oèigledno njima lutala negde.

„Mogli bismo eno tamo da posedimo izvesno vreme."

Seli smo na ravnu kamenu klupu. Ja sam je stalno držao za ruku. Nije mi dozvoljavala da je obuhvatim oko pasa.

„Jesi li veoma umoran?"

„Nisam."

Gledala je u travu.

„Ovo je odvratna igra koju nas dvoje igramo, nije li tako?"

„Kakva igra?"

„Nemoj se praviti lud."

„Ne pravim se lud, bar ne hotimièno."

„Divan si ti mladiae! Igraš ti tu igru onoliko dobro koliko znaš. Ali to je prjlava igra."

„Umeš li ti uvek da pogodiš šta ljudi misle?"

„Ne uvek. Ali umem kad si ti u pitanju. Nemoj se pretvarati da me voliš. Za veèeras je sve svršeno. Postoji li još nešto o èemu bi želeo da razgovaramo?"

„Ali ja te zaista volim!"

„Molim te nemoj da se lažemo kad to ne moramo. Prisustvovala sam lepoj maloju predstavi i sada je sve opet u redu. Kao što vidiš, ja nisam luda i nisam izgubila razum. Samo ga pokatkad malo gubim."

'•i isnuh joj ruku. „Draga Katarina!"

„ID sada zvuèi veoma smešno ... Katarina... l" -.ada ne izgovaraš kao malopre. Ali veoma si ? ??"•lan. Ti si vrlo dobar mladiae."

„To mi je i sveštenik rekao."

„Da, veoma si dobar. l ti æeš dolaziti i viđati

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

mc?"

„Pa naravno.“

„I ne moraš mi govoriti da me voliš. S tim je
/a ..ni ;>.oIOVO.“

Ustala je i izvukla ruku. „Laku noæ.“

'/Vleo sam da je poljubim.

„Ne“, reèe ona. „Užasno sam umorna.“

„1'oljubi me, ipak!“

„Si rasna sam umorna, dragi.“

„Poljubi me.“

„Zar to baš toliko želiš?“

„Da.“

Poljubismo se, i ona mi se odjednom otrže.

„Ne. Laku noæ, molim te, dragi.“

Otišli smo do vrata. Gledao sam je kako ulazi i ide kroz hol. Voleo sam da je posmatram kako se i < li e. Otišla je niz hol. Vratih se kuæi. Bila je topla n"< i mnogo štošta se dešavalo tamo gore, u brdima. Posmatrao sam odbleske na San Gabrijelu.

Slao sam ispred vile „Rosa“. Kapci na prozori-III.i bili su podignuti i unutra je još bilo živo. Neko Jc pevao. Otišao sam kuæi. Rinaldi je ušao dok sam '.' svlaèio.

„Aha!“ reèe on. „Izgleda da ne ide sve baš tako glatko. Bebica je zbunjena.“ „Gde si bio?“

„U vili „Rosa“. Bilo je veoma pouèno, bebice. Svi smo pevali. A gde si ti bio?“ „U poseti kod Engleza.“

„Hvala bogu što se ja nisam upetljao s tim Englezima.“

GLAVA VII

Sledeæeg popodneva vratio sam se s našeg pr-VM)' brdskog položaja i zaustavio kola pored „smi-1.Minula“, gde su ranjeni i bolesni bili razvrstani prema svojim dokumentima na koja su stavljane Oznake raznih bolnica. Vozio sam kola i ostao u Djima dok je šofer donosio papire. Dan je bio to-ML0, nebo potpuno vedro i plavo, a put beo i praš-n i iv. Sedeo sam na visokom sedištu „fijata“ i ni ? < i èinu nisam mislio. Jedan puk je išao putem. Posmatrao sam kako prolazi. Ljudima je vruæina i Inoj ili su se. Neki su svoje èeliène šlemove nosili n.i glavi, ali veæina ih je nosila obešene o rancu, ?lemovi su obièno bili suviše veliki i padali su ljuæi ima preko ušiju. Svi su oficiri nosili šlemove. Njima su bolje pristajali. Bila je to polovina brigade Ba/.ilikata. Prepoznao sam je po njihovim crvenim i belim prugastim znacima na okovratnicima. Bilo r vojnika koji su daleko zaostali za svojim pukom ljudi koji nisu mogli da idu ukorak sa svojim vodovima. Bili su oznojeni, prašnjavi i umorni. Neki su izgledali dosta loše. Jedan vojnik je zastao i/.u svih ostalih. Išao je hramajuæi. Zaustavio se i M-O pokraj puta. Sišao sam i prišao mu.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Šta se dogodilo?"

Pogledao me, a zatim ustao.

„Produžiæu."

„Kakva ti je nevolja?"

„... rat."

„Šta ti je s nogom?"

„Nije u pitanju noga. Dobio sam kilu."

„Zašto se ne voziš sa transportom?" upitao sam. „Zašto ne ideš u bolnicu?"

„Neæe da me puste. Poruènik kaæe da sam na-merno oslobodio utege."

„Daj da pogledam."

„Iskoèila je napolje."

„S koje strane?"

„Ovde."

Opipao sam je. „Nakašlji se."

„Bojim se da æe postati još veæa. Veæ je dvostruko veæa nego što je bila jutros."

„Sedi", rekoh. „Èim pokupim papire ovih ranjenika, povešæu te i ostaviæu te kod tvog sanitetskog oficira."

„On æe reæi da sam to namerno uèinio."

„Ništa ti oni ne mogu. To nije rana. Imao si je i ranije, zar ne?"

„Ali sam izgubio utegu."

„Poslaæu te u bolnicu."

„Zar ne bih mogao da ostanem kod vas, te-nente?"

„Ne, nemam za tebe nikakva dokumenta." Šofer se pojavi na vratima sa dokumentima za ranjenike u kolima.

„Èetvorica za 105. Dvojica za 132", reèe on. To u bile bolnice s one strane reke.

„Ti æeš dalje voziti", rekoh. Pomogao sam vojniku da se popne na sedište pored nas.

„Govorite li engleski?" upita on. „Naravno."

„Kako vam se sviða ovaj prokleti rat?" „Odvratan je."

„1 ja kaæem da je odvratan. Isusa mi, odista ? odvratan."

„Da li ste bili u Americi?"

„Dabome. U Pitsburgu. Znao sam da ste Ame-i tkanac."

„Zar ne govorim dosta dobro italijanski?"

„Odmah sam znao da ste Amerikanac."

„Još jedan Amerikanac!" reèe šofer na italijan-|kom, posmatrajuæi vojnika.

„Slušajte, poruènice, morate li da me odvedete bai u taj puk?"

„Moram."

„Zato što sanitetski kapetan zna da sam imao kilu. Bacio sam prokletu utegu da bi se stanje po-goi šalo i ne bih æeleo da opet idem na položaj."

„Razumem."

„Zar me ne biste mogli odvesti na neko drugo BMtO?"

„Da smo bliæe frontu, mogao bih vas odvesti u prvu sanitetsku stanicu. Ali ovde, u pozadini, morali- Imati dokumenta."

„Ako se vratim, oni æe me operisati i onda æe nir ostaviti stalno na frontu."

Razmišljao sam o tome.

„Ni vi ne biste æeleli da budete stalno na frontu, zar ne?" upita on. „Ne bih."

„Isuse, zar ovaj rat nije proklet?"

„Slušajte", rekoh mu. „Iziðite i srušite se kraj puta da biste dobili èvorugu na glavi, a

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ja æu vas pri povratku uzeti i odvesti u neku bolnicu. Aldo, zaustaviæemo se ovde na drumu."

Zaustavili smo se na ivici druma. Pomogao sam mu da siðe.

„Biæu taeno ovde, poruènice", reèe on.

„Do viðenja."

Nastavili smo put i pretekli puk posle jedne milje. Onda smo prešli reku èija je voda, snegom zamuæena, brzo proticala ispod stubova mosta. Zatim smo nastavili put kroz ravnice i predali ranjenike dvema bolnicama. Pri povratku sam opet ja upravljao i brzo vozio prazna kola da bih našao èoveka iz Pitsburga. Najpre smo prošli puk, znojaviji i sporiji nego ikad, a zatim one zaostale vojnike. Onda smo ugledali kako se kraj puta zaustavljaju bolnièka kola koja vuku konji. Dva èoveka su podigla vojnika koji je imao kilu i stavili ga u kola. Vratili su se po njega. Zaklimao je glavom prema meni. Šlem mu je bio pao, a èelo mu je krvarilo ispod ivice kose. Nos mu je bio oguljen, a krvava rana i kosa bili su zasuti prašinom.

„Pogledajte èvorugu, poruènice", uzviknuo je. „Ništa mi ne вреди. Vratili su se po mene."

*

* *

Kad sam se vratio u vilu, bilo je pet èasova. Izišao sam na mesto gde smo prali kola da bih se MU i HI. Potom sam u svojoj sobi napravio izveštaj, ?i dei i n pantalonama i majici kraj otvorenog probna. Za dva dana trebalo je da zapoène ofanziva a |.i kolima da idem u Plavu.

Prošlo je veæ dugo vremena otkako nisam pisao u Ameriku. Znao sam da je trebalo da pišem, ali '..MM toliko odugovlaèio da mi je to sad bilo skoro nemoguæe. Nije imalo o èemu da se piše. Poslao ..im nekoliko vojnih poštanskih dopisnica iz ratne Bone s odštampanim tekstom koji sam ceo precrtao, Izuzev da sam dobro. Samo na ovaj naèin su mogle IM 11 o i poslane. Ali i takve poštanske dopisnice biæe vi ni na pogodne za Ameriku — èudne i tajanstvene. I nva ratna zona je bila èudna i tajanstvena, ali sam • mahao da se ipak sve dobro odvija, mada kudi-l Uno žešæe u poreðenju sa drugim ratovima koji ? -u vodeni s Austrijancima. Austrijska vojska je bila Itvorena za to da bi Napoleon imao koga pobeði-vali. Svaki Napoleon. Želeo bih da i mi imamo jednog Napoleona, ali umesto njega imali smo generala i ftdornu, debelog i samozadovoljnog, i Vitorija E-manuela, siæušnog èoveka sa dugim, tankim vratom i kozjom bradicom. Uz njih, sa desne strane, bio je vojvoda od Aoste. Možda je on isuviše lepo izgledao ðl l>i bio veliki general, ali je izgledao kao èovek. Mnogi bi voleli da on bude kralj. A i izgledao je kao kralj. Bio je kraljev ujak i komandovao Treæom armijom. Mi smo bili u Drugoj armiji. U Treæoj armiji je bilo nekoliko britanskih baterija. U Milanu sam sreo dvojicu tobdžija iz te armije. Bili su to veoma zgodni ljudi i lepo smo proveli veèe. Bili su visoki, stidljivi i zbunjeni, i obojica su pravilno oce-Ojivali sve što se dogaðalo. Želeo sam da budem sa Britancima. Bilo bi mnogo jednostavnije. Verovat-no bih veæ bio ubijen. Možda ne u ovom, bolnièar-skom poslu. Da, èak i u bolnièarskom poslu. Šoferi britanskih bolnièkih kola su ponekad ginuli. Pa ipak sam nekako znao da ne bih bio ubijen. Bar ne u ovom ratu. On nije imao nikakve veze sa mnom. Nije mi izgledao ništa opasniji od rata na filmskom platnu. Ipak sam molio boga da se što pre završi. Možda æe se završiti ovog leta. Možda æe Austrijanci propasti. Oni su u drugim ratovima uvek propadali. Šta je to bilo s ovim ratom? Svi su govorili da su Francuzi gotovi. Rinaldi je rekao da su se Francuzi pobunili i da vojska maršira na Pariz. Upitao sam ga šta se desilo, a on je rekao:

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Oh, zaustavili su ih". Želeo bih da idem u Austriju kad nije rat. Želeo bih da odem u Švarcvald. Želeo bih da idem u planine Harca? Uostalom, gde ono behu planine Har-ca? Borbe su se vodile na Karpatima. Tamo nikako ne bih želeo da idem. Mada bi, možda, i to bilo dobro. Da nije rata, mogao bih da idem u Španiju.

Sunce je zalazilo i dan je postao hladniji. Posle veèere æu otiaèi i videti Katarinu Berkli. Zaželeo sam da ona sad bude ovde. Zaželeo sam da sam s njom u Milanu. Voleo bih da jedem u Ko vi, a onda da se šetam niz Via Manzoni u toplom predveèerju, da proðem duž kanala i odem u hotel s Katarinom Berkli. Možda bi ona pristala. Možda bi zamišljala da sam ja onaj njen mladiæ koji je ubijen. Ušli bismo na glavna vrata i vratar bi skinuo kapu. Ja bih se zaustavio kod portirovog stola i zatražio kljuè, a ona bi stajala pored lifta. Onda bismo ušli u lift i on bi se sasvim lagano peo, škljocajuæi na svakom spratu, a zatim i na našem. Tada bi lift-boj otvorio vrata i stao kraj njih, a ona bi izišla, i ja bih izišao, i ini bismo se uputili niz hol, i ja bih stavio kljuè u vrata, otvorio ih i ušao, a onda bih telefonirao dole i tražio da pošalju bocu belog kaprija u srebrno I kantici punoj leda, i èulo bi se kako led zveckea DO kantici dok deèko ide niz hodnik, i deèko bi za-l u. ao na vrata, a ja bih ga zamolio da sve to ostavi Ispred vrata. Jer na sebi ne bismo imali odela zato Sto je isuviše toplo, i prozor bi bio otvoren i laste In Idole preko krovova kuæa, a kada bi docnije pao Birak i mi prišli prozoru, sasvim mali slepi miševi toville bi iznad kuæa i dole iznad drveæa, a mi bismo pili kapri iza zakljuèanih vrata, i toplo je, i samo ? n av preko nas, i èitava noæ, i cele noæi bismo se vol, li u toploj milanskoj noæi. Eto tako bi to trebalo da bude. Brzo æu jesti i otiaèi da vidim Katarinu Berkli.

U menaži se isuviše priaèlo. I ja sam pio vino jer noæas ne bismo bili svi braæa ako i ja ne bih malo pio. Razgovarao sam sa sveštenikom o nadbiskupu Ajrlendu koji je, kako je izgledalo, bio plemenit èovek i ja sam se pravio kao da znam za nepravde koje su mu nanesene i u kojima sam i ja kao Amerikanac uèestvovao, a o kojima nikad ništa nisam Ono. Bilo bi neuètivo ne znati nešto o njima kad sam slušao tako divna objašnjenja njihovih uzroka koji su, kako je na kraju krajeva izgledalo, bili obièni nespোরазumi. Smatrao sam da ima lepo ime i ila je poreklom iz Minesote s kojom mu se ime divno slaže: Ajrlend iz Minesote, Ajrlend iz Viskon-sina, Ajrlend iz Mièigena. A što je još naroèito zgodno, ime mu zvuèi kao Ajlend¹. Ne to nije bilo to. Bilo je tu nešto više od toga. Da, oèe. Istina je, oèe. Možda, oèe. Ne, oèe. Pa, možda i jeste, oèe. Vi znate O tome više nego ja, oèe. Sveštenik je bio dobar, ali dosadan. Oficiri nisu bili dobri, ali su bili dosadni. Kralj je bio dobar, ali dosadan. Vino je bilo rðavo, ali nije bilo dosadno. Prosto je skidalo gleð sa zuba ¹ zadržavalo ga na nepromenljivo.

„¹ sveštenik je bio zatvoren", reèe Roka „jer su kod njega pronašli troprocentne obveznice. Bilo je to u Francuskoj, naravno. Ovde ga nikad ne bi uhapsili. Poricao je da ma šta zna o petprocentnim obveznicama. To se dogodilo u Bezijeru. Bio sam tamo i èitao o tome u novinama, otišao u zatvor i zatražio da vidim sveštenika. Bilo je potpuno oèigledno da je on ukrao te obveznice."

„Ne verujem uopšte u to", reèe Rinaldi.

„Kako god hoæete", reèe Roka. „Ali ja o tome priaèm ovde zbog našeg sveštenika. To je veoma pouèno. On je sveštenik i umeæe to da proceni."

Sveštenik se nasmeja.

„Samo nastavite", reèe on. „Ja vas slušam."

„Naravno, neke od tih obveznica nisu bile obraèunate, ali kod sveštenika su

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

pronađene sve trocentne obveznice i nekoliko lokalnih. Zaboravio sam taeno koje su to bile. Tako sam otišao u zatvor i sada tek dolazi poenta ove prièe. Stajao sam ispred njegove æelije i rekao kao da sam tobože došao na ispovest: »Blagoslovite me, jer ste zgre-šili.»

Svi su se gromko nasrnej ali.

„A šta je on na to?“ upitao je sveštenik. Roka se nije obazirao na ovo pitanje i nastavio je da mi objašnjava u èemu se sastoji smisao te šale.

„Vi shvatate poentu, zar ne?“

I/.gledalo je da je šala veoma duhovita ako se pravilno shvati. Nasuli su mi još vina i ja sam ispri-<.ni prièu o engleskom vojniku koji je bio stavljen pod I uš. Onda je major isprièao prièu o jedanaesto-rit i Cehoslovaka i o Mađarskom kaplaru. A posle I<> . malo vina, isprièao sam prièu o džokeju koji je našao peni. Major reèe da postoji slièna italijanska pi [i a o vojvotkinji koja nije mogla da spava noæu. U tom trenutku sveštenik je otišao, a ja sam isprièao o trgovaèkom putniku koji je stigao taeno u pet èasova izjutra u Marselj kad je duvao maestral. Ma-lor je rekao da je izvešten da ja mogu da pijem. To sam poricao. On je rekao da je to istina i da æemo Bahusovim lesom utvrditi da li je to istina ili nije. Ne Bahusom, rekoh, ne Bahusom. Bahusom, reèe on. Ja æu piti pehar za peharom, èašu za èašom sa Basijem Filipom Vinæenconi. Basi reèe da to ne bi lula proba, jer je on veæ dvaput pijaniji nego ja. Rekoh da je to prijava laž i da, sa Bahusom ili bez Bahusa, Filipino Vinæence Basi, ili Basi Filipino Vinæen-(e, nije popio ni kapi èitavo vreme. Uostalom, kako i u n> bejaše njegovo ime? Upitao je da li se ja zovem I rederiko Kariko ili Enriko Frederiko? Rekoh neka najbolji pogodi, Bahusa odbacismo, i major dade mak da poènemo s crvenim vinom u krèazima. Kad sam ispio pola, više nisam želeo da pijem. Setio .un se gde je trebalo da idem.

„Basi pobeđuje“, rekoh. „On je bolji od mene. Ja moram da idem.“

„Zaista mora“, reèe Rinaldi. „Ima sastanak. Sve mi je o tome poznato.“

„Moram da idem.“

„Druge veèeri“, reèe Basi. „Druge veèeri, kad se budete oseæali jaèim.“ Potapša me po ramenu. Na stolu su stajale upaljene svece. Svi su oficiri bili veoma sreæni.

„Laku noæ, gospodo“, rekoh.

Rinaldi iziđe sa mnom. Stajali smo ispred vrata na putanji.

„Bolje bi bilo da ne ideš tamo pijan“, reèe on. „Ja nisam pijan, Rinin. Zaista nisam.“ „Bilo bi bolje da prožvæeš malo kafe.“ „Besmislica.“

„Doneæu ti malo, bebice. Ti se šetaš gore-dole.“ Vratio se s punom šakom pržene kafe u zrnu. „Sa-žvæi ovo, bebice, i neka ti je bog u pomoæi.“

„Bahus!“ rekoh.

„Poæi æu dole s tobom.“

„Ja se sasvim dobro oseæam.“

Išli smo zajedno kroz grad. Ja sam žvakao ka-fu. Na kapiji puta koji je vodio u britansku vilu Rinaldi mi požele laku noæ.

„Laku noæ“, rekoh. „Zašto i ti ne udeš?“

On odmahnu glavom.

„Neæu. Više volim prostija zadovoljstva.“

„Hvala ti za kafu.“

„Ništa, bebice, ništa.“

Pođoh niz put. Obrisi èempresa, koji su se nalazili s obeju strana puta, bih su oštri i jasni. Okren i u) sam se i video Rinaldija kako još stoji i po-Miiatra me. Mahnuo sam mu

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

rukom.

Sco sam u hol za primanje u vili i čekao Katarinu Berkli da siđe. Neko je silazio niz stepenice bola. Ustao sam, ali to nije bila Katarina. Bila je mis Ferguson.

„Halo!" pozdravi me ona. „Katarina me zamoli li da vam kažem da joj je žao što veeras ne može ili vas vidi."

„Veoma mi je žao. Nadam se da nije bolesna."

„Pa nije baš sasvim dobro."

„Hoæete li joj kazati koliko mi je žao?"

„Kazaæu joj."

„Šta mislite da li hi bilo dobro da sutra pokušam da je posetim?"

„Mislim da bi bilo dobro."

„Mnogo vam hvala. Laku noæ."

I. iđoh kroz vrata i odjednom se osetih nekako usamljenim i praznim. Sasvim olako sam shvatio I" i (ILI Katarini. Bio sam se malo opio i skoro sam /.aboravio da dođem, ali sad, kad je nisam mogao da vidim, oseæao sam se usamljenim i ništavnim.

GLAVA VIII

Sledeæeg popodneva smo èuli da se za tu noæ sprema napad gore na reci i da tamo treba da pošaljemo èetvora kola. Niko ništa nije znao o tome, mada su svi govorili s velikom sigurnošæu i strategijskim znanjem. Vozio sam se u prvim kolima i kada smo prolazili pored ulaza u britansku bolnicu rekao sam šoferu da zaustavi. Ostala kola se takođe zaustaviše. Izišao sam i rekao šoferima da produže i čekaju na raskrsnici puta za Kormons ako ih dotle ne stignemo. Žurno sam pošao putem i u holu za primanje upitao za mis Berkli.

„Ona je na dužnosti."

„Da li bih je mogao videti samo za trenutak?" Poslali su jednog bolnièara da vidi i on se vrati s njom.

„Zaustavio sam se da vidim da li ti je bolje. Rekli su mi da si na dužnosti pa sam zaželeo da te vidim."

„Sasvim mi je dobro. Mislim da mi je juèe od vruæine pozlilo."

„Moram da idem." „Ispratiæu te malo."

„1 zaista ti je sasvim dobro?" upitah je kad smo i. išli.

„Da, dragi. Hoæeš li noæas doæi?"

„Neæu. Idem sada na predstavu tamo gore, iznad Plave."

„Na predstavu?"

„Mislim da to nije ništa naroèito."

„A vratiaæeš se?"

„Sutra."

Nešto je otkopèavala sa svog vrata, stavila mi to u ruku i rekla:

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„To je sveti Antun. I dođi sutra uveče.”

„Misi ti valjda katolikinja?”

„Nisam. Ali kažu da sveti Antun pomaže.”

„Vodicu računaj o njemu, zbog tebe. Zbogom.”

„Ne”, reče ona. „Nemoj reći zbogom!”

„U redu.”

„Budi dobar dečko i čuvaj se. Ne, ovde me ne ino/VŠ poljubiti. Ne možeš.” „Dobro.”

Kad sam se malo udaljio, pogledao sam natrag i video je kako stoji na stepenicama. Mahala mi je, i a poljubih svoju ruku i ispružih je prema njoj. Opel je mahnula, ali veče sam bio sišao sa bolničkog puta. Popeh se na sedišta bolničkih kola i krenusmo. Sveti Antun se nalazio u maloj beloj metalnoj kuli. Otvorio sam je i istresao ga na dlan.

„Sveti Antun?” upita šofer.

„Da.”

„1 ja imam jednog.” Desnu ruku je spustio s volana, otkopčao dugme na bluzi i izvukao ga ispod košulje.

„Pogledajte!”

’i I I ICSI Ucmingvej, TI

Stavio sam svog svetog Antuna natrag u kutijicu, zajedno s tankim zlatnim lančićem, i sve to metnuo u džep na grudima.

„Zar ga nećete nositi o vratu?”

„Neću.”

„Bolje je da ga nosite. Uostalom, zato je i napravljen.”

„U redu”, rekoh.

Otvorih kopeu zlatnog lančića, stavih ga oko vrata i zakopčah. Svetac mi je visio na spoljnoj strani uniforme, pa stoga otkopčah okovratnik bluže, raskopčah košulju i gurnuli ga ispod nje. Dok smo se vozili, osećao sam ga na grudima u njegovoj metalnoj kutijici. Zatim zaboravili na njega. Kad sam bio ranjen, nisam ga više našao. Verovatno ga je neko uzeo u jednom od previjališta.

Kad smo prešli most vozili smo brzo i uskoro smo videli kako se ispred nas na putu diže prašina od drugih kola. Tu je put zavijao, pa ugledasmo troja kola koja su izgledala sasvim mala. Prašina se dizala ispod točкова i zasipala drveće. Stigli smo ih, prešli i zaokrenuli putem koji se penje u brda. Voziti se u koloni nije neprijatna stvar — ako se nalazite u prvim kolima. Udobno sam se zavalio na sedištu i posmatrao okolinu. Nalazili smo se u podnožju brda same reke. Što se put više penjao, sve su se više pojavljivale visoke planine na čijim je vrhovima bilo još snega. Pogledao sam nazad i video kako se penju ona troja kola, razdvojena oblacima prašine koju su dizali za sobom. Prošli smo pored dugačke kolone natovarenih mazgi, pored kojih su išli gonjevi s crvenim fesovima — bersaljeri.

I/a kolone mazgi put je bio prazan. Peli smo se i11' I u luda, a onda spuštali dugačkim obronkom u dolinu reke. S obe strane puta nalazilo se drveće; km, desni drvored sam ugledao reku, bistru, brzu i plitku. Vodostaj je bio nizak pa su se videla ostrv-> a puška i šljunka s uskim kanalima vode, a pone-I 111 se voda svetlucajući prelivala preko šljunkovi-i" korila. Odmah uz obalu videh duboke virove čiji je voda bila

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

plava kao nebo. Na mestima gde su |i i./e odvajale od drumu video sam kamene za-IVodne mostove iznad reke. Potom prođosmo pored kamenih seljaèkih kuæa s kruškovim drveæem koje je, poput kandelabara, raslo uz južne zidove km i i niske kamene ograde u polju. Put je dugo išao dolinom. Najzad smo opet zaokrenuli i poèeli da se i" njemo u brda. Put se mnogim okukama strmo i' u i 10 kroz šumu kestenova, dok najzad nije izbio ni vrh i produžio njime. Mogao sam da pogledam ? Iole kroz šumu i da, daleko ispod nas, vidim liniju roku obasjanu suncem, koja je razdvajala dve ar-iiii |e. Vozili smo se novim neravnim vojnim putem I oM je išao vrhom prevoja; posmatrao sam na se-viii dva planinska lanca, zelena i tamna prema

i u/- u o| liniji, a onda bela i privlaèna na suncu. I'oiom, dok se put još penjao duž prevoja, ugledao

ni i i treæi planinski lanac s višim vrhovima po-I uvenim snegom, koji su izgledali beli kao kreda i 1/1 »razdani neobiènim ravninama. A daleko iza njih di/.ale su se druge planine za koje bi èovek teško mogao reæi da li ih stvarno vidi. Sve su to bile HI sirijske planine; na našoj strani nije bilo ni jed-iii liène njima. Ispred nas, na putu sa desne strane, nalazio se blagi zavijutak. Pogledah dole i videh kako se drum spušta kroz drveæe. Na njemu su se nalazile razne jedinice, motorna vozila i mazge sa brdskim topovima. Dok smo se spuštali, držeæi se po strani, mogao sam daleko dole, pod nama, da vidim reku, liniju železnièkih pragova i šina koja se protezala pored nje, i stari most gde je trupa prelazila na drugu stranu. A preko, pod brežuljkom s one strane reke, ugledah porušene kuæe malog grada koji je trebalo tek zauzeti.

Veæ se skoro bio spustio mrak kad smo sišli u dolinu i vratili se na glavni drum koji je vodio pored reke.

GLAVA IX

Drum je bio pretrpan. S obe strane i iznad nje-ga l>ili su napravljeni zakloni od isprepletene šaše i llame, tako da je sve lièilo na ulaz u neki cirkus ili Reko urođenièko selo. Vozili smo se polako kroz taj tunel pokriven slamom i izišli na èistinu upravo ta-gde se nekad nalazila železnièka stanica. Ovde

i< drum bio ispod nivoa reène obale; duž njegove nagnute strane nalazile su se rupe iskopane u obali I pune pešadije. Sunce se veæ klonilo zapadu; gleda 11 iæi duž obale dok smo se vozili, video sam au-Itrijske osmatraèke balone iznad brda èije su strane, okrenute prema suncu koje je zalazilo, veæ po-5ele da tamne. Parkirali smo kola iza neke ciglane. EUnglovi i pojedine duboke rupe bili su uređeni kao previjališta. Tu su se nalazila tri lekara koje ?im poznavao. Razgovarao sam s majorom i do-inao da æemo se, kad zapoène ofanziva i kada naša kola budu natovarena, voziti natrag duž zaklonje-nog drumu, sve gore do glavnog drumu na prevoju, gde æe se nalaziti sanitetska stanica i druga kola za preuzimanje tovara. Nadao sam se da drum neæe l'i 11 zakrèen. Saobraæaj se imao odvijati samo u |. <Inoin pravcu. Drum je bio kamufliran jer su ga

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Austrijanci mogli videti s one strane reke. Ovde, na ciglani, bili smo samom obalom reke zaštićeni od pušene ili mitraljeske vatre. U neposrednoj blizini je stajao razoreni most. Nameravali su da postave drugi most kad zapoènu naša bombardovanja, dok su neke trupe trebalo da pređu preko plićaka, gore na zavijutku reke. Major je bio omanji èovek sa nagore zavrnutim brkovima. Uèestvovao je u ratu u Libiji i bio dvaput ranjen. Rekao je da æe se, ako se stvari budu dobro odvijale, pobrinuti da budem odlikovan. Odgovorio sam da se nadam da æe sve biti dobro, ali da je on isuviše ljubazan. Upitao sam ga da li tu postoji neka velika zemunica u kojoj bi se mogli smestiti šoferi. On poslao vojnika da mi je pokaže. Pošao sam s njim i našao zemunicu koja je bila veoma dobra. Šoferi su bili zadovoljni pa sam ih tu ostavio. Major me pozva da s njim i još dvojicom oficira nešto popijem. Pili smo rum i atmosfera je bila veoma prijateljska. Napolju je poèelo da se smrkava. Upitao sam kada treba da poène napad. Oni mi rekoše da æe to biti èim se spusti mrak. Vratio sam se šoferima. Sedeli su u zemunici i razgovarali. Kada sam ušao, uæutali su. Dadoh svakom po paklicu makedonskih, slabo zavijenih cigareta iz kojih je ispadao duvan, pa ih je pre pušenja bilo potrebno zalepiti s obe strane. Manera kresnu svoj upaljaè i pruži ga ostalima. Upaljaè je imao oblik „fijatovog" radijatora. Isprièao sam im šta sam sve èuo.

„Zašto nismo videli sanitetsku stanicu kada smo sišli?" upita Pasini.

„Nalazi se baš iza mesta gde smo zaokrenuli."

„Na ovom drumu æe biti gadne gužve", reèe Manera.

„()ni æe granatama iz nas isterati i ..."

„Verovatno."

„A kako je s jelom, poruènice? Neæemo imati prilike da jedemo kad zapoène ofanziva."

„Odmah æu otiæi da vidim."

„Želite li da ovde ostanemo ili možemo da malo osmotrimo okolinu?"

„Bolje da ostanete ovde."

Vratio sam se u majorovu zemunicu i on mi reèe da æe poljska kuhinja iæi s nama i da æe šoferi ii.o. i da dolaze i uzimaju svoje obroke. Pozajmice im plehane porcije, ako ih nemaju. Rekoh mu da ini se èini da ih imaju. Vratio sam se i kazao šofe-iinia da æu doæi po njih èim hrana bude stigla. Manera reèe da se nada da æe stiæi pre nego što ne bombardovanje. Æeu tali su sve dok nisam i lšao. Svi su bili mehanièari i mrzeli su rat.

I zišao sam da pregledam kola i vidim šta se deve \ a zatim sam se vratio i seo u zemunici s èet-VOri :om šofera. Sedeli smo na zemlji, naslonjeni na tld, i pušili. Napolju je veæ skoro bio mrak. Zemlja u zemunici bila je topla i suva. Naslonih ramena na /ul i sav se opustih.

„Ko ide u napad?" upita Gavuci.

„Bersaljeri."

„Svi bersaljeri?"

„Pa mislim svi."

„Ovde nema dovoljno jedinica za jedan ozbiljan napad."

„Verovatno treba odvratiti pažnju od mesta gde Æe se izvršiti pravi napad."

„Da li znaju ljudi koga æe napasti?" „Mislim da ne znaju."

„Naravno da ne znaju", reèe Manera. „Kad bi znali, ne bi napadali."

„Bi, napadali bi", reèe Pasini. „Bersaljeri su budale."

„Oni su hrabri i izvanredno disciplinovani", rekoh.

„Oni su veliki po obimu svojih grudi, i zdravi su. Ali su ipak budale."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Granatijeri su visoki“, reèe Manera. To je bila šala. Svi se nasmejaše.

„Jeste li bili tamo, tenente, kada nisu hteli da idu u napad i kada su streljali svakog desetog èoveka?“

„Nisam.“

„To je istina. Posle su ih postrojili i izdvojili svakog desetog èoveka. Karabinijeri su ih streljali.“

„Karabinijeri“, ponovi Pasini i pijunu na pod. „Ali, ovi grenadiri! Svi su preko šest stopa visoki. Oni neæe napadati.“

„Kad niko ne bi napadao, rat bi bio završen“, reèe Manera.

„Ali sa granatijerima nije bilo tako. Oni su se plašili. Svi oficiri su poticali iz veoma dobrih porodica.“

„Neki oficiri su otišli sami.“

„Jedan narednik je ubio dvojicu oficira koji nisu hteli da krenu.“

„Ali neke jedinice su krenule.“

„Oni koji su krenuli nisu postrojani kada je uziman svaki deseti vojnik.“

„Jedan od onih koje su karabinijeri streljali iz ino“ je mesta“, reèe Pasini. „Bio je to krupan, okre-i HI i visok mladiaè, pa je stoga i bio u granatijeri-MI I Uvek u Rimu. Uvek sa devojkama. Uvek sa ka-l ABInj jerima.“ Nasmejao se. „Sada su postavili stra-..ii.i sa bajonetom ispred njegove kuæe i niko ne

/E da dođe da mu vidi majku, oca i sestre; otac

nm JE i/.gubio građanska prava, pa èak ne može ni da glasa. Svi su oni bez ikakve pravne zaštite. SvaKU može da im uzme imanje.“

„Kad se to ne bi dešavalo porodicama, niko ne l >i išao u napad.“

„Bi! Alpinci bi hteli. Ovi vojnici Vitorija Ema-IIIu l,i bi išli. A i neki bersaljeri.“

„Bersaljeri su takođe morali da beže. Sada na-ltoje da to zaborave.“

„Ne biste nam smeli dopustiti da ovako govo-iiimi, tenente! Eviva l'esercito!“, reèe Pasini pod-l ugljivo.

„Znam ja šta vi govorite“, reko. „Ali dok vozili KULA i dok se ponašate ...“

„... i dok ne govorite tako da vas drugi oficiri

u èuti...“, završi Manera.

„Smatram da bi trebalo da okonèamo ovaj l i“, reko. „A on se neæe završiti sve dok jedna Irana ne prestane da se bori. Samo, bilo bi gore tko bismo mi prestali da se borimo.“ -

„To ne bi moglo biti gore“, reèe Pasini smer-no. „Nema ništa gore od rata.“

„Poraz je gori.“

' / iVELA vojska! (Prim. prev.).

„Ne verujem“, reèe Pasini opet smerno. „Šta je poraz? Ide se kuæi?“

„A onda dođu za vama, uzmu vam kuæu, uzmu vam sestre.“

„To ne verujem“, reèe Pasini. „To ne mogu da uèine svakome. Neka svako brani svoj dom. Neka èuva svoje sestre u kuæi.“

„Obesiaèe vas. Doæi æe i opet æe od vas napraviti vojnika. Ali ne u motorizovanoj sanitetskoj èeti veæ u pešadiji.“

„Pa svakog ne mogu obesiti.“

„Ali u stranoj državi vas ne mogu napraviti vojnikom“, reèe Manera. „U prvoj bici bi se svi raz-bežali.“

„Kao Èesi.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Smatram da ništa ne znate o tome šta znaèi biti pobeđen, pa stoga mislite da to nije zlo.“

„Tenente!“ reèe Pasini. „Mi vidimo da nam vi dopuštate da govorimo. Onda slušajte! Ne postoji ništa gore od rata. Mi u motorizovanoj sanitetskoj jedinici uopšte ne možemo da shvatimo kako je rat užasan. Kada ljudi shvate kako je rat strašan, ne mogu ništa da uèine da bi ga zaustavili jer i sami polude. Postoje i takvi ljudi koji ga nikad ne shvate. Ima ljudi koji se boje svojih oficira. Eto, s takvima se rat vodi.“

„Znam da je to užasno, ali ga moramo dovršiti.“

„On se ne može dovršiti. Nikad nema kraja ratu.“

„Ama, ima ga.“

Pasini odmahnu glavom.

„Rat se ne dobija pobedom. Šta onda ako za-u/.nicino San Gabrijele? Šta onda ako osvojimo i fcrso i Monfalkone i Trst? Šta smo onda postigli? Jeste li danas videli sve one daleke planine? Zar mislite da ih sve možemo zauzeti? Samo ako Austri-l-iii* i prestanu da se bore. Jedna strana mora pre-ltati da se bori. Zašto onda mi ne bismo prestali? Ako oni siðu u Italiju, zamoriæe se i otiaèi æe. Imaju oni svoju zemlju. Ali nije u tome stvar, pa se zato i ratuje.“

„Vi ste govornik.“

„Mi mislimo. Mi èitamo. Nismo seljaci. Mi smo mehaniaèari. Ali èak i seljaci znaju da ne treba vero-v.Hi u rat. Svi mrze ovaj rat.“

„Postoji jedna klasa koja vlada u zemlji i koja je glupa, ništa ne shvata i nikad ništa ne može da ?hvati. Eto zašto mi imamo ovaj rat.“

„Osim toga, oni na njemu i zaraðuju.“

„Veæina ne zaraðuje“, reèe Pasini. „Isuviše su ?lupi. Oni to rade nizašta. Iz gluposti.“

„Moramo veæ prestati“, reèe Manera. „Isuviše smo prièali, pa èak i za našeg poruèenika.“

„On to voli“, reèe Pasini. „Mi æemo ga preobratiti.“

„Ali sada æemo prestati“, reèe Manera. „Hoæemo li sada da jedemo, tenente?“ upita Gavuo.

„Otiaèi æu da vidim“, reko. Gordini ustade i iziđe sa mnom.

„Ima li nešto što bih mogao ja da uradim, tenente? Mogu li vam pomoæi na bilo koji naèin?“

Bio je najmirniji od sve èetvorice.

„Pođite sa mnom ako baš želite“, reko „pa æemo videti.“

Napolju je bilo mraèno. Dugaèki mlaz reflektorske svetlosti šetao je po brdima. Na tom delu fronta nalazili su se veliki reflektori na kamionima, kraj kojih smo katkad prolazili noæu u neposrednoj blizini borbenih linija. Kamion bi se zaustavio nešto podalje od puta, a oficir bi upravio svetlost i posada bi se prestrašila. Prošli smo kroz ciglanu i zaustavili se kod glavnog previjališta. Tu se iznad ulaza nalazio mali zaklon od zelenih grana èije je lišæe, sasušeno od sunca, šuštal u mraku usled pirkanja noænog povetarca. Unutra je bilo svetlo. Major se nalazio kraj telefona, sedeæi na sanduku. Jedan od sanitetskih kapetana je rekao da je napad odložen za jedan sat. Ponudio me èašom konjaka. Posmatrao sam po stolovima instrumente koji su se presijavali na svetlosti, lavore i zatvorene boce. Gordini je stajao iza mene. Major se diže od telefona.

„Sada poèinje“, reèe on. „Odlaganje je povuèeno.“

Pogledao sam napolje. Bilo je mraèno. Austrijski reflektori su kružili po brdima iza nas. Još je sve bilo mirno. Ali, odjednom je iz svih topova iza nas osuta paljba.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Savoje!" reèe major.

„Došli smo zbog supe, majore." Nije me èuo. Ponovih.

„Još nije doneta."

Dolete velika granata i rasprsnu se u dvorištu ciglane. Još jedan prasak, i u onoj opštoj buci moglo se èuti kako padaju raznesene cigle i blato.

„Sta ima za jelo?"

„Imamo malo pasta ascinta",1 reèe major.

„Uzeæu sve što mi možete dati."

Major reèe nešto bolnièaru koji se izgubi u jednoj rupi i vrati s metalnom zdelom punom hladnih kuvanih makarona. Pružih je Gordiniju.

„Imate li malo sira?"

Major nešto progunða bolnièaru koji opet za-loni u onu rupu i pojavi se s nešto belog sira.

„Najlepše vam hvala!" rekoh.

„Bilo bi bolje da sad ne izlazite."

Napolju je nešto ležalo kraj ulaza. Jedan od dvojice ljudi, koji su to nosili, pogledao je unutra.

„Unesite ga unutra", reèe major. „Šta se mislite? Da li oèekujete da mi iziðemo i unesemo ga?"

Dva bolnièara uhvatiše èoveka ispod pazuha i /t noge i unesoše ga unutra.

„Rasporite bluzu", reèe major.

Držao je mala hirurška klešta s malo gaze na kraju. Oba kapetana skidoše svoje koporane.

„Iziðite odavde!" reèe major dvojici bolnièara.

„Hajdemo", rekoh Gordiniju.

„Biæe bolje da prièekate dok ne prestane pucnjava", reèe major preko ramena.

„Ljudi žele da jedu", rekoh.

„Kako god želite."

1 Jelo s testom, makaroni, rezanci.

Napolju smo protrèali preko ciglane. Jedna granala se rasprsnu pored same obale reke, zatim i Ælruga, koju nismo ni èuli kako dolazi sve dok od-jednom nije eksplodirala. Sedosmo na zemlju i, uz blesak, tresak i miris eksplozije, èusmo fijukanje parèiæa i zveket cigala koje su padale. Gordini se podiže i potrèa u zemunicu. Trèao sam za njim držeæi sir èija je glatka površina bila pokrivena prašinom od cigala. U zemunici su sedela tri šofera naslonjena na zid i pušila.

„Hej, vi rodoljubi!" viknuh.

„Kako su kola?" upita Manera.

„U redu."

„Jesu li vas preplašili, tenente?"

„Bogme, i te kako", odgovorih.

Izvadio sam svoj nož, otvorio ga, obrisao oštricu i sastrugao prljavu površinu sira. Gavuci mi je pružio zdelu s makaronima.

„Poènite da jedete, tenente."

„Ne", rekoh. „Stavite je na pod. Svi æemo jesti."

„Ali nema viljušaka."

„Do đavola s njima!" rekoh na engleskom. Isekao sam sir na komadiæe i stavio na maka-rone.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Primaknite se zdeli“, rekoħ.

Seli su i èekali. Stavio sam prste u makarone i podigao ih. Makaroni se donekle razvezaše.

„Podignite ih visoko, tenente.“

Podigao sam ih za dužinu ruke i krajevi se sasvim razdvojiše. Spuštao sam ih u usta, usisavao i hvatao krajeve a potom žvakao. Zatim uzeh komadiæ sira, sažvakah ga, a onda popih gutljaj vina. Imalo je ukus zarđalog metala. Vratih èturicu Pa-siniju.

„Pokvareno je“, reèe on. „Isuviše dugo stoji unutra. Imao sam ga u kolima.“

? li su jeli s bradom nagnutom iznad same zde-l- ubacujuæi glavu unatrag i usisavajuæi krajeve MI il u..ni. Uzeo sam još jednu pregršt makarona, i., iln sira i gutljaj vina. Napolju je nešto palo od < . ; i sr /.al resla zemlja.

„Ovo je onaj od 420 ili minobacaè“, reèe Ga-
V 111 l.

„()vde u brdima još nema topova od 420 mm“, rekoħ.

„Oni imaju velike Škodine topove. Video sam i upe.“

„To su oni od 305.“

Nastavili smo da jedemo. Zaèu se kao neki kašalj, huka slièna lokomotivi kad prolazi, a onda . ksplozija od koje se ponovo zatresla zemlja.

„Ovo nije baš duboka zemunica“, reèe Pasini.

„To je veliki rovovski top.“

„Da gospodine.“

Pojedoh do kraja svoj komad sira i napih se vina. Kroz ostalu huku èuo sam opet kašalj, a onda je us ledilo æu-æu-æu-æu, zatim blesak kao da je neko Urom otvorio vrata velike peæi, tutnjavu koja je po-j .tla skoro bezazleno da bi zatim pobesnela i najzad M pretvorila u pravu oluju. Pokušao sam da dišem ali ini je ponestalo daha. Imao sam oseæanje kao da mi telo izlazi iz kože, sve više i više i više, i da najzad lebdim u vazduhu. Iz mene je sve brzo išèezlo i /nao sam da sam mrtav i da je baš sva greška u tome što èovek misli da je tada mrtav. Potom sam lebdeo, i umesto da idem napred, oseæao sam kako klizim natrag. Udahnuo sam i došao sebi. Zemlja je bila sva razrovana, a ispred moje glave nalazila se rascepljena greda. U ovom potresu èuo

sam kako neko jauèe. Pomislio sam da neko zapo-maže. Pokušao sam da se pokrenem, ali nisam mogao ni da maknem. Èuo sam kako mitraljezi i puške pucaju preko reke i duž same reke. Bio je to veliki vatromet. Ugledah bezbroj signalnih raketa kako se uzdižu, prskaju i lebde belièasto, zaèuh i bombe, sve to u istom trenutku. A onda èuh kako sasvim uz mene neko uzvikuje: „Mama mia! Oh, mama mia!“ Povukoh se i zgrèih, i najzad oslobodili noge. Okrenuh se i dodirnuh ga. Bio je to Pasini. Kada ga dodirnuh, on jauknu. Noge su mu bile okrenute prema meni i u onom smenjivanju tame i svetlosti video sam da su mu obe bile smrskane iznad kolena. Jedna noga mu je bila otpala, a deo druge se držao na tetivama i delimièno pan-talonama, grèeæi se i trzajuæi kao da uopšte nije bio spojen s telom. Trzao je ruku i jecao: „Oh, mama mia, mama mia!“, a zatim: „Dio te salve, Ma-ria. Dio te salve, María. O Isuse, ubi me, Hriste, ubi me, mama mia, mama mia, oh najèistija, draga Marijo, ubi me. Prekinite ovo, prekinite, prekinite. O, Isuse i najdraža Marijo, prekinite ovo. Oooo!“ Potom nastavi gušeæi se: „Mama, mama mia!“ Zatim se umirio, grizuæi ruku, dok mu se ostatak noge grèio.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Porta feriti“,1 zvao sam držeæi šake na ustima, „Porta feriti!“

1 Nosite ranjenike. (Prim. prev.).

Nastojao sam da se približim Pasiniju da bih pokušao da mu stavim zavoj na noge, ali nisam mogao ni da se maknem. Ponovo pokušah i noge mi se malo pokrenuše. Mogao sam se pomicati ma-

In naliaške pomoæu ruku i laktova. Pasini se sada sasvim umirio. Sco sam pored njega, otkopèao svoju bluzu i pokušao da otcepim donji kraj košulje. Nije se mogao otcepiti, pa sam kraj zaèepio zubima. A onda se setih njegovih uvi jaèa. Ja sam nosio vunene èarape, a Pasini je imao uvijaèe. Svi šoferi su nosili uvijaèe. Pasini je imao samo jednu nogu. Odmotao sam uvijaè i, dok sam to radio, uvideo •.MU da nije trebalo da pokušavam da pravim zavoj, |ei je on veæ bio mrtav. Uverio sam se da je mr-iiv. Bila su tu još trojica za koje je trebalo ustanoviti šta je s njima. Uspravio sam se i u tom tremu ku nešto mi se pokrenulo u glavi, slièno tegovima na oèima lutke, i udarilo me iznutra u oène jabuèice. Oseæao sam da su mi noge tople i vlažne, | i cipele su mi bile iznutra vlažne i tople. Znao sam ila sam pogođen. Nagnuh se i stavih ruku na kolena. Ali njega kao da više nije bilo. Ruka mi je prosio upala unutra, koleno mi se nalazilo na samoj golenici. Obrisah ruku o košulju. Opet se pojavila svetlost rakete koja se polako spuštala, pa sam mogao dobro da osmotrim svoju nogu i veoma se uplašili. O, bože, rekoh, izbavi me odavde. Ipak sam Znao da su tu bila još trojica. Bila su èetiri šofera. Pasini je bio mrtav. Ostala su, dakle, još trojica. Neko me uze ispod ruke, a neko drugi mi podiže noge.

„Tu su još trojica“, rekoh. „Jedan je mrtav.“ „To sam ja, Manera. Otišli smo po bolnièara, ali ovde nema ni jednog. Kako se oseæate tenente?“ „Gde su Gordini i Gavuci?“

80

(< r.rnest Hemingvej, II

81

„Gordinija baš sad previjaju u sanitetskoj stanici, a Gavuci vas drži za noge. Uхватite mi se za vrat, tenente. Jeste li teško ranjeni?“

„U nogu. Kako je Gordiniju?“

„Njemu je sasvim dobro. Bila je to granata iz velikog rovovskog topa.“

„Pasini je mrtav.“

„Da. Mrtav je.“

Jedna granata pade sasvim pored mene i oni se obojica sagnuše ka zemlji ispustivši me.

„Zao mi je, tenente“, reèe Manera. „Obesite mi se oko vrata.“

„Ako me opet ispustite?“

„Do toga je došlo zato što smo se uplašili.“

„Vi niste ranjeni?“

„Obojica smo lakše ranjeni.“

„Može li Gordini da vozi?“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Mislím da ne može.“

Ispustili su me još jednom pre nego što smo stigli do sanitetske stanice. „O, pasji sinovi!“ rekoh.

„Žao mi je, tenente“, reèe Manera. „Neæemo vas više ispuštati.“

Ispred sanitetske stanice veæina nas je ležala na zemlji, u mraku. Ranjenike su unosili i iznosili. Mogao sam da vidim svetlost koja je dopirala iz previjališta kada bi se zavesa rastvorila i kada bi nekog uneli ili izneli. Mrtvací su izdvajani na jednu stranu. Lekari su radili s rukavima zavrnutim sve do ramena i bili su crveni kao mesari. Nije bilo dovoljno bolnièara za prenos ranjenika. Neki su ranjenici bili veoma buèni, ali veæina ih je bila mirna.

VVi.u- je njihao lišæe na granju iznad vrata previjališta i noæ je postajala sve hladnija. Nosíoci ranjenika ulazili su èitavo vreme, spuštali, nosili, istova-i i* ah ih i odlazili. Èim sam bio donesen u previja-lištc, Manera je doveo nekog sanitetskog narednika i on mi je stavio zavoj na obe noge. Rekao mi je <la ii rani ima isuviše blata, pa da stoga nije bilo lakog izliva krvi. Uzeæe me, èim to bude moguæe. Zatim se vratio unutra. Gordini ne može da vozi, reèe Manera. Rame mu je smrskano a glava povre-ðena. On se, doduše, ne oseæa rðavo, ali rame mu ft ukoèilo. Sedeo je naslonjen na zid od cigala.

Manera i Gavuci su odvezli po jedna kola natovarena ranjenicima. Oni su sasvim lepo mogli da Voze. Englezi su dovezli troja bolnièka kola. U svakim od njih nalazila su se po dva èoveka. Jedan od njihovih šoferá prišao je meni. Doveo ga je Gordini koji je izgledao veoma bled i bolestan. Englez se nagnu prema meni.

„Jeste li teško ranjeni?“ upita me. Bio je to Visok èovek, s naoèarima uokvirenim metalom.

„U noge.“

„Nadam se da nije ozbiljno. Hoæete li cigarom?“

„Hvala.“

„Rekli su mi da ste izgubili dva šoferá.“

„Da. Jedan je ubijen, a drugi je ovaj mladiæ što vas je doveo.“

„Kakva pogana sreæa. Želite li da mi preuzmemo kola?“

„To sam baš hteo da vas zamolim.“

„Mi æemo se potpuno brinuti o njima i vrati-æemo ih u vilu. Vi ste 206, zar ne?“

„Da.“

„Divno mesto. Video sam vas tamo. Rekli su mi da ste Amerikanac.“ „Jesam.“ „Ja sam Englez.“ „Zaista Englez?“

„Da, da, Englez. Zar ste mislili da sam Itali-jan? U jednoj od naših jedinica ima i nekoliko Ita-lijana.“

„Bilo bi divno kad biste preuzeli kola.“

„Biæemo krajnje pažljivi s njima“, reèe on i ispravi se. „Ovaj vaš mladiæ je želeo po svaku cenu da doðem do vas.“ Potapšao je Gordinija po ramenu. Gordini namignu i nasmeši se. Englez nastavi razgovor teènim i savršenim italijanskim jezikom.

„Sada je sve ureðeno. Eto, video sam vašeg poruèenika. Preuzeæemo dvoja kola. Sada se ne morate više brinuti.“ On zastade za trenutak. „Moram nešto uèiniti da vas izvuèm odavde. Potražiæu odgovorne lekare. Vi æete se s nama vratiti.“

Zatim je otišao u previjalište, koraèajuæi pažljivo između ranjenika. Ugledah kako se zastor otvorio i pojavila svetlost kad je ušao.

„On æe se pobrinuti za vas, tenente“, reèe Gordini.

„Kako se ti oseæaš, Franko?“ „Dobro mi je.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Seo je pokraj mene. Za trenutak se rastvorio zastor na vratima previjališta i na njima se pojavise dva bolničara s nosilima, a iza njih je išao onaj visoki Englez. Doveo ih je k meni.

„Ovde je američki poručnik“, reče on na italijanskom.

„Radije bih malo pričekao“, rekoh. „Ovde ima mnogo teških ranjenika od mene. Sad mi je dosta dobro.“

„Ta manite to i dođite“, reče on. „Nemojte biti krvavi junak.“ A onda na italijanskom: „Podignite JI veoma pažljivo, zbog nogu. Jako ga bole. To je zakoniti sin predsednika Wilsona.“

Podigoše me i unesoše u previjalište. Unutra su vršene operacije na svima stolovima. Mali major nas besno pogleda. Prepoznao me i mahnuo klešima.

„Ca va bien?“

C

i " a va1.

„Ja sam ga doveo“, reče visoki Englez na italijanskom. „To je jedini sin američkog ambasadora. Neka bude ovde dok ne budete mogli da ga preivete. A onda æu ga ja povesti svojim prvim kolima.“ Nagnuo se prema meni. „Potražite njihovog atlutanta da mi izda vaša dokumenta, a onda æe sve iæi mnogo brže.“

Sagnuo se da bi prošao kroz vrata i potom ga nestade. Major je sada otvorio klešta i spustio ih u lavor. Pratio sam pokrete njegovih ruku. Sada je stavljao zavoje. Zatim su bolničari skidali òveka sa stola.

„Ja æu uzeti američkog poručnika“, reče jedan kapetan.

1 „Kako je?“ „Dobro.“ (Prim. prev.).

Podigoše me na sto. Bio je tvrd i klizav. Oseali su se mnogi jaki mirisi, mirisi hemikalija i sladunjavi miris krvi. Skidoše mi pantalone i sanitetski kapetan poèe da diktira naredniku ne prekidajuæi svoj rad:

„Mnogobrojne površinske rane na levom i desnom bedru, na levom i desnom kolenu i na desnom stopalu. Duboke rane na desnom kolenu i stopalu. Povreda kože na glavi (pritisnuo je: ‚Boli li?‘ Kriste, da!) s verovatnom frakturom lobanje. Ranjen na dužnosti. Ovo je potrebno da vas ne bi izveli pred ratni sud zbog samoranjavanja“, reče mi.

„Hoæete li èašicu brendija? A sad mi recite kako ste upali u sve to? Šta ste pokušali da uèinite? Da izvršite samoubistvo. Molim antitetanus, i stavite znak krsta na obe noge. Hvala. Ovo æu vam malo oèistiti i staviti zavoj. Krv vam se lepo zgrušava.“

Aðutant podiže pogled s papira i upita:

„Šta je nanelo rane?“

Sanitetski kapetan meni: „Šta vas je pogodilo?“

Ja, zatvorenih oèiju: „Granata rovovskog topa.“ Pošto je radio nešto na meni što me je jako bolelo i pošto je rasekao tkivo, kapetan mi reče: „Jeste li u to sigurni?“

Pokušavajuæi da ležim mirno i oseæajuæi kako mi stomak podrhtava dok su mi rezali meso odgovorih:

„Pa, ja tako mislim.“

Sanitetski kapetan (zainteresovan neim što je našao) reče:

„Komadiæ granate neprijateljskog rovovskog topa. Sada æu ispitati nešto od ovoga ako želite, ali nije potrebno. Sve æu vam ovo namazati. Peèe li ovo? Bože, nije to ništa prema onome kako æete se docnije oseæati. Pravi bol još nije poèeo. Dajte mu èašu brendija. Potres umrtvljuje bol. Ali sad je sve u redu, ne treba uopšte da se brinete ako ne dođe do infekcije, a do nje retko dolazi. Kako vam je glava?“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Bože blagi!" odgovorih.

„Onda nemojte piti suviše brendija. Ako ste dobili frakturu ne želite valjda i zapaljenje. Kako ovo osećate?"

Znoj me je oblio.

„Bože blagi!" rekoh.

„Ipak, verujem da je ovo fraktura. Zamotajte vas i nemojte mrdati glavom."

Previ jao me, ruke su mu se brzo kretale a zavoj je stajao èvrsto i sigurno.

„Sad je sve u redu. Mnogo sreæe i Vive la rrance .

„On je Amerikanac", reèe drugi kapetan.

„Mislio sam da ste rekli da je Francuz. On govori francuski", reèe kapetan. „Poznavao sam ga od ranije. Uvek sam mislio da je Francuz." Ispi pola èaše konjaka. „A sad donesite nešto ozbiljno. Dajte ovamo više tog antitetanusa."

Kapetan mi mahnu rukom. Podigli su me i dok su me iznosili, preko lica mi je prešao donji kraj zastora.

Napolju je narednik kleknuo pored mene.

1 Živela Francuska. (Prim. prev.).

„Ime?" upitao je blago. „Srednje ime? Prezime? Èin? Gde ste rođeni? Koja klasa? Koja jedinu a?" itd. „Žao mi je zbog vaše glave, tenente. Nadam se da se bolje aseæate. Sada æu vas poslati engleskim bolnièkim kolima."

„Veæ mi je dobro", rekoh. „Najlepše vam zahvaljujem."

Ubrzo je poèeo bol o kome je kapetan govorio, i sve što se događalo nije me uopšte interesovalo niti me se ticalo. Posle kratkog vremena pojaviše se engleska bolnièka kola. Stavili su me na nosila, podigli ih do visine kola i gurnuli unutra.

Sa strane su se nalazila još jedna nosila na kojima je ležao neki èovek kome sam iz zavoja mogao videti samo nos, žut kao vosak. Disao je veoma teško. Podizali su nosila i ubacivali gore u remenje. Visoki engleski šofer zaobišao je kola i pogledao unutra.

„Voziæu veoma polako", reèe on. „Nadam se da æe vam biti udobno."

Osetio sam kako motor poèinje da radi, osetio sam kako se šofer popeo na svoje sedište, osetio sam kako je povukao koènice i iskopèao kuplung. Kola pođoše. Ležao sam mirno i prepustio se bolu.

Dok su se bolnièka kola penjala putem, saobraæaj je bio slab, ponekad smo se zaustavljali a ponekad vraæali unazad sa zaokretima, dok najzad ne poèesmo brzo da se penjemo. Osetio sam da nešto kaplje. U poèetku je kapalo polako i ujednaèeno, a onda je poèelo da curi. Viknuo sam šofera. Zaustavio je kola i pogledao unutra kroz rupu iza svog sedišta.

„Šta je?"

„Èovek na nosilima iznad mene ima izliv krvi." „Ne nalazimo se daleko od vrha. Ne bih sad bio kadar da sam skinem nosila."

Ki»l.i su ponovo krenula. Curenje se nastavilo, u UM.I ii nisam mogao da vidim gde je proourilo pl 'i "i i/.nacl moje glave. Pokušao sam da se pokre-

siranu tako da više ne kaplje na mene. Gde

r"il mi je prošlo kroz košulju bilo je toplo i lep-lJlvo. Bilo mi je hladno, a noga me je tako bolela da sam se previjao od bolova. Posle izvesnog vre-nll »na curenje sa gornjih nosila se smanjilo i opet l'o, elo da kaplje. Èuo sam i osetio kako se pokreæe platno iznad mene, kao da je èovek na nosilima ll a to jao da se ugodnije smesti.

„Kako mu je?" opet upita Englez. „Skoro smo na vrhu."

„Mislim da je umro", rekoh.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Kapi su sasvim retko padale, kao što kaplju i ledenica kad zađe sunce. Bilo je hladno u kolima, u noći, jer se drum stalno peo. Na stanici na vrhu i/vadiše nosila, staviše druga i nastavismo put.

GLAVA X

U odeljenju poljske bolnice rekoše mi da je popodne dolazio neki posetilac da me vidi. Dan je bio topao i u sobi je bilo mnogo muva. Moj bolničar je isakao papir na duge komade, privezao ih na štap i time rasterivao muve. Posmatrao sam ih kako su se preselile na tavanicu. Kad je prestao da maše i zaspao, muve su se opet spustile. Terao sam ih duvanjem i najzad pokrio lice rukama i zaspao. Bilo je veoma toplo, a kada sam se probudio noge su me svrbele. Probudio sam bolničara i on mi je sipao mineralnu vodu na zavoje. Usled toga krevet je postao vlažan i hladan. Mi, koji smo bili budni, razgovarali smo s jednog kraja odeljenja na drugo. Posle podne je obično bilo mirno. Izjutra su prilazili svakom krevetu po redu tri bolničara i lekar, izvlačili ljude i nosili u sobu za previjanje, tako da su se za to vreme kreveti mogli rasprijeti. Ta šetnja do sobe za previjanje nije bila baš prijatna i tek sam docnije saznao da se kreveti mogu nameštiti i onda kad u njima leže ljudi. Bolničar je završio prskanje vodom i krevet je bio hladan i prijatan. Rekao sam mu gde da me čeka po tabanima, jer me je svrbelo, kada jedan lekar uvede Rinaldi i Ušao je veoma brzo, nagnuo se nad krevet i poljuljao me. Zapazio sam da nosi rukavice.

i iko M, bebice? Kako se osećaš? Doneo sam ti ovo " Bila je boca konjaka. Bolničar prinese i .li. u i kinaldi sede. „...i dobre vesti. Bićeš od-likovnn Žele da ti dadu srebrnu medalju, ali ćeš 111 ?... I. i dobiti samo bronzanu." ..I»>•>, èega?"

„Zato što si teško ranjen. Oni kažu, ako budeš mogao tla dokažeš da si učinio neko junačko delo, Onda možeš dobiti i srebrnu. Inače će biti bronza-n.i. Reci mi šta se zapravo dogodilo? Jesi li izvršio u. ki podvig?"

„Nisam", rekoh. „Tresnulo me dok smo jeli sir."

„Budi ozbiljan. Mora da si učinio neko herojsko delo, bilo pre, bilo posle. Gledaj na svaki način <la se setiš."

„Nisam uopšte izvršio neko herojsko delo."

„Jesi li nosio nekog na leđima? Gordini kaže da i nosio na leđima nekoliko ljudi, ali sanitetski mana na prvoj stanici je izjavio da je to nemoguće. <>II treba da potpiše predlog za odlikovanje."

„Nisam nikog nosio. Ćak se nisam mogao ni maknuti."

„To ništa ne mari", reče Rinaldi.

Skinuo je rukavice.

„Ipak mislim da ćemo moći da ti pribavimo srebrnu. Zar nisi odbio lekarsku pomoć pre nego što se ona ukaže ostalima?"

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ali nisam baš tako odlučno.”

„1 to ništa ne mari. Pogledaj samo kako si ranjen! Seti se na svoje hrabro držanje, kada si uvek zahtevao da ideš u prve borbene redove. Osim toga, operacija je uspešno izvršena.”

„Jesu li u redu prešli reku?”

„Kolosalno. Zarobili su skoro hiljadu neprijateljskih vojnika. Tako piše u izveštaju. Zar ga nisi video?”

„Nisam.”

„Ja æu ti ga doneti. To je uspešni coup de main.”¹

„Kako je inaèe?”

„Sjajno. Svi smo sjajno. Svi se tobom ponose. Reci mi taèno kako se to dogodilo. Siguran sam da æeš dobiti srebrnu. Hajde, isprièaj mi. Reci mi sve o tome.”

Zastao je i zamislio se a onda produžio:

„Možda æeš dobiti i englesku medalju. Bio je tamo neki Englez. Otiæi æu da ga potražim i upitam da li hoæe da te predloži. Trebalo bi da je on kadar da tako nešto uèini. Da li se mnogo muèiš? Hajde, popij nešto! Bolnièaru, donesi otvaraè za boce. Ah, trebalo je da vidiš kako sam se ja ponašao kad sam dopustio da mi se odstrane tri metra creva. Bolje sad nego ikad. To je sluèaj za ‚Lanset‘. To æeš mi prevesti i ja æu ‚Lansetu‘ poslati izveštaj o tome. Svakog dana mi je sve bolje. Jadna draga bebice, kako se oseæaš? Gde je taj prokleti otvaraè? Tako si hrabar i miran da prosto zaboravljam da patiš.”

Pljesnuo je rukavicama po ivici kreveta.

„Evo otvaraèa, sinjor tenente”, reèe bolnièar.

¹ Udarac. (Prim. prev.)

„Otvori bocu. Donesi èašu. Popij ovo, bebice. Kako ti je jedna glava. Pogledao sam ti dokumenta.

Nemaš” Frakturu. Onaj major na prvoj stanici sposoban je samo da kolje svinje. Uzeæu te k sebi i MI kad te neæu povredi ti. Ja nikad nikog ne povredi i u. Vcžbam se kako to da postignem. Svakog dana se vežbam da radim što bolje i što spretnije. Moraš mi oprostiti što ovoliko govorim, bebice. Veoma sam dirnut što te vidim teško ranjenog. Drži, popij ovo. Dobro je, staje petnaest lira. Trebalo bi da bude dobro. Pet zvezda. Kad odem odavde potražiæu onog Engleza i on æe ti izdejstvovati englesku medalju.”

„Oni ih ne daju tek tako.”

„Ti si tako skroman. Poslaæu ti oficira za vezu. On æe urediti stvar s Englezom.” „Jesi li video mis Berkli?”

„Dovešæu je ovamo. Odmah æu otiæi i dove-sli je.

„Nemoj iæi”, rekoh. „Prièaj mi o Gorici. Kako su devojkje.”

„Nema devo jaka. Veæ ih dve nedelje nisu me-Bjali. Ne idem više tamo. To je sramota. To više nisu devojkje. To su veæ stari ratni drugovi.”

„Uopšte više ne odlaziš.”

„Idem samo da vidim ima li šta novo. Zastanem u prolazu. Sve pitaju za tebe. Sramota je što lako dugo ostaju, pa postaju prijateljice.”

„Možda devojkje više ne žele da idu na front?”

„Ama žele. Imaju oni mnogo devojaka. Samo im je rðava administracija. Drže ih u pozadini za zadovoljavanje zabušanata.”

„Jadni Rinaldi!” rekoh. „Sasvim sam, u ratu, bez ijedne nove devojkje.”

Rinaldi nasu još jednu èašu konjaka.

„Smatram da ti ovo neæe škoditi, bebice. Uzmi.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Ispio sam konjak i osetio kako se toplota raz-liva po meni. Rinaldi nasu još jednu èašu. Sada je bio mirniji. Podigao je èašu.

„Za tvoje junaèke rane! Za srebrnu medalju! Reci mi, bebice, zar se ne uzbuđuješ što èitavo vre-me ležiš ovde na ovoj vruæini?"

„Pa ponekad."

„Prosto ne mogu da zamislim da bih mogao ovako da ležim. Poludeo bih." „Ti si ionako lud."

„Želeo bih da se vratiš. Nema nikog da se noæu vraæa iz avantura. Nema nikog za šalu. Nema nikog da mi pozajmljuje novac. Nema pobratima i sobnog druga. Zašto si dopustio da budeš ranjen?"

„Pa, možeš se šaliti sa sveštenikom."

„Ah, taj sveštenik. Ne šalim se ja s njim. To radi kapetan. Ja ga volim. Kad veæ moramo imati sveštenika, onda sam zadovoljan njime. Doæi æe da te poseti. Veæ se uveliko sprema."

„Ja ga volim."

„Oh, to sam znao. Ponekad mislim da ste vas dvojica ... malo onako. Veæ znaš."

„Ta ne misliš valjda tako nešto!"¹

„Da, mislim ponekad. Da ste malo onakvi, kao neki u prvom puku ankonske brigade."

„Idi do đavola!"

Na to on ustade i navuèe rukavice.

„Ah, volim da te zadirkujem, bebice. S tvojim sveštenikom i tvojom Engleskinjom, a ispod kože si upravo isti kao i ja."

„Ne, nisam."

„Ama, jesmo, isti smo. Ti si u stvari Italijan. Sav vatra i dim, a unutra ništa. Ti se samo praviš du si Amerikanac. Mi smo braæa i mi se volimo."

„Budi dobar kad budem otišao", reko.

„Poslaæu mis Berkli. Bolji si s njom kad ja nisam tu. Onda si èistiji i slaði."

„Ah, idi do đavola!"

„Poslaæu je. Tvoju ljupku, hladnu boginju. Englesku boginju. Dragi bože, šta bi èovek i mogao drugo da radi s takvom ženom osim da je obožava, /a šta drugo je inaèe dobra jedna Engleskinja?"

„Ti ništa ne znaš, ti si prostak, ‚makarondžija'."

„Šta sam to?"

„Neznalica i bitanga."

„Bitanga. A ti si uštavljena ... bitanga."

„Ništa ti ne znaš. Glupak si." Primetio sam da gl je ova reè ubola, pa sam nastavio:

„Neobavešten •a. Neiskusnan, glup zbog nedostatka iskustva."

„Odista? Reæi æu ti nešto o tim tvojim dobrim /mama. Tvojim boginjama. Kad èovek uzima devojk-u koja je uvek bila dobra, između nje i žene po-ltoji samo jedna razlika: sa devojkom je sve to bolno. To je sve što ja znam." Pljesnuo je rukavicama po krevetu i produžio: „1 nikad ne znaš da li i e se to devojk ci stvarno svideti."

„Nemoj se ljutiti."

„Ne ljutim se. Ovo ti samo kažem, bebice, za tvoje dobro. Da bih te spasao od neugodnosti." „Je li to jedina razlika?"

„Jeste. Ali je milioni budala kao što si ti uopšte ne znaju."

„Baš si zlatan što si mi je otkrio."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Neæemo se svaðati, bebice. Isuviše te volim. Ali nemoj biti budala.”

„Neæu. Biæu pametan kao što si ti.”

„Nemoj se ljutiti, bebice. Nasmej se. Popij nešto. A sad, odista moram da idem.”

„Ti si dobar, stari deèko.”

„Eto, vidiš! Ispod kože smo obojica isti. Mi smo ratna braæa. Poljubi me za rastanak.”

„Sentimentalan si.” „Nisam. Samo sam se malo raznežio.” Oseæao sam kako me zapahnjuje njegov dah. „Zbogom. Ubrzo æu doæi da te opet vidim.” Izgubio sam dah.

„Ako ne æeliš, neæu te poljubiti. Poslaæu tvoju englesku devojkju. Zbogom, bebice! Konjak je pod krevetom. Gledaj da sco pi-e ozdraviš.”

Otišao je.

GLAVA XI

Veæ je bio pao sumrak kad je došao sveštenik. I tili su doneli supu, a malo docnije su odneli èinije. Ležao sam posmatrajuæi redove kreveta i, kroz pro-?Or, vrh drveta koji se polako njihao pod veèernjim BOVetarcem. Povetarac je ulazio kroz prozor i s na-ltupanjem veèeri bivalo je sve hladnije. Muve su sad slajale na tavanici i po elektriènim sijalicama koje su visile po žicama. Svetlost se palila same DOi u kad bi nekog uneli ili kad bi trebalo nešto mi.nliii. Oseæao sam se veoma mladim kada je, po-lle sumraka, zavladao mrak. Bilo je to kao kad I ovek spava u krevetu posle rane veèere.

Bolnièar

< pojavio između kreveta i zaustavio se. Neko je

I , njim.^Bio je to sveštenik. Stajao je tu, malen,

? iiii-nVg lica i zbunjenog izgleda.

„Kako ste?” upitao je. Spustio J - "i pod, kraj kreveta, nekoliko paketa. „Dobro mi je, oèe.”

Seo je na stolicu koja je bila donesena za Ri-n.ililija i zbunjeno pogledao kroz prozor. Primetio ..mi da mu je lice veoma umorno.

„Mogu da ostanem samo jedan minut”, reèe on. „I »i ii kan je.”

96

7 l'.imc'.I 1 Iriuin^vcj, TI

97

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Nije dockan. Kako je u menaži?" Nasmejao se.

„Sa mnom još uveliko zbijaju šalu." Glas mu je takođe zvučao umorno. „Hvala bogu, svi su dobro."

„Veoma mi je drago što ste dobro", reče on opet. „Nadam se da vam nije teško." Izgledao je veoma umorno, a ja nisam bio naučio da ga vidim umornog.

„Nije više."

„Nedostajete mi u menaži."

„1 ja bih želeo da sam tamo. Uvek sam uživao u našim razgovorima."

„Doneo sam vam neke sitnice", reče on. Podigao je paketiće. „Ovo je mreža protiv komaraca. Ovo je boca vermuta. Vi volite vermut? A ovo su engleske novine."

„Molim vas, otvorite ih."

Bio je zadovoljan i otvorio ih je. Držao sam u rukama mrežu protiv komaraca. Vermut je podigao da bih ga video, a onda ga je stavio na pod pored kreveta. Podigoh svežanj engleskih novina. Mogao sam da pročitam krupne naslove, okrenuvši ih tako da na njih padne ono malo svetlosti s prozora. Bile su to Njuz ov di world."

„Ostalo su ilustrovani listovi", reče on.

„Ėitaću ih s najvećim zadovoljstvom. Gde ste ih nabavili?"

„Poslao sam po njih u Mestre. Još ću ih dobiti."

„Veoma je lepo od vas, oče, što ste došli. Hoćete li da popijete čašu vermuta?"

11 Mu OULNVLLI)?..! . . To je za vas."

„Ni', Uliti HIC |»' >| M I I |eilllll ĖaŠU."

'1 ? ? i ? i' • 1 111 ? I t .u \ .mi i'.i |< !?, đoncti."

i i i u i i dvori bocu. Slomio je

|in |. u i 11 11 im,II. i tla gurne u bocu. Pri-

IIH I i |. . 11 1111.11 lulo krivo /.bog toga,

dll |i 11 ? 11 leluio:

„I I n .III Ni .1.1 ne III.U i."

„(Ivo |i li vaše /ih avlje, oče." i vaše <i/ili avl jeiiije."

I'.,li;,' čaše i pogledasmo jedan u drugog.

Nekad smo razgovarali i bih dobri prijatelji, ali

|. nekako išlo teško.

,i.i se desilo, oče? Izgledate veoma umorni." i ini mi sam, ali nemam prava da budem umorni

Ju je usled vrućine."

„Nije. To je samo proleće. Osećam se veoma |n.ii-.iiniin."

„I'.il vam se veće zgadio."" „Nije, ali ja mrzim rat."

„Ni ja ne uživam u njemu", rekoš. Odmahnuo |i il.iviini i pogledao kroz prozor.

„Nemojte se ljutiti. Vi to ne vidite. Morate mi Oprostiti. Znam da ste ranjeni."

„To je nesrećan slučaj."

„(a,k iako ste ranjeni, vi to ne vidite. Ja mogu 11 i kažem. Ni ja sam to ne vidim, ali pomalo ose-

i .ini."

„Kada sam bio ranjen, razgovarali smo o tome. I'asini je govorio."

Sveštenik spusti čašu. Razmišljao je o nečemu , 11 ligom.

„Ja ih razumem zato što sam isti kao i oni", reče on.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ipak, vi ste drukèiji.“

„Ali, ja sam stvarno kao i oni.“

„Ima nekih koji vide. Neki su veoma osetljivi i oseæaju se gore nego mnogi od nas.“

„Ipak su veæinom drukèiji.“

„Nije tu reè o obrazovanju ili novcu. Po sredi je nešto drugo. Èak i kad bi imali obrazovanje ili novac, ljudi kao što je Pasini ne bi želeli da postanu oficiri. Pa i ja ne bih hteo da budem oficir.“

„Vi ste u rangu oficira. Ja sam oficir.“

„Ja, u stvari, nisam oficir. Vi niste èak ni Itali-jan. Stranac ste. Ah ste bliži oficirima nego vojnicima.“

„U èemu je razlika?“

„Pa to vam ne mogu tako lako objasniti. Postoje ljudi koji prosto žele da se ratuje. U ovoj zemlji ima mnogo takvih. A postoje i oni koji ne žele da se ratuje.“

„Ali su ih oni prvi primorali da to èine.“

„Da.“

„1 ja im pomazem u tome.“ „Vi ste stranac. Vi ste rodoljub.“ „A oni koji ne bi želeli da ratuju? Mogu li oni da spreèe rat?“ „Ne znam.“

Opet je pogledao kroz prozor. Posmatrao sam mu lice.

„Jesu li takvi ikad bili kadri da to spreèe?“

„Oni nisu organizovani da bi mogli da zaustave tok dogaðaja, a i kada se organizuju, voði ih obièno prodaju.“

i' > Ionu nade nema niotkud.“

ni i' b«S hikit, nikad nije sve beznaða'

1 ili id »i '1 11 <l.i i ja izgubim nadu.

Im hi dfi i nadam, ali ponekad ne mogu.“

„Mo/dn ? . i .n /.IVI .ili.“

„1'a. u id 11111 < i 'e “

.i i i ih- onda i adili?“

iiAkt) budi i u... vi.iiii'n '.e u Abruce.“

1 lice odjednom mu se razvedrilo.

„vi volite Al>i ni e:“ „UH, VI oma ih volim.“ „Ondu bi trebalo da odete tamo.“ „Uiu bih presrean kad bih mogao tamo da ži-Vim, .li ljubim gospoda i da mu služim.“ „i .1. budete poštovani“, dodah ja. „Da, i da budem poštovan. Zašto ne!“ „.i' i nema razloga da ne budete. Treba da vas i... itiiii.“

„To, uostalom, i nije važno. Ali u mom kraju |i razumljivo da se može voleti gospod. To nije III ka |>i I java šala.“

..Ka/umom.“

Pogledao me i nasmejao se.

„Vi me razumete, ali ne volite boga.“

„Ne volim.“

..t'opšte ga ne volite?“ upita on. „Katkad ga se noæu plašim.“ „Trebalo bi da ga volite.“

„Ne volim ga baš mnogo.“

„Da“, reèe on. „Vi volite. A ono o èemu ste mi |OVOrili noæima? To nije ljubav. To su samo strast i 11, '/.uda. Kada èovek voli, onda želi da nešto uèini /a to. Zeli da se žrtvuje. A vi želite da služite.“

„Ne ja ne volim ...“

„Voleæete. Znam da æete voleti. I tada æete biti sreæni.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ja sam sreæan. Uvek sam bio sreæan.”

„To je druga stvar. O tome ne možete ništa znati dok to sami ne doživite.”

„Dobro”, rekoh. „Kazaæu vam ako se to ikad bude dogodilo.”

„Ostao sam isuviše dugo i previše govorim.”

Zabrinuo se da je stvarno u tome preterao.

„Ne, nemojte otiæi. A kako stoji stvar s ljubljenim ženama? Ako ja odista zavolim neku ženu, hoæe li to biti slièno onome?”

„O tome ništa ne znam. Nikad nisam voleo nijednu ženu.”

„A svoju majku?”

„Da, nju sam sigurno voleo.”

„Jeste li oduvek voleli boga?”

„Još odonda kad sam bio mali deèak.”

„Dobro”, rekoh. Nisam znao šta da kaæem. „Vi ste divan mladiæ”, rekoh najzad.

„Ja sam mladiæ”, reèe on. „Ali me vi zovete ocem.”

„To je iz uètivosti.”

On se nasmeši.

„Sada odista moram da idem”, reèe on. „Da vam nije nešto potrebno od mene?” upita me pun nade.

„Nije, samo da razgovaramo.” „Izruèiæu vaše pozdrave svima u menaæi.” „Zahvaljujem vam se za ove mnoge lepe poklone.”

„Nije to ništa.”

„Dođite da me opet posetite.”

„Doæi æu. Zbogom”, reèe i potapša mi ruku.

„Do viðenja”, rekoh u dijalektu.

..< 'ino", ponovi on.

Bilo je mraèno u sobi i bolnièar, koji je sedeo l'i i i lnu kreveta, ustade i ode s njim. Voleo sam ga mnogo i nadao sam se da æe se jednog dana vratiti u Abruèe. Źivot mu nije bio prijatan u menaæi, ali IM je on lepo podnosio. Mislio sam èesto o tome l .i iv li je bio u svom kraju. Prièao mi je da u l iprnkoli ima pastrmki u reci niæe grada. Noæu l| bilo zabranjeno svirati u flautu. Mladi ljudi su li da prave serenade, ali je flauta bila zabrani' na. Zašto? — upitao sam ga. Zato što devojkama Rije prijatno kad noæu èuju flautu. Svi seljaci vas HI lvaju „don”, a kada ih sretnete, skidaju šešire. < Um mu je svakog dana odlazio u lov i zalazio u seli, i. ke kuæe da jede. Uvek su bili poštovani. Stranac Koji l'i liteo da lovi morao je da pokaæe uverenje ! i nikad nije bio zatvaran. U Gran Sasu dTtalija bilo je niedveda, ali je to prilièno daleko. Akvila je li p grad. Leti je noæu hladno, a proleæe u Abrucima l| ii.i iK-pæe u Italiji. Ali u jesen je naroèito bilo pi ljatno iæi u lov kroz kestenove šume. Ptice su sve bile dobre jer su se hranile groædem. Nikad ne mo- i.iii- da nosite ruèak, jer seljaci uvek smatraju da

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

••!•• Im uèinili veliku èast ako jedete s njima, u nji-
Itovkli kuæama.

Posle kratkog vremena sam zaspao.

GLAVA XII

Soba je bila dugaèka, s prozorima na desnoj strani. Sasvim u dnu bila su vrata koja su vodila u sobu za previ janje. Red kreveta u kome se nalazio i moj bio je okrenut prema prozorima, dok je drugi red, ispod prozora, bio nasuprot nama. Kada sam ležao na levoj strani mogao sam da vidim vrata sobe za previjanje. Sasvim na kraju bila su još jedna vrata kroz koja su ljudi ponekad ulazili. Kad je neko umirao, stavljali su oko kreveta paravan, tako da niko nije mogao da vidi kako umire. Samo su se ispod paravana videle cipele i uvi jaèi lekara i bolnièara, a ponekad bi se na kraju èulo šaputanje. Onda bi se iza paravana pojavio sveštenik, a potom su bolnièari odlazili tamo i ubrzo se opet pojavili, noseæi kroz prolaz između kreveta umrlog, prekrivenog èaršavom.

Tog jutra me je major, koji je rukovodio tim odeljenjem, upitao da li oseæam da bih mogao da putujem sledeæeg dana. Rekoh da bih mogao, na šta mi on reèe da æe me rano ujutru otpremiti dalje. Dodao je da æe za mene biti bolje ako otputujem sada, pre nego što bude isuviše vruæe.

Kada ranjenika podignu iz kreveta da bi ga

? >i I IH i i u sobu za previjanje, mogao je da gleda kroz prozor i vidi sveže grobove u vrtu. Jedan vojnik l< sedeo ispred vrata koja su vodila tamo, pravio l i 11 ive i na njima upisivao imena, èin i puk ljudi lcojJ su bili zakopani u vrtu. On je ujedno bio kao IH ki kurir ovog odeljenja. U slobodnom vremenu napravio mi je upaljaè za cigarete od prazne austrij-

I i i aure. Lekari su bili vrlo prijatni i, po svemu •udeæi, veoma sposobni. Želeli su da me pošalju u Milano, gde su postojali bolji uređaji za leèenje \ zracima, i gde bih, posle operacije, mogao da se podvrgnem mehanièkoj terapiji. A i ja sam želeo da Idem u Milano. Želeli su da nas sve vrate i otpreme .IH je moguæe dalje zato što su svi kreveti bili polu lm i za predstojeæu ofanzivu.

U noæi pre nego što sam napustio poljsku bolnu u došao je iz menaže da me poseti Rinaldi s malinom. R.ekli su mi da æu iæi u tek osnovanu bolni n u Milanu. Nekoliko amerièkih bolnièkih jedinu i trebalo je da bude poslato tamo. Ova bolnica • Midi i i raèuna o njima i o svim ostalim Amerikan-

? una koji se nalaze u službi u Italiji. Bilo ih je mnogo u Crvenom krstu. Sjedinjene Amerièke i'i ive bile su objavile rat Nemaèkoj, ali ne i Austriji. *

Ilalijani su bili sigurni da æe Amerika objaviti iiii Austriji, pa ih je uzbuđivao svaki Amerikanac KOJI bi im došao, pa makar i u Crveni krst. Pitali .u me šta mislim, da li æe

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

predsednik Vilson objaviti rat Austriji, a ja sam im rekao da je to samo : i uje dana. Nisam znao šta imamo protiv Austri-ji . ali mi je izgledalo logično da æe Sjedinjene Ame

1 Ova igra reèi ne može se prevesti na naš jezik jer reè „Turkey" znaèi istovremeno i „Turska" i „æuran". (Prim, prev.).
rièke Države objaviti rat i Austriji, kad su to veæ uèinile Nemaèkoj. Upitali su me, dalje, da li æemo objaviti rat Turskoj. Rekao sam da je to neizvesno. Æurke su, rekoh, naše nacionalne ptièice¹, ali je ova šala bila tako rðavo prevedena da su se oni zbunili i poèeli sumnjivo da me gledaju, pa sam rekao da æemo verovatno objaviti rat i Turskoj. A Bugarskoj? Popili smo nekoliko èaša brendija, te ja rekoh da æemo, bogami, objaviti rat i Bugarskoj i Japanu. Ali, oni rekoše, Japan je saveznik Engleske. Nikad ne možete verovati krvavim Englezima. Japanci traže Havaje, rekoh. Gde su Havaji? u Tihom okeanu. Zašto ih Japanci traže? Oni ih u stvari i ne traže, rekoh. Sve su to samo prièe. Japanci su divan mali narod, koji obožava ples i laka vina. Kao i Francuzi, dodade major. Dobiæemo Nicu i Savoju od Francuza. Dobiæemo Korziku i celu jadransku obalu, reèe Rinaldi. Italija æe povratiti sjaj Rima, reèe major. Ja ne volim Rim, rekoh. Tamo je vruæina i ima mnogo buva. Vi ne volite Rim? Da, ja volim Rim. Roma je majka naroda. Nikad neæu zaboraviti Ro-mulusa kako sisa Tiber. Šta? Ništa. Hajdemo svi u Rim. Poðimo u Rim još noæas i nikad se nemojmo vratiti. Rim je lep grad, reèe major. Majka i otac nacije, rekoh ja. Roma je ženskog roda, reèe Rinaldi. Ona ne može da bude otac. Ko je onda otac, sveti duh? Nemojte huliti na gospoda. To nije huljenje, tražio sam samo obaveštenje. Ti si pijan, bebice. Ko me je opio? Ja sam vas opio, reèe major. Ja sam vas opio zato što vas volim i zato što je
AHnriika u ralu. Do balèaka, rekoh. Ti sutra ujutru (MII.I/IŠ, bebice, reèe Rinaldi. U Rim, rekoh ja. Ne, u Milano, U Milano, reèe major, u Kristalnu palatu, u Kovu, Kampariju, Bifiju, u pasaž. Sreæni mladæu! 11 „Gran Italiju", rekoh ja, gde æu pozajmljivati ti ovuc od Georga. U Skalu, reèe Rinaldi. Iæi æeš u Bknlu. Svake noæi, odgovorih. Neæete imati sred-I.IV.I da idete svake noæi, reèe major.

Ulaznice su veoma skupe. Podiæi æu menicu na i me svog dede, rekoh. Šta? Menicu. On mora da pinti ili æu ja u zatvor. Gospodin Kaningem iz banke Uflniæe mi to. Ja živim od menica. Može li jedan di da pošalje u zatvor svog rodoljubivog unuka koji u i nire da bi Italija mogla živeti? Ziveo amerièki i .u ibaldi, reèe Rinaldi. Zivele menice, rekoh ja. MoLU no biti mirni, reèe major. Veæ su nekoliko puta tražili od nas da budemo mirni. Ideš li ti odista •.u 11 a, Frederiko? On ide u amerièku bolnicu, kažem vi 111, roèe Rinaldi. Lepim bolnièarkama. A ne bolni, irkama sa bradama kao što su u poljskoj bolni, i Da, da, reèe major, znam da ide u amerièku bol i liru. Meni ne smetaju njihove brade, rekoh. Ako n tu ždli da pusti bradu, neka mu bude. A zašto irl ne pustite bradu, signor maggiore? Ne bi mogla da ude u gas-masku? Bi, mogla bi. Sve može da stani- u gas-masku. Ja sam èak i povraæao u gas-masku. Nomoj toliko vikati, bebice, reèe Rinaldi. Svi mi ?li.inio da si ti bio na frontu. Ah, ti fina bebice, šta • u ja kad ti budeš otišao? Moramo da idemo, reèe major. Ovo postaje sentimentalno. Èujte, imam jedno iznenađenje za vas. Vaša Engleskinja. Zna li? Engleskinja koju ste poseæivali svake veèeri u njihovoj bolnici? Ona takođe ide u Milano. Ide sa drugima da bi bila u amerièkoj bolnici. Još im nisu stigle bolnièarke iz Amerike. Danas sam razgovarao sa šefom njihovog odeljenja. Ovde, na frontu imaju sada isuviše žena. Neke šalju natrag. Kako ti se to sviða, bebice? U redu. Da. Odlaziš da živiš u velikom gradu i imæeš pored sebe svoju Engleskinju da te mazi. Zašto nisam ja ranjen? Možda æeš biti, rekoh. Moramo da idemo, reèe major. Pijemo, pravimo galamu i uznemiravamo Frederika. Nemojte iæi. Da, moramo da idemo. Zbogom.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Mного sreæe. Svako dobro. Ciao. Ciao. Ciao. Vрати se brzo, bebice. Rinaldi me poljubi. Smrdiš na lizol. Zbogom, bebice. Zbogom. Svako dobro. Major me potapša po ramenu. A zatim iziðoše na prstima. Osetio sam da sam sasvim pijan, pa stoga utonuh u san.

*

* * ^

Sledeæeg dana ujutro otputovali smo za Milano i stigli posle èetrdeset osam èasova. Bilo je to rðavo putovanje. Stajali smo dugo vremena na sporednoj pruzi s ove strane Mestrea, a deca su ulazila i provirivala. Uhvatio sam jednog malog deèka da mi kupi bocu konjaka, ali se on brzo vratio i rekao da moæe da dobije samo grape. Rekoh mu da je donese, a kada se vratio, dadoh mu neæto sitnine. Potom smo se ja i jedan èovek pored mene napili i spavali sve dok nismo prošli Viæencu, gde sam se probudio i oseæao veoma bolesnim na svom leæaju na spratu. To nije smetalo, jer je èoveku na leæaju s druge strane veæ ranije u nekoliko mahova bilo teæko. Posle toga uvideh da ne mogu viæe da izdræim æeð, pa sam, kad je voz stao negde izvan Verone, DO*vn<> i- .IM..:- vo|uika l<>ji se æetkao gore-dole po- l i i l/M i limese vode. Probudio sam Ðor- .1 i.j. dru mladu .l koji je bio pijan, i po- m,m umio vodi i'.« i? nu (hi mu je prospem im |. , mulu ll.i uvi il.i spava. Vojnik nije i, i. ., , i i u im 11,111111 koju '..un mu ponudio i donese ;nji , nu i loniiul/u. Sisao -.am je pijuckajuæi 1 ,. ii ?. 111.111 .i i'ii i vojnika kako boda gore-dole |, l i, i, 11 \. \ ia, a posle nekog vremena voz li odjednom Lrgnu i k ronu.

GLAVA XIII

Stigli smo u Milano rano ujutru. Istovarili su ni. ii.i teretnoj stanici. Bolnièka kola odvezoše me H amerièku bolnicu. Vozeæi se u bolnièkim kolima, ni nosilima, ne bih mogao reæi kroz koji deo grada imo prolazili, ali kada su istovarili nosila ugledao l&m trg i jednu otvorenu krèmu koju je èistila neka ði vojika. Ulice su prali vodom i sve je mirisalo na rano jutro. Spustiæe nosila na zemlju i uðoše. Vra-i.u lziðe s njima. Imao je sede brkove, nosio je vra-i.u.kii kapu i bio u koøulji s rukavima. Nosila nisu

l a da uðu u lift, pa su poèeli da raspravljaju

<l.i li bi bilo bolje da me skinu s nosila i odnesu gore liftom, ili da ih nose uz stepenice. Sluøao sam ? li kiko se raspravljaju. Najzad se odluèiæe za lift. l''>digoše me s nosila. „Idite polako“, rekoh. „Paæljivo me dræite.“

U liftu smo bili prenatrpani; poæto su mi noge bile savijene, oseæao sam veoma neprijatan bol.

„Ispruæite mi noge“, rekoh.

„Ne moæemo, signor tenente. Nema mesta.“ Èo-v. k koji je to rekao, obujmio me je, a moja ruka bila je obavljena oko njegovog vrata. Lice mi je za-puluiuo teæak miris belog luka i crvenog vina.

H ne.i l fciningvej, ll

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Budi pažljiv“, reče drugi čovek. „Pasji sine, ko nije pažljiv!“ „Budi pažljiv, kažem ti“, ponovi čovek držeći me za noge.

Video sam kako su se vrata lifta zatvorila i rešetkasta ograda priklopila, a vratar pritisnuo dugme četvrtog sprata. Vratar je izgledao zabrinut. Lift se lagano peo.

„Teško, a?“ upitah čoveka koji je mirisao na beli luk.

„Nije uopšte“, odgovori on. Lice mu se znojilo i nešto je gunđao. Lift se polako peo a onda se zaustavio. Čovek koji mi je držao noge, otvori vrata i iziđe. Nalazili smo se na balkonu. Čovek koji mi je nosio noge pritisnu dugme za zvonce. Čuli smo kako zvoni iza vrata. Niko nije došao. Onda vratar priđe stepenicama.

„Gde su?“ upitaše bolničari.

„Ne znam“, odgovori vratar. „Oni spavaju dole u prizemlju.“

„Pozovi nekoga.“

Vratar pritisnu dugme za zvonce, zatim poče da kuca, a onda otvori vrata i uđe. Kada se vratio, s njim je bila neka starija žena s naočarima. Kosa joj je bila raspletena i padala je preko ramena, a na sebi je imala haljinu bolničarke.

„Ne razumem“, rekla je. „Ne razumem italijan-ski.“

„Ja govorim engleski“, rekoh. „Žele da me ne-gde smeste.“

„Ni jedna soba nije spremljena. Ne očekujemo nove pacijente.“

Popravila je kosu i pogledala me žmirkajući.

„Pokažite mi bilo koju sobu u koju biste me

? 11 smisliti.“

„NE /.nam“, reče ona. „Ovde se uopšte ne očekuju ni koji pacijent. Ne mogu vas tek tako smestiti “ bilo koju sobu.“

„Svaka soba biće dobra“, rekoh, a onda se obratili vrataru na italijanskom. „Nađite neku praznu ili ‘u.“

„Sve su prazne“, odgovori vratar. „Vi ste prvi koji ih ni.“ Kapu je držao u ruci i gledao u staru ili 11 u arku.

„Za ime božje, odnesite me u neku sobu.“

Boj je bio sve jači i jači, jer su mi noge bile livljene; prosto sam osećao kako mi prolazi kroz kosu. Vratar nestade iza vrata, a za njim seda bolniči u kupa. Potom se brzo vratio.

„Pođite za mnom“, reče on.

Očnuo me niz dugački hodnik u jednu sobu i puštenim zavesama. Mirisala je na nov nameštaj i ti sobi su se nalazili krevet i veliki orman s ogledalom. Položiše me na krevet.

„Ne mogu da stavim čaršave“, reče žena. „Pošto ih nije stvari su zaključane.“

Nisam joj ništa odgovorio.

„Novac mi se nalazi u džepu“, rekoh vrataru. „Ili donjem zakopčanom džepu.“ Vratar izvadi novac. Dvojica bolničara stajala su pored kreveta s kapama u rukama. „Dajte svakom po pet lira, a pet lina zadržite za sebe. Moji dokumenti se nalaze u donjem džepu. Možete ih dati bolničarki.“

Bolničari salutiraše i zahvališe se.

„Zbogom“, rekoh. „1 veliko vam hvala.“

Opet salutiraše i iziđoše.

„U ovim papirima“, rekoh bolničarki, „opisan je moj slučaj i dosadašnje lečenje.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Žena ih uze i pogleda kroz naočari. Bila su tri dokumenta i sva tri presavijena.

„Ne znam šta da radim“, reče ona. „Ne umem da čitam italijanski. Ne mogu ništa da uradim bez doktorovih naređenja.“ Počela je da plače. Dokumenta je stavila u džep svoje kecelje. „Jeste li vi Amerikanac?“ upitala je plačući.

„Jesam. Molim vas, stavite papire na stoćie pored kreveta.“

U sobi je bilo mračno i hladno. Dok sam ležao na krevetu mogao sam da vidim veliko ogledalo na drugoj strani sobe, ali nisam mogao da vidim šta se u njemu ogleda. Vrtar je stajao pored kreveta. Imao je lepo lice i bio je vrlo ljubazan.

„Možete li“, rekao mu. „1 vi možete otići“, kazah bolničarki. „Kako se zovete?“ „Gospođa Voker.“

„Možete li, gospođo Voker. Mislim da ću brzo zaspati.“

Ostao sam sasvim sam u sobi. Bilo je hladno i nije uopšte mirisalo na bolnicu. Madraci su bili čvrsti i udobni. Ležao sam nepomično, jedva dišući, i bio sam srećan što osećam da bol popušta. Posle nekog vremena želeo sam da pijem vode, pa nađoh zvonce na gajtanu pored kreveta i zazvonili, ali niko ne dođe. Potom sam zaspa.

Kada sam se probudio, pogledao sam oko sebe. Sunčeva svetlost prodirala je kroz kapke na prozorima. Ugledao sam veliki orman, gole zidove i dve stolice. Moje noge u prljavim zavojima štrcale su iz kreveta. Brižljivo sam pazio da ih ne pomakne ni Bio sam žedan, pa dohvatili zvonce i pritisnuli na dugme. Euh kako se vrata otvaraju i pogledah. I lila je ta bolničarka. Izgledala je zgodno i bila je mlada.

„Dobro jutro“, rekao.

„Dobro jutro“, reče ona i priđe krevetu. „Nikako ne možemo da nađemo lekara. Otišao je na južnu komu. Niko nije znao da će doći neki pacijent. Uostalom, šta je vama?“

„Ranjen sam. Povređen sam u noge, stopala i glavu.“

„Kako se zovete?“

„Henri. Frederik Henri.“

„Opravi vas. Ali ne možemo ništa uraditi sve dok doktor ne dođe.“

„Je li ovde mis Berkli?“

„Nije. Ovde nema nijedne osobe s takvim imenom.“

„Ivo je bila ona žena, što je plakala kada su me doneli?“

Bolničarka se nasmeja.

„To je gospođa Voker. Ona je bila noćas dežurna, ali je zaspala. Nije očekivala da će iko doći.“

Dok smo razgovarali, ona me je svlačila, a kada sam bio svučen, izuzev zavoja, oprala me je veoma u. no i pažljivo. Ovo pranje mi je godilo. I na glavi sam imao zavoj, ali me je oprala sve do same ivice.

„Gde ste bili ranjeni?“

„Na Soči, severno od Plave.“

„Gde je to?“

„Severno od Gorice.“

Mogao sam da vidim da ni jedno od ovih mesta ništa ne znače za nju.

„Imate li jake bolove?“ „Nemam. Sad nisu baš tako jaki.“ Stavila mi je termometar u usta.

„Italijani ga stavljaju ispod ruke“, rekao. „Ne govorite.“

Kada je izvadila termometar, proćitala ga je i protresla.

„Kolika je temperatura.“

„Pretpostavlja se da vi ne treba da je znate.“ „Recite mi kolika je.“ „Skoro je normalna.“

„Nikad nisam imao groznicu. A noge su mi pune starog gvožđa.“ „Kako to mislite?“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Pa pune su mi komadiæa od granate rovovskog topa, starih zavrtanja, raznih opruga i drugih sliènih stvari.”

Odmahnula je glavom i nasmejala se.

„Kad biste imali neka strana tela u svojim nogama, ona bi izazvala zapaljenje i vi biste imali groznicu.”

„U redu”, reko. „Videæemo šta æe sve iziæi.”

Otišla je iz sobe i ubrzo se vratila s onom starom bolnièarkom od jutros. Zajedno su namestile krevet, dok sam ja i dalje ležao. Bio je to za mene sasvim nov postupak kome sam se divio.

„Ko upravlja ovom bolnicom?”

„Mis van Kampen.”

„A koliko ima bolnièarki?”

„Samo nas dve.”

„Zar ih neæe biti više?”

„Još nekoliko njih upravo dolaze.”

„Kada æe stiæi?”

„Nc znam. Kao bolesnik ne biste smeli da po-HTAVLJATE tolika pitanja.”

„Nisam ja bolestan”, reko. „Ja sam ranjen.”

Završile su nameštanje kreveta, pa sam sada ležao na èistom glatkom èaršavu, a drugim sam bio pokriven. Gospoða Voker iziðe i vrati se sa gornjim 11' I Min pidžame. Obukli su mi je. Oseæao sam se VI (Miia èistim i doteranim.

„Vrlo ste ljubazni prema meni”, reko. Bolni-i'.n ka, koja se zvala mis Gejdž, prigušeno se nasrne-ja. „Mogu li da dobijem malo vode?” upitah.

„Pa naravno. A zatim možete dobiti i doruèak.”

„Ne želim da doruèujem. Smem li vas zamoliti <la otvorite kapke na prozorima.”

U sobi je vladao polumrak, a kada se kapci EJtvoriše, razli se po njoj sunèeva svetlost. Gledao im napolje, na balkon, a iza njega su se videli kro-lfOvi kuæa pokriveni crepovima i dimnjacima. Po-imatrao sam preko krovova pokrivenih crepovima i ugledao bele oblake na sasvim plavom nebu.

„Zar vam nije poznato kada æe doæi druge bolnu arke?”

„Zašto? Zar se o vama ne staramo kako treba?” „Vi ste veoma ljupki.”

„Možda biste hteli da upotrebite posudu za nn/du?”

„Mogao bih da pokušam.”

Pomogoše mi i podigoše me, ali nije bilo nikakve koristi. Posle toga sam ležao i gledao kroz otvorena vrata na balkon.

„Kada æe doæi doktor?”

„Kada se bude vratio. Pokušali smo da mu te-liToniramo na jezero Komo.”

„Zar ovde nema drugih lekara?” „On je bolnièki lekar.”

Mis Gejdž donese krèag pun vode i jednu èašu. Popio sam tri èaše, a onda su me ostavile. Gledao sam izvesno vreme kroz prozor, pa zatim nastavih da spavam. Ruèao sam nešto malo, a posle podne je mis van Kampen, nadzornica bolnièarki, došla da me vidi. Nije me volela, a ni ja nju. Bila je malog rasta, držala se podozrivo i pravila se isuviše važnom za svoj položaj. Postavila mi je mnoga pitanja i izgledalo je da misli da ima neèeg neèasnog u tome što sam sa Italijanima.

„Mogu li da dobijem vino uz jelo?” upitah je.

„Samo ako lekar to propiše.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Zar ga ne mogu dobiti dok on ne dođe?”

„Apsolutno ne.”

„A smatrate li da bi mogao ubrzo doći?”

„Telefonirali smo mu na jezero Komo.”

Ona je izišla, a mis Gejdž se vratila natrag.

„Zašto ste bili grubi prema mis van Kampen”, upitala me pošto je veoma spretno učinila nešto za mene.

„Pa mislim da nisam bio. Ah se ona držala nadmeno.”

„Rekla je da ste se ponašali grubo i oholo.” „Nisam. Ali kakva je ovo bolnica bez lekara?”

„Lekar æe doći. Telefonirali su po njega na jezero Komo.”

„Šta on tamo radi? Kupa se?”

„Ne. On ima tamo kliniku.”

„Zašto ne uzmu nekog drugog lekara?”

„Pst! Pst! Budite dobar mladiæ i on æe doći.”

Poslao sam po vratara. Kad je došao, rekao

ni i na italijanskom da mi u krèmi nabavi bocu

. ni, ma i bocu kijantija, i da mi kupi veèernje no-vme. Otišao je, doneo ih zavijene u

novine, odvio ? li. a zatim, kada sam ga zamolio, izvadio je zapu-i,, i slavio vino i vermut ispod kreveta. Ostavili

I l' samog. Ležao sam u krevetu i èitao izvesno

n, me novine, vesti sa fronta i spisak poginulih ofi-i n i s njihovim odlikovanjima, a onda

spustih ru-l u, podigoh bocu cincana i postavih je uspravno na 111 u ih. Hladno staklo

prisonih na trbuh i pop ih u, koliko gutljaja praveæi bocom krugove na njemu, i, ' .am je

tu držao između pojedinih gutljaja. Gle-ila sam kako se spušta mrak na gradske

krovove. Posmatrao sam kako laste kruže naokolo i kako i i iivlii lete iznad krovova, i pio

cincano. Mis Gejdž donese èašu sa razmuæenim jajima, šeæerom, mle-k oi 11 i

alkoholom. Kada je ušla, spustio sam bocu s vermutom na drugu stranu.

„Mis van Kampen stavila je unutra malo šeri-i.i". reèe ona. „Ne treba da budete grubi prema Rjoj. Ona nije mlada, a ova bolnica predstavlja veliku odgovornost za nju. Gospođa Voker je tako-iK stara i nije joj od bogzna kakve koristi.”

„Ona je divna žena”, reko. „Mnogo joj se zahvalite.”

„Odmah æu vam doneti i veèeru.”

„Ovo je dovoljno”, odgovorih. „Nisam gladan.”

Kada je dónela poslužavnik i stavila ga na sto-iiie za krevet, zahvalio sam joj se i

pojeo malo od le veèere. Potom se sasvim smrklo i mogao sam da vi, I im kako zraci

reflektora šaraju nebom. Posmatrao sam to neko vreme, a onda zaspao. Zaspao sam

teškim snom i samo sam se jednom probudio, sav oznojen i prestrašen, a potom sam

produžio da spavam nastojeæi da odagnam taj san. Probudio sam se mnogo pre zore i

slušao petlove kako kukurièu. Ostao sam budan sve dok nije poèelo da se razda-njuje.

Bio sam umoran, i kada je potpuno svanulo, ponovo zaspah.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

GLAVA XIV

Kada sam se probudio, soba je bila obasjana suncem. Pomislih da sam se opet vratio na front, pa se ispružih u krevetu. Noge me zaboše te ba-| ili pogled na njih — još uvek su bile u prljavim / .ivojima. Kada sam ih ugledao, znao sam gde se afclazim. Dohvatih gajtan za zvonce i pritisnuh na dugme. Èuo sam kako odzvanja dole u hodniku, a zatim kako neko s gumenim donovima ide hodni-lom. Bila je to mis Gejdž. Izgledala je nešto starija ni sunèevoj svetlosti i nije bila tako zgodna.

„Dobro jutro“, reèe ona. „Jeste li lepo spa-
V.ili?“

„Jesam. Mnogo vam se zahvaljujem na svemu“, »d^ovorih. „Mogu li da dobijem berberina?“

„Ulazila sam unutra da vas vidim. Bili ste zaspali s ovim u krevetu.“

Otvorila je vrata ormana i podigla bocu vermutu. Bila je skoro prazna.

„Drugu bocu sam uzela ispod kreveta i takoèe .mi je ovde stavila. Zašto od mene niste tražili i asu.-*“

„Smatrao sam da mi je možda ne biste hteli dali.“

„1 ja bih malo pila s vama.“ „Vi ste divna devojka.“

„Za vas nije dobro da sami pijete“, reèe ona. „Ne smete to da èinite.“ „U redu.“

„Vaša prijateljica mis Berkli je došla.“ „Odista?“

„Da. Meni se ona ne sviða.“ „Zavoleæete je veæ. Ona je veoma lepa.“ Klimnula je glavom.

„Sigurna sam da je ona fina devojka. Možete li se malo pokrenuti na ovu stranu? Tako je dobro. Pripremiæu vas za doruèak.“ Oprala me Krpom, i sapunom, i toplom vodom.

„Podignite rame“, rekla je. „Tako je dobro.“

„Da li može da doèe berberin pre doruèka?“

„Poslaæu vratara po njega.“ Potom je izišla i vratila se. „Otišao je po njega“, reèe i u lavor s vodom uimoèi krpu koju je držala u ruci.

Berberin je došao s portiom. Bio je èovek pedesetih godina i imao je nagore zavrnutе brkove. Mis Gejdž je završila sa mnom i izišla, a berberin mi je nasapunao lice i poèeo da brije. Držao se nekako sveèano i uzdržavao se od razgovora.

„Šta je? Zar ne znate nikakve novosti?“ upitah ga.

„Kakve novosti?“

„Bilo kakve. Šta se dogaða u gradu?“ „Ratno je doba“, odgovori on. „Neprijatelj prisluškuje na svakom koraku.“ Pogledao sam ga.

„Molim vas, držite mirno svoje lice“, reèe on i nastavi da me brije. „Ništa vam neæu reæi.“

„Pa šta je s vama?“ upitah ga. „Ja sam Italijan. Neæu da imam veze sa nepri-i.ii.i jom.“

Ostavio sam neka bude tako. Ako je bio lud, onda æe za mene biti utoliko bolje, ukoliko se brže btlobodim njegovog brijaèa. Još jednom sam poku-ltO da ga dobro zagledam.

„Èuvajte se“, reèe on. „Brijaè je oštar.“

Kad je završio, platio sam mu i dao pola lire napojnice. Vratio je napojnicu.

„Neæu. Nisam na frontu. Ali ja sam Italijan.“

„Idi do ðavola.“

„Sa vašim dopuštenjem“, reèe on i zavi svoje lni jaèe u novine. Izišao je, ostavivši pet

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

bakrenih novèiaæa na stoèiaæu pored kreveta. Zazvonio sam. Mis Gejdž uđe u sobu.

„Hoæete li, molim vas, pozvati vratara da dođe?”

„Pozvaæu ga.”

Vratar uđe. Pokušavao je da se suzdrži od smeha.

„Je li taj berberin lud?”

„Nije, sinjorino. Samo je napravio grešku. Nije ine sasvim dobro razumeo, pa je shvatio da sam mu rekao da ste vi austrijski oficir.”

„Ah!” rekoh.

„Ho, ho, ho!” smejavao se vratar. „Bio je sme-šan. Samo jedan vest pokret, rekao je, i on bi vam ...” povuèe kaži prstom preko vrata.

„Ho, ho, ho!” nastojao je da se uzdrži od smeha. „A kada sam mu rekao da niste Austrijanac! lio, ho, ho!”

„Ho, ho, ho!” rekoh jetko. „Ala bi to bilo smeš-no da mi je prerezao grkljan. Ho, ho, ho!”

„Ne, sinjorino. Ne, ne. On se toliko uplašio Austrijanaca. Ho, ho, ho!”

„Ho, ho, ho!” rekoh ja. „Izlazite odavde!”

Izišao je, i èuo sam ga kako se još u hodniku smeje. A onda sam èuo neèije korake u hodniku. Pogledao sam prema vratima. Bila je to Katarina Berkli. Ušla je u sobu i prišla krevetu.

„Halo, dragi”, reèe. Izgledala je sveza, mlada i veoma lepa. Pomislih da nikad nisam video nekog tako lepog.

„Halo”, rekoh. Èim sam je ugledao, opet sam se zaljubio u nju. U meni se sve okrenulo. Pogledala je prema vratima, videla da nema nikoga, sela na ivicu kreveta, nagnula se i poljubila me. Privukao sam je k sebi, poljubio je i osetio kako joj srce lupa.

„Slatka moja”, rekoh. „Zar nije divno što si došla ovamo?”

„Nije bilo baš tako teško. Možda æe biti teže da ostanem.”

„Moraš ostati”, rekoh. „Ah, divna si.” Bio sam lud za njom. Prosto nisam mogao da verujem da je odista ovde i èvrsto sam je drŹao uza se.

*

* *

„Ne smeš”, reèe ona. „Još nisi potpuno zdrav.”

„Da, jesam. Doði.”

„Ne. Nisi još dosta jak.”

„Da. Jesam. Da. Molim te.” „Voliš li me?”

„Stvarno te volim. Lud sam za tobom. Doði, molim te.”

„Oseæaš li kako nam srca jako lupaju.”

„Ne tièu me se naša srca. Źelim tebe. Zapravo N;mi lud za tobom.”

„1 odista me voliš?”

„Prestani tako da govoriš. Doði. Molim. Molim. Ic, Katarina.”

„Dobro, ali samo na trenutak.” „U redu”, rekoh. „Zatvori vrata.” „Nemoj. Ne bi trebalo.”

„Doði. Ne govori. Molim te, doði.”

* *

Katarina je sedela u stolici pored kreveta. Vrata su bila otvorena prema hodniku. Razuzdanosti je bilo nestalo i oseæao sam se lepše nego što sam se ikad oseæao.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Upitala je:

„A sad, veruješ li da te volim?“

„Ah, kako si ljupka“, rekoh. „Moraš ostati. Ne smeju te poslati odavde. Volim te do ludila.“

„Moramo biti veoma oprezni. Ono je bila prava ludost. Ne smemo to da radimo.“

„Možemo noæu.“

„Moramo biti veoma oprezni. Moraæeš biti o-pic/.an pred drugim ljudima.“ „Biæu“.

„Moraš biti. Sladak si. Ti me voliš, zar ne?“

„Nemoj to opet reæi. Ne možeš da zamisliš kako to na mene deluje.“ -»-•>?

„Onda æu voditi raèuna. Nije potrebno da ti išta više uèinim. A sad stvarno moram da idem, dragi.“

„Odmah se vrati.“

„Doæi æu èim budem mogla.“

„Zbogom.“

„Zbogom, dragi.“

Izišla je. Sam bog zna da nisam želeo da se u nju zaljubim. Nisam želeo da se ni u koga zaljubim. Ali sam bog zna da sam se zaljubio. Ležao sam na krevetu u bolnièkoj sobi u Milanu i svakojake misli su mi prolazile kroz glavu. Oseæao sam se divno. Najzad uðe mis Gejdž.

„Doktor dolazi“, rekla je. „Javio se telefonom s jezera Komo?“

„Kada æe stiæi?“

„Biæe ovde veæ po podne.“

GLAVA XV

Ništa se nije dogodilo sve do po podne. Lekar
|f bio mršav, tih mali èovek koga je izgleda rat
uznemirio. S nežnim i delikatnim gaðenjem izvadio
|l i/ mojih bedara nekoliko malih èeliènih parèiæa.
Upotrebio je lokalno anestetièko sredstvo koje se,
kako mi se èini, zvalo „sneg“. Taj preparat zamrza-
v.i tkivo i spreèava bol dok sonda, nož ili makaze
IH obave svoj posao ispod zamrznutog dela. Povr-
tela na koju treba primeniti anestetièko sred-
stvo laèno odreðuje sam pacijent. Posle izvesnog
VII inena nestade doktorove nežne delikatnosti i on
u , . da bi bilo bolje upotrebi ti Rendgenove zrake,

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ivi, rekao je, sondiranje nije uspelo.

1 (.lavna bolnica. (Prim. prev.).

Snimanje rendgenom izvršeno je u Ospedale mi: "ioi e.1 Lekar, koji je to obavio, bio je razdražljiv, sposoban i živahan èovek. Uređaj za snimanje bio je postavljen tako da je pacijent, ako je podi-i'.ui ramena, mogao kroz aparat i sam da vidi neke vi i e komade stranih tela. Ploèe je trebalo poslati, l i l car je tražio od mene da u njegovu beležnicu /.ipr.em svoje ime, puk i neka svoja mišljenja. Iz-

128

'i l i ni-'.l 1 leiningvej, ll

129

javio je da su strana tela ružna, gadna i odvratna. Austrijanci su pasji sinovi. Koliko sam ih poubijao? Nisam ubio ni jednoga, ali sam želeo da mu ugodim pa sam rekao da sam ih mnogo pobio. Mis Gejdž je bila sa mnom; lekar je zagrlio i rekao joj da je lepša od Kleopatre. Da li je ona to razumela? Od Kleopatre, nekadašnje kraljice Egipta? Bogami, bila je lepša! Vratili smo se bolnièkim kolima u malu bolnicu i posle kratkog vremena i mnogih podizanja, našao sam se na gornjem spratu, najzad opet u krevetu. Ploèe su vraæene tog popodneva. Doktor se bio zakleo da æe ih imati tog popodneva, i odista ih je imao. Katarina Berkli mi ih je pokazala. Bile su u crvenim omotima. Izvadila ih je iz omota i podigla prema svetlosti pa smo ih oboje gledali.

„Ovo ti je desna noga“, rekla je, a onda vratila ploèu u omot. „A ovo ti je leva.“ „Ostavi ih na stranu“, rekoè „i doði u krevet.“

„Ne mogu“, odgovori ona. „Došla sam samo na trenutak da ti ih pokažem.“

Izišla je, a ja sam ostao u postelji. Bilo je toplo popodne i veæ mi je bilo isuviše tog ležanja. Poslao sam vratara po novine, po sve novine koje bude mogao da dobije.

Pre nego što se vratio, u sobu su ušla tri le-kara. Zapazio sam da lekari koji su pretrpeli ne-uspeh u svom pozivu, ispoljavaju sklonost da traže društvo drugih lekara i pomoæ u konsultacijama. Lekar koji nije kadar da vam izvadi slepo crevo kako treba preporuèiæe vas lekaru koji neæe biti sposoban da vam odstrani krajnike. Ova trojica bili su baš takvi lekari.

„To je taj mladiæ!“ reèe lekar s nežnim ruka-in.i, koji je bio iz ove bolnice.

„Kako ste?“ upita me visoki, suvonjavi lekar n.\ bradom. Treæi lekar, koji je držao rendgenske ploie u crvenim omotima, nije ništa rekao.

„I)a skinemo zavoje?“ upita lekar sa bradom.

„ Na ravno. Molim vas, bolnièarko, skinite zavo- i reèe bolnièki lekar gospođici Gejdž. Mis Gejdž ikldc /avoje. Pogledao sam noge. U poljskoj bolnici su lièile na komad ne baš sveže samlevenog nn sa za hamburger. A sad su bile prekrivene kra- i u ni; koleno je bilo nateèeno i bezbojno, potkole-

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

i ulcgnuta, ali gnoja nije bilo.

„Veoma èisto", reèe bolnièki lekar. „Veoma èinio i lepo."

„Hm", reèe lekar sa bradom. Treæi lekar pogle-• l.i preko ramena bolnièkog lekara.

„Molim vas, pokrenite koleno", reèe lekar sa hi udom.

„Ne mogu."

„Da isprobamo zglobove?" upita lekar sa bradom. On je na rukavu imao traku pored tri zvezdi-iv. To je znaèilo da je bio kapetan prve klase.

„Svakako", reèe bolnièki lekar. Dvojica lekara veoma pažljivo svoju desnu nogu i saviše je.

„To boli!" reko.

„Da. Da. Još malo, doktore."

„Dovoljno je. Dalje ne ide", reko.

„Delimièno je pokretljiva", reèe kapetan prve l.r.. i uspravi se. „Mogu li ponovo da vidim plo-> ? ' Molim vas, doktore!" Treæi lekar mu pruži jed-"ii ploèu. „Ne ovu. Levu nogu, molim." o je leva noga, doktore."

„U pravu ste. Gledao sam iz drugog ugla." Vratio je ploèu. Drugu ploèu je posmatrao izvesno vreme. „Vidite li, doktore?" pokazivao je na strano telo koje je bilo kružnog oblika i jasno se ocrtavalo prema svetlosti. Neko vreme su ispitivali ploèu.

„Mogu samo jedno da kažem", reèe kapetan sa bradom. „Samo je pitanje vremena. Tri meseca, a možda i šest."

„Svakako se zglobna mast mora obnoviti."

„Naravno. To je pitanje vremena. Ne bih mogao savesno da otvorim koleno kao što je ovo, pre nego što se oko projektila ne stvori cista."

„Slažem se s vama, doktore."

„Zašto šest meseci?" upitah.

„Potrebno je šest meseci da se oko projektila stvori cista, pa da se koleno može otvoriti bez opasnosti."

„U to ne verujem", reko.

„Želite li da spasete svoje koleno, mladiæu?"

„Ne želim", reko.

„Šta?"

„Želim da ga odrežete", reko. „Tako da bih mogao da ga okaèim na kuku."

„Šta mislite time? Na kuku?"

„On se šali", reèe bolnièki lekar i nežno me potapša po ramenu. „On želi da spase svoje koleno. To je veoma hrabar mladiæ. Predložen je za srebrnu medalju za hrabrost."

„Èestitam vam od sveg srca!" reèe kapetan prve klase i rukova se sa mnom. „Mogu samo da kažem, ako hoæete da ozdravite, morate èekati bar šest meseci pre nego što se otvori takvo koleno.

n.11.1 vi 10, rado æemo èuti ako imate drugaèije mišljenje."

„Veoma sam vam zahvalan", reko. „Cenim vate mišljenje."

l. ipetan prve klase pogleda na svoj èasovnik.

„Moramo poæi", reèe on. „Želim vam sve najbolje."

„I ja vama i hvala vam", reko. Rukovah se s ii< im lekarem. „Capitano Varini...

Tenente Enri." i ivu Irojica iziðoše iz sobe.

„Mis Gejdž", viknuh. Ona uðe. „Molim vas zamolite bolnièkog lekara da se za trenutak vrati."

Ušao je držeæi svoju kapu i stao kraj kreveta.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Želeli ste da dođem?”

„Jesam. Ne mogu da čekam šest meseci na ope-

i i .u lju. Zaboga, doktore, jeste li ikad ležali u kre-Vi iii šest meseci?”

„1'a neæete morati da ležite èitavo to vreme. Pre svega, morate izlagati rane suncu. A zatim æete morali da idete na štakama.”

„Šest meseci, pa æu tek onda biti operisan?”

„To je najsigurniji naèin. Oko stranih tela mo-

ii ie stvoriti cista a zglobna mast se mora obno-
si i. Onda æe se bez opasnosti otvoriti koleno.”

„Zar vi stvarno mislite da æu toliko dugo momi da čekam?”

„To je siguran put.” „Ko je onaj kapetan prve klase?” „Izvanredno dobar hirurg iz Milana.”

„On je kapetan prve klase, zar ne?” „Da, ali je odlièan hirurg.”

„Ne želim da se jedan kapetan prve klase neozbiljno igra s mojom nogom. Da on nešto vredi, bio bi veæ major. Znam ja šta je to kapetan prve klase, doktore!”

„On je izvanredan hirurg i ja bih radije usvojio njegovo mišljenje nego ijednog drugog hirurga koga poznajem.”

„Da U me može pregledati neki drugi hirurg?”

„Može, naravno, ako vi to želite. Što se mene tièe, ja bih se složio s mišljenjem doktora Varele.”

„Možete li da zamolite nekog drugog lekara da dođe i da me pregleda?”

„Zamolijaæu Valentinija.”

„Ko je taj?”

„On je hirurg u Ospedale maggiore.”

„Dobro. Ja vam se veoma zahvaljujem. Vi me razumete, doktore. Ne mogu da ostanem u krevetu šest meseci!”

„Pa neæete biti u krevetu. Najpre æete se sunèati, a onda æete praviti lakše vežbe. Potom, kada se stvori cista, operisaæemo vas.”

„Ali ne mogu da čekam šest meseci!”

Lekar raširi svoje nežne prste po kapi koju je držao i nasmeja se.

„Zar vam se toliko žuri da se vratite na front?”

„Zašto da ne?”

„To je veoma lepo. Vi ste plemenit mladiæ”, reèe, naže se i nežno me poljubi u èelo.

„Poslaæu po Valentinija. Nemojte se brinuti niti uzbuđivati. Budite dobar deèko.”

„Hoæete li nešto da popijete?” upitah.

„Ne, hvala. Uopšte ne pijem alkohol.”

„Ali samo èašicu.” Zazvonih i rekoh vrataru da donese èaše.

„Ne, ne, hvala vam! Èekaju me.”

„Zbogom”, rekoh. „Zbogom!”

Dva èasa docnije doktor Valentini je ušao u lobu, Mnogo se žurio. Vrhovi brkova su mu bili za-Vijeni naviše. Bio je major. Lice mu je bilo preplanulo od sunca i stalno se smeškao.

„Kako vam je pošlo za rukom da napravite ne-jto lako gadno?” upitao me. „Dajte da vidim snim-l.'? I »a. Da. To je to. Izgledate zdravi kao jarac. Ko l' ova lepa devojka. Je li vaša? Pomislio sam da je-llc Zar nije ovo krvav rat? Kako ovo oseæate? Vi ?te fini mladiæ. Dobiæete bolje koleno od onog rani n;:. Da li vas ovo boli? Sigurno boli. Kako ovi doklori vole da nanose bolove! Šta su dosad uèinili ? i vas? Zar ova devojka ne zna da govori italijan-l i ' Trebalo bi da uèi. Kakva divna devojka! Ja bih joj mogao davati èasove. I ja

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

bih ovde rado bio bolesnik. Ne, ali sve što je u vezi s porođajem, ja (ii vam besplatno uraditi. Da li me je razumela? («na æe vam podariti lepog deèka. Lepog i plavog kao što je ona. Divno je to! Sve je u redu. Kakva • li.i esna devojka! Pitajte je da li bi htela da veèera sa mnom. Ne, ne nameravam da vam je preotmem.

Hvala vam. Veoma vam hvala, gospoðice. To je

n

sve.

„To je sve što sam želeo da znam." Potapšao me po ramenu. „Zavoji vam više nisu potrebni."

„Hoæete li nešto da popijete, doktore Valentini?"

„Da nešto popijemo? Pa naravno. I deset èaša ako je pogrebno. Gde je?"

„U ormanu. Mis Berkli æe nam dati bocu."

„Živeli! U vaše zdravlje, gospoðice! Kakva dražesna devojka! Doneæu vam bolji konjak nego što je ovaj."

Obrisao je brkove.

„Kada mislite da bi se moglo operisati?"

„Sutra ujutru. Nikako pre. Želudac vam se mora isprazniti. A moraju vas i oprati. Potražiæu dole onu staru damu i daæu joj potrebna uputstva. Zbogom. Sutra æemo se videti. Doneæu vam bolji konjak nego što je ovaj. Vama je ovde veoma ugodno. Zbogom. Do sutra. Dobro spavajte. Doæi æu rano."

Mahnuo je rukom s vrata, brkovi mu se podigoše a smeđe lice mu se smeškalo. S obzirom na to da je bio major, na rukavu je nosio samo jednu zvezdu.

GLAVA XVI

Te noæi uleteo je u sobu slepi miš. Uleteo je kroz otvorena vrata koja vode na balkon. Kroz ta vrata smo gledali u noæ preko gradskih krovova. U našoj sobi bilo je tamno, osim ono malo noæne svetlosti koja je dopirala iz grada, pa se slepi miš Bije uplašio veæ je lepršao po sobi kao da se nalazi napolju. Ležali smo i posmatrali ga. Mislim da nas iii 11-primetio, jer smo ležali sasvim mirno. Kad je i/.leloo, ugledali smo svetlost reflektora i posmatrali Kako njegov svetlosni snop šara preko neba, a onda je išèczao, i opet je zavladao tama. Noæu je duvao povetarac i èuli smo kako na susednom krovu razgovara posada protivavionskog topa. Bilo je hladno i nosili su kabanice. Plašio sam se da se noæu neko ne popne do nas, ali mi je Katarina rekla da svi spavaju. U toku noæi smo zaspali. Kada sam se probudio, nje više nije bilo, ali sam je èuo kako ide hodnikom i kako se otvaraju vrata. Vratila se u krevet i rekla da je sve u redu; bila je dole i uverila se da svi spavaju. Išla je do vrata mis van Kampen i èula kako duboko diše u snu. Donela je biskvita. Jeli smo ih i pili malo vermuta. Bili smo veoma gladni, ali me je ona upozorila da æe ujutru sve iz mene izbaciti. Ponovo sam zaspao kad je zora veæ poèela da sviæe, a kad sam se probudio, video sam da je ona opet otišla. Ušla je sveza i ljupka i sela mi na

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

krebet. Sunce se dizalo dok sam držao termometar u ustima. Mirisali smo rosu sa krovova, a zatim kafu koju su pili vojnici kraj topa na sused-nom krovu.

„Želela bih, kad bismo mogli, da se malo pro-šetamo“, reče Katarina. „Vozila bih te u kolicima, da ih imamo.“

„Pa kako bih ušao u kolica?“

„To bismo veæe uredili.“

„Mogli bismo da iziðemo u park i da tamo do-ruèujemo.“

Gledao sam napolje kroz otvorena vrata.

„A sad da uradimo ono što je stvarno potrebno“, reče ona. „Trebalo da te pripremimo za tvog prijatelja doktora Valentinija.“

„Meni se baš nije svideo toliko kao tebi. Ali smatram da je vrlo dobar.“

„Vrati se u krevet, Katarina. Molim te!“ rekoj joj.

„Ne mogu. Zar nismo imali divnu noæ?“ „A možeš li i noæas biti na dužnosti?“

„Verovatno æe moæi. Ali me ti neæeš poæeleti.“ „Hoæu, sigurno hoæu!“

„Ne, neæeš. Ti još nikad nisi bio operisan, pa ne znaš kako æeš se oseæati.“ „Biæe mi sasvim dobro.“

„Biæeš bolestan i ja neæu ništa znaèiti za tebe.“ „Onda doði sada.“

„Ne“, reče ona. „Moram da merim temperaturu, dragi, i da te pripremim.“

„Ti me zaista ne voliš, inaèe bi došla.“

„Ti si luckast mladiæ.“ Poljubila me. „Što se lire lempérature, sve je u redu. Tvoja temperatura je uvek normalna. Imaš tako divnu temperaturu.“

„A i kod tebe je sve divno.“

„O, ne. Ti imaš divnu temperaturu. Veoma sam ponosna zbog tvoje temperature.“

„Možda æe sva naša deca imati divne tempera-lure.“

„Naša deca æe, po svemu sudeæi, imati užasne inniperature.“

„Šta treba da radiš sa mnom da bi me pripremila za Valentinija?“

„Ne tako mnogo. Ali prilièno neprijatne stvari.“

„Ne bih želeo da baš ti to radiš.“

„A ja želim. Ne bih htela da te bilo ko drugi dotakne. I ja sam luckasta. Prosto pobesnim kad le one dodirnu.“

„Èak i Fergusonova?“

„Naroèito Fergusonova i mis Gejdž, a i ona druga, kako se ono zvaše?“ „Voker.“

„Tako je. Ovde ima sada previše bolnièarki. Trebalo bi nešto više pacijenata, ili æe nas poslati odavde. Sada su ovde èetiri bolnièarke.“

„Možda æe ih i biti. Potrebno je mnogo bolnièarki. Ovo je sasvim velika bolnica.“

„Nadam se da æe neki još doæi. Šta bih radila kad bi me poslali odavde? A to æe uèiniti ako ne bude više bolesnika.“

„Onda bih i ja otišao.“

„Ne budi lud! Ti još ne možeš da ideš. Ali ozdravi brzo, dragi, pa æemo nekud otiæi.“

„A šta onda?“

„Možda æe se rat završiti. Ne može ovo veèito trajati.“

„Ozdraviæu“, rekoj. „Valentini æe me izleèiti.“

„On bi to mogao sa onim svojim brkovima. I, dragi, kad budeš pod narkozom, misli na nešto drugo a ne na nas. Jer u takvim trenucima ljudi postaju veoma brbljivi.“

„A na šta da mislim?“

„Na bilo šta. Na sve, samo ne na nas. Misli na svoju porodicu. Ili èak i na neku drugu

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

devojkju." „To nikako."

„Onda oèitaj neku molitvu. To bi ostavilo divan utisak."

„Možda neæu govoriti."

„1 to je istina. Èesto ljudi ne govore pod narkozom."

„Ja neæu govoriti."

„Nemoj se hvalisati, dragi. Molim te, nemoj se hvalisati! Ti si tako sladak i nije potrebno da budeš hvalisavac."

„Neæu izustiti ni reèi."

„Sad se opet razmeæeš, dragi. Ti znaš da nije potrebno da to èiniš. Kad ti budu rekli da duboko dišeš, jednostavno poèni s molitvama ili s pesma-ma, ili s neèim drugim. Tada æeš biti divan, i ja æu se ponositi tobom. U svakom sluèaju, ja se ponosim tobom. Ti imaš tako divnu temperaturu, spavaš kao dete sa zagrljenim jastukom i misliš da sam to ja. Ili da je to neka druga devojkja? Neka lepa Italijanka?"

„To si ti!"

„Naravno da sam ja. Ah, ja te odista volim i V.il.iiiiu æe ti napraviti finu nogu. Milo mi je što to neæu morati da gledam."

„Ali æeš veèeras biti na dužnosti!"

„Biæu. Međutim, ti neæeš mnogo mariti za to."

„Samo ti budi ovde, pa æeš videti."

„Eto, dragi, sada si èist i spolja i iznutra. Reci mi koliko si žena dosad voleo?"

„Ni jednu."

„Èak ni mene?"

„E, tebe volim."

„1 koliko si još drugih voleo stvarno?" „Ni jednu."

„A koliko si ih, kako vi to muškarci kažete, imao?"

„Ni jednu." „Lažeš me!" „Ne lažem."

„U redu. Nastavi da me lažeš. To je baš ono što i želim od tebe. Jesu li bile lepe?"

„Zaista nisam imao ni jednu." „To je u redu. A jesu li bile privlaène?" „0 tome ne znam ništa."

„Ti si samo moj. To je istina, i nikad nisi pripadao ni jednoj drugoj. Ali meni ne smeta i da jesi. Ne plašim se ja njih. Ali, bolje, ne prièaj mi o njima. Pošto èovek ostane s nekom od onih devojaka, kada mu ona kaže, koliko to staje?"

„Ne znam."

„Naravno da ne znaš. A da li mu ona kaže da ga voli? Reci mi. Želim to da znam." „Da. Kaže mu, ako on to želi." ,

„A kaže li on njoj da je voli? Reci mi, molim te. To je važno."

„Kaže, ako ona to hoæe."

„A ti to nikad nisi govorio? Odista nisi?"

„Nisam."

„Odista nisi? Reci mi istinu." „Nisam", lagao sam.

„Ti to ne bi mogao", reèe ona. „Znam da ne bi mogao. Ah, volim te, dragi!"

Napolju je sunce veæ visoko odskoèilo iznad krovova i mogao sam da vidim vrhove katedrale, obasjane suncem. Bio sam èist spolja i iznutra i èekao lekara.

„Dakle, tako je to?" reèe Katarina. „Ona mu govori baš ono što on želi." „Ne uvek."

„Ali ja hoæu. Govoriæu baš ono što želiš i radiæu ono što želiš, pa onda nikad neæeš poželeti neku drugu devojkju, zar ne?" Gledala je u mene sva sreæ-na. „Radiæu ono što ti želiš i govoriæu ono što želiš, pa æu onda postiaei veliki uspeh, nije li tako?"

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Tako je.“

„Šta bi voleo da sad uèinim, kad si potpuno spreman?“

„Doði opet u krevet.“ „Dobro dolazim.“

„Ah, draga, draga, draga!“ govorio sam. „Vidiš“, reèe ona, „radim sve što želiš.“ „Tako si divna!“

„Bojim se da u tome nisam još sasvim dobra.“ „Dražesna si.“

„Ja želim ono što i ti želiš. Od mene više nije ništa ostalo. Postoji samo ono što ti želiš.“

„Slatka moja!“

„Ja sam dobra. Zar nisam dobra? Ti ne želiš ni dnu drugu devojkú, je li da ne želiš?“ „Ne želim.“

„Eto vidiš! Ja sam dobra. Radim sve što ho-

GLAVA XVII

Kad sam se probudio posle operacije, nisam se oseæao ošamuæenim. Èovek se obièno ne ošamuti. Oni vas samo zaguše. To ni u kom sluèaju nije slièno umiranju, veæ samo neka vrsta hemijskog zagušenja koje èovek uopšte ne oseæa. Ali se ipak doc-nije možete osetiti nekako pijanim, izuzev kada povraæate samu žuè, a posle toga se ne oseæate ništa bolje. Video sam vreæice s peskam u podnožju kreveta. Nalazile su se na šipkama koje su virile iz kreveta. Posle izvesnog vremena ugledao sam mis Gejdž, koja me je upitala:

„Kako se sada oseæate?“

„Bolje“, odgovorili.

„Divno vam je operisao koleno.“

„Koliko je to trajalo?“

„Dva i po èasa.“

„Jesam li rekao bilo kakvu glupost?“ „Ni jednu jedinu. Nemojte govoriti. Budite mirni!“

Bio sam bolestan i Katarina je bila u pravu. Zaista nije bilo ni od kakvog znaèaja ko je bio dežuran te noæi.

Sada su bila još tri bolesnika u bolnici: jedan mi av mladiæ iz Crvenog krsta, rodóm iz Džordžije, sa malarijom; jedan lep mladiæ, takoðe mršav, iz Njujorka, s malarijom i žuticom, i jedan divan mladiæ koji je pokušao da za uspomenu odvrne upaljaè s jedne kombinacije šrapnela i jako eksplozivne granate. Bila je to šrapnellska granata koju u upotrebljavali Austrijanci u planinama, sa zatu-li.riim upaljaèem koji dejstvuje posle rasprskavani a granaite a eksploDIRA pri dodiru.

Katarinu Berkli su veoma volele ostale bolni-i uke zato što je pristajala da obavlja noænu službu i In u konaènost. Imala je malo posla sa malariènim bolesnicima, a mladiæ koji je odvrnuo upaljaè bio |« naš prijatelj i bez preke potrebe nikad nije zvonio noæu, tako da smo, osim malih prekida zbog njenog rada, bili zajedno. Veoma sam je voleo, a i ona mene. Danju sam obièno spavao, a kad smo l>ili budni, pisali smo ceduljice jedno drugom i slali ih po Fergusonovoj. Fergusonova je bila divna devojká. Nikad ništa nisam

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

saznao o njoj, osim da je imala jednog brata u 52. diviziji, a jednog u Me-sopotamiji. Bila je veoma dobra prema Katarini Berkli.

„Hoæete li nam doæi na svadbu, Fergi?“ upitah je jednom prilikom.

„Vi se nikad neæete venèati.“

„Hoæemo.“

„Ne, neæete.“

„A zašto neæemo?“

„Potuæi æete se pre nego što se venèate.“

10 Ernest Hemingvej, II

„Mi se nikad ne tuèemo.“ „Ima još vremena za to.“ „Mi se ne tuèemo.“

„Onda æete umreti. Potuæi æete se ili æete umre-ti. To ljudi obièno rade. Ne venèaju se.“

Pokušao sam da je uhvatim za ruku.

„Ne dotioite me se! Ja ne plaèem. Možda æe s vama dvoma biti sve u redu. Ali pazite da je ne do-vedete u neku nepriliku. Ako to uèinite, ubiæu vas!“

„Neæu je dovesti u nepriliku.“

„Onda dobro pazite. Nadam se da æete ozdraviti. Vama je ovde lepo.“

„Divno nam je.“

„Onda se nemojte tuæi i nemojte je dovesti u nepriliku.“ „Neæu.“

„Pazite, vodite raèuna o tome. Ne æelim da ostane s nekim ratnim doletom.“

„Vi ste krasna devojka, Fergi!“

„Nisam. Ne pokušavajte da mi laskate. Kako vam je sada noga?“

„Divno.“

„A glava?“ Dodimula mi je teme svojim prstima. Bilo je osetljivo kao noga kad utrne.

„Ona me nikad nije muèila.“

„Od onakvog udarca mogli ste poludeti. I nikad vas glava ne muèi?“

„Nikad.“

„Vi ste sreæan mladiæ. Jeste li napisali pismo? Sada idem dole.“

„Evo ga“, rekoh.

„Morate je zamoliti da izvesno vreme ne bude na noænoj dužnosti. Premorena je.“

„U redu. Zamoiæu je.“

„Ia sam htela da dežuram, ali mi ona nije do-lila. Oistale su zadovoljne što ona stalno radi no-iii, Morale joj dopustiti da se malo odmori.“ „Dobro.“

„Mis van Kampen je prièala o tome kako vi i> ivale èitavo pre podne.“

„Ima ona obièaj da to prièa.“ „Bdio bi bolje kad bi je izvesno vreme noæu os-i.ivili na miru.“ „Ja to æelim.“

„Ne æelite. Ali ako to uèinite, poštovaæu vas.“

„Uèiniæu.“

„Ne verujem.“

Uzela je ceduljicu i izišla. Zazvonio sam i malo do< nije uæe mis Gejdž. „Šta se desilo?“

„Æelim samo da razgovaram s vama. Ne mislite 11 da bi mis Berkli trebalo malo poštediti noæne llužbe? Ona izgleda užasno umorna. Zašto toliko dežura?“

Mis Gejdž me pogleda.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ja sam vaš prijatelj“, reče ona. „1 ne bi trebalo da tako razgovarate sa mnom.“

„Šta mislite time da kažete?“

„Ne budite ludi. Je li to sve što ste želeli?“

„Hoćete li èašu vermuta?“

„Mogu. A onda moram da odem.“

Izvadila je bocu iz ormana i donela jednu èašu.

„Vi uzmite èašu“, rekoh „a ja æu piti iz boce.“

„Ovo u vaše zdravlje!“ reče mis Gejdž.

„Šta je van Kampen prièala o tom mom spavanju do kasno u podne?“

„Ona je prigovarala zbog toga. Naziva vas našim povlašæenkn bolesnikom.“ „Neka ide do đavola!“

„Nije ona tako rđava. Ona je samo stara i mrzovoljna. Nikad vas nije volela.“ „Nije.“

„A ja vas volim. I prijatelj sam vam. Ne zaboravite to!“

„Vi ste, stvarno, neverovatno divni!“

„Nisam. Znam ja ko je za vas divan. Ali ja sam vam prijatelj. Kako vam je noga?“

„Lepo.“

„Doneæu vam malo hladne mineralne vode da polijete nogu. Mora biti da vas svrbi ispod gipsa. Napolju je toplo.“

„Veoma ste ljubazni.“

„Svrbi li vas jako?“

„Ne. Fino je.“

„Prièvrstiaæu bolje ove vreæice s peskom“, reče i nagnu se. „Ja sam vam prijatelj.“

„Znam da jeste.“

„Ne, vi to ne znate. Ali æete saznati jednog dana.“

Katarina Berkli je tri puta izostala s noæne službe, a onda je opet došla. Izgledalo nam je kao da smo se ponovo sastali posle nekog dugog odvojenog putovanja.

GLAVA XVIII

I i po smo se proveli toga leta. Kada sam mogao OS Iziðem, vozili smo se kolima po parku. Seæam dobro tih kola, konja koji je polako išao, a Ispred nas leða koèijaševa sa sjajnim visokim seli rom, dok je Katarina Berkli sedela pored mene. I. ni hi nam se ruke dodimule, pa makar samo ivi-(I moje ruke dotakla njenu, bili smo veæe uzbuðeni. Do< nije, kad sam mogao da hodam na štakama, išli MI 10 na veèeru kod Bifija ili U restoran „Gran Ita-III I“, i sedeli za stolovima napolju, na spratu u pasažu. Kelneri su ulazili i izlazili, ljudi su prolazili pored nas, i na stolnjacima su gorele svece sa za-titnim tanjiriæima. Potom smo uvideli da nam se | I se sviða „Gran Italija“, gde nam je glavni kelner Georg obièno rezervisao sto. Bio je to dobar kelner I U U smo dopuštali da za nas naruèuje jela, a dotle smo posmatrali ljude, veliki pasaž u tmuni, i piljili |(dno u drugo. Pili smo èisti beli kapri s ledom U I OH, i, mada smo isprobali i mnoga druga vina — I RESU, barberu i slatka bela

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

vina. Nisu imali posebNO" kelnera za piæa zato što je rat, pa bi se Georg ?tidljivo nasmešio kada bih zatražio neko vino kao šio je fresa.

„Doneæu ga ako zamislite neki kraj u kome proizvode vino samo zato što ima ukus jagoda", reèe Georg.

„Zašto da ne?" reèe Katarina. „To divno zvuèi."

„Vi ga probajte, gospoða", reèe Georg, „ako želite. Ali mi dopustite da za poruènika donesem malu bocu margoa."

„1 ja æu probati fresu."

„Gospodine, to vam ne bih preporuèio. Ono èak nema ni ukus jagoda."

„Možda ima", reèe Katarina. „Bilo bi divno kad bi ga imalo."

„Doneæu ga", reèe Georg „i kada se gospoða bude zadovoljila, ja æu ga odneti."

U njemu nije bilo mnogo pravog vina. Kao što je Georg rekao, nije èak ni mirisalo na jagode. Prešli smo opet na kapri. Jedne veèeri nisam imao novaca pa mi je Georg pozajmio sto lira.

„U redu je, tenente", reèe on. „Znam ja kako je to. Znam ja kako se ostaje bez novca. Ako vama ili gospoði zatreba novaca, kod mene ga uvek možete dobiti."

Posle veèere bismo se šetali kroz pasaž, prolazili pored drugih restorana i radnji sa spuštenim èeliènim roletnama i zaustavljali se na malom trgu gde su prodavali sendvièe sa šunkom i salatnom ili sa sitnom ribom, napravljene od sasvim malog, smeðeg sjajno premazanog peciva, dugaèkog otprilike koliko i prst. Onda bismo ušli u otvorena kola, koja su stajala izvan pasaža, ispred katedrale, i od-vezli se u bolnicu. Na vratima bolnice izišao bi vratar da mi pomogne pri upotrebi štaka. Platilo bih koèijašu, a onda bismo se liftom popeli na sprat.

Katarina bi izišla na nižem spratu, na kome su stanovale bolnièarke, a ja bih produžio gore i na ?lakaina išao kroz hodnik do svoje sobe. Ponekad bili se svukao i legao u krevet, a ponekad bih sedeo na balkonu, s nogom položenom na drugu stolicu, i M > inai raj uæi laste iznad krovova i èekajuæi Kata-IIIIII. Kada bi došla, izgledalo mi je kao da je bila na nekom dugom putovanju; pratio bih je na šta-kama po hodniku, nosio joj lavore i èekao ispred vi aia bolnièkih soba, ili bih ulazio zajedno s njom. To je zavisilo od toga da li su u sobama bili naši prijatelji ili nisu, a kada bi završila sve što je tre-Dtlo da uradi, seli bismo na balkon ispred moje

•.ohe.

Potom bih legao u krevet i, kada bi svi zaspali a Katarina bila sigurna da je više niko neæe pozvali, ušla bi i ona. Voleo sam da joj raspliaem kosu dok bi ona sedela sasvim mirno na krevetu. Ponekad bi se iznenada nagnula da me poljubi, dok sam ??i- Igrao s njenom kosom vadeæi ukosnice i stavljalo, i ili na èaršav. Kosa bi joj se rasplela, ja bih je poauatrao dok bi ona i dalje mirno sedela. Najzad bih izvukao i poslednje dve ukosnice tako da joj se sva kosa rasplete. Tada bi ona sagla glavu i oboje IM ino se našli obavijeni njenom kosom, oseæajuæi se kao da smo pod šatorom ili iza nekog slapa.

Imala je izvanredno lepu kosu i ja bih pokatkad ležao i na svesti, koja je prodirala kroz otvo-i eua vrata, posmatrao kako je ona uvija. Kosa joj se èak i noæu sijala, baš kao što se ponekad voda presijava pred samo svanuæe. Imala je ljupko lice, dono telo i glatku kožu. Ležali bismo zajedno i ja bili je vrhovima prstiju milovao po obrazima i èelu, ispod oèiju, po bradi i vratu, i govorio: „Glatko kao dirke klavira." Ona bi tada svojim prstima pogladila moju bradu i rekla: „Glatko kao šmirgl-papir i veoma tvrdo na klavirskim dirkama." „Je li grubo?"

„Nije, dragi. Samo se šalim s tobom."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Bilo je divno noæu, i ako bismo se mogli samo dodirnuti, veæ smo bili sreæni. Pored velikih uæivanja, imali smo bezbroj sitnih naèina da pokaæemo koliko se volimo. Pokušavali smo da prenosimo misli jedno drugom dok smo se nalazili u raznim sobama. Ponekad je izgledalo da nam je to polazilo za rukom, ali je to, po svemu sudeæi, bilo verovat-no zato što smo mislili na istu stvar.

Govorili smo jedno drugom da smo venèani veæ od onog dana kada je ona došla u bolnicu, pa smo stoga brojali mesece od dana naše svadbe. Stvarno sam æeleo da se oæenim njome, ali je Katarina govorila da bi je u tom sluæaju sigurno poslali iz bolnice, a da smo samo poèeli da vršimo neke pripreme, pazili bi na nju i time bi nas razdvojili. Morali bismo da se venèamo po italijanskom zakonu, a te formalnosti su bile strahovite. æeleo sam da se stvarno venèamo, jer sam se plašio da ne dobijemo dete. Ponašali smo se jedno pred drugim kao da smo venèani i nismo se zbog toga mnogo brinuli. A èini mi se da sam stvarno više voleo što nisam bio oæenjen. Seæam se kako je jedne noæi, dok snio o tome razgovarali, Katarina rekla:

„Ali, dragi, oni bi me poslali odavde.”

„Moæda i ne bi.”

„Bi, sigurno. Poslali bi me kuæi i onda bismo bili razdvojeni sve do kraja rata.”

„Došao bih na odsustvo.”

„Za vreme odsustva ne bi mogao da odeš do školske i da se vratiš. Osim toga, ne æelim da te ostavim. Kakve bismo koristi imali od toga da se sad venèamo? Pa mi smo stvarno venèani. Ne bih mogla biti èvršæe venèana.”

„æeleo bih to jedino zbog tebe.”

„Ja više ne postojim. Ja sam ti. Ne stvaraj od Bene posebnu liènost.”

„Mislilo sam da devojke uvek æele da se udaju.”

„One to æele. Ali, dragi, ja sam udata. Ja sam udala za tebe. Zar ti nisam dobra æena?”

„Ti si divna æena!”

„Znaš, dragi, ja veæ imam iskustva u èekanju na brale.”

„Ne æelim to da slušam.”

„Ti znaš da ne volim nikog drugog osim tebe. Ne bi trebalo da obraæeš paænju na to što me je l >. neko voleo.”

„Ali moram.”

„Ne bi trebalo da budeš ljubomorán na nekog ko je mrtav, dok ti imaš sve.”

„Nisam ljubomorán, ah ne æelim da slušam o lome.”

„Jadni moj dragi! A ja znam da si ti bio sa svakojakim devojkaama i to mi ništa ne smeta.”

„Zar se ne bismo mogli nekako krišom ventilu' Onda, ako se nešto meni dogodi, ili ako do-biješ dete ...”

„Ne postoji drugi naèin za venèanje osim crkvenog ili graðanskog braka. A mi smo veæ krišom velièani. Vidiš, dragi, to bi sve nešto znaèilo za mene kad bih ja pripadala nekoj religiji. Ali ja nemam religije.”

„Dala si mi svetog Antuna.”

„To je bilo zbog sreæe. Neko ga je meni dao.”

„Onda znaèi da te ništa ne uznemirava.”

„Samo to što se plašim da me ne pošalju daleko od tebe. Ti si moja religija. Ti si sve što imam.”

„Dobro. Ali oæeniæu se tobom onog dana koji ti budeš odabrala.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ne govori tako, dragi, kao da od mene treba da napraviš poštenu ženu. Ja sam veoma poštena žena. Ne treba nièeg da se stidiš, samo ako si sreæan i ponosan na to. Zar ti nisi sreæan?”

„Nikad me neæeš ostaviti zbog nekog drugog?”

„Neæu, dragi. Nikad te neæu ostaviti zbog nekog drugog. Pretpostavljam da æe nam se mnoge strašne stvari dogoditi, ali ti se nemoj zbog toga uznemiravati.”

„Ne uznemirujem se. Ali isuviše te volim, a ti si pre mene veæ volela nekog.”

„1 šta se s njim dogodilo?”

„Umro je.”

„Dabome, a da nije umro, nikad te ne bih ni sreala. Ja nisam neverna, dragi. Imam ja mnogo svojih grešaka, ali sam vrlo verna. Još æu ti i dosaditi svojom vernošæu.”

„Moræu brzo da se vratim na front.”

„Na to neæemo misliti sve dok ne poðeš. Vidiš, ja sam sreæna, dragi, i nama je veoma lepo. Dugo nisam bila sreæna i kada sam te sreala, možda sam se veæ nalazila na ivici ludila. Možda sam bila luda. Ali sada smo sreæni i volimo se. Dopusti, molim te, da uживamo u sreæi. Ti si sreæan, zar ne? Ima li išta što ja radim a da se to tebi ne sviða? Mogu li još nešto da uèinim što bi ti godilo? Da li hl želeo da raspletom svoju kosu? Hoæeš li da se lg] aš njome?”

„Da, i doði u krevet.”

„Dobro. Ali æu prethodno otiaèi da obiðem bolesnike.”

GLAVA XIX

Tako je prolazilo leto. Ne seæam se mnogo tih dana, osim da su bili veoma topli i da je u novinama bilo mnogo vesti o poredama. Bio sam sasvim zdrav. Noge su mi se brzo oporavljale tako da nije prošlo mnogo vremena otkako sam prvi put uzeo štaka pa do dana kada sam ih odbacio i hodao sa štapom.

Potom sam u Ospedale maggiore bio podvrgnut terapiji za savijanje kolena, mehanièkom leèenju, zatim zraèenju ultraljubièastim zracima, masaži i kupanjima. Odlazio sam tamo po podne, a potom bih svraæao u kafanu, nešto popio i èitao novine. Nisam tumarao po gradu, nego bih nastojao da iz kafane odem pravo u bolnicu. Jedino sam želeo da vidim Katarinu. Bio sam zadovoljan kad bih ostali deo vremena nekako u tucao. U jutru sam veæinom spavao, po podne ponekad išao na trke, a potom na mehanièko-terapijsko leèenje. Katkad bih svratio u Anglo-amerièki klub, zavalio se u duboku kožnu fotelju ispred prozora i èitao èasopise. Nisu dopuštali da Katarina i ja izlazimo zajedno kada sam išao bez štaka, jer ne bi prilièilo jednoj bolnièarki da prati bolesnika kome, naizgled, nije bila potrebna pratnja, pa stoga po podne obièno nismo bili mnogo zajedno. Doduše, ponekad smo mogli da iziðemo na veèeru, pod uslovom da i Fergusonova pude s nama. Mis van Kampen najzad se pomirila l èinjenicom da smo nas dvoje veliki prijatelji, pogotovu što je Katarina obavljala veliki deo njenog posla.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Verovala je da Katarina potieèe iz veoma do-IMC porodice, pa je to znatno uticalo na to da se blagonaklono ophodi prema njoj. Mis van Kampen ? obožavala porodièni život, a i sama je poticala 1/ odlièene porodice. Osim toga, u bolnici je bilo mnogo posla pa je stoga bila veoma zauzeta. Bilo je toplo leto. Poznao sam mnoge ljude u Milanu, ali sam se uvek žurio da se vratim u bolnicu pre nego što padne mrak.

Na frontu su napredovali na Krasu, zauzeli su Kuk preko Plave i baš su se vodile borbe za viso-ravan Banjšèicu. Na Zapadnom frontu nije sve išlo i do i dobro. Izgledalo je kao da æe se rat produžiti unedogled. Mi smo bili sad u ratu, ali sam smatrao da æe biti potrebno bar godinu dana da se veliki broj vojnika prebaci i obuèi za borbu. Sledeæa godina æe biti rðava, a možda i dobra. Italijani su upolrebili ogroman broj ljudi. Nisam video kako bi se ovako moglo nastaviti. Èak i ako zauzmu Banjšèicu i Monte San Gabrijele, bilo je još mnogo planina koje su Austrijanci mogli držati, a koje sam ja video. Sve najveæe planine nalazile su se s one stranu fronta. Na Krasu su napredovali, ali dole, pored mora, bile su bare i moèvare. Napoleón je Austri-lanee prosto zbrisao u ravnici. Ali se nikad ne bi borio s njima u planinama. Pustio bi ih da prodru u dolinu i onda bi ih potukao negde kod Verone.

Na Zapadnom frontu još niko nikog nije potukao. Možda se ratovi uopšte više ne mogu dobiti. Možda oni sada veeno traju. Možda je ovo novi stogodišnji rat.

Vratih novine na policu i iziðoh iz kluba. Sišao sam pažljivo niz stepenice i uputio se uz Via Man-zoni. Ispred „Grand hotela" susreo sam starog Me-jersa i njegovu suprugu u trenutku kad su izlazili iz kola. Vraæali su se s trka. Ona je imala velike grudi i nosila je crnu satensku haljinu. On je bio omalen i star, imao je bele brkove i, po svoj prilici, ravne tabane. Hodao je sa štapom.

„Kako ste?"

„Kako ste vi?"

Ona mi pruži ruku.

„Halo", reèe Mejers.

„Kako je bilo na tricama?"

„Lepo. Bilo je baš divno. Tripot sam dobio."

„Kako ste to uspeli?" upitao sam Mejersa.

„Sasvim jednostavno. Igrao sam na pobjednika."

„Nikad nisam doznala kako mu to polazi za ru-Kom", reèe gospoða Mejers. „Nikad neæe da mi kaže."

„To postizem sasvim lako", reèe Mejers. Bio je srdaèan. „Trebalo bi da izlazite."

Dok je govorio, èovek je imao utisak da ga uopšte ne gleda ili da ga smatra za nekog drugog.

„Hoæu", odgovorili.

„Doæi æu gore u bolnicu da vas poisetim", reèe gospoða Mejers. „Imam neke stvari za svoje deèake. Svi ste vi moji deèaci. Svi ste vi svakako dragi de-caca."

„Biæe im veoma milo da vas vide."

„Tu su mili deèaci. I vi takoðe. I vi ste jedan mi i noj ili deèaka."

„Moram da se vratim", rekoh.

„Recite svim mojim dragim deèacima da ih volim Imam mnogo stvari da im donesem. Imam fine m.irsale i kolaèa."

„Zbogom", rekoh. „Svima æe biti milo da vas vide."

„Zbogom", reèe Mejers. „Posetite nas u pasažu. Znale gde se nalazi moj sto. Tamo smo svako poju x Ine."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Nastavio sam put ulicom. Želeo sam da u Kovi Kupi ni nešto za Katarinu. Kupio sam kutiju čokolade i dok je devojka zavijala, prešao sam u bar. Tamo su bili jedan britanski par i nekoliko avijati-ina. Popio sam samo martini, platio ga, podigao l. uliju čokolade na spoljnoj tezgi i uputio se prema Hilnici. Ispred malog bara, u ulici nedaleko od 'kale, nalazilo se nekoliko ljudi koje sam poznao: jedan vicekonzul, dva mladića koji su učili pevanje, i Ettore Moretti, Italijan iz San Franciska, kup je služio u italijanskoj armiji. Seo sam da ne-ši- popijem s njima. Jedan od pevača zvao se Ralf Siuison, a pevao je pod imenom Enrico del Kredo. Nisam znao kakav je pevač, ali je on stalno očekivao da će se s njim dogoditi nešto veliko. Bio je debeo. Po izgledu crta oko usta i nosa činilo se kao da ima groznicu. Baš se vratio iz Pjæence, gde je pevao. Pevao je divno u „Toski“.

„Naravno, ti me nikad nisi čuo kako pevam“, rekao mi on.

„Kada ćeš ovde pevati?“

„Bio sam na jesen u Skali.“

„Kladim se da će na tebe i ovde bacati klupe“, rekao Ettore. „Jeste li čuli kako su na njega bacali klupe u Modeni?“

„To je sušta laž.“

„Bacali su klupe na njega“, rekao Ettore. „Bio sam tamo. Sam sam bacio šest klupa.“

„Ti si obična bitanga iz Friška.“

„On ne ume dobro da izgovara italijanski“, rekao Ettore. „Svuda gde se pojavi, bacaju klupe na njega.“

„Pjæenca je najgora kuća za pevače na severu Italije“, rekao drugi tenor. „Verujte mi da je u toj maloj kući veoma teško pevati.“ Ovaj tenor se zvao Edgar Saunders i pevao je pod imenom Eduardo Đovani.

„Voleo bih da sam bio tamo da vidim kako bacaju klupe na tebe“, rekao Ettore. „Ti ne znaš da pe-vaš italijanski.“

„On je budala“, rekao Edgar Saunders. „Zna samo da priča o tome kako bacaju klupe.“

„Pa to je sve što znaju da urade kada vas dvojica pevate!“ rekao Ettore. „1 onda, kada odete u Ameriku, pričaćete o svojim trijumfima u Skali. A u Skali vam neće dopustiti da odete dalje od prve note.“

„Ja ću pevati u Skali“, rekao Simons. „Pevaću u „Toski“ u oktobru.“

„Mi ćemo ići, zar ne, Mak?“ rekao Ettore vice-konzulu. „Bio sam im potreban neko da ih brani.“

„Možda će tamo biti američka armija da ih zaštiti“, dodade vicekonzul. „Želite li još jednu čašu, Simons? A vi, Saunders?“

„Može“, rekao Saunders.

„Čuo sam da ćeš dobiti srebrnu medalju“, rekao im Ettore. „Po kom osnovu ćeš je dobiti?“

„Ne znam. Ne znam uopšte da ću je dobiti.“

„Doći će ti. Ah, mladiću, onda će devojke u l ovi misliti da si junačina. Sve će misliti da si pobio ilve stotine Austrijanaca, ili da si sam zauzeo t i i. u rov. Veruj mi, ja sam se morao dobro oznojiti /a svoja odlikovanja.“

„Koliko si ih dobio, Ettore?“ upita vicekonzul.

„Dobio je on svašta“, rekao Simons. „To vam je MLADIĆ zbog koga se i rat vodi.“

„Dobio sam dva puta bronzanu i tri puta srebrnu medalju“, rekao Ettore. „Ali su samo za

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

jednu stigli dokumenti."

„A šta se dogodilo sa ostalim?" upita Simons.

„Akcija se nije uspešno završila", reče Eto. „K.H.I se akcija ne završi uspešno, oni tada zadrže »ve medalje."

„Koliko si puta bio ranjen, Eto?"

„Triput, i to teže. Dobio sam tri trake za ranja-VInje. Vidite li?" Zavrnuo je rukav. Trake su bile Uredne srebrne pruge na crnoj podlozi, zašivene u rukav otprilike 20 santimetara ispod ramena.

„1 ti si dobio jednu traku", reče mi Eto. „Veni i mi da ih je lepo imati. Ja više volim da imam njih nego medalje. Veruj mi, mladice, kada ih dobile', tri, onda tek nešto imaš. Traka se dobija za lanu / .bog koje morate da provedete tri meseca u bolnici."

„(ide si bio ranjen, Eto?" upita vicekonzul. I; I ore zasue rukav i pokaza duboki, glatki cr- i III o/.iljak.

160

I I 'L IM".I I L«-min"VOI, n

161

„Evo ovde, a onda ovde na nozi, ne mogu vam je pokazati jer imam uvijene, i jednu na stopalu. Na stopalu imam mrtvu kost koja baš sada počinje da zaudara. Svakog jutra izvadim po nekoliko komadića i onda zaudara èitav dan."

„Od èega si ranjen?" upita Simons.

„Od ruene granate. Jedne od ,sprava za gnjeene-nje krompira'. Raznela mi je èitavu jednu stranu stopala. Jesu li ti poznate te ,sprave za gnjeenje krompira'?" okrenu se k meni.

„Naravno."

„Video sam pasjeg sina koji je bacio", reče Eto. „Eksplozija me bacila na zemlju i pomislio sam da sam po svima pravilima mrtav. Ali u tim prokletim spravama nema nièega. Ubio sam pasjeg sina svojom puškom. Uvek nosim pušku da ne bi videli da sam oficir."

„Kako je izgledao?" upita Simons.

„Imao je samo tu granatu", nastavi Eto. „Ne znam zašto ju je uopšte bacio. Mislim da je neprestano želeo da baci makar jednu. On verovatno nikad nije ni video pravu borbu. Propisno sam ucmeкао pasjeg sina."

„Kako je izgledao kada si ga ubio?" upita Simons.

„Do đavola, otkud bih to mogao da znam!" odgovori Eto. „Gađao sam ga u stomak. Plašio sam se da æu promašiti ako mu pucam u glavu."

„Koliko ima vremena otkako si oficir, Eto?" upitah.

„Dve godine. Sad æu postati kapetan. A otkad si ti poruènik?"

„Veæ treæa godina."

„Ti ne možeš postati kapetan zato što ne znaš i'.vim dobro italijanski jezik", reče Eto.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ti U im ? da govoriš, ali ne znaš sasvim dobro da èitaš i pišeš. Potrebno je da dobiješ specijalno obrazovani, /i èin kapetana. Zašto ne odeš u amerièku ar-Uliju i „Možda i hoæu.”

„ Bogami, ja bih to želeo kad bih mogao. Ah, mladiaæu! Koliko dobija kapetan, Mak?”

„Ne znam taèno. Mislim oko 250 dolara.”

„Isuse Hriste, šta bih ja sve mogao da uèinim i !50 dolara! Bolje je da smesta odeš u amerièku Rriniju, Pred. Pa, ako budeš mogao, gledaj da i me-

.. 1 ? v ;;

11' ubaois. „Dobro.”

„Ilmem da komandujem èetom na italijan-•?I."in. To bih lako nauèio i na engleskom.”

„Ti æeš postati general", reèe Simons.

„Neæu. Ne znam toliko da bih mogao postati ; u ral. General mora da zna mnogo stvari. Vi mladu i mislite da za voðenje rata nije potrebno zna-ii r A nemate ni toliko mozga da postanete drugo-iii i divi kaplar.”

„11 vala bogu, ja to i ne moram da budem", re-i e Simons.

„Možda æeš i biti ako pokupe sve zabušante. Oli, mladiaæu, što bih voleo da imam vas dvojicu u svom vodu! I Maka, takoðe. Odredio bih te za svog l" ?nilnog, Mak.”

„Ti si velièina, Etoe", reèe Mak. „Ali se pri-bojavam da si pomalo militarista.”

„Poslaæu pukovnik pre nego što se završi rat", reèe JU ore.

„Samo ako te ne ubiju.”

„Neæe me ubiti." Palcem i kažiprstom je dodirnuo svoje zvezdice na vratu. „Gledate me šta radim? Mi uvek dodirnamo naše zvezdice ako neko spomene da æemo biti ubijeni.”

„Hajdemo, Sim", reèe Saunders i ustade.

„U redu.”

„Do viðenja", reko. „1 ja takoðe moram da idem." Na satu u baru bilo je petnaest minuta do šest. „Ciao, Etoe.”

„Ciao, Fred", reèe Etoe. „Veoma je lepo što æeš dobiti srebrnu medalju.”

„Ne znam da li æu je dobiti.”

„Svakako æeš je dobiti, Fred. Èuo sam da æeš je sigurno dobiti.”

„Dobro, do viðenja", reko. „Èuvaj se, Etoe!”

„Ne brini se za mene. Ja ne pijem i ne jurcam okolo. Nisam ni pijanica ni ženskaroš. Znam šta je za mene dobro.”

„Do viðenja", reko. „Milo mi je što æeš biti unapreðen u èin kapetana.”

„Ja ne moram da èekam da budem unapreðen. Postaæu kapetan zbog zasluga u ratu. Ti znaš. Tri zvezdice s ukrštenim maèevima i krunom odozgo. To sam ja.”

„Sreæeno.”

„1 tebi. Kada se vraæaš na front?" „Uskoro.”

„Dobro, još æemo se videti." „Do viðenja.”

„Do viðenja. I pazi da ti neko ne podvali." Pošao sam jednom zabaèenom ulicom koja je kraæim putem vodila do bolnice. Etoe je imao dvadeset i tri godine. Odgojio ga je ujak u San Fran-lisku i kad je objavljen rat baš je bio u poseti kod

" oca i majke u Torinu. Imao je sestru, koja i ijedno s njim poslata u Ameriku da živi sa uja-1 HM. i koja æe ove godine završiti svoje redovno lkolovanje. Bio je ozakonjeni heroj koji je dosaði-

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

i i .vakome koga bi sreo. Katarina ga nije mogla | " " i mi i.

„I mi imamo heroje“, govorila je ona. „Ali, • li.i; i. ONI obično nisu toliko bueni.“

„Ja ne obrađam pažnju na njega.“

„Ne bih ni ja da nije tako uobražen i kad mi in IM dosađivao, i dosađivao, i dosađivao...“

„On je i meni dosadan.“

„! epo je od tebe, dragi, što to kažeš. Ali nema potrebe za to. Ti ga možeš zamisliti kakav izgleda n i frontu i znaš da je koristan, ali on je tip mladu .i KOJE ja ne marim.“

„Znam to.“

„Veoma je lepo od tebe što znaš, i ja se trudim li ?' ? i za volim, ali on je strašan, zaista strašan mladu .“

„Rekao je danas popodne da æe postati kapelan.“

, Milo mi je“, reče Katarina. „To æe mu goditi.“ „Da LI BI ti volela da i ja imam neki viši èin?“ „Ne BIH, dragi. Želim samo da imaš takav èin

I 'M æe nam omogućiti da poseđujemo bolje resto-lime.

„1'a takav èin i imam.“

„Ti imaš divan èin. Ne želim da imaš bilo ka-ein. Mogao bi ti zavrteti mozak. Ah, dragi,

II u ni je veoma milo što ti nisi sujetan. Ja bih se udala za tebe èak i kad bi bio uobražen, ali je ipak utešnije imati muža koji nije uobražen.“

Tiho smo razgovarali napolju, na balkonu. Veæ je trebalo da iziđe mesec, ali je bilo magle iznad grada pa se nije pojavio. Posle kraæeg vremena poèela je da pada kišica, i mi uđosmo. Napolju se magla pretvarala u kišu i posle izvesnog vremena veæ je jako padala. Èuli smo je kako dobuje po krovu. Ustao sam i stao kraj vrata da bih video da li pada unutra. Nije padala pa sam vrata ostavio otvorena.

„Koga si još video?“ upita Katarina. „Gospodina i gospođu Mejers.“ „Èudan je to par!“

„Trebalo je da bude u zatvoru kod kuæe. Pustili su ga napolje da umre.“

„1 on otada živi sreæno u Milanu.“

„Ne znam u kojoj meri sreæno.“

„Mislim dovoljno sreæno posle zatvora.“

„Ona æe doneti neke stvari ovamo.“

„Ona donosi divne stvari. Jesi li i ti njen dragi deèko?“

„Jedan od njih.“

„Svi ste vi njeni dragi deèaci“, reče Katarina. „Ona najviše voli svoje drage deèake. Slušaj kako pada kiša.“

„Jako pada.“

„1 uvek æeš me voleti, zar ne?“ „Uvek.“

„1 kiša neæe ništa uticati.“ „Neæe.“

„To je dobro. Jer ja se bojim kiše.“

„Zašto?“ Bio sam sanjiv. Napolju je kiša nepre-Hltuio padala.

„Ne znam, dragi. Ja sam se oduvek bojala kKe.“

„A ja je volim.“

„Ia volim da se šetam po kiši. Ali ona je veoma ncpi i jalna u ljubavi.“ „I lvek æu te voleti.“

„Voleæu te po kiši, i po snegu, i po gradu, i... •?ia još sve postoji?“

„Ne /.nam. Èini mi se da sam pospan.“

„Idi na spavanje, dragi, a ja æu te voleti, pa Ulio Kako bilo.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ti se stvarno ne plašiš kiše, zar ne?”

„Ne, kad sam s tobom.”

„Zbog čega je se bojiš?”

„Ne znam.”

„Reci mi.”

„Ne prisiljavaj me.”

„Reci mi.”

„Neću.”

„Reci.”

„Dobro. Plašim se kiše zato što ponekad vidim ? ? be ni rivu na kiši.” „Nemoguće!”

„A ponekad vidim i tebe mrtvog na kiši.” „To je veće verovatnije.”

„Ne, dragi, nije. Jer ja mogu da te sačuvam, a ti da mogu. Ali niko ne može samom sebi da pomogne.”

„Molim te, prestani s tim! Ne želim da se u lebi probudi Škotlanđanka i da noćas poludiš. Ne-ću i no još dugo biti zajedno.”

„Neću. Ali ja sam Škotlanđanka i luda sam. Ali prestaću. Sve su to besmislice.” „Da, sve su to besmislice.”

„Sve su to gluposti. Sve same gluposti. Ne bojim se kiše. Ne bojim se kiše. Ah, ah, bože, želela bih da se ne bojim.”

Počela je da plaće. Uteših je i ona se smirila. A kiša je i dalje padala.

•GLAVA XX

Ileđnog dana popodne išli smo na trke. Išli su i I eigusonova i Krouvel Rodžers, mladić koji je bio ranjen u oči usled eksplozije zatubastog upaljača .1 granate. Devojke su posle ručka otišle da se obuče, dok smo Krouvel i ja sedeli na krevetu u nje-govoj sobi i u listu za trke čitali poslednje rezultate i prognoze. Krouvelova glava je bila sva zamotana; same trke ga nisu naročito zanimale, ali i redovno čitao njihov list i vodio evidenciju o svim konjima samo da bi mogao da kaže da nešto rodi. Rekao je da su konji prilično slabi, ali da drugima nema. Stari Mejers ga je voleo i davao mu tipove. Mejers je dobijao skoro na svakoj trci, ali nije voleo da drugima daje tipove jer je to smanjivalo dobitke. Trke su bile najobičajija podvala. Ljudi koji u bili izbačeni sa drugih trkališta jahali su u Italiji. Mejersova obaveštenja su bila dobra, ali ni ..mi voleo da ga zapitkujem jer se pokatkad de-

ivalo da mi nije odgovorio; uvek se moglo videti da mu je teško da išta rekne, mada se iz nekog

Iloga osećao obaveznim da nam kaže, naročito I fOUVelu. Krouvelove oči su bile povređene, jedno oko prilično teško. S obzirom na to da je i Mejers imao neprilika sa svojim očima, verovatno je stoga voleo Krouvela. Nikad nije rekao svojoj ženi na kog se konja kladio, pa je ona dobijala ili gubila, većinom gubila, i neprestano pričala o tome ...

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Nas èetvoro odvezli smo se otvorenim kolima u San Siro. Bio je divan dan. Vozili smo se kroz park, potom duž tramvajske pruge a onda izvan grada prašnjavim drumom. Tu su se nalazile vile sa gvozdanim ogradama, velikim bujnim vrtovima, kanalima kroz koje je proticala voda i zelenim po-vrtnjaoima s prašnjavim lišæem. Mogli smo da gledamo preko ravnice i da vidimo seoske kuæe i bogate zelene farme s kanalima za navodnjavanje, a na severu planine. Mnogo kola je išlo na trke i ljudi na ulazu pustiše nas bez karata zato što smo bili u uniformama. Ostavili smo kola, kupili programe, uputili se preko polja do padoka, preko glatke trkališne staze, obrasle gustom travom. Velika tribina bila je stara, od drveta, a kladionice su se nalazile ispod tribine i poredane pokraj štala. Duž ograde oko polja sakupilo se mnoštvo vojnika. U pado-ku je bilo prilièno mnogo ljudi koji su vodili konje ukруг ispod drveæa, pozadi velike tribine. Sreli smo neke ljude koje smo poznavali, dobavili stolice za Fergusonovu i Katarinu i posmatrali konje.

Konji su, spuštenih glava, jedan za drugim išli ukруг. Vodili su ih štalski momci. Jedan konj je bio tamnopurpurne boje i Krouvel se zaklinjao da je tako obojen. Posmatrali smo ga i èinilo nam se da je to zaista moguæe. On je jedini izišao pre nego što je zvonom dat znak za sedlanje. Potražili smo ga u programu prema broju na mišici štalskog momka. Bio je upisan kao vrani ždrebac po imenu lupalae. Ova trka je bila za konje koji nikad nisu nilioli nagradu od 1.000 ili više lira. Katarina je bi-l i igurna -Ja mu je boja bila promenjena. Fergu-muiova je izjavila da o tome ne bi mogla ništa da , a ja sam mislio da izgleda sumnjivo. Svi smo ft složili da treba da se kladimo na njega, pa smo itnvili sto lira. Na bukmekerskom plakatu je pisalo ili se na njega dobija 35 lira na svaku uloženu liru. I rouvel je otišao preko da kupi tikete, dok smo mi posmatrali kako džokeji još jednom jašu ukруг, a Onda ispod drveæa izlaze na stazu i polako galopi-rnju do zavijutka na kome je trebalo da bude dat gnuk za start.

Popeli smo se na veliku tribinu da posmatramo trku. U to vreme u San Sirou nije bilo elastiène in ine mašine, pa je starter poravnjivao sve konje, koji su na trkališnoj stazi izgledali veoma mali, i i Hul.i im dao znak za polazak pucajuæi svojim durim bièem. Konji su projurili ispred nas. Vranac ? ndmah našao na èelu, a na zavijutku je veæ bio prilièno odmakao od ostalih. Posmatrao sam ga i li u binom na suprotnoj strani trkališne staze i video kako se džokej upinje da ga zadrži, ali ga nije mogao obuzdati. Kada su se pojavili iza zavijutka i u li u pravac, vranac se nalazio petnaest dužina Ispred ostalih konja. Po završetku trke jurio je još neko vreme oko zavijutka.

„Zar to nije velièanstveno!" rekla je Katarina. ..imaæemo sada preko 3.000 Ura. Mora biti da je to divan konj."

„Nadam se da neæe promeniti boju pre nego šio nas isplate", reèe Krouvel.

„To je zaista prekrasan konj", reèe Katarina. „Zanima me da li se mister Mejers kladio na njega."

„Jeste li dobili?" upitao sam Mejersa. Odmahnuo je glavom i odgovorio: „Nisam. Na koga ste se vi, deco, kladili?" „Na Japalca."

„Odista? Pa na njega plaæaju 35 : 1!"

„Svidela nam se njegova boja."

„Meni nije. Izgledao mi je nekako jadno. Rekli su mi da se ne kladim na njega. Ipak neæe mnogo platiti", reèe dalje Mejers.

„Pa na plakatu je stajalo 35 : 1", rekoh.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Neæe mnogo platiti. U poslednjem trenutku stavili su na njega mnogo novaca."
„Ko?"

„Kcmpton i njegovi momci. Videæete veæ. Neæe platiti ni 2 : 1."

„Onda mi neæemo dobiti tri hiljade lira. Ne sviðaju mi se ovakve prevarantske trke",
reèe Katarina.

„Dobizæe dve stotine lira."

„To nije ništa. To nam ništa ne znaèi. Mislila sam da æemo dobiti tri hiljade."

„To je ogavna prevara!" reèe Fergusonova.

„Naravno", reèe Katarina. „Da nije bilo podvale, mi se nikad ne bismo kladili na njega.
Ali vo-lela bih da smo dobili tri hiljade lira."

„Hajdemo dole da nešto popijemo i vidimo koliko æe platiti", reèe Krouvel.

Otišli smo do mesta gde se objavljuju brojevi i zvuk zvona najavio je poèetak isplate.
Pored Japalca stavljeno je da dobija 18,50. To je znaèilo da

ik ni ne udvostruèuje uložena suma kad se u. IH.- kao os nov opklada od deset lira.

Otišli smo u bar ispod velike tribine i uzeli po |i ,1 ni viski sa sodom. Sreli smo dvojicu
Italijana koji smo poznavali i vicekonzula Mek Adamsa. Pri-h u nam kad smo se pridružili
devojkama. Itali-|.uii ,ii bili puni lepih manira, Mek Adams je razgovarao s Katarinom a mi
smo otišli da se opet kladimo. Mister Mejers je stajao blizu kladionice.

„Upitaj ga na koga je igrao", rekoH Krouvelu.

„Na koga ste se kladili, gospodine Mejers?" lipila Krouvel.

Mejers izvadi svoj program i pisaljkom pokaza ii.i Inoj pet.

„Da li biste imali nešto protiv toga da i mi Igramo na njega?" upita Krouvel.

„Igrajte. Samo igrajte. Ali nemojte reæi mojoj /. ni da sam vam to kazao."

„Hoæete li nešto da popijete?" upitah.

„Ne, hvala, nikad ne pijem."

Slavili smo pet stotina lira na broj pet za poli ln i sto lira za nagradu, a onda je svako
od nas popio po još jedan viski sa sodom. Oseæao sam se veoma dobro. Povelu smo
sobom još nekoliko Itah-1.11 u, od kojih je svaki ponešto popio s nama, pa |i onda
vratismo devojkama. I ovi Italijani su bili uglaðeni ljudi i prosto su se utrkivali u lepom
po-n i uiju s onom dvojicom, koju smo ranije sreli. Posle izvesnog vremena niko nije
mogao da sedi. Duo sam tikete Katarini.

„Koji je to konj?"

„Ne znam. To je izbor mister Mejersa." „Pa zar ne znaš èak ni ime?"

172

173

„Ne znam. Možeš ga pronaæi u programu. Mislim da je broj pet."

„Tvoje poverenje je prosto dirljivo", rekla je.

Broj pet je pobedio, ali skoro ništa nije plaæeno. Mejers je bio ljut.

„Trebalo da uložite dve stotine lira da biste dobili dvadeset", rekao je on. „Dvanaest
lira za deset. Uopšte nema smisla kladiti se. Moja žena je izgubila dvadeset lira."

„Poæi æu dole s tobom", reèe mi Katarina. Svi Italijani ustadoše. Sišli smo niz
stepenice i ušli u padok.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Sviđa li ti se ovo?“ upita Katarina.

„Da. Rekao bih da mi se sviđa.“

„1 ja bih rekla da je sve lepo“, reče ona. „Ali, dragi, ne mogu da podnesem ovolike ljude.“

„Pa nismo ih mnogo ni videli.“

„Nismo. Ali ovi Mejersovi, pa onaj èovek iz banke sa ženom i kærerima ...“

„On unovèuje moje èekove“, rekoħ.

„Da, ali kad on to ne bi èinio, uèinio bi neki drugi. Ova poslednja èetiri mladiæa bila su stra-

V f i
sna.

„Možemo ostati ovde i posmatrati trku pored ograde.“

„To bi bilo divno! I, dragi, kladiaemo se na konja za koga nikad nismo èuli i na koga se mister Mejers neæe kladiti.“

„U redu.“

Kladili smo se na konja koji se zvao „Moja svetlost“ i koji je došao èetvrti od pet konja. Stajali smo naslonjeni na ogradu i posmatrali kako konji prolaze i tutnje kopitama, gledali smo planine u daljini i Milano iza drveæa i polja.

„Ovde se oseæam mnogo prijatnije“, reèe Kata-
i ina.

Konji su se vraæali kroz ulaz, mokri i oznojeni; džokeji su ih umirivali a onda sjahali ispod drveæa.

„Hoæeš li nešto da popiješ? Mogli bismo ovde nešto popiti i gledati konje“, dodade Katarina.

„Doneæu nešto“, rekoħ.

„Doneæe kelner“, reèe Katarina. Podigla je ruku i kelner iziđe iz Pagoda-bara koji se nalazio pored štala. Seli smo za okrugli gvozdeni sto.

„Da li i ti više voliš kad smo sami?“

„Da, volim“, rekoħ.

„Oseæala sam se veoma usamljenom kad su svi oni bili tamo.“

„Ovde je velièanstveno.“ „Da. Ovo je zaista lepa trka.“ „Divna je.“

„Nemoj mi dopustiti da ti kvarim zadovoljstvo, dragi. Otiaei æu odmah, èim zaželiš.“

„Ne“, rekoħ. „Ostaaemo ovde i piti. A onda æemo siaei dole i stajati pored rova s vodom za stipl--cez.“

„Ti si tako dobar prema meni.“ Pošto smo izvesno vreme bili sami, bilo nam je prijatno da opet vidimo druge. Bilo nam je lepo.

GLAVA XXI

U septembru dođoše prve hladne noæi, a onda i dani zahladneše i lišæe na drveæu u

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

parku poèe da menja boju. Znali smo da je s letom gotovo. Borbe na frontu su se veoma rđavo odvijale. Nisu mogli da zauzmu San Gabrijele. Borbe na visoravni Banj-šèica bile su završene, a sredinom meseca bila je okonèana i borba za San Gabrijele. Nisu ga mogli zauzeti. Eto se bio vratio na front. Konji su otišli u Rim i više nije bilo trka. I Krouvel je otišao u Rim da bi odatle bio poslat u Ameriku. U gradu su dvaput bile priređene demonstracije protiv rata, a u Torinu je došlo do teških nereda. Jedan britanski major mi je rekao u klubu da su Italijani izgubili 150.000 ljudi na visoravni Banjšèici i San Ga-brijelu. Rekao mi je još da su, pored toga, na Krasu izgubili 40.000 ljudi. Pili smo i on je prièao. Rekao je da je za ovu godinu ovde svršeno sa borbama i da su Italijani zagrizli više nego što mogu da sa-žvaæu. I za ofanzivu u Flandriji je rekao da se rđavo odvija. Ako budu slali na klanicu ljude kao ove jeseni, saveznici æe biti skuvani u iduæoj godini. Svi smo mi skuvani, rekao je dalje, ali sve je dobro dok mi to ne znamo. Svi smo bili skuvani. Ali to je lulo Leško razaznati. Zemlja koja poslednja shvati (l.i je skovana, dobiæe rat.

Poruèili smo još po jednu. Jesam li bio u neèijem štabu? Nisam. On je bio. Sve su to besmislice. Sedeli smo sami u klubu na jednoj od velikih kožnih sofa. Nosio je èizme od sjajne tamne kože. Bile su lo divne èizme. Rekao je da su sve to besmislice. Oni misle samo na divizije i ljudsku snagu. Svi se oni samo svađaju oko divizija, a kad ih dobiju, po-lalju ih na klanicu. Svi su skuvani. Nemci odnose pobede. Bogami, oni i jesu vojnici. Stari Hun je bio vojnik. Ali i oni su skuvani. Svi smo skuvani... Upitah ga za Rusiju. Oni su veæ skuvani, odgovori mi on. Videæu brzo da su veæ skuvani. A i Austrijanci su bili takođe skuvani. Ako dobiju neku diviziju Huna, mogli bi nešto da uèine. Misli li on da (e oni izvršiti napad ove jeseni? Naravno da hoæe. Italijani su bili skuvani. Svako je veæ znao da su oni skuvani. Stari Hun æe se spustiti kroz Trentino i preseæi železnièku prugu kod Viæence, a šta æe onda biti s Italijanima? Oni su to veæ pokušali devet stotina šesnaeste, rekoh. Ali ne s Nemcima. Tako je, potvrdih. Ali oni verovatno neæe to uèiniti, reèe on. Bilo bi to isuviše jednostavno. Pokušæe oni ne-šlo složenije i biæe kraljevski skuvani. Moram da idem, rekoh. Moram da se vratim u bolnicu.

„Zbogom”, reèe on, a onda veselo dodade: „Svaku sreæu!” Postojao je veliki kontrast između njegove liène vedrine i njegovog pesimizma u posma-tranju svetske situacije.

Zaustavio sam se kod berbernice, obrijao se i zatim nastavio prema bolnici. Noga mi je bila u takvom stanju da æe biti potrebno još dugo vre-

12 F.rncst Hemingvej, II

mena dok se sasvim ne izleèi. Pre tri dana sam bio na ispitivanju. Trebalo se podvrgnuti još nekim leèenjima dok se ne završi moja kura u Ospedale maggiore. Hodao sam ulicom nastojeæi da ne hram-ljem. Neki starac je od crnog papira sekao siluete ispod jednog zasvođenog mesta. Zastao sam i posmatrao ga. Dve devojkice su pozirale, a on je izrezao njihove siluete od jednog komada hartije, sekuæi veoma brzo i gledajuæi u njih s glavom nagnutom u stranu. Devojkice su se kikitale. Pokazao mi je siluete pre nego što ih je zalepio na beli papir i pružio devojkama, posle toga mi reèe:

„Divne su. Hoæete li i vi, tenente?”

Devojkice su otišle posmatrajuæi svoje siluete i smejuæi se. Bile su to lepe devojkice. Jedna od njih je radila u gostionici preko puta bolnice.

„Dobro, možete izraditi i mene”, rekoh.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Skinite kapu.“

„Ne. Hoæu s kapom.“

„Neæe biti tako lepa. Ali“, dodade smešæei se „izgledaæe više vojniæki.“

Rezao je crni papir a onda razdvojio dvostruke delove, zalepio ih na karton i pružio mi ih.

„Koliko staje?“

„U redu je“, odmahnu starac rukom. „Napravio sam ih onako za vas.“

„Izvolite.“ Izvadih nešto sitnine. „Tek koliko za æašicu.“

„Ne, hvala. Napravio sam ih iskljuèivo iz zadovoljstva. Dajte ih svojoj devojci.“

„Mnogo vam zahvaljujem. I do viðenja.“ „Do ponovnog viðenja.“

Vral ih se u bolnicu. Tamo me èekalo nekoliko pisama, od kojih i jedno službeno. Dobio sam tri III delje odsustva za oporavak, a zatim je trebalo da Ki v ral im na front. Proèitao sam ga sasvim pažljivo. Dnkle, tako stoje stvari. Odsustvo poèinje 4. oktobru, kada se završavalo moje leèenje. Tri nedelje io je bilo 21 dan, a to znaèi do 25. oktobra. Rekao sam im da neæu biti u bolnici i otišao u ivsloran, u ulici nedaleko od bolnice, da veèeram i da /a sloloam proèitam svoja pisma i Korijere dela

- / Jedno pismo sam dobio od svog dede koji

im |c pisao o porodiènim novostima, davao mi ro- di il jubiva ohrabrenja, poslao èek na dve stotine do- lara i nekoliko iseèaka iz novina; zatim sam primio glupo pismo od sveštenika iz naše menaže, onda pi-

d èoveka koji je bežao s Francuzima i zapao

ii neku divlju èetu, i sada mi o tome pisao; najzad

i pisamce od Rinaldija, u kome me pita koliko æu

| još izvlaèiti u Milanu i šta ima novo. Želeo je

|l n u i donesem gramofonske ploèe i priložio je spi-

ik Uz jelo sam popio malu bocu kijantija, posle loga kalu s æašom konjaka. Kad sam završio èitani, novina, stavio sam pisma u džep, ostavio novine

ijedno s napojnicom i izišao. U svojoj sobi u bolni' i sam se svukao, obukao pidžamu i sobni ogrtaè,

puslio zavese na vratima koja su vodila na balkon l u krevetu poèeo da èitam bostonske novine iz hrpe l oju je gospoða Mejers bila ostavila za svoje deèa-l u bolnici. Èikaške „Bele èarape“ pobeðivale su u lik mirenjima za zastavicu amerièke lige, a njujorš-l i „Divovi“ su vodili u nacionalnoj ligi. Bejb Rut |e bio lada bacaè i igrao je za Boston. Novine su bile dosadne, novosti lokalne i zastarele, a i vesti s fronta su sve bile stare. Amerièke novine su bile pune vesti o vojnim logorima za obuku. Bilo mi je drago što se ne nalazim u nekom od tih logora. Vesti o bezbolu su jedino što sam mogao da èitam, a to me nimalo nije interesovalo. Kada èovek odjednom ima nekoliko novina, nemoguæe mu je da ih èita sa interesovanjem. Nisu bile novijeg datuma, ali sam ih ipak neko vreme èitao. Pitao sam se da li æe Amerika stvarno uæi u rat i da li æe obustaviti takmièenje glavnih liga. Po svemu sudeæi, neæe. U Milanu su se još održavale trke, a sam rat više nije mogao biti gori. U Francuskoj su obustavili trke. Odatle je i bio dopremljen naš konj Japalac.

Katarina nije bila na dužnosti sve do devet èasova. Èuo sam je kako ide po spratu kada je stupila na dužnost, i odjednom je ugledah kako prolazi kroz hodnik. Prošla je kroz nekoliko drugih soba i najzad ušla u moju.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Zakasnila sam, dragi. Imala sam pune ruke posla. Kako si?”

Isprieh joj o novinama i odsustvu.

„To je divno. Kuda nameravaš da ideš?”

„Nikuda. Želim da ostanem ovde.”

„To je ludo. Izaberi neko mesto gde æeš otiæi, pa æu doæi i ja.”

„Kako æeš to izvesti?”

„Ne znam. Ali doæi æu.”

„Ti si odista divna!”

„Ne, nisam. Ali nije teško urediti život kada èovek nema šta da izgubi.”

„Šta misliš time da kažeš?”

„Nisia naroèito. Samo sam mislila kako mi sa-'l i i/gledaju male prepreke koje su nekad bile tako velike.”

„Smatrao sam da bi to bilo teško urediti.” „Ne, ne bi bilo, dragi. Ako treba, jednostavno <n "i n i. Ali neæe doæi do toga.” „kuda bismo išli?”

„Svejedno mi je. Kud god zaželiš, nekuda gde nil ? ne poznajemo.”

„Zar ti je svejedno kuda æemo iæi?”

„Da. Svideæe mi se svako mesto.”

Izgledala mi je nekako zbunjena i kruta.

„Sta se desilo, Katarina?”

„Ništa. Ništa važno.”

„Postoji nešto.”

„Ne, ništa. Odista ništa.”

„Znam da nešto postoji. Reci mi, draga. Meni l ml možeš reæi.” „Nije ništa.” „Reci mi.”

„Ne želim da ti to kažem. Bojim se da æu te unesreæiti ili baciti u brigu.” „Ne, neæeš.”

„Jesi li siguran? Mene to uopšte ne zabrinjuje, ih se plašim da æu tebe uznemiriti.”

„Neæeš, kad tebe ne zabrinjuje.” „Ne želim da ti to kažem.” „Reci mi.” „Moram li?”

„Moraš.”

„Dobiaæu dete, dragi. Veæ su prošla skoro tri meseca. Ti nisi zabrinut, zar ne? Molim te, molim le nemoj. Ti ne snieš da se uznemiravaš.”

„Dobro.”

„Je li u redu?”

„Pa naravno.”

„Sve sam uèinila. Uzela sam sve, ali mi ništa nije pomoglo.”

„Ja nisam zabrinut.”

„Nisam mogla ništa uèiniti, dragi, ali nisam zbog toga uopšte zabrinuta. Ti ne smeš da se uzrujavaš, a ni da se loše oseæaš.”

„Samo sam zabrinut zbog tebe.”

„Pa to je ono. To je ono što ne smeš da radiš. Deca se odvajkada raðaju. Svi imaju dece. To je sasvim prirodna stvar.”

„Ti si stvarno divna.”

„Ne, nisam. Ti ne smeš da obraæeš pažnju na to. Nastojaæu da ti ne zadajem brige. Znam da sam te sad dovela u nepriliku. Ali zar dosad nisam bila dobra devojkica? Ti o tome uopšte nisi ništa znao, nije li tako?”

„Nisam.”

„Uvek æe biti tako. Ti jednostavno ne smeš biti zabrinut. Veæ vidim da si zabrinut. Prestani s tim. Smesta prestani. Zar ne bi hteo nešto da popij eš, dragi? Znam da te piæe

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

uvek èini veselijim."

„Neæu. Oseæam se veselim. A ti si odista velièanstvena."

„Ne nisam. Ali æu uèiniti sve da budemo zajedno ako izabereš neko mesto kuda æemo otiæi. Trebalo bi da bude divno u oktobru. Biæe nam prekrasno, dragi, a dok budeš na frontu pisaæu ti svakog dana."

„A gde æeš ti biti?"

„Još ne znam. Ali na nekom divnom mestu. Za sve æu se pobrinuti."

Bili smo neko vreme mirni i nismo govorili. I itai ina je sedela na krevetu. Ja sam je posmatrao, 111 nismo dodirivali jedno drugo. Bili smo razdvo-i' iu kao kad neko uðe u sobu i ljudi nastoje da budu samosvesni. Pružila mi je ruku i uzela moju.

„Ti nisi ljut, zar ne, dragi?"

„Nisam."

„! ne oseæaš se ulovljenim."

„Možda pomalo ali ne s tvoje strane."

„1'a nisam ni mislila s moje. Ti ne smeš biti glup. Mislila sam da si, onako uopšte uzev, ulovljen."

„èovek se uvek oseæa biološki ulovljen." U mislima se udaljila, ali se nije ni pomakla niii uklonila svoju ruku. „Uvek' nije lepa reè." „Oprosti."

„Sve je u redu. Ali ti znaš da nisam imala dete I da èak nikad nikog nisam volela. Nastojala sam • ki budem samo onakva kakvu si me želeo, i ti Onda posle svega govoriš o tom ‚uvek'."

„Najradije bih sebi odsekao jezik", izjavih.

„Ah, dragi!" Ona se odnekud izdaleka opet vrani a na zemlju. „Ti ne smeš da se ljutiš na mene." Hi I i smo opet oboje zajedno, a one samosvesnosti i< nestalo.

„Mi smo stvarno jedno i ne smemo se namerno IH i a/.u me vati." „Neæemo."

„Ali to ljudi èine. Oni se vole i svesno neæe da se ia/nmeju. Bore se jedno s drugim, a onda odjed-u nisu jedno."

„Mi se neæemo boriti."

„Pa i ne smemo. Jer postojimo samo nas dvoje, a svi drugi su u ostalom delu sveta. Ako do bilo èega doðe meðu nama, propašæemo, pa æemo onda i mi pripasti njima."

„Neæe nas dobiti", rekoh. , Jer ti si isuviše hrabra. Hrabrima se nikad ništa ne dogaða."

„Naravno, i oni umiru."

„Ali samo jednom."

„Ne znam. Ko je to rekao?"

„Kukavica umire hiljadu puta a hrabar èovek samo jednom."

„Naravno. A ko je to rekao?"

„Ne znam."

„Verovatno neka kukavica. Neko ko je mnogo znao o kukavicama, a ništa o hrabrima. Hrabar èovek umire možda i dve hiljade puta ako je inteligentan. Samo ne govori o tome."

„Ne znam. Teško je dokuèiti šta se zbiva u glavi hrabroga."

„Da. Tako oni rade."

„Ti si za to apsolutno merodavna."

„U pravu si, dragi. To sam i zaslužila."

„Ti si hrabra."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Nisam. Ali bih volela da budem.“

„Ja nisam“, rekoh. „Ja znam na èemu stojim. Imao sam više puta prilike da to saznam. Ja sam kao igraè koji dobacuje loptu do 230 i zna da ne može dalje.“

„Kakav je to igraè koji dobacuje loptu do 230? To prosto zadivljuje.“

„I>aš nimalo. To u stvari postiže svaki osrednji bacaè u bczboiu.“

„Ali je on ipak bacaè“, boènu me ona.

„I/.gleda mi da smo oboje uobraženi“, rekoh. „Ali ti si hrabra.“

„Nisam. Samo se nadam da æu biti.“

„Mi smo oboje hrabri. A ja sam vrlo hrabar kad nešto popijem.“

„Sjajni smo mi“, reèe Katarina, priđe ormanu i donese mi bocu konjaka i èašu. „Popij malo, dragi. Bio si neverovatno dobar.“

„Stvarno ne želim da pijem.“

„Samo jednu èašu.“

„U redu.“

Nasuh treæinu velike èaše konjaka i ispih.

„To je bilo izvanredno“, reèe ona. „Znam da je konjak za heroje. Ali ti ne smeš preterivati.“

„Gde æemo živeti posle rata?“

„Po svemu sudeæi u nekom domu za stare“, i eiv ona. „Veæ tri godine detinjasto oèekujem da æe se rat završiti o Božiæu. A sad predviðam da æe se završiti tek onda kad naš sin postane potpukovnik.“

„A možda æe postati i general.“ „Ako ovo bude stogodišnji rat, imaæe vremena da isproba oba èina.“

„Hoæeš li i ti da piješ?“

„Neæu. Tebe piæe èini sreænim, dragi, a meni samo pomuti mozak.“

„Zar nikad nisi pila brendi?“

„Nisam, dragi. Ja sam vrlo staromodna žena.“

Spustih ruku do poda, uzeh bocu i nasuh još jednu èašu.

„Bilo bi bolje da odem i obiðem tvoje zemlj ke“, reèe Katarina. „Možda æeš èitati novine dok i ne vratim.“

„Zar moraš da ideš?“

„Sada ili docnije.“

„Dobro. Onda idi sada.“

„Vratiaèu se docnije.“

„Do tada æu završiti èitanje novina.“

GLAVA XXII

Te noæi je zahladnelo, a sledeæeg dana je padala kiša Padala je celo vreme dok sam se vraæao kuæi 1/ (»spedale maggiore tako da sam bio sav mokar I.nI sam stigao.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Pljuštala je na balkonu moje sobe a velar je tresao staklena vrata. Presvukao sam se i popio malo brendija, ali on nije imao prijatan ukus. U i oku noæi sam se oseæao slabo, a ujutru sam posle doruèka povraæao.

„Nema sumnje u pogledu toga“, reèe bolnièeki lekar. „Pogledajte mu beonjaèe, gospoðice.“

Mis Gejdž je pogledala. Pružili su mi ogledalo da i sam pogledam. Beonjaèe su mi bile žute. Dobio sam žuticu. Bolovao sam od nje dve nedelje. Iz tog razloga nismo ni proveli zajedno odsustvo namenje-no oporavku. Nameravali smo da odemo u Palancu MI Lago Maggiore. Tamo je divno u jesen, kada lišæe žuti. Možete se šetati do mile volje i u jezeru pecati paslrmke. Tamo bi bilo bolje nego u Strezi, jer u i' lanci ima mnogo manje sveta. Iz Milana je lako doi i do Streze, pa stoga tamo uvek ima ljudi koje èovek poznaje. U Palanci postoji divno selo i može u- odveslati do ostrva na kome žive ribari, a na najveæem ostrvu se nalazi restoran. Ali mi nismo tamo otišli.

Jednog dana, dok sam ležao u krevetu bolestan od žutice, mis van Kampen uðe u sobu, otvori vrata ormana i unutra ugleda prazne boce. Poslao sam dole po vrataru èitavu hrpu boca, pa verujem da je videla kako ih iznosi i stoga je došla gore da naðe još neku. Bile su to veæinom boce od vermuta, maršale, kaprija, prazne pljosnate boce od kijantija i nekoliko boca od konjaka. Vrtar je najpre izneo velike boce, one u kojima je bio vermut, i pljosnate od kijantija, opletene slamom, a za kraj je ostavio boce od brendija. Mis van Kampen je našla boce od brendija i jednu u obliku medveda u kojoj se nalazila kimovaèa. Nju je naroèito razbesnela ova boca u obliku medveda. Podiže je. Medved je sedeo na svojim stražnjim nogama, sa izdignutim šapama, a u staklenoj glavi mu se nalazio zapašaè, dok se uz dno prilepilo nekoliko kristala. Nasmejah se.

„To je kimovaèa“, reko. „Najbolja kimovaèa je u ovakvim bocama u obliku medveda. Dolazi iz Rusije.“

„A ovo su sve boce od brendija, nije li tako?“ upita mis van Kampen.

„Ne vidim ih sve“, reko „ali su verovatno od brendija.“

„Koliko veæ vremena to ovako ide?“

„Kupovao sam ih sam i donosio“, reko. „Èesto su me poseæivali italijanski oficiri, pa sam držao brendi da bi ih poslužio.“

„A vi ga niste pili?“

„Pio sam i ja.“

„Brendi“, reèe ona. „Jedanaest praznih boca brendija i ova medveda teènost.“

„Kimovaèa.“

„Poslaæu nekog da ih odnese. Jesu li ovo sve prazne boce koje imate?“ „Zasad sve.“

„A ja sam vas sažaljevala zato što imate žuticu. Vas sažaljevati znaèi traèiti vreme.“

„Hvala.“

„Mislim da èovek ne može da vas prekoreva žalo što ne želite da se vratite na front. Ali, verujte, mislila sam da æete pronaæi nešto pametnije nego izazvati žuticu alkoholizmom.“

„Èime?“

„Alkoholizmom. Èuli ste veæ šta sam kazala.“ Nisam ništa odgovorio. „Ako ne pronaðete nešto drugo, bojim se da æete morati da se vratite na front kada vam prestane žutica. Ne verujem da æe vam žutica, koju ste sami izazvali, dati pravo na odsustvo radi oporavka.“

„Ne verujete?“

„Ne verujem.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Jeste li ikad imali žuticu, mis van Kampen?”

„Nisam, ali sam imala prilike da je mnogo puta vidim.”

„Jeste li ikad primetili kako su pacijenti u tome uživali?”

„Ipak, pretpostavljam da je to bolje nego front.”

„Gospođice van Kampen, jeste li ikad poznavali èoveka koji je pokušao da sebe onesposobi jakim udarcem u mošnice?”

Mis van Kampen se pravila kao da nije èula ovo pitanje. Morala je da se tako ponaša ili da napusti sobu. Ali nije bila spremna da napusti sobu zato što me je veæ dugo vremena mrzela, pa je sad htela da se naplati za sve.

„Poznavala sam mnoge ljude koji su izbegavali front na taj naèin što su sami sebe ranjavali.”

„To vas nisam pitao. I ja sam video mnogo takvih ranjenika. Pitao sam vas jeste li ikad videli èoveka koji je pokušao da sebe onesposobi jakim udarcem u mošnice. Jer, to je oseæanje najbliže žutici, a njega je, verujem, doživio sasvim mali broj žena. Eto, zato sam vas pitao da li ste ikad imali žuticu, gospođice van Kampen, jer ...”

Mis van Kampen napusti sobu. Nešto docnije uđe mis Gejdž.

„Šta ste to rekli van Kampenovoj? Ona je sva besna.”

„Upoređivali smo razne oseæaje. Nameravao sam da joj kažem kako nikad nije iskusila porođaj ...”

„Vi ste ludi”, reèe mis Gejdž. „Ona æe vas skalpirati.”

„Pa ona veæ ima moj skalp”, rekoh. „Upropastila mi je odsustvo, a mogla bi pokušati pa i uspeti da me baci pred vojni sud. Ona je prilièno zla ...”

„Ona vas nikad nije volela”, reèe mis Gejdž. „O èemu je reè?”

„Kaže da sam se opijao da bih dobio žuticu da ne moram iæi na front.”

„Pih!” reèe mis Gejdž. „Zakleæu se da nikad niste popili ni gutljaj. Svi æemo se zakleti da nikad niste pili.”

„Našla je boce.”

„Rekla sam vam stotinu puta da se otarasite tih boca. Gde su sada?” „U ormanu.” „Imate li kofer?”

„Nemam. Stavite ih u onaj ranac.” Mis Gejdž potrpa boce u ranac. „Predaæu ih vrataru”, reèe ona i pođe prema vi at ima.

„Samo trenutak”, reèe mis van Kampen. „Ja æu i i/cl i te boce.” Dovala je vratara sobom. „Molim vas, odnesite ih”, reèe. „Želim da ih pokažem doktoru kada budem podnela izveštaj.”

Potom je otišla niz hodnik. Vrtar je nosio ranac. Znao je šta je bilo u njemu.

Ništa se nije desilo, osim što sam izgubio odsustvo.

GLAVA XXIII

One noæi kad je trebalo da se vratim na front poslao sam vratara da mi rezerviše

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

sedište u vozu koji je stizao iz Torina. Taj voz je kretao u ponoć. Bio je sastavljen u Torinu, a u Milano je stizao oko 10,30 časova uveče i stajao na stanici sve do polaska. Da bi dobio sedište, čovek je morao da bude na stanici čim voz dođe. Vratar je poveo sobom jednog prijatelja, mitraljesca, koji se tada nalazio na odsustvu, a koji je inače radio u krojačkoj radionici. Bio sam siguran da će mi njih dvojica uspeti da zadrže mesto. Dao sam im novac za peronske karte i predao im prtljag: veliki ranac i dve male oficirske torbe.

U bolnici sam se oprostio oko pet časova i izišao. Prtljag mi se nalazio u vratarevoj loži. Rekao sam mu da ću doći na stanicu nešto pre ponoći. Njegova supruga me nazva „sinjorino“ i zaplaka. Pošto je obrisala oči, rukovasmo se, a onda je opet zaplakala. Potapšao sam je po leđima, na što ona još jače brižnu u plač. Ona mi je krpila rublje; bila je to omalena, zdepasta žena, zadovoljnog lica i sede kose. Kada je plakala, čitavo joj se lice razvlačilo. Otišao sam do ugla gde se nalazila jedna krèma i unutra čekao, gledajući kroz prozor. Napolju je bilo mračno, hladno i maglovito. Platilo sam kalu i grapu, i na onoj svetlosti koja je prodirala kroz prozor posmatrao sam kako prolaze ljudi. Ugledah Katarinu i kucnuh na prozor. Ona pogleda, primeti me i nasmeja se, a ja joj iziđoh ususret. Nosila je tamnoplavi ogrtač i nežni filcani šešir. Sela i smo se trotoarom pored vinarskog podruma, zatim pređosmo preko skvera na trgu i pođosmo ulicom naviše i kroz zasvođeni prolaz do trga na kome se uzdizala katedrala. Preko trga su se pružale tramvajske šine a iza njih je bila katedrala. Bila je bela i mokra u magli. Prešli smo preko tramvajskih šina. S leve strane su bile radnje sa osvetljenim izlozima i ulaz u pasaž. Nad trgom se spustila magla, pa kad se približismo katedrali, ona odjednom iskrсну ispred nas, ogromna i mokra. „Da li bi želela da uđeš?“

„Ne“, odgovori Katarina. Pošli smo dalje. Ugledasmo ispred nas vojnika kako sa svojom devojkom stoji u senci kamenog stuba katedrale i pređosmo pored njih. Stajali su čvrsto pripijeni jedno uz drugo i naslonjeni na kamen; on je nju ogrnuo svojom kabanicom.

„Oni su kao i nas dvoje“, reko.

„Niko nije kao nas dvoje“, odgovori Katarina. Međutim, kao da nije bila srećna kad je to rekla.

„Želeo bih da i oni imaju neko mesto gde bi otišli.“

„Možda to za njih ne bi bilo dobro.“ „Ne znam. Trebalo bi da svako ima neko mesto kuda može otići.“

13 Ernest Hemingvej, II

„Oni imaju katedralu“, reče Katarina.

Prošli smo pored katedrale i prešli na suprotnu stranu trga. Odatle smo pogledali na katedralu. Izgledala je lepo u magli. Stajali smo ispred jedne radnje s kožnom robom. U izlogu su se nalazile čizme za jahanje, ranac za smučarske cipele. Svaki predmet je bio izložen posebno, kao na nekoj izložbi: ranac u sredini, čizme za jahanje s jedne a smučarske cipele sa druge strane. Koža je bila tamna i sjajnoglatka kao na izlisanom sedlu. Električna svetlost osvetijavala je blistavu tamnu kožu.

„Ići ćemo ponekad na smučanje.“

„Za dva meseca počeo smučanje u Mirenu“, reče Katarina.

Hemingway Ernest - Zbogom oružje

„Iaèi æemo tamo.“

„Dobro“, reèe ona.

Prošli smo pored drugih izloga, a onda skrenusmo u jednu poboènu ulicu.

„Nikada nisam prolazila ovuda.“

„To je put kojim idem u bolnicu“, rekoh. Bila je to uska ulica. Držali smo se desne strane. Mnogo je sveta išlo po magli. I ovde je bilo radnji i svi su izlozi bili osvetljeni. U jednom izlogu pogledali smo u gomilu sireva. Zaustavio sam se ispred jedne prodavnice oružja.

„Uđimo za trenutak. Moram da kupim neko oružje.“

„Kakvo oružje?“

„Revolver.“

Uđosmo. Ja otkopèah svoj opasaè i stavih ga na tezgu zajedno s futrolom. Iza tezge su bile dve žene. One iznesoše nekoliko revolvera.

„Ovaj æe sigurno odgovarati“, rekoh otkopèavajuæi futrolu. Bila je od sive kože. Kupio sam je „ispod ruke“ da je nosim po gradu.

„Imaju li dobrih revolvera?“ upita Katarina.

„Uglavnom su svi isti. Mogu li ovaj da isprobam?“ upitah ženu.

„Ovde nemamo mesta gde bi se moglo pucati. Ali revolver je vrlo dobar. Njime neæete promašiti.“

Škljocnuh i opet zategoh obaraè. Opruga je bila prilièno jaka ali je glatko radila. Pregledah ga i opet škljocnuh.

„Upotrebljavan je“, reèe žena. „Pripadao je jednom oficiru koji je bio izvanredan strelac.“

„Jeste li mu ga prodali?“

„Jesam.“

„A kako ste ga dobili natrag?“ „Od njegovog posilnog.“

„Možda imate i moj“, rekoh. „Koliko ovaj sta-

- * »„

„Pedeset lira. To je veoma jevtino.“ „Dobro. Potrebna su mi još dva šaržera i kutija metaka.“

Izvukla ih je ispod tezge.

„Da li vam je potreban maè?“ upita ona. „Imam nekoliko veoma jevtinih upotrebljivanih maèeva.“

„Ja odlazim na front“, rekoh.

„Ah, tako“, reèe ona. „Onda vam nije potreban

- Y I*

niac.

Platih metke i revolver, napunih šaržer i stavih ga na svoje mesto, a onda strpah u praznu futrolu. Potom napunih mecima i rezervne šaržere pa ih stavih u kožna udubljenja na futroli, a tada pripasah opasaè. Oseæao sam težinu revolvera na opasaèu. Ipak, pomislih, bolje je imati propisani revolver. Meci se uvek mogu nabaviti.

„Sad smo potpuno naoružani“, rekoh. To je bila jedina stvar koje sam se setio da mi je potrebna. Neko mi je uzeo revolver dok su me prenosili u bolnicu.

„Nadam se da je dobar revolver“, reèe Katarina.

„Da li vam je potrebno još nešto?“ upita žena. „Mislim da nije.“

„Uz ovaj revolver potreban je i gajtan“, reèe ona.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„To sam primetio." Žena je želela da još nešto proda.

„Da vam možda nije potrebna zviždaljka?" „Mislim da nije."

Žena reče zbogom i mi iziđosmo na trotoar. Katarina pogleda u izlog. Žena je gledala napolje i poklonila se.

„A èemu služe ona mala ogledalca umetnuta u drvo?"

„Za privlaèenje ptica. Ona se u polju vrte, ševe to primete, dođu i Italijani ih ubijaju."

„To je veoma dovitljiv svet", reče Katarina. „Ti u Americi ne ubijaš ševe, zar ne, dragi?"

„Namerno ih ne ubijam."

Prešli smo preko ulice i nastavili da se šetamo drugom stranom.

„Sada se bolje oseæam", reče Katarina. „Strašno sam se oseæala kad smo pošli."

„Mi se uvek dobro oseæamo kad smo zajedno."

„Biæemo uvek zajedno."

„Hoæemo, izuzev što ja odlazim u ponoæ." „Nemoj na to misliti, dragi." Šetali smo se ulicom. Usled magle svetlost je izgledala žuækasta.

„Zar nisi umoran?" upita Katarina. „A ti?"

„Meni je sasvim dobro. Prijatno je šetati se."

„Ali se neæemo dugo šetati."

„Neæemo."

Skrenuli smo u jednu poboènu ulicu u kojoj lije bilo svetlosti i nastavili šetnju. Zaustavih se i poljubih je. Dok sam je ljubio, osetio sam njenu i nku na svom ramenu. Ovila je svoju kabanicu oko sebe tako da smo oboje bili njome pokriveni. Stajali smo na ulici naslonjeni na visoki zid.

„Hajdemo nekud", reko.

„Dobro", reče Katarina.

Šetali smo se dalje ulicom sve dok nismo izišli u nku širu ulicu koja je vodila pored kanala. Na drugoj strani se nalazio zid od cigala i nekoliko zgrada. Napred, niz ulicu, videh kako tramvaj prelazi preko mosta.

„Možemo uzeti fijaker gore na mostu", reko.

Stajali smo na mostu u magli i èekali fijaker. Prošlo je nekoliko tramvaja prepunih ljudi koji su se vraæali kuæi. Posle je naišao fijaker, ali je u njemu veæ neko sedeo. Magla se pretvarala u kišu.

„Mogli bismo pešice ili tramvajem", reče Katarina.

„Neki æe valj-da naiæi", reko. „Oni ovuda prolaze."

„Evo dolazi jedan", reče ona.

Koèijaš zaustavi konja i spusti metalni znak na taksimetru. Krov fijakera bio je podignut, a na koèijaševom kaputu su se videle kapljice vode. Cilindar mu se sijao od vlage. Seli smo na zadnje sedište koje se nalazilo u mraku usled podignutog krova.

„Kuda si mu rekao da nas vozi?"

„Na železnièku stanicu. Preko puta stanice se nalazi hotel u koji možemo svratiti."

„Pa zar možemo ovako da pođemo? Bez prtljaga?"

„Možemo", reko.

Bila je to duga vožnja do železnièke stanice, kroz uske ulice, po kiši.

„Hoæemo li veèerati?" upita Katarina. „Èini mi se da æu ogladneti."

„Veèeraæemo u našoj sobi."

„Nemam ništa da obuèm. Nemam èak ni spa-vaæicu."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Kupila je", reko i pozvao koèijaša. „Vozite u Via Manzoni." Klimnuo je glavom i kod prvog ugla zaokrenu nalevo. U velikoj ulici Katarina je pogledom tražila radnju. „Evo jedne", reèe najzad.

Zaustavio sam koèijaša i Katarina je izišla, prešla preko trotoara i ušla u radnju. Ostao sam u kolima i èekao je. Kiša je stalno padala. Mogao sam da osetim miris mokre ulice i konja koji se pušio na kiši. Vratila se s paketom, ušla u fijaker i tada produžismo vožnju.

„Bila sam veoma ekstravagantna, dragi", reèe ona „ah spavaèica je divna."

Pred hotelom sam zamolio Katarinu da saèeka u kolima dok budem razgovarao sa direktorom. Bilo je mnogo soba. Potom sam se vratio do fijakera, platio koèi jašu i onda uđosmo u hotel. Uniformisani pikolo poneo je paket. Klanjajuæi se, direktor nas je dopratio do lifta. Bilo je mnogo crvenog pliša i mesinga. Direktor se popeo liftom zajedno s nama.

„Gospodin i gospoða žele da veèeraju u svojim M iliama?"

„Da, Hoæete li nam doneti gore meni?" upitah.

„Želite li nešto specijalno za veèeru? Neku divljaè ili sufle?"

Lift je prošao tri sprata, škljocnuvši na svakom od njih, a onda je opet škljocnuo i zaustavio se.

„Kakvu divljaè imate?"

„Možete dobiti fazana ili šljuku."

„Šljuku."

Išli smo niz hodnik. Tepih je bio otrcan. Bilo je tu mnogo vrata. Direktor se zaustavi, otključa jedna vrata i otvori ih.

„Ovde ste. Divna soba."

Uniformisani pikolo stavi paket na sto u sredini sobe. Direktor podiže zavese.

„Napolju je maglovito", reèe on.

Nameštaj u sobi- bio je presvuèen crvenim pli-šom. Bilo je tu mnogo ogledala, dve stolice i prostrani krevet sa satenskim pokrivaèem. Jedna vrata su vodila u kupatilo.

„Poslaæu vam gore meni", reèe direktor, pokloni se i iziđe.

Priđoh prozoru i pogledah napolje, a zatim povukoh uže pomoæu koga su se spuštale teške plišane zavese. Katarina je sedela na krevetu i po-smatrala luster od brušenog stakla. Skinula je šešir. Kosa joj se presijavala pod svetlošæu. Videla je sebe u jednom od ogledala i rukama zagladila kosu. Video sam je u tri druga ogledala. Nije izgledala sreæna. Pustila je da joj ogrtaè padne na krevet.

„Šta ti je, draga?"

„Nikad se dosad nisam oseæala kao bludnica", reèe ona.

Prišao sam prozoru, povukao zavesu u stranu i pogledao napolje. Nisam ni pomišljao da æe to tako izgledati.

„Pa ti nisi bludnica!"

„Znam ja to, dragi. Ali nije prijatno oseæati se bludnicom." Glas joj je bio suv i tup.

„Ovo je najbolji hotel u koji smo mogli svratiti", reko. Pogledao sam kroz prozor. Preko trga su se videle svetiljke železnièke stanice. Fijakeri su prolazili ulicom. Posmatrao sam drveæe u parku. Svetlost iz hotela obasjavala je mokri ploènik. Ah, do ðavola, pomislih, zar æemo se sada prepirati?

„Doði ovamo, molim te", reèe Katarina. Iz njenog glasa je nestalo one malopredašnje oporosti. „Doði, molim te. Opet sam dobra devojka."

Pogledah prema krevetu. Ona se nasmejala. Priđoh joj, sedoh na krevet pored nje i

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

poljubili je.

„Ti si moja dobra devojka.“ „Svakako sam tvoja.“

Posle veèere oseæali smo se prijatno. Opet smo bili veoma sreæeni i, posle kratkog vremena, u ovoj sobi smo se oseæali kao u svom sopstvenom domu. Moja soba u bolnici bila je naš dom, a i ova soba nam je na isti naèin bila dom.

Dok smo jeli, Katarina je preko ramena ogrnu-la svoju bluzu. Bili smo vrlo gladni, a jelo je bilo dobro. Popili smo bocu kaprija i bocu st. estefe. Ja sam popio veæi deo, ali je i Katarina nešto popila i oseæala se sjajno. Za veèeru smo imali šljuke sa peèenim krompirom i pireom od kestena, salatu, a kao desert — Zabaione¹.

„Divna soba“, reèe Katarina. „Odista, prekrasna soba. Trebalo je da smo ovde odseli i stanovali èitavo vreme dok smo bili u Milanu.“

„Soba je smešna, ali je lepa.“

„Porok je divna stvar“, reèe Katarina. „Ljudi koji zbog toga dolaze ovamo, izgleda da imaju ukusa. Crveni pliš je zaista lep. To je baš nešto. A ogledala su veoma privlaèna.“

„Ti si dražesna devojka.“

„Ne znam kako bi izgledalo probuditi se izjutra u ovakvoj sobi. Ali, ona je stvarno divna.“

Nasuh sebi još jednu èašu st. estefe.

„Zelega bih kad bismo mogli da uèinimo nešto odistinski grešno“, reèe Katarina. „Sve što radimo, izgleda mi tako nevino i jednostavno. Ne mogu da verujem da èinimo bilo šta loše.“

„Ti si velièanstvena devojka.“

„Jedino sam gladna. Strašno sam gladna.“

¹ Krem od jaja. (Prim. prev.).

„Ti si divna, skromna devojka“, rekoh.

„Ja sam skromna devojka. Niko to nikad nije shvatio, osim tebe.“

„Jednom, kad sam te upoznao, èitavo po podne sam proveo razmišljajuæi o tome kako æemo nas dvoje stiaæi u hotel ‚Kavur‘ i kako æe sve to izgledati.“

„To je bilo užasno nepristojno s tvoje strane. Ovo nije ‚Kavur‘, zar ne?“

„Nije. Tamo nas ne bi primili.“

„Primiæe nas jednog dana. Ali, dragi, to je baš ono u èemu se nas dvoje razlikujemo. Ja nikad nisam ni o èemu razmišljala.“

„Zar baš nimalo?“

„Pa, jesam malo“, odgovori ona.

„Ah, divna si ti devojka!“

Nasuh još jednu èašu vina.

„Ja sam vrlo jednostavna devojka.“

„U poèetku nisam baš tako mislio. Smatrao sam da si pomalo luckasta.“

„Pa bila sam malo luckasta. Ali nisam bila luckasta na neki složen naèin. Nisam te zbunjivala, zar ne, dragi?“

„Vino je velièanstvena stvar“, rekoh. „Ono pomaže da se zaboravi sve što je rðavo.“

„Ono je divno“, reèe Katarina. „Ali je veoma rðavo uticalo na gostoljublje mog oca.“

„Imaš li oca?“

„Imam. On ima kostobolju. Ti nikada neæeš morati da ga sretneš. A imaš li ti oca?“

„Nemam. Imam oèuha.“ „Hoæe li mi se on svideti?“ „Ti neæeš morati da ga sretneš.“

„Nama je tako divno. Neæu više da obraæam pažnju ni na šta drugo. Ja sam tako sreæeno udata za tebe.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Kelner dođe i odnese stvari. Posle nekog vremena bili smo sasvim mirni i mogli smo da eujemo kako pada kiša. Dole, na ulici, eula se automobilska i ruba.

„Ali iza sebe uvek eujem, Kako se žurno približuju krilata kola vremena.”

Izrecitovah neke stihove.

„Znam tu pesmu”, reèe Katarina. „Od Marvela Je. Ali tu je reè o devojci koja nije htela da živi s èovekom.”

Glava mi se razbistrila i nekako ohladila, pa sam želeo da razgovaramo o èinjenicama.

„Gde æeš se poroditi?”

„Ne znam. Na najboljem mestu koje budem mogla da naðem.”

„Kako æeš to urediti?”

„Na najbolji moguæi naèin. Ne brini se, dragi. Možemo da imamo nekoliko dece pre nego što se rat završi.”

„Skoro je vreme da idemo.”

„Znam. Možeš da požuriš ako želiš.”

„Neæu.”

„Onda se nemoj brinuti, dragi. Bio si dosad divan, a sad si poèeo da se zabrinjavaš.”

„Neæu više. Hoæeš li mi èesto pisati?”

„Svakog dana. Èitaju li vaša pisma?”

„Oni ne znaju da èitaju dovoljno engleski da bi mogli nešto da doznaju.”

„Pisaæu ih veoma konfuzno”, reèe Katarina.

„Ali ne suviše konfuzno.”

„Potrudiaæu se da budu samo malo konfuzna.” „Bojim se da veæ moramo da krenemo.”

„Dobro, dragi.”

„Žao mi je da ostavim naš divni dom.”

„1 meni je žao.”

„Ali, moramo da idemo.”

„U redu. Eto, nikad se nismo mogli dugo skrasiti u svom domu.” „Moæi æemo.”

„Imaæu divan dom za tebe kad se budeš vratio.” „Možda æu se odmah vratiti.” „Možda æeš biti ranjen, samo malo u stopalo.” „Ili u usnu školjku.”

„Ne to. Želim tvoje uši ovakve kakve su.” „A moje noge ne želiš?” „Noge su ti veæ bile ranjene.” „Moramo poæi, draga. Odista.” „Dobro. Poði ti prvi.”

GLAVA XXIV

Sišli smo niz stepenice umesto liftom. Tepih na ltepenicama bio je otrcan. Veèeru sam platio kad je l ni.i donesena. Kelner, koji nam je doneo veèeru, M ilio je dole, blizu vrata. Skoèio je i poklonio se, a i u ula sam s njim otišao u poboènu sobu i platio Pftèun za sobu. Direktor se ophodio prema meni prijateljski i bio je odbio da platim unapred, ali kad je polazio s posla nije zaboravio da postavi kelnera kraj vrata, tako da ne bih mogao

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

da odem I da ne platim. Verujem da se i to događalo, čak i s njegovim prijateljima. U ratu čovek ima mnogo prijatelja.

Zamolio sam kelnera da nam dobavi kola. On Je uzeo Katarinin paket koji sam nosio i izišao s kišobranom. Kroz prozor smo ga videli kako po kiši prelazi ulicu. Stajali smo u pobožnoj sobi i gledali kroz prozor.

„Kako se osećaš, Katarinice?”

„Sanjivo.”

„A ja se osećam praznim i gladnim.” „Imaš li šta za jelo?” „Imam, u torbi.”

Video sam kako dolazi fijaker. Zaustavio se, glava konja bila je pognuta na kiši, a kelner je izišao iz kola, otvorio svoj kišobran i pošao prema hotelu. Susreli smo se na vratima i pošli pod kišobranom po mokrom pločniku do fijakera koji je stajao uz ivičnjak. Voda je tekla niz slivnik.

„Paket vam se nalazi na sedištu”, reče kelner. Stajao je s kišobranom dok nismo ušli i ja mu dadoh napojnicu.

„Najlepše vam zahvaljujem. Prijatno putovanje”, reče on.

Koćijaš podiže uzde i konj pođe. Kelner se okrenu pod kišobranom i vrati u hotel. Vozili smo se niz ulicu, onda skrenusmo nalevo, a zatim smo prešli na desnu stranu, baš ispod same stanice. Tu su dva karabinijera stajala ispod svetiljke da se bar malo zaklone od kiše. Svetlost im se presijavala na šeširima. Kišne kapi su bile čiste i providne prema svetlosti koja je dopirala od stanice. Jedan nosač iziđe ispod staničnog trema, s glavom uvučenom među ramenima da bi se zaštitio od kiše.

„Ne”, reko. „Hvala. Nisi mi potreban.”

On se vrati pod zasvođeni trem. Okrenuh se Katarini. Lice joj je bilo u senci koju je stvarao krov fijakera.

„Ovde se možemo oprostiti.”

„Zar ne mogu i ja unutra?”

„Ne možeš. Zbogom, Katarinice.”

„Hoćeš li mu reći da me odveze do bolnice?”

„Hoću.”

Rekao sam koćijašu kuda da vozi. On je klimnuo glavom.

„Zbogom”, reko. „Dobro pazi na sebe i malu Katarinu.”

„Zbogom, dragi.” „Zbogom!”

Izišao sam na kišu, a fijaker je krenuo. Kata-licia se nagnu iz kola i u tom trenutku na svetlosti joj ugledah lice. Smešila se i mahala. Fijaker otle ulicom, a Katarina pokaza rukom prema zasvođenom tremu. Pogledah u tom pravcu i videh samo dva karabinijera i zasvođeni trem. Shvatio sam da je htela da mi kaže da se sklonim od kiše. Stao sam ispod trema i posmatrao kako kola zaokreću iza ugla. Tada sam prošao kroz stanicu i preko perona se uputio prema vozu.

Bolnički vratar je već stajao na peronu i tražio me pogledom. Ušao sam za njim u voz i, gurajući se između ljudi, prošao duž hodnika do vrata prepunog kupea u kome je u uglu sedeo mitraljezac. Moj ranac i torbe nalazili su mu se iznad glave, na polici za prtljag. U hodniku je stajalo mnogo ljudi. Svi ljudi u kupeu su pogledali na nas kada smo ušli. Nije bilo dovoljno mesta u vozu, pa su ljudi neprijateljski gledali jedni druge. Mitraljezac ustade da bih ja seo. Neko me potapša po ramenu. Pogledah oko sebe. Bio je to neki vrlo visoki suvonjavi artillerijski kapetan s crvenim ožiljkom duž vilice. Ugledao me kroz staklo na kupeu i ušao.

„Šta želite?” upitah. Okrenuo sam se i pogledao ga. Bio je viši od mene, lice mu je

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

bilo veoma mršavo ispod oboda šapke, a ožiljak je bio svež i sjajan. Svi u kupeu su gledali u mene.

„To ne smete da radite“, reče on. „Ne smete da uzmete vojnika da vam èuva mesto.“

„Ja sam to uèinio.“

Progutao je pljuvaèku. Video sam kako mu se jabuèica podiže a zatim spusti. Mitraljezac je stajao ispred sedišta. Drugi ljudi su gledali kroz staklo. Niko u kupeu ništa nije rekao.

„Nemate pravo da to èinite. Došao sam ovamo dva èasa pre vas.“

„Pa šta onda želite?“

„Da sednem.“

„To i ja želim.“

Posmatrao sam mu lice i osetih da su svi u kupeu protiv mene. Nisam im zbog toga zamerao. On je bio u pravu. Ali ja sam želeo da sedim. Još niko ništa nije rekao.

„Ah, do đavola!“ pomislih.

„Sedite, signor capitano“, rekoh.

Mitraljezac se ukloni s puta i visoki kapetan sede. Posmatrao me. Po licu bi se reklo da je uvređen. Ali, dobio je mesto.

„Uzmite moje stvari“, rekoh mitraljescu. Izišli smo u hodnik, voz je bio pun i znao sam da nema izgleda da æu dobiti mesto. Dao sam vrataru i mitraljescu svakom po deset lira. Otišli su niz hodnik i izišli na peron, gledajuæi uz put u prozore, ali nigde nije bilo mesta.

„Možda æe neko siæi u Breši“, reče vratar.

„A mnogo više æe ih uæi“, dodade mitraljezac.

Rekoh im zbogom, rukovasmò se i oni odoše. Obojici je bilo krivo. Kada je voz krenuo, svi smo stajali u hodniku. Posmatrao sam svetiljke na stanicima i peronima. Kiša je još padala, pa su prozori ubrzo bili mokri i nije se moglo gledati napolje. Docnije sam spavao na podu hodnika: najpre sam

•tavio svoj novèanik s novcem i dokumentima ispod KOŠULJE, lako da je vremenom upao u nogavicu od < aKšira. Spavao sam celu noæ, budeæi se u Breši i V. lomu, gde je više ljudi ušlo u voz, ali sam odmah Wtim nastavljao da spavam. Glavu sam naslonio na Jednu torbu, a oko druge obavio ruke tako da sam mogao da oseæam svoj prtljag. Svako je morao da me preskaèe ako nije želeo da me zgazi. Ljudi su ipavali na podu duž èitavog hodnika. Drugi su sta-JNLI držeæi se za ruèice prozora ili oslonjeni na vra-ia Ovaj voz je uvek bio pretrpan.

208

14 Ernest Hemingway, II

KNJIGA TREÆA

GLAVA XXV

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Sada, u jesen drveæe je bilo ogolelo a putevi blatnjavi. Vozio sam se kamionom iz Udina u Gori-<ii. Na drumu smo prolazili pored mnogobrojnih kamiona. Posmatrao sam okolinu. Dudovo drveæe je bilo ogolelo a polja su bila mrka. Na drumu je bilo mokrog, uvenulog lišæa, palog sa drvoreda, a ljudi su radili na putu, nabijajuæi u rupèage tucano kanu-nje koje su uzimali sa gomilica što su stajale između drveæa duž puta. Ugledali smo grad iznad kojega se spustila magla i zaklonila planine. Prešli '.mo reku. Video sam da je nadošla. Kiša je padala u ludima. Ušli smo u grad pored fabrika, a onda prošli kraj kuæa i vila. Zapazio sam da je sad mnogo više kuæa bilo pogoðeno. U jednoj uskoj ulici prošli smo pored bolnièkih kola britanskog Crvenog krsta. Sofer je nosio kapu, a lice mu je bilo suvo i sasvim pocrnelo. Nisam ga poznao. Sišao sam iz kamiona na velikom trgu ispred gradske kuæe. Šofer mi je dodao ranac. Stavio sam ga na leða, obesio torbe o rame i uputio se prema našoj vili. Nisam se oseæao kao èovek koji se vraæa kuæi.

Koraèao sam po mokrom šljunkovitom putu posmatrajuæi vilu kroz drveæe. Svi su prozori bili

zatvoreni, ali su vrata bila otvorena. Ušao sam i zatekao majora kako sedi za stolom u praznoj sobi, s mapama i ispisanim listovima papira na zidu.

„Halo!" reèe on. „Kako ste?" Izgledao je stariji i mršaviji.

„Dobro sam", odgovorih. „A kako je ovde?"

„Sve je gotovo", odgovori on. „Skinite svoju opremu i sedite."

Spustih ranac i torbe na pod a kapu stavih na ranac. Prineh drugu stolicu, koja je stajala pored zida, i sedoh kraj stola.

„Imali smo rðavo leto", reèe major. „Jeste li sada snažni?"

„Jesam."

„Jeste li dobili odlikovanja?"

„Da, dobio sam ih. Srdaèno vam zahvaljujem."

„Dajte da ih vidim."

Otkopèeah kabanicu tako da je mogao da vidi dve rozete.

„A jeste li dobili kutije s medaljama?"

„Nisam. Dobio sam samo dokumenta."

„Kutije æe docnije stiaæi. Za to je potrebno više vremena."

„Šta želite da radim?"

„Sva kola su na terenu. Šest ih je gore na severu, kod Kaporeta. Vi znate Kaporeto?"

„Znam", rekoh. Seæao sam se da je to mali beli grad sa zvonikom u dolini. Bio je to èist mali grad na èijem se trgu nalazila lepa fontana.

„Tamo im je baza. Sada ima mnogo bolesnih. Borba je završena."

„Gde su ostala kola?"

„Dvoja su gore u brdima a èetvora se nalaze još u Banjšèici. Ostala dva sanitetska odeljenja su U Krasu s Treæom armijom?"

„Šta želite da radim?"

„Vi možete, ako želite, da odete i preuzmete ona èetvora kola u Banjšèici. Dino je tamo veæ dugo vremena. Vi taj kraj gore još niste videli, zar ne?"

„Nisam."

„Bilo je veoma loše. Izgubili smo troja kola."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Èuo sam za to.“

„Da, Rinaldi vam je pisao.“

„Gde je Rinaldi?“

„Ovde je u bolnici. Doživeo je i lepe i rðave stvari.“

„To verujem.“

„Bilo je zaista loše“, reèe major. „Ne možete zamisliti kako je bilo loše! Èesto sam mislio da ste imali sreæu što ste bili ranjeni u to doba.“

„Znam to.“

„Sledeæe godine biæe još gore. Možda æe sad oni napasti. Prièa se da æe oni napasti, ali ja u to ne verujem. Isuviše je dockan. Videli ste reku?“

„Jesam. Veæ je nadošla.“

„Ne verujem da æe sad napasti, jer su kiše poèele. A ubrzo æemo imati i snega. Kako stoji stvar s vašim zemljacima? Hoæe li ovde biti i drugih Amerikanaca osim vas?“

„Oni sada obueavaju armiju od deset miliona.“

„Nadam se da æemo i mi nešto od toga dobiti. Ali æe ih Francuzi sve halapljivo zgrabiti. Mi ovde nikad ništa neæemo dobiti. Pa, u redu. Noæas æete ostati ovde, a sutra ujutru poðite malim kolima i pošaljite natrag Dina. Poslaæu s vama nekoga ko poznaje put. Dino æe vam reæi sve što je potrebno. Oni još pomalo bombarduju, ali sve je gotovo. Neæete zažaliti što æete videti Banjšèicu.“

„Radujem se što æu je videti. Drago mi je što sam opet s vama.“ On se nasrne ja.

„Veoma je lepo od vas što to kažete. Ja sam veæ premoren od ovog rata. Da sam ja otišao, ne verujem da bih se vratio.“

„Zar je baš tako loše?“

„Jeste. Tako je loše da se nešto gore ne da zamisliti. Hajde, operite se i potražite svoga prijatelja Rinaldija.“

Izišao sam i odneo svoje torbe uz stepenice. Rinaldi nije bio u sobi ali su mu stvari bile tamo. Sedoh na krevet, odmotah uvijaèe i skidoh cipelu sa desne noge. Potom legoh na krevet. Bio sam umoran i desna noga me je bolela. Izgledalo je glupo ležati na krevetu s jednom skinutom cipelom, pa stoga ustadoh, odreših drugu cipelu i spustih je na pod, a onda opet legoh na pokrivaè. U sobi je bilo zagušljivo jer je prozor bio zatvoren. Ali ja sam bio isuviše umoran da bih ustao i otvorio ga. Video sam da su sve moje stvari bile smeštene u jednom uglu sobe. Napolju se polako smrkavalo. Ležao sam na krevetu, razmišljao o Katarini i èekao Rinaldija. Nameravao sam da pokušam da ne mislim na Katarinu, izuzev uveèe pre odlaska na spavanje, ali sada sam bio umoran i nisam imao šta da radim, pa sam stoga ležao i mislio na nju. Mislio sam na nju i kada je Rinaldi ušao u sobu. Izgledao je sasvim isti. Možda je bio samo nešto mršaviji.

„Zdravo, bebice!“ reèe mi on. Uspravih se na krevetu. On priðe, sede i zagrli me.

„Dobra, stara bobica!“ Pljesnuo me po leđima, a ja ga zgrabih za obe ruke.

„Stara bebice!“ reèe on. „Daj da ti vidim koleno.“

„Moram najpre da skinem èakšire.“

„Skinij èakšire, bebice. Svi smo mi ovde prijali! ji. Želim da vidim kako su to napravili.“

Ustadoh, skidoh èakšire i smakoh štit s kolena. Rinaldi je sedeo na podu i nežno savijao koleno tiapred i natrag. Prelazio je prstom po ožiljku, pritiskivao iznad èašice i prstima blago njihao koleno.

„Je li ovo sav zglob što ga imaš?“

„Jeste.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Pa zloèin je što su te vratili natrag. Trebalo je da ti potpuno završe zglobov.“

„Sad je kudikamo bolje nego što je bilo. Bilo je kruto kao daska.“

Rinaldi ga je još više savio. Posmatrao sam mu ruke. Imao je fine hirurške ruke. Gledao sam mu u teme. Kosa mu je bila sjajna i glatko razdeljena. Sad je isuviše savio koleno

„Auh!“ uzviknuh.

„Trebalo te je više leèiti aparatima, reèe Rinaldi.

„Ipak je bolje nego što je bilo.“

„Vidim, bebice. To je nešto što ja znam bolje od tebe.“ Digao se i seo na krevet.

„Samo koleno je lepo napravljeno.“ Time je razgovor o kolenu bio završen. „A sad mi prièaj o svemu.“

„Pa, nemam šta da prièam“, rekoh. „Vodio sam miran život.“

„Ponašaš se kao oženjen èovek. Šta se to dešava s tobom?“

„Ništa. A šta je s tobom?“

„Ovaj me rat prosto ubija. Veoma sam potišten zbog toga.“ Obuhvatio je rukama svoje koleno. „Ah!“

„Pa šta je s tim? Zar èak ne smem da imam ni ljudske pobude?“

„Ne mislim to. Samo vidim da ti je bilo lepo. Prièaj mi.“

„Celo leto i jesen vršio sam operacije. Èitavo to vreme sam radio. Radio sam svaèije poslove. Sve teške poslove ostavljali su meni. Bogami, bebice, postao sam dobar hirurg.“

„To veæ bolje zvuèi.“

„Nikad ne mislim. Ne, bogami, ni na šta ne mislim. Samo operišem.“ „Tako i treba.“

„Ali sada, bebice, sve je svršeno. Sada više ne vršim operacije i oseæam se kao u paklu. Ovo je užasan rat, bebice. Veruj mi kad ti to kažem. A sad me nekako razveseli. Jesi li doneo gramofonske ploèe?“

„Jesam.“

Bile su zamotane u papiru i nalazile su se u kartonskoj kutiji u mom rancu. Bio sam i suviše umoran da bih mogao da ih izvadim.

„Zar se ni ti ne oseæaš dobro, bebice?“

„Oseæam se kao u paklu.“

„Ovaj rat je strašan“, reèe Rinaldi. „Hajdemo. Obojica æemo se napiti i razveseliæemo se. Onda æemo otiaèi devojkama i posle æemo se fino oseæati.“

„Imao sam žuticu“, rekoh „i ne smem da se opijem.“

„Ah, bebice, kakav si mi se to vratio! Vratio si se ozbiljan i sa obolelom jetrom. Kažem ti da je ovaj rat gadna stvar. Zašto smo ga uopšte zapala Injali?“

„Nešto æemo popiti. Ne želim da se opijem, ali malo možemo da popijemo.“

Rinaldi ode preko sobe do umivaonika i donese dve èaše i bocu konjaka.

„Ovo je austrijski konjak“, reèe on. „Sedam tvezdica. To je sve što su osvojili na San Gabrijelu.“

„Jesi li bio gore?“

„Nisam. Nigde nisam bio. Bio sam ovde èitavo vreme i operisao. Pogledaj, bebice. Ovo je tvoja stara èaša za pranje zuba. Èuvao sam je èitavo vreme da bi me podseæala na tebe.“

„Da bi te podseæala na to da pereš svoje zube.“

„Ne. I ja imam èašu za to. Ovu sam držao da me podseæa na tebe kako izjutra pokušavaš da spereš sa zuba tragove Villa Rossa¹ znojeæi se i gutajuæi aspirine i proklinjuæi prostitutke. Svaki put kad vidim ovu èašu, pomislim kako nastojiš da oèistiš

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

svoju savest èetkom za zube." Opet se vratio na krevet i dodao: „Poljubi me jedanput i reci mi da nisi postao ozbiljan."

„Nikad te neæu poljubiti. Ti si majmun."

1 Javna kuæa.

„Znam, ti si fin i dobar anglosaksonski mladiæ. Znam ja to. Ti si mladiæ koga grize savest, znam ja lo. Èekaæu sve dok ne vidim kako Anglosaksonac odstranjuje blud svojom èetkicom za zube."

„Sipaj mi u èašu malo konjaka."

Kucnusmo se i ispismo. Rinaldi mi se smejao.

„Napiæu te, izvadiæu ti jetru, staviæu u tebe dobru italijansku jetru i opet æu te napraviti èo-vekom."

Pružih mu èašu da mi naspe još malo konjaka. Sada je napolju veæ bio mrak. Držeæi èašu konjaka, otišao sam i otvorio prozor. Kiša je bila prestala. Napolju je bilo hladnije, a između drveæa se još bila zadržala magla.

„Ne prosipaj konjak kroz prozor", reèe Rinaldi. „Ako ne možeš da piješ, daj ga meni." „Popi nešto i bez mene", reko.

Bilo mi je drago što opet vidim Rinaldija. On me je dve godine peckao i to mi se uvek sviðalo. Veoma dobro smo razumevali jedan drugog.

„Jesi li se oženio?" upita me s kreveta. Stajao sam uza zid pored prozora.

„Još nisam."

„Jesi li zaljubljen?"

„Jesam."

„U onu Engleskinju." „Da."

„Jadna bebice! Je li ti dobra?" „Naravno."

„Mislim da li ti je dobra u praktiènom smislu?" „Umukni."

„Hoæu. Videæeš da sam krajnje delikatan èovek. Da li ona? ..."

„Rini!" reko. „Molim te, prestani. Ako želiš da mi budeš prijatelj, prestani."

„Ja ne želim da budem tvoj prijatelj, bebice. Ja jesam tvoj prijatelj."

„Onda prestani." „U redu."

Vratio sam se do kreveta i seo pored Rinaldija. Držao je èašu i gledao u pod.

„Ti shvataš kako je to, Rini?"

„Ah, da. Èitav svoj život susreæem samo ta „posveæena" neprikosnovena biæa. Doduše, dosta i s tobom. Pretpostavljam da ih i ti moraš imati." Gledao je u pod.

„Zar ti nemaš ni jednu?"

„Nemam."

„Baš ni jednu."

„Ni jednu."

„Zar se to odnosi i na tvoju majku i na tvoju sestru?"

„A kako stoji stvar s tvojom ‚sestrom'?", upita Rinaldi brzo. Obojica se nasmejasm.

„Stari natèoveèe!" reko. „Možda sam ljubomorani." „Ne, nisi."

„Ne mislim ja to tako. Mislim na nešto sasvim drugo. Imaš li neke oženjene prijatelje?"

„Imam."

„A ja nemam", reèe Rinaldi. „Nemam, ako oni vole jedno drugo." „A zašto nemaš?" „Zato što onda ne vole mene." „Zašto te ne vole?"

„Ja sam zmija. Ja sam zmija razuma." „Ti si to sve pobrkao. Jabuka je bila razum." „Ne, bila je zmija." Sad je bio znatno veseliji. „Mnogo si bolji kad ne misliš tako duboko", reko mu.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Volim te, bebice“, reèe on. „Možeš me slobodno ubiti èim postanem veliki italijanski mislilac. Ali ja znam mnoge stvari koje ne mogu da kažem. Znam više od tebe.“

„Taèno je. Znaš.“

„Ali ti æeš u životu još dobro proæi. Èak i sa grizom savesti doguraæeš daleko.“

„Ne bih baš rekao da je tako.“

„Ah, tako je. To je istina. Sada sam sreæan jedino kad radim.“ Opet se zagledao u pod.

„Sve æe to proæi.“

„Neæe. Volim samo još dve stvari: jedna rðavo utièe na moj rad, a druga se svrši za pola èasa ili petnaest minuta. Ponekad i za kraæe vreme.“

„A ponekad i za mnogo kraæe.“

„Možda sam se popravio, bebice. Ti to ne znaš. AM postoje samo te dve stvari i moj rad.“

„Imaæeš ti i drugih stvari.“

„Neæu. Mi nikad ništa ne dobijamo. Rođeni smo sa svim onim što imamo i nikad ništa ne nauèimo. Nikad ništa novo ne nauèimo. Mi poèinjemo kompletni. Treba da ti je milo što nisi Latin.“

„Ne postoji tako nešto, ne postoji Latin. To je samo „latinski naèin mišljenja.“ Ti si tako ponosan na svoje nedostatke.“ Rinaldi podiže pogled i na-smeja se.

„Prestaæemo s tim, bebice. Umoran sam od tolikog razmišljanja.“ Zaista je izgledao umoran kada je ušao u sobu. „Skoro je vreme da se jede. Milo mi je što si se vratio. Ti si moj najbolji prijatelj i moj ratni pobratim.“

„Kad æe ratni pobratimi da jedu?“ upitah.

„Ovoga èasa. Popiæemo još po jednu za zdrav-

I |i- ive »je jetre.“

„Kao sveti Pavle?“

„A, li grešiš. Onda je bila reè o vinu i želucu. Uzmi malo vina u zdravlje svog želuca.“

„Uzeæu što god imaš u boci“, reko. „1 za .liavlje èega god hoæeš.“

„Za zdravlje tvoje devojke“, reèe Rinaldi i poði. i asu.

„11 redu.“

„Nikad neæu reæi ni jednu ružnu reè o njoj.“

„Ne moraš se baš obuzdavati.“

On ispi svoj konjak pa reèe:

„Ja sam èist. Èist sam kao i ti, bebice. I ja æu

" eku Engleskinju. Pravo govoreæi, ja sam prvi

upoznao tvoju devojku, ali je bila previsoka za

II u ine. Previsoka za sestru“, naglasi on.

„Imaš lepu, èistu dušu“, reko.

„Zaista? Pa zato me i zovu Rinaldo Purissimo1.“

„Rinaldo Sporchissimo2.“

„Hodi, bebice, siæi æemo dole da jedemo dok mi je duša još èista.“

Oprah se, oèešljah kosu i siðosmo niz stepenice. Rinaldi je bio malo pijan. U menaži jelo još nije bilo gotovo.

„Otiæi æu po bocu“, reèe Rinaldi i pope se uz slepenice. Sedeo sam za stolom, a kada se vratio s bocom, nasuo je obojici po pola velike èaše konjaka.

„To je previše“, reko i podigoh èašu gledajuæi kroz nju lampu na stolu.

' Rinaldo najèistiji. ' Rinaldo najprljaviji.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Nije za prazan želudac. To je divna stvar. Od njega potpuno sagori stomak. Ne postoji ništa gore.”

„U redu.”

„Samouništanje iz dana u dan”, produži Rinaldi. „To upropašæuje stomak i prouzrokuje drhtanje ruku. Baš ono što je potrebno jednom hirurgu.”

„To ti preporuèuješ?”

„Od sveg srca. Ja ništa drugo i ne upotrebljavam. Ispij to, bebice, i nastoj da se razboliš.”

Ispih polovinu èaše. Èuo sam kako bolnièar u hodniku vièe: „Supa! Supa je gotova!”

Uðe major, klimnu nam glavom i sede. Izgledao je veoma mali za stolom.

„Jesmo li ovo svi što nas ima?” upita on. Bolnièar spusti zdelu sa supom i poèe da je sipa velikom kutlaèom.

„Svi smo tu”, reèe Rinaldi. „Osim ako sveštenik ne doðe. Kad bi znao da je Federiko ovde, došao bi.”

„Gde je on?” upitah.

„On je na 307”, reèe major. Bio je zauzet oko supe. Obrisao je usta, brišuæi brižljivo svoje zavrnutе sede brkove. „Mislim da æe doæi. Pozvao sam ih i ostavio poruku da mu kažu da ste ovde.”

„Nedostaje mi ona galama u menaži”, rekoh.

„Da, tiho je”, složi se major.

„Ja æu galamiti”, reèe Rinaldi.

„Popijte malo vina, Enriko”, reèe major i napuni mi èašu. Donesoše špagete i svi smo bili zauzeti njima. Upravo smo završili s jelom kada uðe sveštenik. Bio je isti kao i uvek: omalen, smeð i fvi IM I l'JI da. Ustadoh i rukovasmo se. Stavio mi |l rukti ianlc.

„|u io sam, èim sam èuo”, reèe. Si dile”, reèe major. „Zadocnili ste.” Dobro vcèe, sveštenieè”, reèe Rinaldi, upotrebi i 1 englesku rcè. Oni su to preuzeli od kapetana l |i |i zadirkivao sveštenika i koji je govorio nešto l 11 j ? l < ?. l \ i.

„Dobro vcèe, Rinaldi”, odgovori sveštenik. Bolni.“.n inu donese supu, ali on izjavi da æe poèeti sa Špage! ima.

„lako ste?” upita me.

„Lepo”, rekoh. „A kako je vama bilo?”

„Popijte malo vina, sveštenieè”, reèe Rinaldi. Uzmite malo vina zbog želuca. To je po svetom P.iv lu, znate.”

„Da, znam”, reèe sveštenik uètivo. Rinaldi mu na] i èašu.

„Eh, taj sveti Pavle!” reèe Rinaldi. „On pravi IV6 te neprilike.”

Sveštenik me pogleda i nasmeja se. Mogao sam da vidim da ga ovo zadirkivanje sada nimalo nije pogaðalo.

„Taj sveti Pavle”, nastavi Rinaldi, „bio je skitnica i ženskaroš, a kada to više nije mogao, rekao |e da sve to nije dobro. Kad je on svršio, sastavio je pravila za nas koji još možemo. Zar to nije istina, Federiko?”

Major se smeja. Sad smo jeli kuvano meso.

„Nikad ne razgovaram o svecima kad padne Birak”, rekoh. Sveštenik podiže pogled s mesa i nasmeja mi se.

r. l Hl.- .1 l K-nihigvej, ll

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Eto, vidi ga, prešao je na sveštenikovu stranu“, reče Rinaldi. „Gde su oni stari dobri zadirkiva-èi sveštenika? Gde je Kavalkanti? Gde je B rundi? Gde je Æezare? Zar moram sam, bez ièije potpore, da bockam ovog sveštenika?“

„On je dobr.r sveštenik“, reče major.

„Dobar je sveštenik“, potvrdi Rinaldi, „ali je ipak sveštenik. Pokušavam da od ove menaže napravim ono što je bila u starim danima. Źeleo bih da Federiko bude sreæan. Neka vas ðavo nosi, sve-štenieèe!“

Video sam kako ga je major pogledao i opazio da je bio pijan. Mršavo lice bilo mu je bledo. Linija njegove kose bila je veoma tamna prema belini èela.

„U redu je, Rinaldi“, reče sveštenik. „Sve je u redu.“

„Do ðavola s vama!“ reče Rinaldi. „Do ðavola sa svim ovim prokletim poslom!“ Zavalió se u svoju stolicu.

„Isuviše se naprezao pa je umoran“, reče mi major. Pojeó je meso, a onda parèetom hleba pokupio sok od peèenja.

„Baš me briga!“ reče Rinaldi. „Do ðavola sa èitavim poslom!“ Pogledao je izazivaèki sve za stolom. Oèi su mu bile upale, a lice bledo.

„Tako je“, rekoh. „Do ðavola sa svim ovim prokletim poslom!“

„Ne, a ne!“ reče Rinaldi. „Ti to ne možeš da kažeš. Ti to ne možeš da uèiniš. Kažem ti da ti to ne možeš da uèiniš. Ti si tup, prazan i u tebi nema nièega. Kažem ti, u tebi nema nièega. Ni jedne jedine proklete sitnice. Znam, i sa mnom æe biti tako kad budem prestao da radim.“ NTJ i ILI .In.IM Molim .ir odnese èiniju

i I i ni. o," oln al l se Rinaldi svestenti, M ' hi nuli di \v dana', petak?" I
I • ni i |. i^A| vi luk . i" .vi !? iuk. l., |, i . ?1 11 .u , |< i" lak li li sle lelo našeg i
piida l1M| ' 11 ? |. l.. ? ? |. i u. .. i /nam ja to. To je
p.'U l' \u li M "i " I lo '.la .li v i l' li "
M |H ,,,, , |. u,l olii na", o kob, dopunjujuæi
IIVM "Hill u Stilli

IMi . u?-ani |.i Napunio je svoju èašu.

. u u", ni r najzad. „Malo sam lue-

lo,-.i "

i oli i!.. b| da odele na odsustvo", reče mu u ml

i u /api<i| glavom. Rinaldi pogleda sve-

||l ulkn,

? mislile da treba da idem na odsustvo?" MM)OI oipreli glavom svešteniku. Rinaldi je i
d.'i |. cl. dao ii njega.

i .I n !""! zelile", reče sveštenik. „Ne morate, alo, ne Zelile.“

..Neka vas davo nosi!“ reče Rinaldi. „Pokušavalo .I I ME se ola rase. Svake noæi pokušavaju da me lobode. Mi im se ja ne dam. Pa šta s tim ako i. Imam! Svi ga imaju. Èitav svet ga je dobio. —?

? 11 pn poèe on zauzevši stav predavaèa — to 11 ni da biibiljica. A onda primeæujemo ospiice meðu

? 'mi nuiia. Zatim se više ništa ne primeæuje. Svu voju nadu polažemo u živu.“

„Ili u salvarzan“, upade tiho major. , l'a lo je živin proizvod“, reče Rinaldi. Sada je bio piiiii poleta. „Znam nešto što dvostruko više

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

vredi od toga. Dobri stari sveštenieèe, vi ga nikad neæete dobiti. Bebica æe ga dobiti. To je nesreæan sluèaj u proizvodnji. Prosti nesreæeni sluèaj u proizvodnji."

Bolniear donese slatkiše i kafu. Desert je bio neka vrsta pudinga od crnog hleba s jakim preli-vom. Lampa je poèela da se puši. Crni dim se uzdizao uz sam cilindar.

„Donesite dve svece i odnesite lampu", reèe major.

Bolniear donese dve zapaljene svece na tanji-riæima, ugasi lampu i odnese je. Rinaldi se sada smirio. Izgledao je sasvim dobro. Razgovarali smo, a posle kafe smo izišli u hodnik.

„Ti želiš da razgovaraš sa sveštenikom. Ja moram da idem u grad. Laku noæ, sveštenieèe."

„Laku noæ, Rinaldi", reèe sveštenik.

„Videæemo se, Fredi", reèe mi Rinaldi.

„Pa naravno", odgovorili. „Dođi ranije." On se na to iskrevelji i iziðe.

Major je stajao s nama.

„Veoma je umoran i iscrpljen od posla", reèe on. „A pored toga misli da ima sifilis. Ja u to ne verujem, ali ko zna, možda ga ima. Sam sebe leci. Laku noæ. Vi æete otputovati pre svanuæa, Enriko?"

„Da."

„Onda zbogom", reèe major. „Sreæan put. Pe-duzi æe vas probuditi i iæi s vama."

„Zbogom, signor maggiore."

„Zbogom. Prièaju o austrijskoj ofanzivi, ali ja ne verujem u to. Nadam se da neæe. Ali u svakom sluèaju neæe biti ovde. Dino æe vam sve isprièati. Sada telefon dobro radi."

. |41 itin uo * u zvati."

ii ii I : klonirajte. Laku noæ. Ne do i ih 11111 ; 11 da pije toliko brendija."

,J"l i."

I ilmi mu , sveštenieèe." i 11 u u". , signor maggiore." i ni io ji u .voju kancelariju.

GLAVA XXVI

Prišao sam vratima i pošao napolje. Kiša je prestala da pada, ali je još bilo magle. „Hoæemo li poæi gore?" upitah sveštenika. „Mogu samo malo da ostanem." „Onda hajdemo."

Popeli smo se uz stepenice i ušli u moju sobu. Legao sam na Rinaldijev krevet. Sveštenik je seo na moj poljski krevet koji je bolniear namestio. U sobi je bilo mraèno.

„Pa, odista, kako ste?"

„Sasvim dobro. Samo sam veèeras umoran." „1 ja sam umoran, ali bez nekog razloga." „A šta je s ratom?"

„Mislím da æe se uskoro završiti. Ne znam zašto, ali tako oseæam." „Kako to oseæate?"

„Vi znate kakav je vaš major. Blag. Sada su mnogi kao on."

„1 ja to oseæam", rekoh.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Leto je bilo strašno“, reče sveštenik. Sada je imao više samopouzdanja nego onda kad sam otišao. „Ne možete verovati kako je bilo. Jedino da ste bili ovde, znali biste kako je bilo. Mnogi ljudi lii hvalili šla je rat. Oficiri za koje i In In nikad neæe shvatiti, sad su shvatili

i I ni il i ”

lin "u i ukinu pokrivaè, u ili smatram da ovako ne može dugo
iiii u i ”

III l' l M I ll lg(> (l î t i ?”

i l ii« i da se bore.” „Ko/”

„Ml,, -.li.im-.”

”l 11 rekoh.

' m in ijele u to?”

jeiu tla æe obe strane odjednom obu-

ln u i l u u l m

i i i i mislim da neæe. To bi bilo isuviše oèe-l ili Ali l .ni vidim promené na ljudima, mislim • i i i u 11 ' ' i lal je ne može.”

i 11 |i letos pobedio u borbama?” „Niko.”

u Irijanci su pobedili”, rekoh. „Uspeli su da ni i ivo da ne zauzmemo San Gabrijele. Oni su pnbedili ()cee prestati da se bore.”

„Ako se i oni oseæaju kao mi, mogli bi da pre-i.mu l nm preživljavaju isto što i mi.”

„Onaj koji pobeđuje nikad se ne zaustavlja.”

i ine obeshrabrujete.” „Mogu samo da kažem ono što mislim.” „To znaèi da vi mislite da æe trajati i trajati? l .1 i i nikad ništa neæe dogoditi.”

„Ne znam. Samo mislim da Austrijanci neæe IM. lal i kad su veæ odneli pobedu. Samo u porazu i' ?? -i.i |i u io hrišæani.”

„Austrijanci su hrišæani... izuzev Bosanaca.” „Nisam baš mislio doslovno da su hrišæani. Mislim kao naš Gospod.” Nije ništa rekao.

„Sada smo svi kudikamo Blaži zato što smo potuèeni. Kakav bi bio naš Gospod da ga je Petar spasao iz vrta?”

„Bio bi potpuno isti.”

„Mislim da ne bi”, rekoh.

„Vi me obeshrabrujete. Ja verujem i molim se da se nešto dogodi. Osetio sam da je to sasvim blizu.”

Nešto se može desiti. Ali æe se desiti samo nama. Kad bi oni oseæali ovako kao mi, sve bi bilo dobro. Ali oni su nas potukli. Oni sasvim drukèije oseæaju.”

„Mnogi vojnici su uvek ovako oseæali. Ali ne zato što su bili potuèeni.”

„Oni su bili potuèeni još na samom poèetku. Bili su potuèeni kad su ih odveli s njihovih imanja i strpali u vojsku. Eto zbog èega je seljak mudar. Mudar je zato što je pobeđen od samog poèetka. Dajte mu vlast pa æete videti koliko je mudar.” Nije ništa rekao. Razmišljao je.

„Sada sam i ja potišten”, rekoh. „To je zato što nikad ne razmišljam o tim stvarima. Nikad ne razmišljam, ali ipak, kad poènem da govorim o tim stvarima, kažem ono što sam našao u svojoj glavi, i bez razmišljanja.”

„Nadao sam se neèemu.”

„Porazu?”

„Ne. Neèem višem.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ili ni i i \ ?<-. Osim pobjede. A to bi ni" ? • 11 bih i 11 ii goro."

mi .i n.iii.io pobjedi."

„1 li '

„A ni IH /II.IIII."

ilii bude jedno ili drugo."

MMI 11 -111 u pobjedu."

i i \li IH vn ujem ni u poraz. Mada bi to IIIII/il i 111111 I u J je."

. \ u I.I vi veijetc?" i N|>tt VII ti je", reko. On ustade.

' u je šio sam tako dugo ostao. Ali ja toliko

Vol I i : vama razgovaram."

nViJi) je lepo što opet razgovaramo. A ono o uijii UH rekao ne misleæi ni na šta."

"I.I i rukovasmu se u mraku.

' ula spavam u 307", reèe on. , i i odlazim na front rano izjutra." „\ Idei u vas kad se

vratite." Si I.H unio se i razgovaraæemo." Otpratio sam ga do vrata. Ni mojte silaziti",

reèe on. „Veoma je lepo što li i vralili. Mada za vas to nije baš tako lepo." Btavio mi je

ruku na rame. , i'a dobro je i za mene", reko. „Laku noæ." „I uku noæ. Ciao!"

„< iao!" reko. Bio sam strašno pospan.

GLAVA XXVII

Probudio sam se kad je Rinaldi ušao, ali kako ništa nije rekao, nastavio sam da spavam. Ujutru sam se obukao i otišao još pre nego što se razdanilo. Rinaldi se nije probudio kad sam odlazio.

Ranije nisam video Banjšèicu. Bilo je stvarno neobièno to što sam sada išao padinom brda gde su ranije bili Austrijanci, a iza mesta na reci gde sam bio ranjen. Tu se nalazio novi strmi put s mnogo kamiona. Iza toga je put bio ravan, i u magli sam video šume i strma brda. Bilo je šuma koje su brzo zauzete pa nisu bile uništene. A tamo, još dalje, gde put nije bio zaklonjen brdima, bio je sa strane i po površini prekriven slamom i rogozinom. Završavao se u jednom razrušenom selu. A front se nalazio još dalje. Bilo je mnogo artilerije svuda okolo. Kuæe su bile teško ošteæene, ali sve je bilo dobro organi-zovano i na svakom koraku su se mogle videti table s raznim oznakama.

Našli smo Dina. Pošto nam je dao malo kafe, otišao sam docnije s njim, upoznao razne ljude i razgledao sanitetske stanice. Dino je rekao da britanska kola rade u Ravnom, nešto dalje ispod Banj-šèice. Veoma se divio Englezima. Rekao je da je

I pomalo bombardovanja, ali da nema mnogo I niji 11,11 A sad, kad poènu kiše, biæe mnogo boles-|| 111 I'u I postavljalo se da æe Austrijanci izvršiti na-|iml ili on nije verovao u to. Pretpostavljalo se i to • I. i'i nm mi napasti, ali s obzirom na to da nisu ii. ne nove jedinice, smatrao je da i od toga luli IM .Ia. U hrani je vladala oskudica, pa se io šio æe u Gorici dobiti pun obrok. Šta sam Iliiin i veèeru? Rekao sam mu, a on izjavi da je ? u i 'I i bili sjajna. Dolce1 je na njega ostavio naro-

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

... i nisam mu ga podrobno opisao, ni rekao da smo imali dulce. Izgleda da je... rovaio da je to bilo nešto mnogo složenije i... od hleba. I... li /nam kuda je trebalo... da ide? Rekoh... ali da se neka od naših kola nalaze... i ipoteiu. Nadao se... da... tamo... Bilo je to li po... mesto, i njemu su se sviđale visoke pla- koje su se izdizale iza njega. Bio je zgodan... IM... izgledalo je da ga svako voli. Rekao je da... San Gabrielja odista bio pakao, i da je na- p... one strane Loma prošao sasvim... Austri- i... maju jaku artileriju u šumama duž planin- i... vica Ternova, s one strane iznad nas, i no... u... boinbardovali puteve. Tu se nalazila i bate- lijn... mrskih topova koji su mu išli na živce. U... ii je da... ih lako poznati po ravnoj puta- nji njihovih granata. Najpre se... pucanj, a onda kom islovrmeno... zviždanje. Obično ispa-... po dva topa odjednom, i to jedan za drugim, H... pisnuti komadi su ogromni. Pokazao mi je

1 Slatkiš.

... jedan glatko izrečkan komad metala, dugačak više od jedne stope. Lièio je na Bebitov metal.

„Ne smatram da imaju baš tako jako dejstvo“, reèe Dino. „Ali me plaše. Uvek tako zvižde kao da idu pravo na nas. Najpre pucanj, a onda istovremeno fijuk i eksplozija. Kakve koristi od toga što niste ranjeni, kad vas smrtno zastraše.“

Rekao je da se na frontu prema nama sada nalaze Hrvati i nešto Mađara. Naše jedinice su još zadržale napadačke pozicije. Nije bilo telefonskih linija za razgovore, a ni prihvatnih mesta za povlačenje ako bi Austrijanci izvršili napad. Duž niskih planina, koje su se uzdizale iz same visoravni, nalazili su se dobri položaji za odbranu, ali ništa nije uèinjeno da se za nju organizuju. Šta ja inaèe mislim o Banjšèici?

Oèekivao sam da je mnogo ravnija, da više lièi na neku visoravan. Nisam ni pomišljao da je tako džombasta.

„Alto piano“, reèe Dino „ali ne piano.“

Vratili smo se u podrum kuæe u kojoj je on stanovao. Rekao sam da smatram da bi bilo lakše i praktičnije držati neki blagi prevoj koji je na vrhu zaravnjen i koji ima malu udolinu, nego niz malih bregova. Uz planinu nije ništa teže napadati nego po ravnici, tvrdio sam ja.

„To zavisi od same planine“, reèe on. „Pogledajte San Gabrijele.“

„Da, ali teškoæe su imali baš na vrhu koji je bio ravan. Do vrha su dopirali dosta lako.“

' i. liml Inko lako.“

i , i irkoh „ali lo je bio specijalan slu-i j IM.,i . 1. >i 11. lula više tvrđava nego planina. Ah i- |i rudinama utvrđivali.“

i..i (?.<IVlinvi kao taktičar, da u ratu u

i im i |i.l.iri.i ništa ne znaèi držati niz bregova

I l i 111111 liniju, jer se oni mogu sasvim lako

PMuliii i l u IM imali što je moguæe veæu pokretlji- a ??«? na planini teško može postići. Isto

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ni- planinu ljudi uvek pucaju isuviše visoko. .1.. .aillmle sa boène strane, najbolji vojnici ti i iju u,, na p i nm brdima. Nisam verovao u rat u iii i i> luitie sam dosta razmišljao, rekoh. Vi se p ih |i dne planine, a oni druge, ali ako postoji i,, .i i ,i nešto stvarno poène, svako mora da 1.1. » planine.

l, l biste uèinili kad biste imali brdovitu

i " 11 pila on.

O tome još nemam svoje mišljenje", rekoh i . .1... p. i se i lasmejasmo.

li". produžih „ranije su Austrijanci uvek bili

i elvorouglu oko Verone. Puštali su ih da

Id avnieu i onda ih potukli."

„Da", reèe Dino. „Ali onda su tu bili Francuzi,

ll l u l se èovek bori u tuđoj zemlji, lako se mogu

n i val i vojni problemi."

„ia« no je", složih se. „Kada ste u svojoj sop-"i zemlji, ne možete je koristiti onako kako i. l \opia nauka predviða."

„A Rusi su to uèinili da uhvate u zamku Napo-LI ona."

„Da, ali oni su imali isuviše zemlje. Ako biste u Italiji pokušali da se povlaèite da biste Napoleona uhvatili u zamku, brzo biste se našli u Brindiziju."

„Strašno mesto!" reèe Dino. „Jeste li ikad bili tamo?"

„Nisam se zadržavao u tom gradu."

„Ja sam rodoljub", reèe Dino. „Ali ne mogu da volim Brindizi i Taranto."

„A volite li Banjšèicu?" upitah.

„Ova zemlja je sveta", reèe on. „Ali bih voleo da na njoj raste više krompira. Znae, kad smo došli ovamo našli smo èitava polja krompira koja su Austrijanci bili zasadili."

„Zar je ovde odista takva nestašica hrane?"

„Što se mene tièe, ja nikad nisam imao dovoljno da jedem, ali ja sam veliki proždrljivac. Pa ipak, nisam umro od gladi. Hrana je osrednja. Pukovi na frontu dobijaju prilièno dobru hranu, ali je pomoæne jedinice ne dobijaju u tolikoj meri. Negde nešto nije u redu. Ovde bi trebalo da bude mnogo hrane."

„Ratni špekulanti je prodaju na nekom drugom mestu."

„Da. Bataljonima na frontu daju koliko god mogu, ali zato su veoma škrti prema onima u pozadini, koji su veæ pojeli sve austrijske krompire i kestenje sa drveæa. Trebalo bi ih bolje hraniti. Svi smo mi veliki proždrljivci. A siguran sam da ima hrane u izobilju. Za vojnika je veoma loše kad nema dovoljno hrane. Jeste li ikad приметili kakve sve razlike to stvara u naèinu mišljenja?"

„Jesam", rekoh. „Na taj naèin se rat ne može dobiti, ali se sigurno može izgubiti."

! i .æemo govoriti o gubljenju rata. Dosta se o lunu |n ii .1 Ipak, nije moguæe da je uzalud ono što i ? ii.ii i jelu) ovog leta."

Na lo mu nisam ništa odgovorio. Uvek su me

bini j i vale roèi kao što su „sveti", „slavan", „žrtva", pM l l/r;»/ „uzalud". Te reèi smo ponekad slušali sto-i l na kiši, skoro izvan dometa našeg sluha, tako MM ll ,ld nas

povremeno dopirale samo one koje su lit i u e izgovorene; a i èitao sam ih veæ dugo vre-' i ni ni proklamacijama koje su ljudi lepili preko 'li u.. ili proklamacija, ali nisam video ništa sveto.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

i u i koje su bile proglašene za slavne uopšte nisu bili slavne, a žrtve su u stvari lièile na klanicu u 1 i! : u. iako ovde s mesom nije ništa rađeno nego i zakopavano. Postoje mnoge reèi koje èovek 111 ? i ' podnosi da sluša, i na kraju samo imena 111 i < zadrže dostojanstvo. Isto je i sa brojevima i II i ni datumima. I oni, zajedno sa imenima me- 1 I predstavljaju sve što èovek može da kaže i što I leko znaèenje. Apstraktne reèi, kao što su „sla- „èust“, „hrabrost“ ili „blagoslov“, skoro su i mino zvuèale pored naziva sela, brojeva puteva, lnu u i reka, brojeva pukova i datuma. Dino je bio I ? 1 iljub pa je govorio stvari koje su nas ponekad i i ajale, ali je bio i zgodan mladiaè i potpuno sam I meo što je bio rodoljub. Takav se rodio. Otišao ji l'edueijem kolima u Goricu. Nevreme je besnelo èitav taj dan. Vetar je na- ii io kišu i svuda je bila samo voda i blato. Kreè ' porušenih kuæa bio je siv i mokar. Dockan po p 'ln' kiša je prestala i iz stanice broj 2 video sam ili le, pokisle jesenje predele, s oblacima iznad 1 'll ili vrhova, i mokru i prokislju slamu kojom su

238

239

bili prekriveni putevi. Sunce se još jednom pojavilo pre nego što je zašlo, i obasjalo ogolele šume s one strane planinskog prevoja.

Bilo je mnogo austrijskih topova u šumama na tom prevoju, ali je samo nekoliko njih dejstvovalo. Posmatrao sam iznenadne okrugle kolutove šrap-nelskog dima na nebu iznad srušene seljaèke kuæe, blizu samog fronta, belièaste kolutove sa žuækasto-belim bleskom u sredini. Najpre se vidi blesak, potom odjekne eksplozija, a onda se pojavi lopta od dima koja izgubi svoj oblik i raspline se na vetru. Bilo je mnogo gvozdениh šrapnelskih kugli u razvalinama kuæa a i na putu pored razrušene kuæe u kojoj se nalazila sanitetska stanica, ali tog popodneva granate nisu padale u njenoj blizini.

Natovarili smo dvojica kola i odvezli se putem koji je bio zaklonjen prokisljom slamom. Poslednji sunèevi zraci prodirali su kroz pukotine tih zaklona. Pre nego što smo izišli na èisti put iza brda, sunce je veæ bilo zašlo. Spuštali smo se tim èistim putem a kada smo, iza krivine, izišli na otvoreni prostor i prolazili kroz èetvrtasti zasvođeni tunel od slame, kiša je opet poèela da pada.

Noæu je poèeo da duva vetar, a u tri èasa izjutra, s kišom koja je padala u naletima, zapoèelo je bombardovanje. Hrvati su prešli preko planinskih livada i kroz male šumarke prodrli u prvu borbenu liniju. Borili su se u mraku, po kiši, a protivnapad zaplašениh ljudi iz druge borbene linije potisnuo ih je natrag. Bilo je mnogo bombardovanja i mnogo raketa sevalo je kroz kišu, uz neprestanu mitraljesku i pušèanu paljbu duž èitavog fronta. A onda su prestali da napadaju, pa je bilo mirnije. Između nai l.l >< n.i i kiše mogli smo da èujemo jeku jakog litttubai ðovanja daleko na severu.

Knnjenici su stalno pristizali u stanicu. Neke y nosili na nosilima, neki su hodali, a

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

neke su na

I inu i doneli ljudi koji su prelazili preko polja. i'1' n | > rok išli do kože i svi su bili zaplašeni. Dvo-1> kola si no napunili najtežim ranjenicima koji su ii" ' ni i/, podruma stanice. Dok sam zatvarao vra-

i i • 1111 • ? 111 kola i prièvršæivao ih, osetih na licu da ? i i .a piv!vorila u sneg. Zajedno s kišom padale u 11 I <• i brze pahuljice.

Kiula se razdanilo, oluja je još trajala ali je i" r piesiao. Sneg se bio otopio jer je padao na vla-likI lio; opet je poèela da pada kiša. Odmah posle iniu a došlo je do još jednog napada, ali je i on biu be/uspešan. Èitav dan smo oèekivali ponovni " Ip "I Međutim, do njega nije došlo sve do zalaska tin i Bombardovanje je poèelo na jugu, ispod du-. '-I "?-šumovitog prevoja gde su bili koncentrisani IH Irljski lopovi. To bombardovanje smo i mi oèe-ltl ili i ilav dan, ali do njega nije došlo. Poèelo je liti IH i kava. Topovi su pucali sa polja iza sela, a

ii u, 11, koje su preletale daleko iznad nas imale su [?' i jalan zvuk.

< uli smo da se napad na jugu završio bez uspeli > i' noæi nisu više napadali, ali smo èuli da su

Il ' li veru napravili prodor. Usred noæi se proneo

i I i da se moramo pripremiti za povlaèenje. To mi i1 o kao kapetan u sanitetskoj stanici. Njemu je to bilo saopšleno iz brigade. Nešto docnije vratio se ."I ti I. Iona i rekao mi je da je to bila laž. Brigada |i primila naređenje da se front kod Banjšèice mo- i i "li/ali po svaku cenu. Upitah ga šta je s prodo-

I" I i I li'iilnucj, II

rom, a on reèe da je èuo u brigadi da su Austrijanci prodrli kroz 27. armijski korpus prema Kapore-tu. Na severu se èitav dan vodila velika bitka.

„Ako oni kopilani popuste, mi smo gotovi“, reèe on.

„Ovo napadaju Nemci“, reèe jedan od sanitetskih oficira. Reèe Nemci zvuèala je nekako zastrašujuæe. Nismo želeli da imamo bilo kakva posla s Nemcima.

„Tu ima petnaest nemaèkih divizija“, reèe sanitetski oficir. „Oni su prodrli i mi æemo biti odse-èeni.“

„U brigadi su rekli da se ova linija mora održati. Rekli su da prodor nije bio jak i da æemo održati frontalnu liniju preko brda od Monte Mađore.“

„A odakle su oni to èuli?“

„Iz divizije.“

„1 vest da treba da se povuèemo došla je iz divizije.“

„Mi smo pod armijskim korpusom“, reko. „Ali ja ovde radim po vašim naređenjima. Naravno, kad mi vi kažete da odem, ja æu otiaèi. Ali smesta tražite naređenja.“

„Naređenje je da ostanemo ovde. Otpremite ranjenike do prijemne stanice.“

„Mi ih ponekad otpremamo iz prijemnih stanica u poljske bolnice“, reko. „Recite mi.. . još nikad nisam imao prilike da vidim povlaèenje ... kako se evakušu svi ti ranjenici ako dođe do povlaèenja?“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Pa oni se ne evakušu. Uzmü ih što je moguæe više, a druge ostave.”

„A šta æu poneti u kolima?”

„Bolni(ku opremu.” „I >t ibro.”

hlcrieæc noæi zapoèelo je povlaèenje. Èuli smo li II Nemci i Austrijanci prodrli na severu i da se |iu i niz planinske doline prema Æividalu i Udi-l'ovlaèenje se odvijalo u redu. Ljudi su bili .i i ii i nalinureni. Noæu, iduæi polako prenatrpa-

pun vinui, prolazili smo pored èeta koje su mar-

>• ili pu kiši, pored topova, pored konja koji su Vukli kula, pored mazgi i motornih vozila. Sve se n.l iljavalo od fronta. Nered nije bio ništa veæi nego h| ilil om napredovanja.

i ri smo pomagali da se isprazne poljske

bolnice koje su bile smeštene u najmanje porušenim . lima na visoravni. Odvezli smo

ranjenike do ii. - kraj obale reke, a sledeæeg dana smo èitav .! ni i Mi po kiši da

evakušemo bolnice i prijemnu i .ni. u u l'lavi. Pod oktobarskom kišom armija

pi išla IH S visoravni Banjšèice i prelazila preko .i gde su u proleæe te godine bile zapoèele velike

.I. Sligli smo u Goricu oko podne sledeæeg i ni . Kiša je bila prestala, a grad gotovo prazan.

n i iku kad smo prolazili ulicom u kamione su

ili devojke iz vojnièkih javnih kuæa. Bilo ih je I 1111. I male su na sebi šešire i kapute i nosile su ... il. kolere. Dve su plakale. Od ostalih jedna se lnu i da na nas, plazila jezik i vrtela njime gore, 'i i Imala je debele pune usne i crne oèi.

/.HI Javni kola i preðoh preko ulice da razgo-t .i im sa gazdaricom. Devojke iz oficirske kuæe otpuhivale su rano jutros. Kuda su otišle? U Kone-h ni... reèe ona. Kamion krenu. Devojka sa debelim usnama opet nam isplazi jezik. Gazdarica je mahala. One dve devojke su i dalje plakale. Ostale su s interesovanjem posmatrale grad. Vratih se u kola.

„Trebalo bi da idemo s njima”, reèe Bonelo. „To bi bilo dobro putovanje.

„Imaæemo mi veæ lepo putovanje”, rekoñ mu.

„Imaæemo pakleno putovanje.”

„Pa to i ja mislim”, rekoñ. Iziðosmo na put prema vili.

„Voleo bih da budemo tamo kada se neke od ovih jedrih bebica budu pele na ljude, da se malo poigram s njima.”

„Misliš li da æe one to raditi.”

„Siguran sam. Svi u Drugoj armiji poznaju tu gazdaricu.”

Nalazili smo se ispred vile.

„Zovu je ‚majka igumanija’ ”, reèe Bonelo. „Devojke su nove, ali nju svako poznaje. Mora biti da su ih doveli neposredno pred povlaèenje.”

„Lepo æe se zabavljati.”

„Odista æe se lepo zabavljati. Voleo bih da upadnem meðu njih i da ništa ne platim. U toj kuæi ionako suviše naplaæuju. Vlada nas vara.”

„Odvedite kola i naredite da ih mehanièari pregledaju”, rekoñ. „Promenite ulje i proverite diferencijal. Napunite ih benzinom a onda idite na spavanje.”

„Razumem, signor tenente.”

Vila je bila prazna. Rinaldi je otišao sa bolnicom. Major je otišao štabnim kolima i povezao sobom bolnièko osoblje. Na prozoru je bila ostavljena ceduljica za mene, u kojoj mi je nareðeno da potrpam u kola materijal nagomilan u hodniku

I i lu/im za Pordenone. Mehanièari se veæ bili

?i' ii i Mi. u, sam u garažu. Dok sam tamo bio, dolu u |oš i Koja kola iz kojih iziðoše

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

šoferi. Kiša je iilit i |>< n rla da pada.

i i! u sam ... pospan da sam triput zaspao na piti u l'lave dovde", reèe Pjani. „Šta da radimo, ItMleilli'."

„P enièemo ulje, podmazaæemo kola, napu- ni. . .u., ih benzinom, a zatim ih izvesti ispred vile i u lim .u ili svu onu starudiju koju su nam osta- vili."

\ da li onda kreæemo?" „Ni-, najpre æemo tri èasa spavati." „1 u bas mi je milo što æu spavati", reèe Bo->'? lu i UH e ne bih mogao da vozim ovako pospan." „Knko su ti kola, Ajmo?" upitah. „I i redu su."

„Dajte mi kombinezon i pomoæi æu vam da ih III u luia/.ele." „Nemojte lo raditi, tenente", reèe Ajmo. „Nema 'u lu da se radi. Idite i spakujte svoje stvari." ivaii su mi veæ spakovane. Otiæi æu i izneæu ? lo su nam ostavili. Dovezite kola èim budu Iprriiia."

Dovezli su kola ispred vile. Natovarili smo ih I ???Inu kom opremom koja je bila nagomilana u hod-IIIi M Kad je sve bilo natovareno troja kola su sta-| li . jedna za drugima na putu, pod drveæem, izlo- ' lia I Utosmo u vilu.

„Naložile vatru u kuhinji i osušite svoje stva-i i", i. kob.

„Nije mi baš mnogo stalo do suve odeæe", reèe i"i im „Zelini da spavam."

„Ja æu spavati na majorovom krevetu", reèe Bo-nelo. „Spavaæu tamo gde je onaj starac prdeo."

„A meni je svejedno gde spavam", reèe Pjani.

„Ovde postoje dva kreveta", rekoah i otvorih vrata.

„Nikad nisam znao šta se nalazi u ovoj sobi", reèe Bonelo.

„To je bila soba starca s ribljim licem", reèe Pjani.

„Ovde æete spavati vas dvojica", rekoah. „Ja æu vas probuditi."

„Austrijanci æe nas probuditi ako budete suviše dugo spavali, tenente", reèe Bonelo.

„Neæu se uspavati", rekoah. „Gde je Ajmo?"

„Otišao je u kuhinju."

„A sad, na spavanje!" rekoah.

„Ja æu sigurno spavati", reèe Pjani. „Uspavao sam se sedeæi za volanom èitav dan. Èini mi se da mi se celo teme spušta preko oèiju."

„Skini èizme", reèe Bonelo. „To je krevet starca s ribljim licem."

„Baš me briga za riblje lice."

Pjani leže na krevet, ispruži svoje blatnjave noge, a ruke stavi ispod glave. Ja iziđoh u kuhinju. Ajmo je bio založio vatru u peæi i stavio bakraè s vodom.

„Smatrao sam da bi bilo dobro da spremim malo pasta asciutta", reèe on. „Biæemo gladni kad se probudimo."

„Zar niste pospani, Bartolomeo?" „Nisam baš tako mnogo. Kada voda prokljuèa, ostaviæu sve to. Vatra æe se sama ugaziti."

lulu LII hulje da idete da spavate", rekoah. „Mo-niii |i SLI sira i mesa iz konzervi."

„Ovu je hulje", reèe on. „Nešto toplo biæe dobru ' onu dvojicu anarhista. Idite da spavate, I, n. nle."

i1 majorovoj sobi ima jedan krevet." „Spavajte vi tamo."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ne. Ja æu otiaæi u svoju staru sobu. Hoæete li u. i., ,1a PUPI jele, Bartolomeo?"
i ni poðemo, tenente. Sada mi uopšte ne bi
| 'I i | a 11 >."

„Ako se probudite za tri èasa a ja vas ne po-.... ni, uii<la vi mene probudite, hoæete li?"
„Ja nemam èasovnik, tenente." „Na /idu u majorovoj sobi nalazi se èasovnik." „I >i ibro."

[zišao sam, prošao kroz trpezariju i hodnik i ,. .u, i ineriie stepenice popeo se do
sobe u kojoj

UM stanovao s Rinaldijem. Napolju je padala kiša. l'II.I.IH prozoru i pogledah napolje.
Smrkavalo se. Video am kako troja kola stoje jedna za drugim pod dl veæem. Niz drveæe
se slivala kiša. Bilo je hlaDU., Na granèicama su visile kišne kapi. Vratih se
l-'III.ddijevom krevetu, legoh i prepustih se snu.

Jeli smo u kuhinji pre nego što smo krenuli. A |mu je spremio zdelu špageta s lukom i
iseckanim ni. „ui iz. konzerve. Sedeli smo oko stola i popili .1 , boco vina koje su bile
ostale u podrumu. Napo-liu |, liio mrak i kiša je još padala. Pjani je sedeo
i ilolom. Bio je još veoma pospan.

„Više volim povlaèenje nego napredovanje," re-II Uonelo. „Prilikom povlaèenja
pijemo barberu."

„Sad je pijemo, a sutra æemo možda piti kišni-cu", reèe Ajmo.

„Sutra æemo biti u Udinama. Piæemo šampanjac. To je mesto u kome žive zabušanti.
Probudi se, Pjani! Sutra æemo piti šampanjac u Udinama!"

„Ja sam budan", reèe Pjani i napuni svoj ta-njir špagetima sa mesom. „Zar nisi mogao
naæi malo soka od paradajza, Barto?"

„Nije ga bilo", reèe Ajmo.

„Piæemo šampanjac u Udinama", reèe Bonelo. Napunio je èašu èistom crvenom
barberom.

„Možemo da pijemo ... i pre Udina", reèe Pjani.

„Jeste li dovoljno jeli, tenente?" upita Ajmo.

„Mnogo sam jeo. Dajte mi bocu, Bartolomeo."

„Za svakoga imam bocu da je ponese sobom", reèe Ajmo.

„Jeste li uopšte spavali?"

„Meni nije potrebno da mnogo spavam. Ja malo spavam."

„Sutra æemo spavati u kraljevom krevetu", reèe Bonelo. Oseæao se veoma dobro.

„Sutra æemo možda spavati i..." reèe Pjani.

„Ja æu spavati s kraljicom", reèe Bonelo. Pogledao me da vidi kako sam primio tu
šalu.

„Ti æeš spavati sa ..." reèe Pjani sanjivo.

„To je izdaja, tenente", reèe Bonelo. „Zar to nije izdaja?"

„Prestanite s tim", reko. „Preterujete u šalama kad popijete malo vina."

Napolju je padala jaka kiša. Pogledah u svoj èasovnik. Bilo je devet i trideset.

„Vreme je da se kotrljamo", reko i ustadoh.

„S kime æete se vi voziti, tenente?" upita Bo-III li i.

„S Ajmom. Potom dolazite vi, a onda Pjani. Po-< i .inu pulem za Kormons."

„Plašim se da æu zaspati", reèe Pjani.

„H ivdu, onda æu se voziti s vama. Posle nas æe liM Itouclo, a za njim Ajmo."

„Tako je najbolje", reèe Pjani „jer sam tako p< i-.p.m."

„Ja æu voziti a vi možete malo da spavate."

„Ne. Ja mogu da vozim dogod znam da æe me u. ko probuditi ako zaspim."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ia æu vas probuditi. Ugasite svetlost, Barto.“

„Možemo je slobodno i ostaviti“, reèe Bonelo. „Ovo nam mesto više neæe biti od koristi.“

„U svojoj sobi imam mali sanduk s katancem“, i. ki 'li „Hoæete li mi pomoæi da ga snesem, Pjani?“

„Mi æemo ga doneti“, reèe Pjani. „Hajde, Ajmo.“

(11 išao je niz hodnik s Bonelom. Èuo sam ih ka-l u ' penju uz stepenice.

„<»vo je bilo fino mesto“, reèe Bartolomeo Aj-ni. Stavio je u ranac dve boce vina i pola koluta ? u a „Više neæe biti ovakvih mesta. Kuda se po-i li. .-, lenente?“

„Pa, kažu s one strane Taljamenta. Bolnica i upi iai ioni sektor treba da budu u Pordenoneu.“

„Ovo je bolji grad nego Pordenone.“

„Nc poznajem Pordenone“, reko. „Kroz njega mi sumo prošao.“

„Nije bogzna kakvo mesto“, reèe Ajmo.

GLAVA XXVIII

Prolazili smo kroz grad po kiši i mraku. Na ulicama nije bilo nikoga izuzev kolona trupa i topova koje su prolazile glavnom ulicom. Bilo je mnogo kamiona i nekoliko kola koja su se kretala drugim ulicama i sticala se na glavnom drumu. Kada smo izišli iz grada, prošli kožaru i stigli na glavni drum, jedinice, motorna vozila, konjske zaprege i topovi išli su u širokoj koloni koja se polako kretala. Zbog kiše smo vozili lagano ali istrajno; prednji deo naših kola skoro je dodirivao kamion ispred nas koji je bio visoko natovaren, a tovar pokriven mokrom ciradom. U jednom trenutku je kamion stao. Èitava kolona se zaustavila. Zatim je opet pošla. I mi krenusmo, ali se ubrzo opet zaustavismo. Izišao sam i pošao pešice napred, provlaèeæi se između kamiona, zaprežnih kola i mokrih konjskih vratova. Put je bio zakrèen negde daleko napred. Sišao sam s puta, prešao jarak preko neke daske i uputio se poljem s one strane jarka. Dok sam išao preko polja, kroz kišu ssm mogao da vidim ukoèenu kolonu između drveæa. Išao sam otprilike jednu milju. Kolona se nije pomicala, mada sam na drugoj strani, iza zaustavljenih vozila, mogao da vidim i iko prolaze jedinice. Vratih se kolima. Ovakva za-1 . nosi puta mogla je da potraje i do Udina. Pjani ?1 ispao preko volana. Popeh se pored njega iubr-(ii i |.i zaspah. Nekoliko èasova docnije èuo sam i iko se zadnji toèkovi kamiona ispred nas vrte u im ni IVobudih Pjanija pa i mi krenusmo. Prešli sinu nekoliko metara, stali i opet krenuli. Kiša je 11' pi eslano padala.

Kolona se opet zaustavila u noæi i nije ponovo l n mila. Siðoh i odoh pozadi da vidim Ajma i Bo-ii, In l'med Bonela, na sedištu njegovih kola, zate-k.ili ilva inženjerska narednika. Oni me pozdraviše k,nla sam se popeo na kola.

„(»slavili su ih da nešto rade na mostu“, reèe Bonelo. „Ne mogu da naðu svoju jedinicu pa sam ili | u i vezao. ' ”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ako to dozvoli gospodin poruènik...”

„Dozvoljavam”, reko.

„Poruènik je Amerikanac”, reèe Bonelo. „On l 11, < u ne dopušta da se vozi.”

Jedan narednik se nasmeja. Drugi upita Bonela di li sam ja Italijan iz Severne ili Južne Amerike.

„(n nije Italijan. On je severoamerièki Englez.”

Narednici su bili uètivi i nisu pokazali da u to n, \i ruju. Ostavio sam ih i otišao do Ajma. Pored nji < a su se nalazile dve devojke. Sedeo je pozadi u u i pušio.

„1'arlo, Barto!” reko. On se nasmeja.

„Razgovarajte s njima, tenente”, reèe on. „Ja u, mogu da ih razumem. Hej!” Stavio je ruku na di VOJËlno bedro i prijateljski je uštinuo. Devojka privuèe èvršæe šal oko sebe i odgurnu mu ruku.

„Hej!” uzviknu on. „Reci poruèniku svoje ime i šta radiš ovde.”

Devojka me besno pogleda. Druga devojka je sedela oborenih oèiju. Devojka koja me je gledala reèe nešto na nareèju od kojeg nisam mogao da razumem ni reèi. Bila je jedra i crnomanjasta, izgledalo je da ima oko šesnaest godina.

„Sorella?1”, upitah je i pokazah na drugu devojku.

Ona potvrdno klimnu glavom i nasmeja se.

„U redu”, reko i potapšah je po kolenu. Ose-tih kako se trgla kad sam je dodirnuo. Sestra uop-šte nije dizala pogled. Izgledala je možda godinu dana mlađa. Ajmo stavi ruku na nogu starije devoj-ke, a ona je odgurnu. Nasmejao joj se.

„Dobar èovek”, pokaza on na sebe. „Dobar èovek”, pokaza na mene. „Ne treba da se plašite.” Devojka ga besno pogleda. Izgledale su kao divlje ptice.

„Zašto se vozi sa mnom ako joj se ne sviđam?” upita Ajmo. „Ušle su odmah u kola èim sam im to predložio.”

Pošto se okrenu devojci, reèe joj:

„Ne plašite se. Nema opasnosti od ...” i upotrebi vulgarnu reè. „Nema mesta za ...”

Mogao sam da vidim da je ona razumela tu reè, i to je bilo sve. Gledala ga je zaplašenim oèima. Još više je privukla šal.

„Kola su potpuno puna”, reèe Ajmo. „Nema opasnosti od... Nema mesta za ...”

iki put kad je izgovorio tu reè devojka se mali) lij'.la. A onda je, sedeæi ukoèeno i gledajuæi ?1 poèela da plaèe. Video sam kako joj se usne

u a suze teku niz jedre obraze. Njena sestra, ne ? li u i pogleda, uzela je za ruku i tako su zajedno li 'l. Ir. Starija, koja je bila tako besna, poèe da jeca.

„Mislím da sam je uplašio”, reèe Ajmo. „Nisam lmao nametu da je zaplašim.”

Bai lolomeo izvadi svoj ranac i odseèe dva paria la sira.

„Evo”, reèe on. „Prestanite da plaèete.”

St trija devojka odmahnu glavom plaèuæi i dali ali mlada uze sir i poèe da jede. Posle izvesnog Vremena mlađa devojka dade svojoj sestri drugo i i sira i sada su obe jele. Starija sestra je još i alo jecala.

„Biæe ona ubrzo sasvim dobro”, reèe Ajmo.

Pade mu na pamet jedna misao.

„Nevina?” upita devojku do sebe. Ona odseèno l Umnu glavom. „Je li i ona nevinna?” pokaza on na 11 u. Ohe devojke klimnuše glavom i starija reèe 11• ilo onim

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ncrazumljivim naređenjem.

„Onda je sve u redu“, reče Bartolomeo. „Sve je

i “

ii redu.

Obe devojke su sada izgledale raspoloženije.

Ostavio sam ih s Ajmom, koji je sedeo u uglu lola. i vratio sam se u Pjanijeva kola.

Kolona vozila nije se kretala, ali su jedinice ltno prolazile. Kiša je još pljuštala i ja pomislih ili je ilo izvrsnih zastoja u pokretu kolona možda

? I" usled toga što su se u nekim kolima ovlažili i I' Iiin ni provodnici. A možda, još verovatnije, u-uli 'I loga što su konji ili ljudi zaspali. Međutim, saobraćaj se može zakreći i u gradovima, kad su svi budni. Bila je to mešavina zaprežnih i motornih vozila. Jedni drugima ni u kom pogledu nisu mogli pomoći. A ni seljačka kola nisu mnogo pomagala.

One dve sa Bartom bile su lepe devojke. Povlaćenje nije baš mesto za dve device. Prave device. Verovatno, veoma pobožne. Da nije bilo rata, mi bismo, verovatno, svi veæ bili u krevetu. U krevetu spavam potbuške. Krevet i daske. Ukruæen kao daska u krevetu. Katarina je sada bila u krevetu između dva èaršava, jednim iznad a drugim ispod sebe. Na kojoj je strani spavala? A možda uopšte nije spavala. Možda je samo ležala i mislila na mene. Duvaj, duvaj, ti zapadni vetre! Dobro, on duva, ali ova kiša ne sipi veæ pljušti. Padala je celu noæ. Plju-štala je kao iz kabla. Gledaj samo kako pljušti! Hriste, kad bi samo moja draga sad bila u mom naruèju, a ja opet u svom krevetu! Moja ljubljena Katarina! Kad bi samo moja slatka, ljubljena Katarina mogla da se spusti sa kišom. Donesi je vetre opet k meni. Mi se volimo. Ljubav svakog šèepa, a sitna kiša ne bi mogla da je ugasi.

„Laku noæ, Katarino“, rekoah glasno. „Nadam se da dobro spavaš. Ako ti je isuviše neugodno, draga, okreni se na drugu stranu. Doneæu ti malo hladne vode. Ubrzo æe svanuti i onda neæe biti tako loše. Žao mi je što ti je tako neudobno. Gledaj da još spavaš, slatka moja!“

„Spavala sam èitavo vreme“, reče ona. „Govorio si u snu. Je li ti dobro?“

„Zar si ti zbilja ovde?“

„Naravno da sam ovde. Nikud neæu otiaei. Ništa ne može da izmeni naše odnose.“

„Ti si lako ljupka i slatka. Neæeš otiaei po noæi, /ni ne?“

i I a ravno da neæu. Ja sam uvek ovde. Dolazim i id "I me zaželiš."

", èuh kako opsova Pjani. „Opet su

1 i. nuli

„Zaspao sam kao omamljen“, rekoah mu i pogle-tilni na èasovnik. Bilo je tri èasa izjutra. Dohvatih

i < seđišla bocu barbere.

„< lovorili ste glasno“, reče Pjani.

„Sanjao sam nešto na engleskom.“

I i a je jenjavala. Mi smo se sporo kretali. Pred IVBiiuee smo opet stali, a kada se razdanilo nalazili mio se na maloj uzbrdici. Video sam da se put po-vlmVnjin pruža daleko napred; sve je stajalo izuzev i" uđi je koja se provlaèila između nas. Opet smo I i mili, ali videvši pri svetlosti dana kakvom brzinom napredujemo, shvatio sam da na neki naèin m,i, , siaei sa glavnog drumu i poæi preko polja, il pšte hoæemo da stignemo u Udine.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

U toku noæi su se s poljskih puteva pridružili lolom mnogi seljaci, pa je sad u njoj bilo i kola na-t0\snenih ra/.nim kuænim predmetima: između mad-Fli ? I virila su ogledala, a za kola su bili privezani pilii i i patke. U kolima ispred nas kisnula je mašili ' a šivenje. Spašavali su najvrednije stvari. Na i" kini kolima su sedele žene sklupèane usled kiše, u druge su koraèeale pored samih kola. U koloni, Ispod kola u pokretu kaskali su psi. Put je bio blat-

ii i iv, jarci sa strane bili su prepuni vode, a iza drve- i i koje je oivièavalo drum prostirala su se polja

I oj,i su izgledala isuviše mokra i raskvašena da bi

èovek i pokušao da kolima pređe preko njih. Siđoh s kola i pođoh neko vreme drumom tražeæi mesto odakle bih mogao da vidim napred i pronaðem neki sporedan put kojim bismo mogli da poðemo preko polja. Znao sam da ovde ima mnogo sporednih pu-teva, ali nisam želeo da krenemo onim koji nas nikud ne bi odveo.

Nisam ih se seæao jer sam uvek glavnim drumom u kolima prolazio kraj njih, i svi su mi izgledali isti. Sada sam znao da moramo pronaæi neki sporedan put ako hoæemo da se probijemo. Niko nije znao gde su Austrijanci ni kako se odvijaju stvari. Ako kiša prestane i ako se iznad nas pojave avioni i bace na posao po ovoj koloni, bio sam siguran da æe sve biti svršeno. Bilo je dovoljno da samo nekoliko ljudi napusti svoja vozila, ili da nekoliko konja bude ubijeno, pa da se sasvim zakrèi saobraæaj na drumu.

Sada kiša nije više padala tako jako i pomislih da æe se možda razvedriti. Išao sam napred ivicom drumu i kada sam ugledao jedan mali put, ograðen šibljem s obe strane, koji je između dva polja vodio prema severu, pomislih da æe biti bolje da poðemo njime. Stoga se žurno vratih do kola. Rekoh Pjani-ju da skrene s puta, a onda odoh da to isto saop-štım Bonelu i Ajmu.

„Ako taj put nikud ne vodi, možemo okrenuti i vratiti se u kolonu“, rekoh.

„A šta je s ovima?“ upita Bonelo. Njegova dva narednika sedela su pored njega. Bili su neobrijani, ali su ipak u ovo rano jutro izgledali nekako vojnièki.

Dobro æe nam doæi za guranje“, rekoh. Vratih • A pun i rekoh mu da æemo pokušati da preðemo BK ko polja.

, \ i.i æu s mojom devièanskom porodicom?“ Uplln Ajino. Obe devojke su spavale.

„< Ine nam neæe mnogo koristiti“, rekoh. „Potre-bmi r neko ko æe moæi da gura kola ako ustreba.“

„Mogle bi da preðu pozadi u kola“, reèe Ajmo.

, i ni na mesta.“

„Dobro, kad ih baš želite. Samo naðite nekog 10 milim pleæima za guranje.“

„Bersaljeri“, nasmeja se Ajmo. „Oni imaju naj-ii i ple< a. Uzimaju ih po meri. Kako se oseæate, te-

. I”

III 1111

„Dobro. A vi?“

„Dobro. Ali sam veoma gladan.“

„Trebalo bi da ima nešto gore na tom putu, pa o se zaustaviti i jesti.“

„Kako vam je noga, tenente?“ „ Dobro.“

Stajao sam na papuèici i gledao napred da vidim kako Pjanijeva kola skreæu na mali put i po-l.i/i njime. Povremeno su se pomaljala kroz ogolele grane šiblja. Bonelo je skrenuo i pošao za njim. Pjani se probijao napred, a mi smo pratili dvojica bolnièka kola po

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

uskom putu između živica. Vodio je do neke seoske kuće. Našli smo Pjanija i Bonela KOJI SU se zaustavili u dvorištu. Kuća je bila niska i dugačka, sa senicom od isprepletene vinove loze iznad vrata. U dvorištu je bio bunar iz kojega je Pjani vadio vodu za svoj hladnjak. Usled tako dužor. kretanja malom brzinom, voda se bila isparila. Seoska kuća je bila napuštena. Pogledao sam natrag

17. rncsl Hemingvej,

niz put. Ova kuća se nalazila na maloj uzvišici iznad ravnice tako da sam mogao da osmotrim čitav taj kraj i vidim put, šiblje, polja i drvoreda duž glavnog drumova kojim su se povlačile trupe. Narednici su razgledali kuću. Devojke su se probudile i gledale dvorište, bunar, dvoja velika bolnička kola ispred kuće i tri šoferi pored bunara. Jedan narednik iziđe iz kuće sa časovnikom u ruci.

„Ondesite ga natrag!” rekao mu. On me pogleda, uđe u kuću i vrati se bez časovnika. „Gde vam je drug?” upitah.

„Otišao je u nužnik.” Popeo se na sedišta bolničkih kola. Uplašio se da ćemo ga ostaviti.

„A šta je s doručkom, tenente?” upita Bonelo. „Mogli bismo nekim da se založimo. To ne bi dugo trajalo.”

„Smatrate li da ovaj put koji se spušta na drugu stranu vodi nekuda?” „Sigurno.”

„Onda u redu. Hajde da jedemo.” Pjani i Bonelo uđoše u kuću.

„Dođite”, reče Ajmo devojčkama. Pružio je ruku da bi im pomogao da siđu. Starija sestra odmahnu glavom. Nisu htele da ulaze u napuštenu kuću. Gledale su za nama.

„Teško je s njima”, reče Ajmo. Ušli smo zajedno u kuću. Bila je prostrana i mračna: izazivala je osećanje napuštenosti. Bonelo i Pjani su bili u kuhinji.

„Ovde nema mnogo za jelo”, reče Pjani. „Sve su pojestili.”

Bonelo je na teškom kuhinjskom stolu rezao kriške velikog komada sira.

„< idi- sić našli sir?”

„u podrumu. Pjani je našao još i vina i jabuku li ir io biti dobar doručak.”

i i 11 u je izvadio drveni zapašak iz velike vinske li ili opli-ene pružem. Izvukao ga je i napunio je-11 111 buk i eni sud.

„Miriše veoma dobro”, reče tada. „Nađi neku CMu, Karlo.”

I > \ ,i narednika uđoše.

„I/.inile malo sira, narednici”, reče Bonelo.

„Mi bismo išli”, reče jedan narednik, jedući sir i pijuci čašu vina.

„I' i ćemo veče, ne brinite se”, reče Bonelo.

„Armija putuje kako to želuci dozvoljavaju”, u Kuli

.i.i "" upita narednik. „Itojć je da jedemo.” „Tako je, ali vreme je dragoceno.” „\ ' i njem da su ova kopilad veče jela”, reče Pjani Niuvčnici ga pogledaše. Večinu nas su mrzeli.

„1't i/ia je li ovaj put?” upita me jedan od njih. „Ne poznajem.” Oni se samo zgledaše.

„Najbolje bi bilo da pođemo”, reče prvi. „Polazimo”, rekao.

I'opib još jednu čašu crnog vina. Imalo je veo-III.i dobar ukus posle sira i jabuka.

„Ponesite sir”, rekao i iziđoh. Bonelo iziđe no-PM ' i veliku lestiju s vinom.

„<)va je isuviše velika”, rekao. Pogledao je žali INIH).

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Mislim da je zaista isuviše velika“, reče on. „It.iji mi èeturice da ih napunim.“

Napunio je èeturice pri èemu je nešto vina isteklo na dvorište poploèano kamenom. Zatim je podigao testiju s vinom i stavio je u sama vrata.

„Austrijanci je mogu naèi a da uopšte ne razbijaju vrata“, reče on.

„Hajde da nastavimo kotrljanje“, reko. „Pjani i ja æemo iæi napred.“

Dva inženjerca su veæ bila na sedištu pored Bo-nela. Devojke su jele sir i jabuke. Ajmo je pušio. Pošli smo niz uski put. Pogledah natrag, na dvojica kola koja su išla za nama i na onu seosku kuæu. Bila je to lepa, niska, èvrsta kamena kuæa, a gvozdeni delovi bunara bili su veoma dobri. Pred nama se pružao put, uzak i blatnjav, a s obe strane je bilo visoko šiblje. Za nama su išla kola odmah jedna iza drugih.

GLAVA XXIX

Okolo podne smo se zaglavili na blatnjavom pu-|U Hilo ji- lo, koliko sam mogao da izraèenam, nekih èesclak kilometara daleko od Udina. Kiša je u lol u i .i rpodneva bila prestala, pa smo triput èuli

|\ , vukli ih kako lete iznad naših glava, posmatl'ttll 111 kako odlaze daleko nalevo i èuli da bombar-dliju (davni drum. Probijali smo se kroz mrežu spori 'li u li puleva i èesto lutali slepim putevima, vraæali 1 uvek pronalazili neki drugi put, i tako se stal-ii" približavali Udinama.

<i l jednom, Ajmova kola, vozeæi unazad da bini" se mogli izvuæi s jednog slepog puta, bila su ? ip ila n mekanu zemlju sa strane, pa su toèkovi, IM'U'i i se, upadali sve dublje i dublje, sve dok kola ' i l nisu stajala na diferencijalu. U ovoj situa-l IJI ostalo nam je jedino da kopamo ispred toèkova i u i u 1111 >l jenja nabacamo granja tako da bi ih lanci

li zahvatiti, a onda da ih guramo sve dok opet m i idu na put. Svi smo bili na putu, oko kola. Dva ni" huka su pogledala kola i pregledala toèkove. A "inla su pošli niz drum ne rekavši nam ni reèi. Pi u li 'li r.\ njima.

„I 'od i te i nasecite malo granja“, reko.

„Moramo da idemo“, odgovori jedan.

„Na posao“, reko „i nasecite granja!“

„Moramo da idemo“, ponovi onaj prvi. Drugi nije ništa govorio. Opet žurno pođoše. Nisu me hteli èak ni pogledati.

„Naređujem vam da se vratite kolima i nase-èete granja!“

Prvi narednik se okrenu.

„Moramo da idemo. Za neki trenutak vi æete biti odseèeni. Vi nam ne možete naređivati. Vi niste naš oficir.“

„Naređujem vam da seèete granje!“ Oni se okrenuše i pođoše niz put.

„Stoj!“ viknuh. Ali oni nastaviše niz blatnjavi put ovièen šibljem s obc strane.

„Naređujem vam da stanete!“ vikao sam. Oni pođoše nešto brže. Otkopèah futrolu,

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

mi smo kola gurali i gurali, no sve je bilo uzalud."

„Ovo je ", rekoh. „Imate li išta u kolima što vam je neophodno potrebno, Barto?"

Ajmo se pope s Bonelom i uskoro donesoše sir, dve boce s vinom i svoju kabanicu. Kad je seo za volan bolnièkih kola koja su još mogla da se kreæu, Bonelo je pretresao džepove narednikove bluze.

„Bolje da bacite tu bluzu", rekoh. „A šta æemo sa Bartovim devicama?"

„One mogu da se popnu pozadi", reèe Pjani. „Mislím da nismo tako daleko."

Otvorio sam zadnja vrata bolnièkih kola.

„Hodite ovamo", rekoh im. „Uđite."

I>i vi >ikc se popeše i sedošè u ugao. Izgledalo je

• i' i" u |M mu lile pucanje. Osvrnuh se na put. Na-i"lml i' ležao u svojoj prljavoj košulji sa dugim ""i i vuna l'opeli se s Pjanijem i krenusmo.

III. h snio da pokušamo preæi preko polja. Kad i- i'u i ušao u polje, ja sam sišao i pošao pešice. i ni lii ino samo mogli da preðemo preko polja! Na

i sliani se nalazio neki drugi put. Ali nismo

i li 'li preðemo. Bilo je isuviše mekano i blatni ivo a kola. Kada su se najzad sasvim zaglibila i i <" k o\ i 111 <> 11111 i do samih osovina, ostavili smo ih na polju i pošli peške u Udine.

I .nla smo stigli do puta koji je vodio natrag

p a kivnom drumu, ja ga pokazali devojkama i

i • 1. 1111 i ni:

„Idile dole, srešæete ljude."

<>M<- me pogledaše. Izvadih iz džepa novèanik 1 ivukoj pružih novèanicu od po deset lira. „Idite dole", ponovih pokazujuæi prstom. „Prijatelji! Po-rotlli a!"

Ni,u razumele, ali su èvrsto zgrabile novac i i"" l. putem. Osvrtale su se kao da su se plašile da ini n. ko može oduzeti novac. Posmatrao sam ih ka-l" odlaze, ogrnute svojim šalovima, neprestano se

< uæi bojažljivo prema nama. Tri šofera su se fciiii'jala.

„Koliko æete dati meni da odem u tom prav-

• u "" upita Bonelo.

„Ako ih uhvate, za njih æe biti bolje da budu u (•omili ljudi nego same", rekoh.

„Dajte mi dve stotine lira i ja idem pravo u Air iriju", reèe Bonelo.

„Oduzeli bi ti ih", reèe Pjani.

„Možda æe se sada rat završiti", reèe Ajmo.

Išli smo putem što smo brže mogli. Sunce je pokušavalo da se probije. Pored puta su rasli dudovi. Kroz drveæe sam mogao da vidim kako su se naša kola, kao dva velika vagona za prenos name-štaja, zaglibila u polju. Pjani je takoðe pogledao natrag.

„Moræe da sagrađe put ako žele da ih izvuku", reèe on.

„Vere mi, voleo bih da smo imali bicikle", reèe Bonelo.

„Voze li se biciklima u Americi?" upita Ajmo.

„Pa, upotrebljavaju i njih."

„Ovde su oni velika stvar", reèe Ajmo. „Bicikl je sjajna stvar."

„Vere mi, voleo bih da imamo bicikle", reèe Bonelo. „Ja nisam dobar pešak."

„Je li to neka pucnjava?" upitah. Uèinilo mi se da negde u daljini èujem pucnje.

„Ne znam", reèe Ajmo i oslušnu.

„Èini mi se da jeste", rekoh.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Prva stvar koju æemo videti biæe konjica", reèe Pjani.

„Ja mislim da nisu doveli konjicu."

„Nadam se, Hrista mi, da nisu", reèe Bonelo. „Ne bih želeo da me neki... konjanik nabode na koplje."

„Sigurno ste pogodili oiog narednika, tenente", reèe Pjani. Išli smo brzo.

„Ja sam ga ubio", reèe Bonelo. „Još nikog nisam ubio u ovom ratu, ali sam èitavog života želeo da ubijem jednog narednika." i bio -,i ga propisno dok je ležao", reèe Pja-baš tako brzo bežao kad si ga ubio." „Nišia ne mari. To je stvar koje æu se uvek se- ili Ubio sam jednog... narednika."

, ia æeš reæi na ispovesti?" upita Ajmo. Reæi æu: „Blagoslovi me, oèe, ubio sam jednog u. 10 ilnika'."

Svi smo se smejali.

„(>n je anarhista", reèe Pjani. „On ne ide u

i I I . V I I .

„] Pjani je anarhista", reèe Bonelo.

„Jeste li odista anarhisti?" upitah.

„Nismo, tenente. Mi smo socijalisti. Mi smo iz

I le.

„Jeste li ikad bili tamo?" „Nisam."

Jliisia mi, to je lepo mesto, tenente. Dođite

11 posle rata i nešto æemo vam pokazati."

„Jeste li svi socijalisti?" „Svi.

„Je li to lep grad?"

„Divan. Nikad niste videli grad kao što je Inu il.i."

„A kako ste postali socijalisti?"

„Svi smo mi socijalisti. Svako je tamo socijali-si.i Uvek smo bili socijalisti."

„Dođi te, tenente. Napraviæemo i od vas socijalistu."

I'ut je zaokretao ulevo. Tu se nalazio mali bre-uljak, a iza jednog kamenog zida bio je voænjak pun jabuka. Dok se put peo naviše, prestali smo da

ii varamo. Išli smo svi najveæom moguæom br-zinom.

GLAVA XXX

Docnije smo se našli na putu koji je vodio prema reci. Na putu koji je vodio do mosta nalazio se dugaèki niz napuštenih kamiona i kola. Nikog nije bilo na vidiku. Reka je bila nadošla a most razoren na sredini; kameni luk bio je pao u reku i sada se mutna voda prelivala preko njega. Došli smo do obale tražeæi mesto gde bismo mogli preæi. Znao sam da se malo više napred nalazio železnièki most, pa pomislih da bismo tamo možda mogli da preðemo reku. Staza je bila mokra i blatnjava. Nismo videli ni jednu jedinicu

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

nego samo napuštena vozila i gomile opreme. Duž obale reke nije bilo nièeg i nikog osim mokrog šiblja i blatnjave zemlje. Najzad dođosmo do obale i ugledasmo železnièki most.

„Kakav divan most!" reèe Ajmo. Bio je to dugaèak, ravan gvozdeni most preko skoro uvek su-vog korita reke.

„Biaèe najbolje da potrèimo i pređemo preko njega pre nego što ga dignu u vazduh", rekoh.

„Pa nema ko da ga dignu u vazduh", reèe Pjani. „Svi su veæe pobegli."

„Verovatno je miniran", reèe Bonelo. „Prvo vi pređite, tenente."

(II 11«- samo tog anarhistu", reèe Ajmo. „Neka • ni ule prvi!"

ii IM ja", rekoh. „Ne može biti tako miniran Ju »i splnðira od dodira samo jednog èoveka."

„I io vidiš", reèe Pjani. „To je mozak. A gde je ili panici, anarhisto!"

„h.i .nu imao mozga, ne bih bio ovde", odgo-Vi u i I li meli i.

„(Iva mu je prilièno dobra, tenente", reèe Ajmo.

„Da, to je prilièno dobro reèeno", rekoh.

Siula smo se nalazili pred samim mostom. Na Bi Ini u se opet nagomilali oblaci i poèela je da ro-iiuni.i kiša. Most je izgledao dugaèak i solidan. Po-i" mu se uz nasip.

..idile jedan po jedan", rekoh i pođoh preko ? iii isl a.

Posmatrao- sam pragove i šine, tražeæi pogledom žice ili znake nekog eksploziva, ali ništa nisam Video. Dole, kroz pukotine između pragova, videh I do teèe reka, mutna i brza. A napred, preko mo-l,i ib polja, mogao sam da vidim Udine u kiši. Kad sam prešao most, pogledao sam unazad. Malo više u reku nalazio se još jedan most. Dok sam ga posni,ihao, preko njega je prelazio automobil blatnja-vo/uie boje. Strane mosta su bile visoke pa se trup Hiiloinobila nije mogao videti. Ali ja sam video glave soleia, èoveka koji je sedeo pored njega i dva i'oveka na zadnjem sedištu. Svi su nosili nemaèke Šlemove. Potom je automobil prešao preko mosta i l/.gubio se iz vida iza drveæa i napuštenih vozila na putu. Mahnuh Ajmu koji je u tom trenutku prelazio preko mosta. Dadoh znak i drugima da odmah dođu. Otpuzah dole i èuènuh pored železnièkog nasipa. Ajmo se spustio pored mene.

„Jeste li videli ona kola?" upitah.

„Nismo. Mi smo posmatrali samo vas."

„Jedna nemaèka štabna kola prešla su preko gornjeg mosta."

„Štabna kola?"

„Da."

„Sveta Marijo!"

U tom stigoše i ostali. Svi smo èuèali u blatu iza nasipa, gledajuæi preko pruge na most, drvored, jarak i drum.

„Smatrate li da smo odseèeni, tenente?"

„Ne znam. Samo znam da su nemaèka štabna kola prošla onim drumom."

„Ne oseæate li se nekako èudno, tenente? Nemate li neki neobièni oseæaj u glavi?"

„Ne budite smešni, Bonelo."

„Kako bi bilo da nešto popijemo?" upita Pjani. „Ako smo veæe odseèeni, možemo bar nešto popiti."

Skinuo je svoju èeturicu i otèepio je.

„Pogledajte! Pogledajte!" uzviknu Pjani i pokaza prema putu. Videsmo kako duž kamenog mosta promièu nemaèki šlemovi. Bili su pognuti i kretali su se skoro neprirodnom brzinom. Kada su prešli most, ugledasmo vojnike. Bile su to jedinice na

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

biciklima. Video sam lica prve dvojice. Bila su crvenkasta i imala zdrav izgled. Šlemovi su im se spuštali preko čela i sa strane lica. Karabini su im bili zakačeni o ramove bicikla, a ručne bombe visile o opasačima, s ručicama okrenutim naniže. Šlemovi i sive uniforme bili su im mokri. Vozili su polako, gledajući pažljivo napred i na obe strane. Najpre su

. i. .Kujica, zatim četvorica u redu, potom opet dvojicu u onda skoro desetak njih, pa još desetak i im krnju, jedan sam. Izgleda da nisu razgovarali, ali im ih ne bismo ni mogli čuti zbog šuma reke. i ljudi u se na drumu izgubiše iz vida. „Sveta Marijo!“ reče Ajmo. su Nemci“, reče Pjani. „To nisu Austri-

lani. i.“
„/ušlo ovde nema nekog da ih zaustavi?“ upi-i .1. ašto nisu digli most u vazduh? Zašto duž nasipa nema mitraljeza?“ „To vi nama recite, tenente“, reče Bonelo. Bio sam veoma ljut.

„< i lavo ovo krvoproliće je glupo. Dole su bacili u vazduh mali most, a ovde su ostavili most na glavnom drumu. Gde su ti ljudi? Zar uopšte ne pokušavaju da ih zaustave?“

„To vi nama recite, tenente“, reče Bonelo.

I Kolao sam. To nije bio moj posao. Moje je lulo samo da stignem u Pordenone sa troje bolničkih kola. U tome nisam uspeo. Sada mi je ostalo jedino to da se dočepam Pordenona. A verovatno ih i u moći da stignem čak ni do Udina. Do đavola, ii. . u moći. Jedino je preostalo da budemo mirni i ii. dopustimo da nas ubiju ili zarobe.

„I) a li vam je četurica otvorena?“ upitah Pjani-ja. On mi je dodade. Ispih poveći gutljaj.

„Mogli bismo ipak krenuti“, rekoah zatim. „Mada nema potrebe da žurimo. Želite li nešto da jedete?“

„Ovo nije mesto na kome bismo mogli da ostanimo“, reče Bonelo.

„U redu. Onda pođimo.“

„Hoćemo li se držati ove strane, van domašaja vida?“

„Biće bolje da se držimo vrha. I oni bi mogli da pređu preko ovog mosta. Ne bi bilo zgodno da se pojave iznad nas pre nego što ih ugledamo.“

Išli smo duž železničke pruge. S obe strane su se prostirale mokre ravnice. Napred, preko ravnice, uzdizalo se brdo iznad Udina. Krov zamka na tom brdu bio je srušen. Mogli smo da vidimo toranj i zvonik s časovnikom. U poljima je bilo mnogo dudova. Napred sam video mesto gde je železnička pruga bila razorena. Pragovi su bili iskopani i razbacani po nasipu.

„Ležite! Ležite!“ uzviknu Ajmo. Odmah se spuštismo pored nasipa. Drumom je prolazila druga grupa biciklista. Pogledao sam preko ivice i ugledao ih kako prolaze. „Videli su nas, ali su otišli“, reče Ajmo.

„Poubijaće nas tamo gore, tenente“, reče Bonelo.

„Oni ne traže nas“, rekoah. „Oni traže nešto drugo. Bili bismo u većoj opasnosti kad bi iznenada naišli na nas.“

„Ipak bih radije išao ovuda gde nas ne mogu videti“, reče Bonelo.

„U redu. A mi ćemo ići prugom.“

„Mislite li da se možemo probiti?“ upita Ajmo.

„Pa, sigurno. Ovde ih još nema mnogo. Provući ćemo se po mraku.“

„Šta li su ovde tražila ona štabna kola?“

„Sam bog zna“, rekoah.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Išli smo prugom. Bonelo se umorio hodajući po blatnjavom nasipu pa nam se i on pridružio.

Sada se pruga odvajala od druma prema jugu, pa ni ino mogli da vidimo šta se na njemu dešava. Nrki mali most preko kanala bio je dignut u vaz-iluli, ali smo prešli preko onoga što je još ostalo od Djegovog luka. Euli smo pucnjavu ispred nas.

I/klosmo opet na železničku prugu iza kanala. Pružala se preko niskih polja pravo prema gradu. Mogli smo da vidimo liniju druge železničke pruge i l * i ' i l nas. Na severu se nalazio glavni drum na ko-m< smo videli bicikliste, a prema jugu je bio mali l ll 111 ?(l ni put preko polja, oivièen s obeju strana gu-•.iiin ðrveæem. Mislio sam da bi bilo bolje da pre-lei emo prema jugu i tako zaobiðemo grad iduæi polu m prema Kampoformiju a onda glavnim drumom prema Taljamentu. Mogli smo izbeæi glavnu liniju povlaèenja držeæi se sporednih puteva iza Udina. Znao sam da preko ravnice postoji mnoštvo sporednih puteva. Siðoh s nasipa i rekoh:

„Hodite ovamo. Poæi æemo sporednim putem i zaobiæi grad s juga.“

Svi smo sišli s nasipa. S poboènog puta je na nas ispaljen hitac. Zrno se žarilo u blato nasipa.

„Bežite natrag“, viknuh i poèeh da se pužem uz nasip klizajuæi se po blatu. Šoferi su bili ispred mene. Penjao sam se uz nasip što sam brže mogao. Još dva hica behu ispaljena iz gustog žbunja i Ajmo se, u trenutku kad je prolazio preko pruge, zateturao, spotakao i pao nièice na zemlju. Svukosmo ga na drugu stranu i okrenusmo ga.

„Glavu mu treba uspraviti“, rekoh.

Pjani ga okrenu. Ležao je u blatu na padini nasipa. Noge su mu bile okrenute naniže i, dišuæi teško, neravnomerno je izbacivao krv iz usta. Nas

IH Ernest Hemingvej, II

trojica smo èuèali nad njim na kiši. Bio je pogoðen nisko u zatiljak. Metak je prosvirao naviše i izišao ispod desnog oka. Umro je dok sam mu zatvarao ove dve rupe. Pjani mu položi glavu dole, obrisa mu lice komadom zavoja, a zatim ga ostavi i ružno opsova.

„To nisu bili Nemci“, rekoh. „Ovde još ne mogu biti Nemci.“

„Italijani!“ reèe Pjani upotrebljavajuæi tu reè kao neki epitet. „Italijani!“

Bonelo nije ništa rekao. Sedeo je pored Ajmoa ne gledajuæi ga. Pjani podiže Ajmovu kapu koja se bila skotrljala niz nasip i stavi mu je preko lica. Potom mu skide èeturicu.

„Hoæeš li da piješ?“

Pjani pruži èeturicu Bonelu.

„Neæu“, reèe Bonelo i okrenu se k meni. „To se gore na pruzi može dogoditi svakom od nas.“

„Ne može“, rekoh. „To je bilo zato što smo pošli preko polja.“

Bonelo odmahnu glavom.

„Ajmo je mrtav“, reèe on. „Ko je sad na redu, tenente? Kuda mi sada idemo?“

„To su Italijani pucali“, rekoh. „Nisu to bili Nemci.“

„Da su bili Nemci, verujem da bi nas sve poubijali“, reèe Bonelo.

„Mi smo u veæoj opasnosti od Italijana nego od Nemaca“, rekoh. „Pozadinska straža boji se svaèega. Nemci znaju šta hoæe.“

„Vi to najbolje znate, tenente“, reèe Bonelo.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Kuda sad idemo?" upita Pjani.

„Najbolje bi bilo da negde legnemo dok se ne ipusti mrak. Kad bismo se mogli doèepati juga bilo l u sve u redu."

„Moraae da nas sve pobiju da bi dokazali da su l>i vi put bili u pravu", reèe Bonelo. „Ne nameravam du im pružim tu priliku."

„Naæi æemo neko mesto, što je moguæe bliže Udinama, gde æemo ležati, a zatim se provuæi kad bude pao mrak."

„Onda pođimo", reèe Bonelo.

Pošli smo niz severnu stranu nasipa. Pogledao pun natrag. Ajmo je ležao u blatu u podnožju na-lipa. Bio je sasvim mali, ruke su mu bile uz telo, na Dogama je imao uvijaèe i blatnjave cokule, a kapa mu je bila prebaèena preko lica. Stvarno je izgledao im lav. Kiša je padala. Voleo sam ga više od svih N uje sam poznavao. U džepu sam imao njegova dokumenta i odlueih da pišem njegovoj porodici. Pred nama, preko polja, ukaza se seoska kuæa. Oko nje je bilo drveæa. Ostale sporedne zgrade bile su sagraðene uz samu kuæu. Duž drugog sprata prostirao se balkon na stubovima.

„Bilo bi bolje da se držimo malo podalje jedan od drugog", rekoh. „Ja æu poæi napred."

Uputio sam se prema onoj seljaèkoj kuæi do koje je vodila staza.

Prelazeæi preko polja nisam znao da li æe na nas neko pucati iz drveæa blizu kuæe ili iz same zgrade. Išao sam prema njoj brižljivo se obaziruæi. Balkon na drugome spratu spajao se s tavanom staje iz kojeg je virilo seno između stubova. Dvorište je bilo poploèano kamenjem, a niz sva stabla curila je kiša. Tu su se nalazile na kiši velike prazne dvokolice èija je ruda bila podignuta uvis. Tjđoh u dvorište, pređoh ga i zastadoh ispod balkona. Vrata kuæe bila su otvorena i ja uđoh. Bonelo i Pjani uđoše za mnom. Unutra je bilo mraèno. Otišao sam u kuhinju. Na velikom otvorenom ognjištu još je bilo pepela. Iznad njega su visili lonci, ali su bili prazni. Pogledao sam okolo ali ništa nisam mogao da naðem za jelo.

„Trebalo bi da legnemo gore u staji", rekoh. „Mislite li, Pjani, da biste mogli naæi nešto za jelo i doneti gore?"

„Pogledaæu", reèe Pjani.

„1 ja æu pogledati", reèe Bonelo.

„U redu", rekoh. „A ja æu otiæi gore da pregledam staju."

Našao sam kamene stepenice koje su vodile odozdo iz štale. Štala je mirisala suvo i prijatno. Stoka je bila otišla. Verovatno su je oterali kad su napustili imanje. Tavan je bio do polovine napunjen senom. Na krovu su se nalazila dva prozora: jedan je bio zatvoren daskama, a drugi je u stvari bio usko prozorèe na severnoj strani. Tu je postojao otvor kroz koji se seno bacalo dole stoci. Kroz otvor su bile spuštene grede sve do prizemlja gde su uvožena kola kada se seno dovlaèilo i bacalo gore. Slušao sam kako kiša udara po krovu i udi-sao miris sena. Kada sam sišao, osetio sam i èisti miris sasušenog štalskog ðubreta. Kroz razmaknutu dasku na zatvorenom južnom prozoru moglo se osmatrati dvorište. Drugi prozor je gledao na polje, prema severu. Kroz oba prozora smo mogli da iziðemo na krov i da se spustimo na zemlju. Ako ne IH IH1<> pogodno da se ide niz stepenice, mogli smo > .pustili kroz otvor za seno. Bio je to veliki tavan i'.i smo se mogli sakriti u senu ako bismo èuli da "1 Ko dolazi. Izgledalo je da je ovo dobro mesto. Uio sam siguran da æemo se moæi probiti na jug, tko ne budu pucali na nas. Bilo je nemoguæe da su lo Nemci. Oni su dolazili sa severa, putem prema < [viðale. Oni nisu mogli prodreti s juga. Italijani su bili mnogo opasniji. Oni su bili

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

zplašeni i pucali ni i na sve što ugledaju. Poslednje noći povlačenja | uh smo da ovde ima mnogo Nemaca u italijanskim im 11 ormama, pomešanih na severu s Italijanima koji su se povlačili. Nisam u to verovao. To je bila jedna od onih vesti koje se uvek čuju u ratu. To je bila jedna od onih neugodnosti koju vam neprijatelj uvek pričinjava. Nije se znalo ni za jednog rojnika koji bi u nemačkoj uniformi otišao gore da njih zbuni. Možda su to i činili, ali je zvučalo prosto neverovatno. Nisam verovao da su to Nemci radili. Nisam verovao da im je to potrebno. Uopšte ni u imali potrebe da prave zbrku prilikom našeg povlačenja. Sama veličina armije i nedovoljan broj puteva učinili su to. Niko nije izdavao bilo kakva naređenja. Izbegavali su Nemce. Pa ipak su pucali na nas umesto na Nemce. Seno je lepo mirisalo i, ležeći u njemu u staji, čovek je mogao da odagna sve misli o proteklom godinama. I ranije smo ležali u senu, razgovarali i vazdušnom puškom gađali vrapce kada bi se spustili na trouglasti otvor visoko gore u zidu tavana. Takvog senjaka sada nije bilo, a jedne godine su posekli i šumu kukute, pa su sada tamo gde je nekad bila šuma ostali samo pali jevi, sasušene krošnje, granje i zgarišta korova. Natrag se nije imalo kud. Kad ne bismo išli napred, šta bi se dogodilo? Nikad ne bismo stigli u Milano. A ako i stignemo tamo, šta će se desiti?

Slušao sam pucnjavu na severu prema Udinama. Jasno sam razabirao mitraljesku vatru. Nije bilo topovske paljbe. To je nešto značilo. Mora biti da su doveli nešto vojske duž drumova. Gledao sam u polumrak staje i ugledao Pjanija kako stoji dole na onom mestu gde se dovlači seno. Držao je dugačku kobasicu, zemljani krčag s nekim i dve boce vina ispod ruke.

„Dođite gore“, rekao mu. „Tu su lestve.“

Tek tada shvatih da treba da mu pomognem da donese te stvari, pa stoga siđoh. Usled ležanja u senu osećao sam izvesnu nelagodnost u glavi. Bio sam skoro zaspao. „Gde je Bonelo?“ upitah.

„Reći ću vam“, odgovori Pjani. Popesmo se lestvama. Gore, na senu, spustismo stvari. Pjani izvadi nož s vadičepom i izvuče zupušać iz vinske boce.

„Zapečaćene su voskom. Mora biti da je ovo nešto dobro“, reče i nasmeja se „Gde je Bonelo?“ upitah Pjani me pogleda.

„Otišao je, tenente. Želi da bude zarobljen.“ Nisam ništa rekao na to. „Uplašio se da ćemo biti poubijani.“ Držao sam bocu vina i opet ništa ne rekao. „Uostalom, vi znate da mi me verujemo u rat, tenente.“

„Zašto i vi niste otišli?“

„i ni želeo da vas ostavim.“

„Kuda je otišao?“

„Ne znam, tenente. Otišao je.“

„Dobro. Hoćete li da isječete kobasicu?“

Pjani me pogleda u polumraku.

„Isekao sam je dok smo razgovarali.“

Sedeli smo u senu, jeli kobasicu i pili vino. Mo-i i ii je ovo bilo vino koje su čuvali za svadbu. Itilo je lako staro da je počelo da gubi boju.

„Vi gledajte kroz ovaj prozor, Luidi“, rekao „a ja ih gledati kroz drugi.“

I i i smo svaki iz svoje boce. Ponesoh svoju bo- u sobom, pređoh preko, ispružih se na senu i kroz " 1111 prozor počeh da posmatram mokre predele. Ne znam šta sam očekivao da ću videti, ali nisam Video 11 išla izuzev polja, ogolelih dudova i kiše kako P

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

nla. Pio sam vino ali mi nije prijalo. Držali su ga i 10 IM- dugo pa je pomalo izvetrilo i izgubilo svoj I \ ali ni i boju. Gledao sam kako se spušta mrak; IH u je došla veoma brzo. Biæe to mraèna noæ s kišom. Kad je pao mrak, nije više imalo smisla po-KI na I rali pa se vratih Pjaniju. Bio je zaspao. Nisam l'a probudio veæ sam izvesno vreme sedeo pored njega. Bio je krupan èovek i imao je težak san. Ipak i a posle nekog vremena probudih, pa poðosmo.

Bila je to veoma èudna noæ. Ne znam šta sam oèekivao. Možda smrt, pucnjavu u mraku i bežanje, ali od svega toga ništa se nije desilo. Èekali smo, le/.ei i potrbuške s one strane jarka, pored glavnog drumu, dok je nemaèki bataljon prolazio pored nas. A žalim, kada su Nemci prošli, prešli smo preko drumu i uputili se prema severu. Kiša je stalno sipila. U dva maha smo bili sasvim blizu Nemcima, ali nas nisu приметили. Prošli smo pored grada i pošli na sever, ne videvši ni jednog Italijana. A onda smo, posle izvesnog vremena, stigli do glavne linije povlaèenja. Zajedno s vojskom, èitav ovaj kraj bio je u pokretu. Išli smo celu noæ, kreæuæi se brže nego vozila. Noga me je bolela, bio sam umoran, ali smo ipak dobro napredovali. Izgledalo je tako glupo što je Bonelo odlueio da dobrovoljno ode u zarobljeništvo. Jer, nije bilo opasnosti. Prošli smo kroz dve armije bez ijedne neugodnosti. Da Ajmo nije bio ubijen, uopšte ne bi izgledalo da postoji bilo kakva opasnost. Niko nas nije uznemiravao dok smo bili svakom na vidiku na železnièkoj pruzi. I onda je iznenada i nerazumno došlo do ubist-va. Pitao sam se gde li je sada Bonelo.

„Kako se oseæate, tenente?" upita Pjani. Išli smo ivicom drumu zakrèenog vozilima i jedinicama.

„Izvrсно."

„A ja sam se veæ umorio od ovog pešaèenja." „Pa šta æete, preostalo nam je jedino da peša-èimo. Ne treba više nizašta da se brinemo." „Bonelo je bio budala." „Dabome da je bio budala." „Šta æete preduzeti u vezi s njim, tenente?" „Ne znam."

„Zar ne biste mogli jednostavno podneti izveštaj da je zarobljen?" „Ne znam."

„Znate, ako se rat produži, mogli bi da prave neprilike njegovoj porodici."

„Rat se neæe produžiti" reèe jedan vojnik. „Mi se vraæamo kuæi. Svršeno je s ratom."

„S\ ako ide kuæi." „'•u mi idemo kuæi."

„Dodiu-, lenente", reèe Pjani. Želeo je da ih što pi i i <i < idemo.

i. mule? Ko je tenente? A basso gli ufficiali! Doli .1 il ilirima!"

I'i mi me uhvati za ruku.

„Hice bolje da vas zovem po imenu", reèe on. „M>;li In pokušati da vam prièine neku neprijatna i Vei su ubili nekoliko oficira."

i ut bano smo prošli pored njih.

„Neæu podneti izveštaj zbog koga bi njegova porodii a mogla imati neprijatnosti", nastavih dalje ?ft! rit/govor.

„Ako je rat završen, onda je sasvim svejedno", rei*i i'i.iiii. „Ali ne verujem da je završen. Bilo bi |i i ii ,i dobro da je završen."

„Ubrzo æemo saznati", rekoх mu.

„Ne verujem da je završen. Svi oni misle da je u i ii ll, ali ja u to ne verujem."

„Viva la pace!2", uzviknu neki vojnik. „Idemo ItUi i!"

. l'.ilo bi divno kada bismo svi pošli kuæi", re-? i' i .un. „Zar vi ne biste voleli da poðete kuæi?" „Voleo bih."

„Nikad neæemo otiaei. Ne verujem da je rat za-VI Sen."

„Andiamo a casa!3", vikao je neki voinik. „.<)iii su pobacali svoje puške", reèe Pjani.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Po-i ni.di su ih i pobacali dok su maršovali. A sada Vièu.”

„Trebalo je da zadrže svoje puške.”

„Oni misle da ih niko ne može prisiliti da se bore kad su bacili puške.”

U mraku i kroz kišu, probijajuæi se duž ivice puta, mogao sam da vidim da su mnoge jedinice još zadržale puške. Štrcale su im iznad kabanica.

„Koja je to brigada?” vikao je neki oficir.

„Brigata di pace!” uzviknu neko. „Brigada mira!”

Oficir nije ništa rekao.

„Šta on kaže? Šta kaže taj oficir?”

„Dole s oficirrom! Viva la pace!”

„Pođimo”, reèe Pjani.

Prošli smo pored dvoje britanskih bolnièkih kola, napuštenih u onoj gomili vozila.

„Ova kola su iz Gorice”, reèe Pjani. „Poznajem ih.”

„Stigli su ipak dalje nego što smo mi mogli.”

„Ranije su pošli.”

„A gde li su im šoferi?”

„Verovatno negde napred.”

„Nemci su se zaustavili izvan Udina”, reko. „Svi æe ovi ljudi preæi reku.”

„Da”, reèe Pjani. „Zato i verujem da æe se rat nastaviti.”

„Nemci su mogli i dalje napredovati”, reko. „Èudim se zašto nisu.”

„Ne znam. Ne znam ništa o ovakvoj vrsti ratovanja.”

„Možda moraju da èekaju na svoju komoru.”

„Ne znam”, reèe Pjani. Otkad je ostao sam, mnogo je uljudniji. Kada je bio sa drugima, bio je veoma grub u razgovoru.

li '.li- I I oženjeni, Luiði?” Ti VI znale da sam oženjen.” Ma li zbog toga niste želeli da budete zarob-

h. ni,”

i” je jedan razlog. A jeste li vi oženjeni, te-iMi.le.”

„N I sam.”

„Nije ni Bonelo.”

„() jednom èoveku se ne može ništa reæi samo

IOVII loga što je oženjen. Ali sklon sam da mi-

Ilui da oženjen èovek želi da se vrati svojoj ženi”, l'pkoli I ti lo mi je drago što razgovaramo o ženama. „, I ai no je. iako vaše noge?” i'i 111 e 11 o me bole.” l'ie /ore smo dospeli do obale Taljamenta i na-i ' i li pul duž nadošle reke, prema mostu preko l 'i se kretao èitav saobraæaj.

„Trebalo bi da ih zadrže na ovoj reci”, reèe r i 1111

H mraku je izgledalo da je poplava velika. Vo-i ' i- tekla u kovitlac i bila je široka. Drveni most |i bio dugaèak skoro tri èetvrti milje, a reka, koja |. duboko dole ispod mosta obièno tekla uskim l ni a l n na u širokom kamenom koritu, sada se nalazila -.koro ispod samih dasaka mosta. Išli smo oba-l.'in. a zatim se progurali kroz ono mnoštvo ljudi koji je prelazilo preko mosta. Prelazeæi polako, po kiši, nekoliko stopa iznad nabujale vode, èvrsto i'i' ni u gomili, dok su ispred nas voženi sanduci i arl ilerijskom municijom, gledao sam u stranu i posiuatrao reku. Pošto više nismo mogli da idemo svojim korakom, oseæao sam se veoma umornim. Prilikom prelaženja mosta nije se primeæivalo da je iko oduševljen zbog toga. Pitao sam se kako bi sve ovo izgledalo da ga je po danu bombardovao neki avion.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Pjani“, reko.

„Ovde sam, tenente.“

U onoj gužvi nalazio se malo napred. Niko nije govorio. Svi su nastojali da pređu preko što je moguće brže: mislili su samo na to. Već smo skoro bili na onoj strani. Na drugom kraju mosta, s obe strane bleštavih svetiljki, stajali su oficiri i karabinijeri. Video sam im siluete prema horizontu. Kada smo im došli bliže, primetio sam kako jedan od oficira pokazuje na nekog čoveka u koloni. Jedan karabinijer se uputi za njim i izvuče ga iz kolone, držeći ga za ruku. Odveo ga je sa drumu. Mi smo im dolazili u susret. Oficiri su pažljivo zagledali svakog u koloni, razgovarajući ponekad između sebe i istupajući napred da bi električnom lampom osvetlili nečije lice. Baš ispred nas opet su izveli nekog. Video sam tog čoveka. Bio je to neki potpukovnik. Video sam mu zvezdice na rukavu kad su na njega upravili svetlost električne lampe. Kosa mu je bila seda. Bio je onizak i debeo. Karabinijer ga odveo iza mesta gde su stajali oficiri. Kada smo stigli do njih, jedan ili dvojica me pogledaše. Onda jedan pokaza na mene i nešto reče karabinijeru. Video sam kako je karabinijer krenuo prema meni, prošao kroz ivicu kolone i došao do mene, a onda sam osetio kako me je šepao za okovratnik.

„Šta to radite?“ reko i udario ga po licu. Ugledao sam mu lice ispod šešira, nagore zavrnutu

... i kako mu curi niz obraze. Drugi karabinijer me pogleda i reče: „Moguće je da vam je ušla u oči.“

„Šta to radite?“ ponovih. Nije ništa odgovorio. Vrelinu mi je priliku da me zgrabi.

Posegnuh rukom i iz džepa izvadio revolver.

„Ne znate da ne smete da dirate oficira?“

Drugi karabinijer je šepao sleđu i zavrnuo mi ruku ta-1, a drugi mi je skoro išepao u zglobu.

Okrenuo sam

ijedno s njim, a drugi me zgrabi oko vrata.

(i drugi mi ga nogom u golenicu, a levo koleno mu je zavrnuo u slabine.

„Ubiju- ga ako se opire“, reče kako neko kaže.

„Sin znači sve ovo?“ pokušah da vičem, ali mi je bilo asvim slab. Sada su me već bili dovukli do mene.

„Ubijte ga ako se opire“, reče oficir. „Odvedite ga.“

„Ko sic vi?“ „Saznaćete.“ „Ko sle vi?“

„I o 111 ovaska policija“, reče drugi oficir.

„Zašto niste zahtevali od mene da iziđem iz kolone?“

„I ne da me ovi karabinijeri šepaju?“

Ni u ništa odgovorili. Nisu morali da odgovore. O 111 u bili Irontovska policija.

„Idvedite ga tamo pozadi gde su i ostali“, reče prvi oficir. „Vidite da govori italijanski sa akcentom.“

„Tako govoriš ti, ti...“, reko, „odvedite ga pozadi gde su i ostali“, ponovi prvi oficir.

Odvedoše me dole, iza oficirske linije, ispod drumu, prema grupi ljudi pored obale reke. Dok smo išli prema njima, čuli su se hici. Video sam kako puške sevaju i čuo raportiranje. Stigli smo do grupe. Tu su stajala četiri oficira, a ispred njih neki čovek, pored koga se sa svake strane nalazio po jedan karabinijer. Nedaleko od njih stajala je grupa ljudi koju su čuvali karabinijeri. Blizu oficira koji su saslušavali stajala su još četiri karabinijera naslonjena na svoje karabinke. Bili su to karabinijeri sa širokim šeširima. Ona dvojica koja su me držala, gurnuše me među one koji su čekali da budu saslušani.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Pogledao sam u èoveka koga su oficiri ispitivali. Bio je to onaj debeli, sedi, mali potpukovnik koga su bili izvukli iz kolone. Isled-nici su gospodarili sobom i posedovali snagu i hladnoæu onih Italijana koji su pucali, a na koje se nije pucalo.

„Vaša brigada?”

On im reèe.

„Puk?”

On im reèe.

„Zašto niste sa svojim pukom?” On im reèe.

„Znate li da oficir mora da bude sa svojim vojnicima?” Znao je.

To je bilo sve. A onda je govorio drugi oficir.

„Vi, i takvi kao što ste vi, pustili su varvare na sveto tlo domovine.”

„Molim vas, oprostite mi”, reèe potpukovnik.

„Zbog izdaje ovakvih kao što ste vi izgubili smo plodove pobede.”

„Jeste li se vi ikad povlaèili?” upita ih potpukovnik.

„Malija nikad ne srne da se povlaèi.” Ma ja l i smo na kiši i slušali sve to. Bili smo • i n nuli prema oficirima, a uhapšeni je stajao na-i i l i malo po strani od nas.

„ko imate nameru da me streljate”, reèe pot-pIII uvuik „molim vas streljajte me odmah bez dalu > .pilivanja. Ovo ispitivanje je glupo.” Prekrstio li i ii M u i su meðu sobom razgovarali. Jedan je ne-

i pisao na komadiæu hartije.

„Napustio svoje èete, nareðeno da se strelja”,

I ila on.

Dva karabinijera odvedoše potpukovnika do o-t ? 11• reke. Star èovek, gologlav, išao je zasipan ki-

a sa svake strane po jedan karabinijer. Nisam

r umirao kako su ga ubili, ali sam èuo hice. Sada ?u saslušavali nekog drugog. I ovaj oficir se bio od-^ojlo od svoje jedinice. Nisu mu dopustili da objasni l'I a kao je dok su mu èitali presudu s komadiæa 11 11 111 < - A veæ su drugog saslušavali kada su ovog a u l jal i. Upravo su se spremali da otpoènu saslušã\ mji sledeæeg, dok su èoveka koji je malopre saslu-

ìl ni vodili na streljanje. Na ovaj naèin bilo je oèi-i l. 'Ino da ne postoji ništa što bi se moglo uèiniti, i i mi /nao da li da èekam da i mene saslušaju, ili da .ni otimah pobegnem. Za njih sam oèigledno bio 111 a i u ilalijanskoj uniformi. Video sam kako su lm mozgovi radili, ako su ih uopšte imali i ako su im uopšte radili. Svi su to bili mladi ljudi i oni su i'i ..nali svoju zemlju. Druga armija se stvarala iza i ilj uneiila. Postreljali su oficire u èinu majora i liviše, koji su se odvojili od svojih jedinica. Po IVI mu sudeæi, isti kratak postupak bio bi i prema

nemaèkim agitatorima u italijanskoj uniformi. Oni su nosili èeliène šlemove. Od nas su samo dvojica imala èeliène šlemove. Pojedini karabinijeri imali su ih takoðe. Ostali karabinijeri su nosili široke šešire. Zvali smo ih „avionima”. Stajali smo na kiši, a jednog po jednog su izdvajali da ga saslušaju i streljaju. Dosad su streljali svakog saslušanog. U držanju islednika jasno se oseæalo ono izdvajanje i odanost strogoj pravdi, što je svojstveno ljudima koji druge osuđuju na smrt, a sami se ne moraju bojati da æe doæi u sliènu opasnost. Sada su saslušavali jednog pukovnika iz nekog puka sa fronta. Još tri

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

oficira su doveli pravo kod nas. „Gde je vaš puk?”

Pogledah karabinijere. Posmatrali su tek dovedene oficire. A drugi su gledali u pukovnika. Sagoh se sasvim nisko, jurnuh između dvojice ljudi i pognute glave potraèah prema reci. Posrnuh na samoj ivici i pljusnuh u vodu. Voda je bila veoma hladna. Ostao sam ispod vode što sam duže mogao. Oseæao sam kako me struja nosi u kovitlac. Ostao sam ispod vode toliko da sam veæ pomislio da se nikad neæu pojaviti na površini. Onog trenutka kada sam se pojavio, udahnuo sam vazduh i opet zaronio. Lako je bilo ostati pod vodom s toliko odeæe i cipelama. Kada sam po drugi put izronio, ugledao sam ispred sebe neku kladu. Dohvatio sam je i držao je jednom rukom. Sakrio sam glavu iza klade i nisam èak ni pogledao preko nje. Nisam ni želeo da vidim obalu. Èuo sam hice kada sam trèao, a i kada sam prvi put izronio. Èuo sam ih kada sam se nalazio skoro iznad vode. Sada se više nije èulo pucanje. Klada je plovila reènom strujom, a ja sam I- di?.n> jednom rukom. Pogledah na obalu. Izgle-II, ji d.i plovi veoma brzo. U reci je bilo mnogo

? ii ? i voda je bila veoma hladna. Prošao sam i ' 11 IH kog šiblja koje je na vodi napravilo kao

? u ii,i oslivo. Držao sam kladu obema rukama i punilo da me nosi niz vodu. Obala se sada više

Iliji1 Vidi 1.1.

288

I" ' , ni".! 1 It'inIngve],

289

GLAVA XXXI

Kada reka teèe brzo, èovek ne zna koliko se dugo nalazi u njoj. Izgleda vam da je proteklo mnogo vremena, a u stvari može da bude sasvim kratko. Voda je bila hladna i nabujala. Nosila je mnoge predmete koje je otrgla sa obale kada je nadošla. Bio sam sreæan što sam uhvatio ovu tešku kladu koja me je mogla održati na površini. Ležao sam u ledenoj vodi, naslonivši podbradak na kladu, i držeæi se za nju što sam lakše mogao obema rukama. Bojao sam se da me ne uhvati grè i nadao se da æu doploviti do obale. Plovio sam niz reku u dugaèkom luku. Veæ je poèelo da sviæe, pa sam mogao da vidim

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

šiblje duž obale. Ispred mene se nalazilo žbu-novito ostrvce i rečna struja se kretala prema obali. Dvoumio sam se da li da skinem cipele i odelo i pokušam da isplivam na obalu. Ali odlučih da to ne činim. Ni na šta drugo nisam mislio nego samo na to da se nekako dočepam obale, ali ako bih bosonog izašao na obalu, našao bih se u veoma rđavom položaju. Moram se nekako dokopati Mestrea.

Posmatrao sam kako se primičem obali, onda udaljujem, pa zatim opet primičem. Plovio sam laganije. Obala je opet bila veoma blizu. Mogao sam ? i ' vidim granice vrbaka. Klada se lagano obrnula i." da je obala sad bila iza mene, pa sam znao da

mi upao u neki vrtlog. Polako sam se vrteo unao-I "I" Kad sam opet ugledao obalu, ovog puta sa-ivlm blizu, pokušao sam da se držim jednom ru-I "ni, a drugom da plivam i guram kladu prema nbali, ali time nisam ništa postigao. Plašio sam se .li .i- me opet zahvatiti vrtlog, pa sam se, držeæi |< i' Inom rukom, odupro nogama o kladu i snažno

iplivao prema obali. Mogao sam da vidim šiblje, uh i pored svih svojih pokreta i plivanja iz sve sna-ji oi na struja me je ipak odnela. Tada pomislih «la i u potonuti zbog svojih cipela, ali sam i dalje mlatarao rukama i probijao se kroz vodu, a kada

UH podigao pogled, video sam kako se približavam obali, pa sam, sve dok do nje nisam stigao, na i a vio sa mlataranjem i plivanjem, obuzet paniè-

strahom zbog teških nogu. Obesio sam se o vi bovu granu i nisam imao snage da se izvuèem, til .UH znao da sad ne mogu da potonem. Dok sam ? dl žao za kladu, nisam ni pomišljao da bih mogao polomiti. Oseæao sam se nekako praznim, a želudac

i pi sa su me boleli od napora. Držao sam se za gra-ii' i rekao. Kad je oseæaj slabosti prošao, uvukao r*n 111 se u vrbak i tu se opet odmorih. Ruke sam oliavio oko šiblja, držeæi se èvrsto prstima za gra-ii' Onda sam poèeo da puzim, provukao se kroz Vrbak i izašao na obalu. Bilo se veæ upola razdani-I", ali nisam video ni žive duše. Ležao sam potrbu-

' na obali i slušao šum reke i kiše.

Posle nekog vremena ustadoh i pođoh duž obale /.nao sam da nema mosta preko reke sve do La-

ii me Smatrao sam da bi trebalo da se nalazim nasuprot San Vita. Poèeo sam da razmišljam o tome šta bi trebalo da uradim. Ugledao sam ispred sebe neki kanal koji se slivao u reku. Pošao sam prema njemu. Dosad nisam nikog video, pa sedob kraj šiblja na obali kanala. Skidoh cipele i iz njih izlih vodu. Zatim skidoh bluzu i iz unutrašnjeg džepa izvadih buđelar s dokumentima i novcem, koji su bili sasvim vlažni. Onda iscedih bluzu, skidoh pantalone pa i njih iscedih, a potom i košulju i donje rublje. Ispljeskao sam se po telu i istrljao, a onda opet obukao. Kapu sam bio izgubio.

Pre nego što sam obukao bluzu odsekao sam s rukava zvezde i stavio ih u unutrašnji džep s novcem. Novac je bio vlažan, ali ipak u redu. Prebrojao sam ga. Imao sam tri hiljade i nešto lira. Odelo mi je bilo vlažno i lepljivo, te sam se morao pljeskati po telu da bih nekako podstakao cirkulaciju krvi. Nosio sam debelo donje rublje, pa sam verovao da neæu nazepsti ako se budem kretao. Stavio sam praznu futrolu ispod bluze, jer su mi revolver bili oduzeli na drumu. Kabanicu nisam imao, a bilo je hladno na kiši. Pošao sam obalom kanala. Bilo se veæ razdanilo, èitav kraj je bio mokar i ravan, i delovao je nekako tužno. Polja su bila ogolela i raskvašena. U daljini sam mogao da vidim kako se iz ravnice diže zvonik. Izišao sam na put. Video sam da mi u susret dolaze neki vojnici. Išao sam

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

hramajuæi po ivici puta, a oni su prolazili ne obraæajuæi uopšte pažnju na mene. Bilo je to neko mitraljesko odeljenje koje je išlo prema reci. Produžio sam putem.

Tog dana sam prešao venecijansku ravnicu. To je nizak, ravan kraj, koji je pod kišom izgledao još ul11 Prema moru su se pružale slane moèvare, a • je bilo vrlo malo. Svi putevi su vodili duž i ii'kr u more, pa stoga, da bi prešao ovaj kraj, Hun do ?1 i putanjama pored kanala. Prošao sam laj kraj sa severa na jug i prešao dve želez-piuj'.e, nekoliko puteva i najzad, dospevši na kl 11 ji dne putanje, izišao na železnièku prugu koja ? ul i l a duž moèvare. Bila je to glavna pruga iz i 11' u list, s visokim i èvrstim nasipom, solid-

• |»>dlogom i duplim kolosekom. Niz prugu se H«IM/11.i postaja, na kojoj su vojnici èuvali stražu. A 11 prugu je bio most iznad jednog potoka koji se "ii io u moèvaru. Video sam stražara i na mostu. l>i>l .ini išao poljem prema severu, video sam kako pod i .i prugom jedan voz. Dugo se mogao pratiti p • l, dom po ravnici. Pomislio sam da taj voz mož-d. dolazi iz Portogruara. Posmatrao sam stražare, illin legao na nasip tako da sam mogao da mot-

i obe strane pruge. Stražar na mostu se šet- l '.1 pn ni.i niestu gde sam ležao, a zatim bi se okrenu " i vratio prema mostu. Ležao sam gladan i èe-i tu .li naiðe voz. Onaj voz što sam video bio je ii. dugaèak da se lokomotiva kretala veoma spo-o. pi ..mi bio siguran da bih se mogao popeti na nji i Kad sam veæ skoro izgubio nadu da æe naiæi IH 1 • voz, ii)',ledao sam ga kako se približuje. Iduæi i lVI i prema mestu gde sam ležao, lokomotiva je hi lo usporila kretanje. Bacih pogled na stražara

ii i ni im šetao se duž uzane strane mosta, s one || .". pruge. Zbog toga æe biti zaklonjen dok voz binl. prolazio. Posmatrao sam kako se lokomotiva i . .i .i i ' 11. Vukla se teško. Video sam da vuèe mno-i ? > 11 a. Znao sam da u vozu ima stražara, pa sam pokušao da vidim gde se oni nalaze, ali vodeæi raèuna da me ne ugledaju nisam ih mogao spaziti. Lokomotiva je veæ skoro bila došla do mesta gde sam ležao. Kada je sasvim prišla, brekæuæi i huk-æuæi iako je bila ravnica, i kada sam video da je mašinovoða prošao, ustao sam i stao kraj vagona koji su promicali. Ako me stražari primete, biæu im manje sumnjiv kad ovako stojim pored pruge. Prošlo je nekoliko zatvorenih teretnih vagona. Zatim sam ugledao kako se približuje jedan nizak, otvoren vagon, pokriven ciradom, jedan od onih vagona koje nazivaju gondolama. Stajao sam dok skoro nije prošao, a onda skoèih, uhvatih se za zadnje šipke i popeh na njega. Dopuzah do jednog mesta između gondole i krova visokog teretnog vagona koji se nalazio iza nje. Mislio sam da me niko nije primetio. Držao sam se za šipke i èuèao, a noge su mi bile na spojnicima. Veæ smo bili ponovo nasuprot, mostu. Setih se stražara. Dok smo prolazili, on me pogleda. Bio je to mladiæ sa šlemom isuviše velikim za njega. Prezrivo sam ga pogledao, a on obori pogled u stranu. Pomislio je da sam službeno na vozu.

Prošli smo. Video sam ga kako je još u nedoumici i kako posmatra ostale vagone koji su promicali. Sagnuh se da vidim kako je cirada prièvršæena. Imala je sa strane metalne alkice koje su pomoæu konopca bile privezane za ivicu vagona. Izvadili nož, prerezah konopac i zavukoh ruku ispod nje. Ispod cirade su se nalazile tvrde izboèine koje su se prosto stvrdule na kiši. Pogledao sam svuda okolo. Na jednom teretnom vagonu napred nalazio se stražar, ali je bio okrenut u pravcu voza. Pustio uvukao se pod ciradu. Èelom udarih o ivnlo lako da mi je to mesto oteklo od udar- ' ' " ?' uli krv na licu, ali sam i dalje

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

puzao, a li i'.ao i opružio se. Zatim sam se okrenuo i |TI l. \ i .1 HI ciradu.
i /ni sam se pod ciradom zajedno s topovi-Hili su èisli i mirisali na ulje i mazivo. Ležao 1"
i lusao kako kiša dobuje po ciradi i vagoni I lupanju po šinama. Unutra je prodiralo malo
sve-li, a ja sam ležao i posmatrao topove. Bili su iivcni svojim platnenim pokrivaèima.
Mislio

la ili je sigurno poslala napred Treæa armija.

1 IM na èelu mi se još više nadula, a krvarenje
im a us l a vio na taj naèin što sam ležao mirno, pu-11 i -la se krv sama od sebe zgruša,
i zatim sam, l/ii/ci sa rasekotine, skinuo sasušenu krv. Nije to nlln nikakva rana. Nisam
imao maramice, ali sam i "i1 ijin i pr.lima pronašao mesto gde je krv bila sa-ii i i .prao je
kišnim kapima koje su curile niz i a onda se obrisao rukavom svoje bluze. Ni-llii eleo da
izgledam sumnjivo. Znao sam da æu 11 ila idem pre Mestrea, jer neko svakako vodi
1 ivini topovima. Nisu imali toliko topova
•I i bi ili mogli gubiti ili zaboravljati. Bio sam uža-fellu i'Jadau.

GLAVA XXXII

Ležeæi ispod cirade na podu teretnog vagona, pored topova, bio sam mokar,
prozebao i veoma gladan. Najzad sam se prevrnuo i legao potrbuške sa glavom
oslonjenom na ruke. Koleno mi je bilo ukruæeno ali je njegovo stanje ipak bilo
zadovoljavajuæe. Valentini je dobro obavio posao. S njegovim kolenom sam pola
povlaèenja prevalio pešice i prilièno dugo plivao po Taljamentu. Bilo je to njegovo
koleno. A drugo je bilo moje. Doktori vam naprave nešto i onda to više nije vaše telo.
Glava je bila moja, a i utroba. Bio sam veoma gladan. Ose-æao sam kako mi se utroba
prosto prevræe. Glava je bila moja, ali od nje nije bilo koristi — njome nisam mogao da
mislim; seæao sam se samo nekih stvari, ali ne baš mnogo.

Mogao sam se setiti Katarine, ali sam znao da bih poludeo kad bih na nju mislio pre
nego što budem siguran da æu je videti. Zato neæu misliti na nju, veæ samo malo.
Misliaæu samo o tome kao da se i ona nalazi u vagonu koji klopara i polako vuèe, dok
slaba svetlost prodire kroz ciradu, i kao da ja s njom ležim na podu vagona. Teško je to
ležati na tvrdom podu vagona i, posle isuviše dugog rasta-
I i ni ii ne misliti veæ samo oseæati mokro odelo i i" "I l nji se povremeno lagano
pokreæe, i biti unutra u iidjen, sasvim sam s mokrom odeæom i tvrdim |iodi>in innesto
žene.

Cu vuk ne može da voli pod teretnog vagona, IH 11 lopove s platnenim pokrivaèima,
ni miris pod-
m.i g metala, ni ciradu kroz koju curi kiša,
inu da je veoma lepo ispod cirade i prijatno s to-povi ma. Ali èovek voli nekog drugog za
koga èak

'e ni zamisliti da bude ovde. Èovek sada sve

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

pu ni-ii ia jasno i hladno — ne tako hladno koliko i i no i prazno. Ležeæi na truhu vidite da je sve ju ' no pošto ste bili svedok povlaèenja jedne i na-pi vilo va uja druge armije. Izgubili ste svoja kola i i "i' 11 mie kao što šef odeljenja neke robne kuæe i i'l i i obu u požaru. Samo u ovom sluèaju nije bilo " i "manja. I sada ste ostali bez svega toga. '? il i više nemate obaveza. Ako znate da su postre-ljttiii šefovi odeljenja posle nekog požara u robnoj l "" i iio što su govorili akcentom kojim su se odu-i služili, onda se sigurno ne može oèekivati da se diligi .ilovi odeljenja vrata kada se radnja opet i ""l ""i voi ila. Oni æe potražiti drugo zaposlenje, il " uopšte postoji neko drugo zaposlenje, i ako ih liva l i policija.

Srdžba je bila sprana u reci zajedno sa svim ili ni'i ni obavezama, premda su one prestale onog u uni ka kada me je karabinijer šèepao rukama za ' l ' i.iinik. Voleo bih da sam bio bez uniforme, ni i'l i nisam mnogo vodio raèuna o toj spoljnoj l ""inu Skinuo sam zvezdice, ali sam to uèinio zato • l i bih olakšao svoj položaj. Nije tu bila u pitanju i usi. Nisam ja bio protivu njih. Ja sam svoje zavr-

šio. A svima njima sam poželeo sreæu. Bilo je meðu njima dobrih ljudi, i hrabrih ljudi, i mirnih ljudi, i osetljivih ljudi, i oni su zasluživali sreæu. Ali sve me se ovo više ne tièe. Źeleo sam samo da ovaj krvavi voz stigne u Mestre, da jedem i prestanem da mislim. Moram da prestanem.

Pjani æe im isprièati da su me streljali. Pretraživali su džepove ljudi koje su streljali i iz njih uzimali dokumenta. Moja dokumenta neæe imati. Možda æe proglasiti da sam se utopio. Pitao sam se šta æe doznati oni u Americi. Umro od rana i drugih uzroka .. . Blagi bože, što sam gladan! Pitao sam se šta se dogodilo sa sveštenikom iz menaže. I s Rinal-dijem. On je verovatno u Pordenoneu. Ako se nisu još i dalje povukli. Dobro, više ga nikad neæu videti. Više nikog od njih neæu videti. Svršeno je s takvim životom. Nisam verovao da on ima sifilis. Uostalom, kažu, da to i nije neka ozbiljna bolest ako se na vreme poène leèiti. Ali on je bio jako zabrinut. I ja bih bio zabrinut da sam ga imao. I svako bi bio zabrinut.

Sada mi nije bilo do razmišljanja. Źeleo sam da jedem. Ah, bože, da jedem! Jesti i piti i spavati s Katarinom! Možda još noæas. Ne, to je nemoguæe. Ali sutra uveèe, i to s dobrom veèerom i na krevetu s èaršavima, i da više nikad nigde ne odem bez nje. Po svemu sudeæi, moraæemo se pakleno žuriti. Ona æe poæi sa mnom. Znam da æe poæi. Ali kuda da poðemo? O tome je trebalo razmišljati. Veæ se spuštao mrak. Ležao sam i razmišljao kuda da poðemo. Pomišljao sam na mnoga mesta.

KNJIGA ÈETVRTA

GLAVA XXXIII

Rano ujutru, pre nego što je svanulo, u Milanu lim iskoèio iz voza dok je usporavao prilikom ula• i i u stanicu. Prešao sam preko koloseka i između u. kili kuæa izišao na ulicu. Jedna krèma je bila ot-M.I. na. Uđoh i poruèih kafu. Mirisalo je na rano (utro, na poèišæenu prašinu, na kašieice u šoljama Od kafe i na mokre krugove zaostale od vinskih

? ii Vlasnik se nalazio iza tezge. Dva vojnika su < ilela za stolom. Stao sam kraj tezge, srkutao èašu

I 111 i jeo komad hleba. Kafa je bila siva, s mle-kinii Komadiæem hleba skinuo sam kajmak koji ni na lio po vrhu. Vlasnik me pogleda.

„Želite li èašu grape?"

„Ne, hvala."

, Na moj raèun", reèe i natoèi malu èašu koju

| prema meni. „Šta se događa na frontu?"

„Ne bih znao da vam kažem."

„<)ni su pijani", reèe on pokazujuæi rukom na

? !<>|i< u vojnika.

Mogao sam mu verovati. Izgledali su pijani. „Rei lte mi", reèe on „šta se događa na frontu?" „Nr bih znao ništa da vam kažem o frontu."

„Video sam vas kako ste prolazili pored zida. Sišli ste s voza."

„Tamo se uveliko povlaèe."

„Èitao sam novine. Šta se događa? Je li sve gotovo?"

„Pa, mislim da nije."

Napunio mi je èašu grapom iz male boce.

„Ako ste u neprilici mogu vas primiti."

„Nisam u neprilici."

„Ako ste u neprilici, ostanite ovde."

„Gde se ovde može ostati?"

„U zgradi. Mnogi ovde ostaju. Svako ko je u neprilici, ostaje ovde."

„Jesu li mnogi u neprilici?"

„To zavisi od same neprilike. Vi ste iz Južne Amerike."

„Nisam."

„Govorite li španski?"

„Pomalo."

Brisao je tezgu.

„Sada je teško otiaèi iz zemlje, ali ni u kom sluèaju nije nemoguæe."

„Ja ne želim da odem."

„Ovde možete ostati koliko god hoæete. Vide-æete kakav sam ja èovek."

„Moram da otputujem još ovog jutra, ali æu se setiti vaše adrese kad se vratim."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Odmahnuo je glavom.

„Neæete se vi vratiti kad ovako govorite. Mislio sam da se stvarno nalazite u neprilici.”

„Nisam ni u kakvoj neprilici. Ali cenim adresu prijatelja.”

Slavio sam novèanicu od deset lira na tezgu da IM U pl a i io kalu i rekoh:

„Popijte sa mnom èašu grape.” „Nije potrebno.” „Ipak, popijte jednu.” Nasuo je dve èaše. „Selite se”, reèe on. „Dođite ovamo. Ne dopu-tllli da vas drugi prevare. Ovde ste sasvim sigurni.” „Ali ja sam siguran.” „'a!>urni ste?” „Jesam. Uozbiljio se.

„Onda mi dopustite da vam nešto kažem. Ne krci ile se okolo u toj bluzi.”

„Zašto?”

„Na lukavima se sasvim jasno vidi mesto s ko-ii otrgnute zvezdice. Tkanina je drukèije boje.” Nisam ništa rekao.

„Ako nemate dokumenta, mogu vam ih dati.”

„Kakva dokumenta?”

„Objavu za odsustvo.”

„Nisu mi potrebni dokumenti. Imam ih.”

„U redu. Ali ako su vam potrebni dokumenti, ni" MI vam dobiti što god želite.”

„Koliko staju takvi dokumenti?”

„To zavisi od toga o kakvim je dokumentima i ' ' Cena je umerena.”

„Sada mi nisu potrebni.”

Slegnuo je ramenima i rekao:

„Meni je svejedno.”

Kada sam izlazio, on naglasi:

„Ne zaboravite da sam vam prijatelj!”

„Neæu.”

„Nadam se da æemo se opet videti.” „Dobro”, odgovorih mu.

Napolju sam se držao podalje od stanice, gde se nalazila vojna policija. Na kraju malog parka se-doh u fijaker. Koèi jašu sam dao adresu bolnice. U bolnici sam otišao u vratarevu ložu. Njegova žena me zagrlila, a on mi stisnu ruku.

„Vratili ste se! Jeste li zdravi?”

„Jesam.”

„Jeste li doruèkovali?” „Jesam.”

„Kako ste, tenente? Kako ste?” upita žena. „Dobro.”

„Zar neæete da doruèujete s nama?” „Ne, hvala vam. Recite mi da li je mis Berkli sada ovde u bolnici?” „Mis Berkli?”

„Ona Engleskinja, bolnièarka.”

„Njegova devojka”, reèe žena. Potapša me po ruci i nasmeši se.

„Nije”, odgovori vratar. „Otišla je.”

Srce mi skoro prestade da kuca.

„Jeste li sigurni? Mislim na onu visoku, plavu, mladu Engleskinju.”

„Siguran sam. Otišla je u Strezu.”

„Kada je otišla?”

„Otišla je pre dva dana s još jednom Engleskinjom.”

„Dobro”, rekao. „Želeo bih da nešto uèinite za mene. Nemojte nikom reæi da ste me videli. To je veoma važno.”

„Nikome neæu reæi”, reèe vratar. Dadoh mu novèanicu od deset lira. On je odgurnu. „(!)>eeavam vam da neæu nikom reæi”, reèe on. h lim za to nagradu.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

možemo da uradimo za vas, signor tenen-i. . upita njegova žena. „Samo to“, rekoh. „(utaaemo kao zaliveni“, reèe vratar. „Reæi æe-i. HM ako išta bude trebalo da uèinim za vas.“

„NIKU, reæi æu vam. Zbogom. Još æemo se vi-1. 11 “
«»I io je su stajali na vratima i gledali za mnom.

Ušao sam u fijaker i koèi jašu dao adresu Si-liioie.a, svog poznanika koji je uèio pevanje.

' ons je stanovao daleko izvan grada, prema Poiia Madentu. Kada sam došao, zatekao sam ga pospi g u krevetu.

„I i strašno rano ustaješ, „Henri““, reèe on.

„Došao sam jutarnjim vozom.“

„Kakvo je ovo povlaèenje? Jesi li bio na fronio.' Hoæeš li cigaretu? Eno ih u kutiji na stolu.“

Bila je to velika soba s krevetom pored zida, | lavrom na suprotnoj strani, ormanèetom i stolom Seo sam na stolicu pored kreveta. Simons je .lio poduprt jastucima i pušio.

„U neprilici sam, Sime“, rekoh.

„1 ja sam“, reèe on. „Uvek sam u nekoj nepri-11. i. Hoæeš li da pušiš?“

„Neæu. Kakve su procedure oko odlaska u Švaj-< .u sku?“

„Za tebe? Italijani ti neæe dopustiti da odeš I/, zemlje.“

„Dobro. To znam. A Švajcarci? Šta æe oni uèiniti?“

“ I i ni i Hrmingvej, II

„Interniraæe te.“

„Znam. Ali kakva je èitava ta procedura?“

„Nikakva. To je veoma jednostavno. Možeš da ideš kuda hoæeš. Mislim da se moraš samo prijavljivati, ili tako nešto. A zašto pitaš? Bežiš li od poli-èije?

„Nije još ništa definitivno.“

„Ne moraš mi reæi ako ne želiš. Ali bi bilo zanimljivo èuti. Ovde se inaèe ništa ne dogaða. Do-živeo sam veliki fijasko u Pjaæenci.“

„Veoma mi je žao.“

„Ah, da! Prošao sam veoma rðavo. A pevao sam dobro. Pokušæu opet, u ‚Liriku‘.“

„Voleo bih da prisustvujem.“

„Ti si veoma ljubazan. Nisi valjda baš u tako gadnoj neprilici.“

„Ne znam.“

„Ne moraš mi reæi ako ne želiš. Kako se to dogodilo da si otišao s tog krvavog fronta?“

„Mislim da je s tim svršeno.“

„Dobri moj druže! Oduvek sam znao da imaš razuma. Mogu li ti na bilo koji naèin pomoæi?“

„Ti si veoma zauzet.“

„Nimalo, dragi moj Henri. Nimalo. Biæu sreæan ako išta mogu da uèinim za tebe.“

„Ti si otprilike mog rasta. Da li bi hteo da izi-ðeš i da mi kupiš kompletno civilno odelo? Imam odela, ali su sva u Rimu.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ti si tamo živeo, zar ne? To je prljavo mesto. Kako si uopšte mogao da živiš tamo?”
„Želeo sam da postanem arhitekta.”

„Nije Rim mesto za tako nešto. Nemoj kupovati odelo. Daje ti svoju odeću koja ti je potrebna.

Hi me) i u te tako da ćeš postići veliki uspeh. Idi u

Im lamo je orman s odelima. Uzmi što god

U ti potrebno. Nije potrebno da kupuješ odelo, ili ' . ' moj družo.”

. H ulije bih ga kupio, Sime.” i' i' i moj družo, meni je lakše da ti dam ode-

1 •••• da izlazim i da ga kupujem. Imaš li pasoš?

li, e, ir. a nećeš daleko dospeti.” „Imani. Još imam svoj pasoš.” „Onda se obuci, dragi moj družo, i beži u staru Olvei lju.”

„Nije lo tako jednostavno. Moram najpre da Odem u Si rezu.”

„Idealno, dragi moj družo! Odatle se možeš

11 1 prebaciti preko granice. Kad ne bih name-

io da pevam, pošao bih s tobom. Jednog dana IH Vt'i doći.”

„Mogao bi da ućiš jodlovanje.” „Dragi moj družo, ja ću i poći da ućim jodlo-Mada odista umem da pevam. To i jeste ono *lo je rudno.”

Kladio bih se da zaista umeš da pevaš.” ' . uvalio se u krevet pušći cigaretu. Nemoj se mnogo kladiti. Ali ja ipak znam da ni To je proketo smešna stvar, ali znam. Volan da pevam. Slušaj.”

I'oi eo je da riće nešto iz „Afrikanke”. Vrat mu

Ino a žile nabrekle.

i ni, ni ja da pevam, bez obzira na to da li se

i ni sviđa ili ne sviđa.”

I'orledao sam kroz prozor.

.. 'a, i eu dole da kažem koći jašu da može da

Ide.”

„Vrati se, dragi moj družo, pa ćemo doručko-vati.”

Ustao je iz kreveta, uspravio se, duboko udahnuo i poćeo da vežba sagibanje tela.

Sišao sam niz stepenice i isplatio koćijasa.

GLAVA XXXIV

i[i Minom odelu sam se osećao kao da sam m i l n. ni. Dugo sam nosio uniformu, pa sam se ul ' o-.ci'ao kao da na sebi uopšte nemam odela. ilone su mi prosto visile. U Milanu sam kupio * nu i u lu za Strezu. Kupio sam nov šešir. Nisam ni da nosim Simov šešir, ali mi je njegovo ode-ln i, po pristajalo. Mirisalo je na duvan. Dok sam l" u vozu i gledao kroz prozor, novi šešir je i i l. dao isuviše nov a odelo vrlo staro. Osećao sam a lužno, kao raskvašena Lombardija koja

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

??? < ni lu kroz prozor. U kupeu je bilo nekoliko vaz-.liilniplovaca koji se nisu mnogo obazirali na mene. I lu ??uvali su da me gledaju; bilo je oèigledno da u prezirali svakog civila mojih godina. To me ni-III ilo nije \ redalo. Da se to ranije dogodilo, poèeo I u 11 da ih vredam i sigurno zapodeo tuèu. Izišli su u iil.iiulu. Bilo mi je milo što sam ostao sam. I ni io sam novine, ali ih nisam èitao zato što nisam Meo da išla èitam o ratu. Hteo sam da ga zabora-iim /ukljuèio sam separadni mir. Oseæao sam se u i samljcnim, pa sam bio zadovoljan kada je \tUi ? i if.ao u Strezu.

Na stanici sam oèekivao da æu videti hotelske portire, ali nijednog nije bilo. Sezona je bila odavno prošla i niko nije izlazio da saèeka voz. Izišao sam iz voza sa svojim koferom. Bio je to Simov kofer, veoma lak za nošenje jer je bio skoro prazan — u njemu su se nalazile samo dve košulje. Dok je voz odlazio, stajao sam ispod staniènog trema. Padala je kiša. Jednog èoveka na stanici sam upitao da li zna koji su hoteli otvoreni. Grand Hotel & des Isles Borromees bio je otvoren, a pored njega i nekoliko manjih hotela koji su bili otvoreni preko èitave godine. Uputio sam se po kiši prema Isles Borromees noseæi kofer. Spazio sam kako jedna kola prolaze ulicom i dao sam znak koèijašu. Ipak je bilo bolje stiæi u kolima. Dovezli smo se do ulaza za kola ovog velikog hotela i vratar iziđe s kišobranom. Bio je veoma uètiv.

Uzeo sam sobu. Bila je vrlo velika i svetla, s pogledom na jezero. Oblaci su se bili spustili sasvim nisko nad jezero. Mora biti da je bilo divno kada si ja sunce. Oèekujem svoju ženu, rekoh. U sobi se nalazio veliki braèni krevet, letto matrimo-niale, sa satenskim prekrivaèem. Hotel je bio vrlo raskošan. Išao sam dugaèkim hodnicima, sišao niz široke stepenice i kroz dvorane ušao u bar. Poznao sam barmena i sedoh na visoku stolicu. Jeo sam slane bademe i pržene krompire. Martini je bio hladan i èist.

„Šta radite ovde u borghese?4", upita me bar-men pošto je izmešao još jedan martini. „Na odsustvu sam. Odsustvo za oporavak."

„(vde nema nikoga. Ne znam zašto uopšte drže ?51 v * 111 ? 11 ovaj hotel." „Jeste li pecali ribu?"

„Uhvatio sam nekoliko dobrih komada. U ovo iloha godine na udici se mogu uhvatiti lepi ko-i ? "

„Jeste li ikad dobili duvan koji sam vam po-llao?"

„Jesam. Kao što ste i vi dobili moju kartu."

Nasrnejah se, jer uopšte nije mogao da dobije duvan. Reè je o amerièkom duvanu za lulu koji je On < ieo, a koji su moji rođaci bili prestali da šalju [li je bio negde zadržan. U svakom sluèaju nikad mi nije stigao.

„Valjda æu ga nekad dobiti malo", rekoh. „Ka-/ii<- mi jeste li videli dve Engleskinje u gradu? Ovde SU došle prekjuèe."

„Nisu u ovom hotelu."

„One su bolnièarke."

„Video sam dve bolnièarke. Èekajte jedan trenutak pronæi æu gde se nalaze."

„Jedna od njih je moja žena. Došao sam ovamo dt bih se sastao s njom."

„A druga je moja žena ..."

„Ne šalim se."

„Oprostite mi zbog ove glupe šale", reèe on. „Nisam razumeo."

Izišao je i zadržao se neko vreme. Jeo sam masline, slane bademe i pržene krompire i u ogledalu iza tezge posmatrao sebe u civilnom odelu. Barmen se vratio.

„One su u malom hotelu pored stanice", reèe on. „Imate li sendvièe?"

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Zvonjaæu da ih donesu. Shvatite da ovde nema ništa, xia ovde sad nema nikoga.”

„Zar odista nema baš nikoga.”

„Nema. Ima veoma malo ljudi.”

Donesoše sendvièe. Pojeo sam tri komada i popio još nekoliko martinija. Još nikad nisam pio nešto tako hladno i tako èisto. Zbog njih sam se sada osetio u pravom smislu civilizovanim. Dosad sam imao isuviše crnog vina, hleba, sira, rđave kafe i grape. Sedeo sam na visokoj stolici ispred prijatnog mahagonija, bakra i ogledala i nisam mislio ni na šta. Barmen mi je postavio nekoliko pitanja.

„Ne govorimo o ratu”, rekoh mu. Rat je bio daleko od mene. A možda više uopšte i nema rata. Ovde nije bilo rata. Tada sam shvatio da je za mene rat završen. Ali nisam imao oseæanja da je stvarno završen. Oseæao sam se kao deèak koji misli na ono što se dogodilo na izvesnom èasu u školi sa koga je pobjegao.

Katarina i Helen Ferguson baš su veèerale kad sam došao u njihov hotel. Stao sam u holu i ugledao ih za stolom. Katarinino lice je bilo okrenuto od mene tako da sam joj video liniju kose, obraza, divnog vrata i ramena. Fergusonova je nešto prièala. Prestala je kada me je ugledala.

„Za ime boga!” reèe ona.

„Halo!” rekoh.

„Pa to si ti!” reèe Katarina. Lice joj se ozarilo. Izgledala je suviše sreæna da bi mogla u to verovati. Poljubih je. Katarina pocrvene a ja sedoh za sto.

„Fina ste mi vi ptièica!” reèe Fergusonova. „Šta radite ovde? Jeste li jeli?”

„Nisam.”

Utom uèe devojka koja je posluživala jelo i ja joj rekoh da donese tanjir za mene. Katarina me èitavo vreme gledala oèima punim sreæe.

„Šta radite u civilnom odelu?” upita Fergusonova.

„Sad sam u ministarstvu.”

„Vi ste u nekom škripcu.”

„Samo veselo, Fergi! Razveselite se malo.”

„Ne mogu da budem vesela kad vas vidim, /na u i u kakvu ste nepriliku doveli ovu devojku. Ne Bogu sc razveseliti kad vas vidim.”

Katarina se nasmešila i dodirnula me nogom ispod stola.

„Niko me nije doveo u nepriliku, Fergi. Sama sam zapala.”

„Ne mogu da ga podnesem”, reèe Fergusonova. »Nije ti ništa uèinio, samo te upropastio svojim podlim italijanskim trikovima. Amerikanci su gori od Italijana.”

„Škotlanđani su veoma moralni ljudi”, reèe Ka-i.u ma.

„Ne mislim na to. Mislim na njegovu italijan-.I.M podlost.”

„Zar sam ja podlac, Fergi?”

„Jeste. Gori ste nego podlac. Slièni ste zmiji. Zmija u italijanskoj uniformi: s kabanicom oko v i ala.

„Sad nemam italijansku uniformu.”

„To je samo drugi vid vaše podlosti. Èitavo lic-lo sic vodili ljubav. Imate ovu devojku sa dete- i , a sad pretpostavljam da nameravate da se izmigoljite.”

Katarina i ja nasmešismo se jedno drugom.

„Mi æemo se oboje izmigoljiti”, reèe ona.

„Oboje ste isti”, reèe Fergusonova. „Stidim se tebe, Katarina Berkli! Ti nemaš ni stida

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ni èasti, a podla si isto toliko koliko i on."

„Nemoj tako, Fergi", reèe Katarina i potapša je po ruci. „Nemoj me osuđivati. Ti znaš da se mi volimo."

„Skloni ruku!" reèe Fergusonova. Lice joj je bilo crveno. „Kada bi imala bar malo stida, sve bi bilo drukèije. Ali ti si bogzna koliko meseci išla sa detetom i mislila da je to sve šala, a sada se sme-ješ zato što ti se vratio zavodnik. Ti nemaš ni stida ni oseæanja!"

Poèela je da plaèe. Katarina joj priđe i obgrli rukama. Dok je stajala i tešila Fergusonovu, mogao sam da vidim da u njenom stasu nije bilo promene.

„Ne tièe me se", jecala je Fergusonova. „Samo mislim da je to strašno."

„Dobro, dobro, Fergi", tešila ju je Katarina. „Stideæu se. Nemoj plakati, Fergi. Nemoj plakati, stara moja Fergi!"

„Ja ne plaèem", jecala je Fergusonova. „Ne plaèem. Krivo mi je samo zbog te strašne situacije u koju si zapala." Potom je pogledala na mene i produžila: „Mrzim vas! Neæe joj poæi za rukom da uguši tu mržnju. Vi prljavi, podmukli amerièki Itali-janu!" Oèi i nos bili su joj crveni od plaèa.

Katarina se nasmešila.

„Nemoj se smešiti na njega dok mene grliš." „Ti si nerazumna, Fergi."

„Znam to", jecala je Fergusonova. „Ne smete mi zameriti, ni ti ni on. Tako sam uzbuđena. Nisam nerazumna. Znam to. Želim da oboje budete sreæeni."

„Mi smo sreæeni", reèe Katarina. „Ti si slatka, ?bi I"

I i'usonova je opet zaplakala. „Ne želim da na taj naèin budete sreæeni. Zašto I lu velièalo? Vi nemate drugu ženu, zar ne?" „Nemam", rekoh. Katarina se nasmeja.

I'i i uopšte nije smešno", reèe Fergusonova. „Mnogi ovakvi imaju još po jednu ženu."

„Mi æemo se venèati, Fergi", reèe Katarina. \ I o ii- lo lo zadovoljiti."

„Ne zato da biste mene zadovoljili. Vi treba da IHlle da se venèate."

i ali smo veoma zauzeti."

Da '/.nam. Zauzeti pravljenjem dece." Pomislih da æe ponovo poèeti da plaèe, ali ume-ii ona se opet razbesni.

Pretpostavljam da æeš noæas otiaèi s njim." „Da", reèe Katarina „ako me on želi." ..A ia je sa mnom?" „7.ai se plašiš da ovde ostaneš sama?" „Da, plašim se." „Onda æu ostati s tobom."

„Ne. Idi s njim. Idi odmah s njim. Pozli mi

I "i vas gledam."

Rii i- bolje da završimo veèeru." „Ne. Idi odmah." i a, budi razumna."

i i a 111 li da odmah ideš. Idite smesta oboje." 1 'uda pođimo", rekoh. Bio sam veæ sit Fergu-IUlllove.

idile da želite da odete. Vidite da želite da

.lavile da èak sama veèeram. Oduvek sam

želela da dođem na italijanska jezera, a evo kako je sve to ispalo. Ah, ah!", jecala je, a zatim pogledala Katarinu i zagušila se u plaèu.

„Ostaæemo dok ne veèeramo", reèe Katarina. „A ja te neæu ostaviti samu ako želiš da ostanem. Neæu te ostaviti samu, Fergi."

„Ne, ne! Želim da odeš. Želim da odeš." Obrisala je oèi. „Ja sam tako nerazumna. Molim te nemoj mi zameriti."

Devojka koja je posluživala bila je zbunjena ovim plakanjem. Kada je unela sledeæe

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

jelo izgledala je umirena videvši da su stvari pošle nabolje.

* *

Tu noæ smo proveli u hotelu, u našoj sobi, sa dugaèkim praznim hodnikom ispred nje, s cipelama pred vratima i debelim æilimom na podu sobe; napolju je padala kiša, a u sobi je bilo svetlo, prijatno i veselo. Zatim gašenje svetlosti, uzbuđenje sa glatkim èaršavima i udobnim krevetom, oseæanje da smo došli kuæi, da više nismo usamljeni, buđenje noæu da bi se ustanovilo da je onaj drugi tu i da nije otišao. Sve drugo je bilo nerealno. Zaspali smo kada smo se umorili, a ako bi se jedno od nas probudilo, budili smo se oboje tako da se nismo oseæali usamljeni. Èesto muškarac æeli da bude sam, a poæeli i devojka, pa ako se vole onda su zbog toga ljubomorni jedno na drugo. Ali ja odista mogu da kaæem da mi to nikad nismo oseæali. Mogli smo se oseæati usamljeni kada smo bili zajedno, a i kada smo se nalazili u društvu. Nešto slièno desilo mi se samo jednom. Bio sam usamljen u društvu mnogih di vojaka, a to i jeste naèin na koji èovek moæe da bude najusamljeniji. Ali mi nikad nismo bili usam-| ni i nikad se nismo plašili kada smo bili zajedno, /u 11 n da noæ nije isto što i dan: da su sve stvari drukèije, da se stvari koje se dešavaju noæu ne moru objasniti danju jer tada one ne postoje, i da noæ ni- o da bude strašna za usamljene ljude kada Usamljenost otpoène. Ali pored Katarine skoro uop-lte nije bilo razlike noæu, osim što je tada bilo još prijatnije. Ako ljudi ispolje isuviše hrabrosti na OVom svetu, društvo ih mora gušiti da bi ih slomilo — i tako ih, naravno, ubija. Društvo slama sva-l.u'i, ali posle toga mnogi postaju jaki baš na onim llomljenim mestima. A one koje ne moæe da slomi, njih ubija. Društvo podjednako ubija i dobre, i plemenite, i hrabre. Ako ne spadate meðu njih, moæete biti sigurni da æe i vas ubiti, samo bez neke naroèite æurbe.

*

* *

Seæam se buđenja ujutru. Katarina je spavala, 'linèeva svetlost je prodirala kroz prozor. Kiša je bila prestala. Ustadoh iz kreveta i preðoh preko sobe do prozora. Ispod njega su bili vrtovi, sada ogo-1. li, ali izvanredno pravilni, sa šljunkovitim stazama, drveæem, kamenim zidom pored jezera, i samo jezero, obasjano sunèevom svetlošæu, s planinama iza njega. Stajao sam pored prozora i gledao napolje. Kada sam se okrenuo, video sam da je Katarina budna i da me posmatra.

„Kako si, dragi? Zar nije divan dan!”

„Kako se oseæaš?”

„Oseæam se veoma dobro. Imali smo divnu noæ.”

„æeliš li da doruèkuješ?”

æelela je da doruèkuje, a i ja takoðe. Jeli smo u krevetu. Novembarsko sunce je ulazilo kroz prozor, a na krilu mi je leæao posluæavnik sa doruèkom.

„Zar ne æeliš novine? U bolnici si uvek traæio novine.”

„Ne æelim”, rekoh. „Sad mi nisu potrebne.”

„Zar je bilo tako rðavo da ne æeliš èak ni da èitaš o tome?”

„Ne æelim ni da èitam o tome.”

„æelela bih da sam bila s tobom pa bih i ja sve znala.”

„Isprièaæu ti sve, ako ikad uspem da sve to sredim u svojoj glavi.”

„A neæe li te uhapsiti ako te uhvate bez uniforme?”

„Verovatno æe me streljati.”

„Onda neæemo ostati ovde. Otiæi æemo iz ove zemlje.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„1 ja o tome nešto razmišljam.“

„Otiæi æemo. Dragi, ne bi trebalo da se glupo izlažeš opasnostima. Reci mi kako si došao iz Me-strea u Milano?“

„Došao sam vozom. Tada sam bio u uniformi.“

„Zar onda nisi bio u opasnosti?“

„Ne baš u velikoj. Imao sam stari putni nalog. U Mestreu sam stavio na njega datum.“

„Dragi, ovde te mogu uhapsiti u svako doba. Ne bih htela da te uhapse. Glupo je dopustiti tako nešto. Šta bi bilo od nas ako bi te odveli?“

„Nemojmo misliti na to. Veæ sam umoran od

i 11 jun ja o lome.“

ii I) i uradio ako bi došli da te uhapse?“ „1' ucao bih na njih.“

..I io vidiš kako si budalast! Neæu te pustiti da i Uli i holela sve dok ne otputujemo odavde.“ ..A kinla da idemo?“

„Molim te, dragi, ne budi takav. Otiæi æemo ktiila I ti kažeš. Molim te, odmah odaberi neko H .lo.“

. vajcarska je dole na jezeru. Možemo tamo <I > odi ino.“

„To bi bilo divno.“

Napolju su se gomilali oblaci a jezero je bivalo IVI liiiiiiiiije.

„Krivo mi je što smo uvek morali da živimo

Im i nci“, rekoh. „I>ragi, ne budi takav. Nisi dugo živeo kao uli »i HI u . Mi nikad neæemo živeti kao zloèinci. Biæe Ham lepo.“

„<>.cæam se kao zloèinac. Pobegao sam iz vojske.“

„Dragi, molim te, budi razuman. To nije bek-»Ivo i/ vojske. Ta to je samo italijanska vojska.“ Nastuejah se.

„Ti -.i divna devojkica. Hajdemo natrag u krevet. 1 i ivvctu se lepo oseæam.“

Malo docnije Katarina reèe:

„Ne oseæaš se kao zloèinac, zar ne?“

„Ne. Ne oseæam se kao zloèinac kad sam s tobom.“

„Ti si budalast mladica. Ali ja æu paziti na tebe. .' u io nije divno, dragi, što mi jutros nije rðavo!“

„To je velièanstveno.“

„Ti i ne uviðaš kakvu finu ženu imaš. Ali meni je svejedno. Smestiæu te negde gde te ne mogu uhapsiti, pa æemo onda imati divne dane.“

„Idemo odmah tamo.“

„Hoæemo, dragi. Iæi æemo kuda god hoæeš i kad god hoæeš.“

„Hajde da više ne mislimo ni na šta.“ „Dobro.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

GLAVA XXXV

ina je otišla do malog hotela na jezeru da u nli - a l'ergusonovom, a ja sam sedeo u baru i u 10 novine. U baru su bile udobne kožne stolice. " - ilco sam u jednoj i èitao dok barmen nije ušao. Armiju se nije zaustavila kod Taljamenta. Povukli u i 'lu l'jave. Seæao sam se Pjave. Železnica, koja { milila prema frontu, presecala ju je blizu San i i Na lom mestu je bila duboka, spora i sasvim uli Nešlo niže su se nalazile malariène moèvare * i mili A bilo je i nekoliko divnih vila. Jednom prilikom, pre rata, putujuæi za Kortinu D'Ampeco, obilazio sam nekoliko èasova brežuljkaste terene

i i nje. Tamo gore lièila je na neki potok s i-i iimkama, tekla je brzo, puna pliaæaka i malih iiova ispod senki koje su bacale stene. Drum se Odvajao od nje kod Kadore. Pitao sam se kako æe I Mislili armija koja se gore nalazi. Ušao je bar-uirii.

„(IroF Grefi je pitao za vas", reèe.

„ko?"

„(Irof Grefi. Seæate li se onog starca koji je bio ? I kada ste ranije dolazili?"

i i 11 u i I lrmingvej, II

„Je li on ovde?"

„Da ovde je sa svojom neæakom. Rekao sam mu da ste ovde. Źeli da igra s vama biiijar."

„Gde je on?" „Otišao je u šetnju." „Kako je?"

„Mlaði je nego ikad. Prošle noæi je pre veèere popio tri šampanjska koktela." „A kako igra biiijar?"

„Dobro. Tuèe me. Kada sam mu rekao da ste ovde, bio je veoma zadovoljan. Ovde nema s kim da igra."

Grof Grefi je imao devedeset i èetiri godine. Bio je savremenik Meternika, starac lepih manira, bele kose i brkova. Bio je u diplomatskoj službi i u Austriji i u Italiji, a njegove proslave roðendana predstavljale su veliki društveni dogaðaj Milana. Narae-ravao je da živi sto godina, a biiijar je igrao s lakoæom i spretno, što je bilo u suprotnosti sa slabaèkim telom devedesetèetvorogodišnjeg starca. Upoznao sam se s njim kad sam jednom prilikom bio u Stre-zi izvan sezone. Dok smo igrali biiijar pili smo šampanjac. Smatrao sam da je to divan obièaj. Dao mi je 15 poena prednosti do 100 i — pobedio me.

„Zašto mi niste rekli da je on ovde?"

„Zaboravio sam."

„Ko je još ovde?"

„Niko koga poznajete. Ovde se nalazi samo šest osoba."

„Ništa."

„Hajdemo na pecanje."

„Mogao bih da poðem samo na jedan sat."

„Hajdemo. Ponesite udicu."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

II.ii men obuèe kaput i iziðosmo. Sišli smo dole I u/eli i aiuac. Ja sam veslao, a on je sedeo pozadi io udu u s varalicom i teškim olovom na kraju, III bi li ulivalio jezerske pastrmke. Veslali smo duž lili ili II.ii iii-ii je držao udicu u ruci i s vremena na »' je bacao. Posmatrana s jezera, Streza je iz- i i Ida veoma pusta. Videli su se dugaèki nizovi u|joli Im di veæa, veliki hoteli i zatvorene vile. Veslao

kiti i .i l/.oli Beli i stigao do samih zidova gde

)I u ij lo naslala velika dubina i gde se u bistroj idi o / ul stene koji se strmo spuštao u dubinu, u om /aveslao prema ribarskom ostrvu. Sunce I bilo i/a oblaka, a voda tamna, glatka i veoma III i« 111 ' Ni jedna riba nije zagrizla udicu, mada smo i "li videli krugove od njihovog praæakanja. "I ,lao sam na suprotnu stranu ribarskog DM11 i gde su bili privezani èamci, a ljudi krpili 1111, ii" i ino li nešto da popijemo?" . Možemo."

Doli i io sam èamac do kamenog stuba. Barmen ni .io udicu, smotao je i stavio na dno a varali- u 11 u io za ivicu èamca. Izišao sam i privezao ? im u Ušli smo u malu kafanu, seli za goli drveni lu i na i uèili vermut.

. li 11 li se umorili od veslanja?" „Nisam."

i i "u veslati natrag", reèe on. „i.i volim da veslam."

„Možda æe nam se sreæa promeniti ako vi bu-

lli " dl ali udicu." „1 >< ibro." i ' ile mi kako je s ratom?"

„Gadno."

„Ja ne moram da idem. Isuviše sam star, kao i grof Grefi."

„Možda æete ipak morati da idete."

„Iduæe godine æe pozvati moje godište. Ali ja neæu otiaei."

„Šta æete uraditi?"

„Otiaei æu iz zemlje. Ne želim da ratujem. Bio sam jednom u ratu u Etiopiji. I nikad više neæu da ratujem. Zašto vi ratujete?"

„Ne znam. Bio sam budala."

„Hoæete li još jedan vermut?"

„Može."

Barmen je veslao natrag. Pecali smo na jezeru iza Streze, a onda niže, nedaleko od obale. Držao sam udicu zategnutu i oseæao slabo pomeranje varalice koja se obrtala dok sam posmatrao tamnu novembarsku vodu jezera i pustu obalu. Barmen je veslao dugaèkim zaveslajima. Pri naglim trzajima èamca udica bi se zadrmla. Jedanput sam osetio trzaj. Struk se odjednom zategnuo i trgao unazad. Povukao sam ga i osetio težinu žive pastrmke. Zatim se struk opet olabavio. Umakla mi je.

„Èini li vam se da je bila velika?"

„Prilièno velika."

„Jedanput, kada sam pecao sam, držao sam struk u zubima. Kada je jedna zagrizla, skoro mi je odnela deliaè usta."

„Najbolje je da ga vežete oko noge", rekoh. „Tada æete osetiti trzanje i neæete izgubiti zube."

Stavio sam ruku u vodu. Bila je veoma hladna. Sada smo se nalazili skoro nasuprot hotelu.

„Moram da idem", reèe barmen „da bih bio u jedanaest èasova kada je vreme za koktel, i licu > dti eocktail."

„1 >(>I)PO."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Uvijek uđi u kamenu zidu, pri vezi ga lancem i zavlani ka lancem.

„Kad god vam zatreba“, rekao on „dajem vam ključ“,
„Hvala.“

Ušli smo se u hotel i ušli u bar. Bilo je rano jutro i nisam želio da išta više pijem, pa odoh u krevet u suhu. Devojka je baš završavala spremanje u kuhinji i Katarina se još nije bila vratila. Legoh na krevet i pokušah da ne mislim ni na šta.

Ušla je Katarina vratila, opet je bilo sve u redu. U kuhinji je da je Fergusonova dole. Došla je u kuhinju.

„A ti, sam da se ne možeš ljutiti zbog toga“, došla je ona.
„Ne, ne ljutim se.“ „Šta ti je, dragi?“ „Ne znam.“

„Inače, nemaš šta da radiš. Imaš samo krevet i ja, sam bila otišla.“ „Tužno je.“
„O mi je, dragi. Znam da to mora biti strašno (1 u kuhinji) kad čovek ostane odjednom bez svega.“ „I život je obično bio pun svega“, rekao, idu, kad ti nisi sa mnom, nemam ništa na uvelu.“

„Ali ja sam bio s tobom. Otišla sam samo na dva časa. Zar ne postoji ništa što bi mogao da radiš.“ „Išao sam na pecanje s barmenom.“ „Je li bilo zabavno?“ „Bilo je.“
„Nemoj misliti na mene kad nisam ovde.“

„Tako sam radio dok sam bio na frontu. Ali tada sam imao šta da radim.“

„Otelu koji nema zanimanja“, rekao da me pecka.

„Otelu je bio crnac. Osim toga, ja nisam ljubomoran. Ja sam toliko zaljubljen u tebe da za mene ništa više ne postoji.“

„Hoćeš li biti tako dobar dečak i ljubavno se ponašati prema Fergusonovoj?“

„Ja sam uvek ljubazan prema Fergusonovoj kad me ona ne grdi.“

„Budi ljubazan prema njoj. Pomisli koliko mi imamo, a ona nema baš ništa.“

„Ne verujem da ona želi ono što mi imamo.“

„Za jednog mudrog mladika kao što si ti, dragi, ti ne znaš tako mnogo.“

„Bila sam ljubazan prema njoj.“

„Znam da možeš biti. Ti si tako sladak.“

„Ona neće ostati posle ručka, zar ne?“

„Neće. Ja sam je se veće osloboditi.“

„1 onda ćemo doći ovamo?“

„Naravno. Pa šta misliš da ja inače želim da radim?“

Ušli smo u prizemlje da ručamo s Fergusonovom. Sam hotel i raskoš trpezarije ostavili su na njemu dubok utisak. Dobro smo ručali uz nekoliko boca belog kaprija. Grof Grefi uđe u trpezariju i ušla u kuhinju se. S njime je bila njegova nećaka koja je ušla. Dala mi priliku kao moja baka. Ispričah Katarini i Fergusonovoj sve što sam znao o njemu.

„Kuhinja je on duboko impresionirao. Hotel je

imao veliki, veličanstven i prazan, ali hrana i vino i dišalo. Inače vino vrlo ukusno, pa smo se na kraju

osetio sasvim dobro. Katarina nije imala priliku da se oseća bolje nego što se veće osećala. Bila je ruma srećna. A i Fergusonova se prilično razveselila. I ja sam se osećao vrlo dobro. Posle ručka ona se vratila u svoj hotel. Rekla je da ide u kuhinju i ništa pri legne posle ručka.

1 je, u toku popodneva, neko je zakucao

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

n i u.r.a vrata.

„Ist> je?"

•?i ul Grefi želi da zna da li hoæete da igrate » njim hi l i jara."

Pogledao sam u èasovnik. Bio sam ga skinuo i HI pod jastuk.

„Moraš li da ideš, dragi?" prošaputa Katarina.

„Mislim da je bolje da odem." Bilo je èetiri i i'elvi i l»oviknuo sam:

„I' i iu- grofu Grefiju da æu u pet èasova biti u mili /a biiijar."

< i ivi l èasa pre pet poljubio sam Katarinu i f)ll i" u kupatilo da se obuèem. Vezujuæi kravatu i i' l io ..mi se u ogledalu i sam sebi izgledao èudan i ll n odelu. Moram se setiti da kupim neko- l u l ja i èarapa.

„Hoæeš li se dugo zadržati?" upita Katarina, i dala je divno u krevetu. „Molim te, dodaj mi i . i l.u."

Posmatrao sam je kako èetka svoju kosu držeæi glavu tako da joj je sva kosa padala na jednu stranu. Napolju je bilo mraèno. Svetlost iznad zaglavlja kreveta obasjavala joj je kosu, vrat i ramena. Priðoh krevetu, poljubih je, zadržah joj ruku s èetkom, a glava joj pade na jastuk. Poljubio sam joj vrat i ramena. Osetih skoro nesvesticu od prevelike ljubavi prema njoj.

„Ne želim da idem."

„1 ja ne želim da ideš."

„Onda neæu iæi."

„Ne. Idi. To je samo na kratko vreme, a onda æeš se vratiti."

„Ovde æemo veèerati." „Vrati se što pre."

Grofa sam našao u sali za bilijar. Vežbao je udarce i izgledao veoma slabaèak pod svetlošæu koja je odozgo padala na bilijar. Na stolu za kartanje, nešto malo po strani od svetlosti, nalazila se srebrna kofica za led, iz koje su virili vratovi i zapušaèi dveju šampanjskih boca. Grof Grefi se uspravi kad sam prilazio stolu i poðe mi u susret. Pruži mi ruku.

„Za mene je veliko zadovoljstvo što ste ovde. Veoma ste ljubazni što ste došli da igrate sa mnom."

„Veoma je lepo od vas što ste me pozvali."

„Jeste li sasvim dobro?" Prièali su mi da ste bili ranjeni na Soèi. Nadam se da se sad opet dobro oseæate."

„Oseæam se vrlo dobro. A kako ste vi?" „Ah, ja sam uvek dobro. Ali poèeo sam da starim. Sad veæ otkrivam izvesne znake starosti."

„To prosto ne mogu da verujem."

„Da, da. Hoæete li da vam kažem jedan od tih znakova? Sada mi je kudikamo lakše da govorim ilalijanski. Sam sebe sam disciplinovao, ali sam Otkrio da mi je mnogo lakše da govorim italijanski l "la sam umoran. Po tome zakljuèujem da sam, uio/.da, poèeo da starim."

„Možemo govoriti italijanski. I ja sam malo Minoran."

„Ah, kada ste umorni, za vas æe biti lakše da govorite engleski." „Amerièki."

„Da, amerièki. Molim vas, govorite amerièki. To je divan jezik."

„Retko kad vidim nekog Amerikanca."

„Mora biti da vam nedostaju. Èoveku èesto nedostaju zemljaci, a naroèito zemljakinje. Znam ja to iz iskustva. Hoæemo li da igramo, ili ste isuviše umorni?"

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„U stvari ja i nisam umoran. Ono sam rekao iz šale. Koliko æete mi dati poena prednosti?" „Jeste li mnogo igrali?" „Uopšte nisam igrao."

„Vi igrate veoma dobro. Da vam dam deset poena prednosti do sto?" „Vi mi laskate." „Petnaest?"

„To bi bilo lepo, ali æete me pobediti."

„Hoæemo li da igramo za neku opkladu? Uvek sic želeli da u nešto igramo."

„Pa mislim da je tako bolje."

„U redu. Daæu vam osamnaest poena prednosti i igraæemo franak svaki poen."

Igrao je bilijar veoma lepo; i s onom prednošæu ja sam kod pedeset poena vodio samo za èetiri. Grof Grefi pritisnu dugme u zidu da bi pozvao barmena.

„Molim vas, otvorite jednu bocu", reèe mu, pa se okrenu k meni: „Malo æemo se potkrepiti."

Vino je bilo ledeno, resko i dobro.

„Hoæemo li da govorimo italijanski? Neæete mi mnogo zameriti? To je sad moja slabost."

Nastavili smo da igramo pijuckajuæi vino između udaraca i razgovarajuæi italijanski, mada smo malo govorili jer smo bili usredsređeni na igru. Grof Grefi je napravio svoj stoti poen kad sam ja, i pored svoje prednosti, imao svega devedeset i èetiri. Nasmejao se i potapšao me po ramenu.

„Sad æemo piti drugu bocu, a vi æete mi prièati o ratu."

Èekao je da sednem.

„Radije o bilo èemu drugom", rekoh.

„Ne želite da govorite o ratu? Dobro. Šta ste èitali?"

„Ništa", rekoh. „Mora Liti da sam vam veoma dosadan."

„Niste. Ali treba da èitate."

„Šta je napisano u toku rata?"

„Pa, Le feu od nekog Francuza Barbisa; zatim Gospodin Britling je progledao."

„Ne, nije."

„Šta?"

„Nije progledao. Te knjige su bile u bolnici." „Onda znaèi da ste ipak èitali."

„Irsam, ali ništa naroèito dobro." „Mislim da je Gospodin Britling veoma dobra ?tuttijM ii duhu engleske srednje klase." „Ne znam ništa o tom duhu." i idiii mladæu! Nijedan od nas ništa ne zna o duhu lesle li croyant?7" uni) noæu."

Gro I Grefi se nasmejao okreæuæi pritom prsti-iii.i i ašu.

„1 li ekivao sam da æu postati pobožniji što više i u nu. ali nekako nisam", reèe on.

„To je velika llela."

„I>.i li biste voleli da živite posle smrti?" upitah i i "dinali osetih da je glupo spominjati smrt. Ali "i i lo nije mnogo mario.

„Sve zavisi od toga kakav je taj život. Ovaj llvol |i- veoma prijatan. Voleo bih da veèno živim",

lasmeši se. „To sam skoro i postigao."

Sedeli smo u dubokim kožnim foteljama. Iz-i" .lu nas, na stolu, bio je šampanjac u kofici za led i èaše.

„Ako ikad doživite moju starost, ustanoviæete li u mnoge stvari èudne."

„Vi nikad ne izgledate stari."

, i ' lo je ono što ostari. Katkad se uplašim da

? 11 i Mi prst kao što èovek slomi komad krede.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

k duh nije ni stariji, ni mnogo mudriji."

„Vi ste mudri."

„Nisam. Velika je zabluda: mudrost starih ljudi. Oni ne postaju mudriji. Oni postaju samo opre/niji."

' l'ubii/.an.

„A možda je baš to mudrost." „To je veoma neprivaèena mudrost. Šta vi najviše cenite?"

„Nekoga koga volim."

„1 ja isto tako. A to nije mudro. Cenite li život?"

„Cenim."

„1 ja ga cenim zato što je to sve što imam. I volim da priređujem prijeme za svoje rođendane", dodade i nasmeja se. „Vi ste verovatno mudriji od mene. Vi ne priređujete takve prijeme."

Obojica smo pili vino.

„Zbilja, šta vi mislite o ratu?" upitah ga.

„Smatram da je to glupost."

„Ko æe pobediti?"

„Italija."

„Zašto?"

„Ona je mlađa nacija."

„Zar mlađe nacije uvek pobeđuju u ratovima?" „One su izvesno vreme sposobne za to."

„A šta se onda događa?" „1 one postanu starije nacije." „1 vi kažete da niste mudri?"

„Dragi mladica, to nije mudrost. To je cinizam."

„A meni to zvuèi veoma mudro."

„Nije tako naroèito mudro. Mogao bih navesti primere i sa druge taèke gledišta. Ali ni ovo nije loše. Jesmo li veæ popili šampanjac?"

„Skoro."

„Hoæemo li još da pijemo? A onda treba da se obuèem."

„Možda bi bilo bolje da više ne pijemo."

II- odista više ne želite da pijete?" „Nc želim." i »igao se i rekao mi:

„Želim vam da budete veoma sreæni, veoma ulovoljni i vrlo, vrlo zdravi."

„Uvala vam. A ja vama želim da veeno živite." „Hvala vam. Ja i živim. A ako ikad postanete pobožni, molite se za mene kad umrem. Molio sam i io veæ nekoliko svojih prijatelja. Oèekivao sam .li .u i sam postati pobožan, ali to se nije dogodilo."

I Inilo mi se da se tužno nasmešio, ali nisam "i, siguran u to. Bio je toliko star, a lice mu je bilo toliko zbrèkano da se ni pri osmehu, kada se lici obièno više nabora, nije mogla zapaziti neka ru/lika.

„Možda æu postati veoma pobožan", rekoh. „U ivnkoin sluèaju, moliaæu se za vas."

„Uvek sam oèekivao da æu postati pobožan. Sva iiM.j.i porodica pomrla je veoma pobožna. Ali meni • in nekako nije dogodilo."

„/a vas je još suviše rano."

„Možda isuviše dockan. Možda sam nadživeo ivoja religiozna oseæanja."

„A moja se pojavljuju samo noæu."

„Onda ste i vi zaljubljeni. Ne zaboravite da je i" religiozno oseæanje."

„Vi to verujete?"

„Naravno."

Prišao je stolu i dodao:

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Bili ste veoma ljubazni što ste igrali sa mnom.“ „To mi je bilo veliko zadovoljstvo.“
„Poæi æemo zajedno gore.“

GLAVA XXXVI

Te noæi je besnela oluja; probudio sam se i èuo kako kiša šiba po prozorskim oknima. Upadala je kroz otvoreni prozor. Neko je zakucao na vrata. Da ne bih uznemirio Katarinu prišao sam vratima sasvim polako i otvorio ih. Barmen je stajao pred njima. Imao je na sebi zimski kaput, a šešir mu je bio mokar.

„Mogu li da razgovaram s vama, tenente?“

„Šta se desilo?“

„Stvar je veoma ozbiljna.“

Pogledao sam unaokolo. U sobi je bio mrak. Video sam lokvu vode na podu pored prozora. „Uđite“, rekoh.

Uveo sam ga ispod ruke u kupatilo, zaključao vrata, upalio svetlost i seo na ivicu kade.

„Šta se dogodilo, Emilio? Jeste li u nekoj neprilici?“

„Nisam. Ali, vi ste, tenente.“

„Zar?“

„Ujutru æe doæi da vas uhapsæ.“ „Odista?“

.!“ H> sam da vam to saopštım. Bio sam u findu i èuo sam ih kako o tome razgovaraju u kalani

„A lako!“

Stajao je s vlažnim kaputom držeæi svoj mokri u u ruci. Za trenutak je uæutao. „Zašto hoæe da me uhapsæ?“ „Zbog neèeg u vezi s ratom.“ „A znate li šta je to?“

„Ne znam. Ali znam da im je poznato da ste vi -i luli kao oficir, a da ste sada bez uniforme, i!“ .1.- ovog povlaèenja svakoga hapse.“

Razmišljao sam trenutak.

„U koje doba nameravaju da me uhapsæ?“

„Ujutru. Ne znam taèno u koje vreme.“

„1'a si a mi savetujete da uèinim?“

Stavio je šešir u umivaonik. Bio je veoma mo-l n i • njega je curila voda na pod.

„Ako nemate èega da se plašite, hapšenje nije ni In Ali uvek je neugodno biti uhapšen... naro-fillo sada.“

, Ni želim da budem uhapšen.“

„Onda idite u Švajcarsku.“

„Kako?“

„Mojim èamcem.“ „Napolju je oluja.“

„Oluja je prošla. Doduše, vreme je rđavo, ali ll'.peeele.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„I da treba da krenemo?”

„Smesta. Mogli bi doæi po vas ujutru rano.”

„A .la æemo s prtljagom?”

„Odmah se spakujte. Neka se gospoða obuèe. ' 1 1 " < vri pobrinuti za prtljag.”

„Gde æete vi biti?”

„Èekaæu ovde. Ne æelim da me iko vidi u hodniku.”

Ušao sam u spavaæu sobu i zatvorio vrata za sobom. Katarina je bila budna. „Šta se dogaða, dragi?”

„Sve je u redu, Katarinèice. Da li bi htela da se odmah obuèeš i poðeš èamcem u Švajcarsku?” „A ti?”

„Ne bih. Voleo bih da se vratim u krevet.” „O èemu je reè?”

„Barmen kaæe da æe me ujutru uhapsiti.”

„Je li on lud?”

„Nije.”

„Onda te molim, dragi, požuri i obuci se da bismo mogli odmah da krenemo.” Sela je na ivicu kreveta. Bila je još pospana. „Je li to barmen u kupatilu?”

„Jeste.”

„Onda se neæu umivati. Molim te, dragi, gledaj na drugu stranu, ja æu se za tili èas obuæi.”

Video sam joj bela leða dok je skidala svoju spavaæicu a onda se okrenuh u stranu jer je to æelela. Poèela je da se malo raskrupnjava zbog deteta, pa nije æelela da je gledam. Oblaèio sam se slušajuæi kako kišne kapi udaraju u prozore. Nisam imao bogzna šta da stavim u kofer.

„Ako ti je potrebno, Katarinèice, u mom koferu ima dosta mesta.”

„Ja sam veæ skoro sve spakovala. Dragi, strašno sam glupa. Ali zašto je barmen u kupatilu?”

„Pst! ... On èeka da nam snese prtljag.”

„Taj èovek je upravo neverovatno divan!”

. i " Je moj stari prijatelj. Zamalo što mu jed-liom IIIS.IIII poslao nešto duvana za lulu.”

Pogledao sam kroz otvoreni prozor u mrklu nm I li un mogao da vidim jezero nego samo mrak ? i i u, ali vetar je slabije duvao.

„Spremna sam, dragi”, reèe Katarina.

„U redu.” Priðoh vratima kupatila i rekoh:

„1 Ivde su koferi, Emilio.”

Barmen uze oba kofera.

„Veoma je lepo od vas što nam pomaæete”, reèe Katarina.

„To nije ništa, gospoða. Raduje me što vam ni,'iii pomoæi, a da pritom sam nemam nekih ne-i-i .Ili .i slušajte”, okrenu se meni, „ove kofere æu i i., ii sporednim stepenicama do èamca, a vi nor-iiiiliin iziðite kao da polazite u šetnju.”

„Noæ je divna za šetnju”, reèe Katarina.

„(»vo je baš gadna noæ.”

„Milo mi je što imam kišobran”, reèe Katarina.

Prošli smo kroz hodnik a zatim sišli stepenica-111 i a .hlim debelim tepisima. U dnu stepenica, po-n il vrata, sedeo je portir iza svog stola. Iznenadio .i kad nas je ugledao. „Neæete valjda napolje, gospodine?” upita me.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Hoæemo", rekoh. „Idemo da posmatramo olu-~~u~~ na jezeru."

„Zar nemate kišobran, gospodine?"

„Nemam. Ali ovaj kaput ne propušta vodu."

Pogledao ga je sa sumnjom.

„Daæu vam kišobran, gospodine." Otišao je i vnilio se sa velikim kišobranom. „Malo je prevelik, podine." Dao sam mu novèanicu od deset lira.

' I i nc'il 11,-minpvei, TT

„Ah, isuviše ste dobri, gospodine. Veoma sam vam zahvalan." Držao je vrata otvorena i mi iziđosmo na kišu. Nasmehio se Katarini a i ona njemu.

„Nemojte se dugo zadržavati na oluji", reèe on. „Sasvim æete pokisnuti, gospodine i gospođo." Iako je bio samo zamenik portira, ipak je prilièno govorio engleski.

„Vratiaæemo se uskoro", rekoh.

Zaštiæeni džinovskim kišobranom spustili smo se stazom i kroz mraène mokre vrtove izišli na put, prešli ga a onda stazom zasvođenom puzavicama produžili obalom jezera.

Vetar je sada duvao s jezera. Bio je to hladan, vlažan novembarski vetar. Znao sam da je sneg veæ poèeo da pada u planinama. Prošli smo pored zvezanih èamacu u

udub-ljenjima duž keja i stigli do mesta gde je trebalo da se nalazi barmenov èamac.

Voda je bila tamna u odnosu na kameni zid. Barmen se pojavi iza drveæa.

„Koferi su u èamcu", reèe on.

„Želim da vam platim za èamac", rekoh.

„Koliko imate novaca?"

„Ne baš tako mnogo."

„Pošaljite mi novac docnije. Tako æe biti bolje." „Koliko?" „Koliko želite." „Recite mi, koliko?"

„Ako se sreæno provuèete, pošaljite mi pet stotina franaka. To vam neæe biti mnogo ako uspete." „U redu."

„Ovde su sendvièi." Pružio mi je paket. „To je sve što sam našao u baru. Ovde je sve. Evo i boce brendija i boce vina."

Slavio sam to u svoj kofer.

„I »opustite mi da vam ovo sad platim."

„U udu. Dajte mi pedeset lira."

Dao sam mu ih.

„Hrendi je dobar", reèe on. „Ne treba da se plid da ga date svojoj gospođi. A sad, neka ona

n' amac." Držao je èamac koji se ljuljao pored

I ? zida i pomogao Katarini da uđe. Sela je

luji' sedište i privila oko sebe svoj ogrtaè.

„.nate li na koju æete stranu?"

„Prema severu."

„A znale li dokle?"

„Dok ne proðem Luino."

„Dok ne proðete Luino, Kanero, Kanobio, Tran-

Niste u Švajcarskoj sve dok ne doðete do

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Mi I .aga Morate proæi i Monte Tamani."

„Koliko je èasova?" upita Katarina.

„Tek je jedanaest", odgovorih joj.

„Ako budete veslali èitavo vreme, tamo bi trebalo da budete oko sedam èasova ujutru", reèe mi

P II III. 1!.

„Zar je to tako daleko?"

„Trideset i pet kilometara."

„Kako æemo se držati pravca? Na ovoj kiši bio bi i 111 potreban kompas."

„Nije vam potreban. Veslajte do Izole Bele, a nudi na drugoj strani do Izole Madre krenite niz |' | <>n æe vas odvesti taèno do Palance. Videæete |VI tlljke. A zatim sve uz obalu."

„Možda æe vetar promeniti pravac."

„Neæe", reèe on. „Ovaj vetar æe ovako duvati tri ?«1111 Spušta se pravo s Matarone. Evo vam kutija •?I I "ii . ive za izbacivanje vode."

„Dopustite mi da vam sad nešto platim za èamac."

„Ne, radije æu sve prepustiti sreæi. Ako se pro-vuèete, platiaæete mi koliko možete." „U redu."

„Ne verujem da æete se utopiti." „E to mi je milo što èujem!" „Držite se vetra."

„U redu." Na to uðoh i ja u èamac.

„Jeste li ostavili novac za hotel?"

„Jesam. U sobi je. U jednom kovertu."

„Dobro. Sreæan put, tenente!"

„Sreæeno. Najlepše vam se zahvaljujemo."

„Neæete mi se zahvaljivati ako potonete."

„Šta kaže?" upita Katarina.

„Poželeo nam je sreæan put."

„Mnogo sreæe!" reèe Katarina. „1 hvala vam."

„Jeste li spremni?"

„Jesmo."

Sagnu se i odgurnu nas. Spustih vesla u vodu i poèeh da mu mašem jednom rukom. I barmen nam je prijateljski mahao. Video sam svetiljke hotela i poèeo da veslam. Veslao sam pravo sve dok se nisu izgubile iz vida. Jezero je bilo prilièno uzburkano ali smo plovili niz vetar.

GLAVA XXXVII

Vi slao sam po mraku, a vetar me je neprestano

III lice Kiša je bila prestala, ali je ipak povre-

i nailazila u pljuskovima. Bilo je veoma mraè-

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ii" ii velar hladan. Video sam Katarinu na zadnjem ki di lu ali nisam mogao da vidim vodu
tamo gde su

i ilivalala vesla. Bila su dugaèka a na èamcu nije bllu kože koja bi ih spreèila da
ne iskliznu. Vukao

ili, podizao, naginjao se napred, dodirivao nji-

iii i vodu, spuštao ih u nju i opet izvlaèio. Veslao • Im šio sam mogao lakše. Nisam obrtao
vesla jer je Vri tu iluvao u našem pravcu. Znao sam da æe mi se

II i rukama pojaviti plikovi, pa sam se trudio da to

lim šio je moguæe duže. Èamac je bio lak i Vi lan je mi nije bilo teško. Plovili smo po
tamnoj Vodi. Nisam mogao ništa da vidim, ali sam se nadao tlu æemo ubrzo dospeti pred
Palancu.

I'alancu uopšte nismo videli. Vetar je duvao po i i u, I no je gust mrak, pa smo prošli
pored jeziè-I i kopna koji zaklanja Palancu, a da njene svetiljke llnp li nismo videli. Kada
smo najzad ugledali neku lvi I tost, mnogo dalje na jezeru i blizu obale, usta-
liu ili ? da je to bila Intra. Dugo vremena posle

I nismo videli ni svetlost ni obalu. Veslao sam neprestano u mraku po ustalasanom
jezeru. U trenucima kada bi talasi podigli èamac desilo bi mi se da u mraku ne zahvatim
veslima vodu koja je bila prilièno uzburkana. Međutim, i dalje sam veslao sve dok se
iznenada ne nađosmo sasvim blizu obale, pored grebena neke stene koja odjednom
iskrsnu pored nas. Talasi su je zapljuskivali, uzdizali se visoko uz nju a onda padali.
Poèeo sam jaèe da vuèem desnim veslom a levim pozadi da odveslavam, pa se tako
ubrzo ponovo otisnusmo na jezero. Greben nam se izgubio iz vida i mi nastavismo vožnju.

„Prešli smo na drugu stranu jezera“, rekoh Katarini.

„Zar neæemo videti Palancu?“ „Nismo uspeli da je vidimo.“ „Kako si, dragi.“ „Vrlo dobro.“
„Mogla bih i ja malo da veslam.“

„Nije potrebno. Dobro se oseæam.“

„Jadna Fergusonova!“ reèe Katarina. „Ujutru æe doæi u hotel i videæe da smo otišli.“

„To me ne zabrinjava toliko, koliko pitanje da li æemo se pre svanuæa dokopati
švajcarske strane jezera i da li æemo izbeæi da nas carinici ne ugledaju.“

„Ima li još mnogo do švajcarske obale?“ „Otprilike trideset kilometara odavde.“

*

* *

Veslao sam èitavu noæ. Ruke su me najzad toliko pekle da sam jedva mogao da
držim vesla. Nekoliko puta zamalo da se nismo razbili o obalu. Držao
1111 .1 obale jer sam se plašio da æu zalutati na je-t" i i/gubiti u vremenu. Ponekad smo
bili tako bi I u da smo mogli videti drvorede i put pored oba-i planinama pozadi. Kiša je
sasvim prestala da |>nda Velar je rasterao oblake, pa se mesec probio I medu njih.
Gledajuæi unatrag video sam dugaèki Imuni KI Kastanjole i belièaste penušave talase na
i ni, ,i i/a toga mesec iznad visokih snežnih plani"! Oblaci ponovo zakloniše mesec pa
jezero i pl 111 i i ir opet utonuše u mrak. Ipak je bilo znatno llijr nego ranije tako da smo
mogli da vidimo lib In Video sam je sasvim jasno i stoga sam od-vi 1 io nešto dalje da
èamac ne bi videli carinici, I" bi se sluèajno nalazili na drumu za Palancu. i ida sr opet
pojavio mesec mogli smo da vidimo bi li vilr na obroncima planine uz obalu i beli drum
koji sr pomaljao kroz drveæe. Stalno sam veslao.

I-ii se sada proširilo. Na obali s druge stra-i" n podnožju planina, videli smo nekoliko
svetilj-I i lo bi mogao biti Luino. Ugledao sam klinastu provaliju između planina na drugoj
obali i pomislio • li lo mora biti Luino. Ako je zaista bio Luino, do-

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

I in io išli. Izvukao sam vesla iz vode i zavalio se listu. Bio sam veoma, veoma umoran od veslanja i l'olele su me i ruke, i leđa, i ramena, a dlanovi - užasno pekli.

„Mogla bih da držim kišobran“, reče Katarina. „Na laj naèin bismo mogli da jedrimo niz vetar.“

„Umeš li da upravljaš?“

„Mislim da umem.“

„Uzmi ovo veslo i drži ga ispod ruke, sasvim i miac. i upravlja njime, a ja æu držati kišo-In an.“

Prišao sam zadnjem delu èamca, pokazao joj kako treba da drži veslo, uzeo veliki kišobran koji mi je dao portir i otvorio ga, sedeæi okrenut licem prema prednjem delu èamca. Kišobran je škljocnuo prilikom otvaranja. Sedeo sam raskreèenih nogu i obema rukama držao platno kišobrana, a dršku zakaèio za sedište. Vetar ga je sasvim napeo pa sam osetio kako èamac jurnu napred. Držao sam kišobran za obe strane što sam mogao èvršæe. Vukao je jako. Èamac se brzo kretao.

„Idemo divno“, reče Katarina.

Video sam samo šipke kišobrana. Kišobran se napinjao i vukao u tolikoj meri da sam mogao da osetim kako s njim plovimo. Stegao sam stopala jedno uz drugo i još jaèe se upeo da održim kišobran, ali on se, malo zatim, odjednom izokrenuo. Osetio sam kako me jedna šipka ošinula po èelu. Pokušao sam da zgrabim ivice platna koje se povijalo na vetru. Èitav kišobran bio je izvrnut i šipke su se sada nalazile spolja. Sedeo sam raskreèenih nogu i držao u rukama dršku kišobrana sa tako izvrnutim šipkama, koji mi je do malopre služio kao jedro. Otkaçio sam dršku od sedišta, stavio kišobran u prednji deo èamca i prišao Katarini da uzmem veslo. Ona se smejala. Uхватила me za ruku, smejuæi se neprestano.

„Šta je smešno?“ rekoèi i uzeh joj veslo.

„Izgledao si veoma smešan dok si onako držao kišobran.“

„To i ja mislim.“

„Nemoj se ljutiti, dragi. Bio si strašno smešan. Izgledalo je kao da si širok dvadeset stopa i veoma

' i1 .isno držao kišobran za ivice ...“, rekla je gu-ni <>d smcha.

LStaviæu da veslam.“ ..odmori se i popij neštò. Ova noæ je velièanih ni, a i dosta smo veæe prevalili.“

„Moram da održavam èamac u pravcu talasa.“ „Dodaèu ti neštò da popiješ. A onda se malo odiiiioi i, dragi.“

I'o ligoh vesla i pomoæu njih opet zaplovismo. i ila i ina j-- otvorila kofer i pružila mi bocu bren-l/.vadih zapušaèe džepnim nožem i popih dobar ul jaj. Brendi je bio pitak i jak; toplota mi pro-Itinja kroz èitavo telo, zagrejah se i razveselih. „< >vo je divan brendi“, rekoèi. Mesec je ponovo zašao, ali sam mogao da vidim obalu. Izgledalo je da je to opet neki rt koji daleko napred pružao u jezero. „I>a ti nije hladno, Katarinèice?“ „Divno mi je. Samo sam se malo ukoèila.“ „Izbaci tu vodu iz èamca pa æeš moæi da spu-»liš noge.“

Veslao sam i slušao škripanje karika za vesla, Kn hvatanje vode i grebanje limene kutije ispod sedi ,la na zadnjem delu èamca.

„Hoæeš li da mi dodaš tu kutiju?“ upitah. „Ilieo bih da se napijem vode.“

„Kutija je strašno prljava.“

„Ništa ne mari. Ispraæu je.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Èuo sam kako je Katarina ispira nagnuvši se preko èamca. A onda mi je pruži napunjenu vo-Bio sam žedan posle brendija, a voda je bila toliko ledena da su mi utrnuli zubi. Pogledao sam prema obali. Približili smo se duguljastom rtu. Napred u zalivu videla se svetlost.

„Hvala ti!” reko i vratih joj limenu posudu.

„Nema na èemu”, odvrati Katarina. „Uèiniæu za tebe i mnogo više ako želiš.”

„Da li bi htela malo da jedeš?”

„Ne bih. Ali æu oglasneti malo docnije. Dotle æemo se uzdržati.”

„Dobro.”

Ono što je izgledalo da je rt, bilo je u stvari duguljasto, visoko predgorje. Odveslao sam malo dalje u jezero da bih ga zaobišao. Jezero je sada bilo znatno uže. Mesec se opet probijao pa je guar-dia di Finanza8 mogla da vidi senku našeg èamca na vodi ako bi osmatrala jezero.

„Kako si, Katarinèice?”

„Sasvim sam dobro. Gde smo sada?”

„Mislim da nemamo više od sedamnaest kilometara.”

„To je mnogo za veslanje, jadni moj dragi. Zar nisi veæ mrtav?”

„Još nisam. Dobro mi je. Samo me peku dlanovi. To je sve.”

Plovili smo dalje. Na desnoj obali nalazila se kao neki usek u planinama, neka zaravan s niskom obalom za koju sam mislio da je morala biti Kano-bio. Odmakao sam se još dalje od obale jer je odsada postojala najveæa opasnost da naiðemo na guar-dia. Na drugoj obali uzdizala se pred nama visoka planina s vrhom u obliku kupole. Bio sam umoran. Ovo nije bila tako velika razdaljina za veslanje, ali kud i ov(d< nema kondicije onda je to dugaèak put.

ni da moram da proðem te planine i da ldi in jezerom još najmanje osam kilometara pre in udom u švajcarske vode. Mesec je sada bio l ni u |>red zalaskom, ali pre nego što je zašao ne-i r "i"9 naoblaèilo i sve je ponovo utonulo u i UMU l'i dièno sam se otisnuo na jezero. Veslao .ni neko vreme, a onda se odmarao držeæi vesla i d n d.i im vetar udara u pera.

„Pusli me da malo veslam”, reèe Katarina. „Mislim da to ne bi bilo dobro za tebe.” „To su besmislice. Veslanje æe mi baš dobro ilin i l' i/di mace me od ove ukoèenosti.” „Nr znam da li bi smela, Katarinèice.” „Kažem ti da su to besmislice. Umereno veslali r jr veoma dobro za trudnu ženu.”

„Dobro, veslaj malo ali polako. Ja æu preæi po-? i li a li doði ovamo. Drži se za obe ivice èamca kad budeš išla.”

Ico sam u zadnjem delu èamca s podignu-i"iu |akom kaputa i posmatrao Katarinu kako ve-l i Veslala je vrlo dobro, ali su vesla bila isuviše dl i ll ka pa su joj smetala. Otvorio sam kofer, po-|eu nekoliko sendvièa i popio malo brendija. Od-i.i ili |e sve bilo mnogo bolje, pa povukoh još jedan |UllJaj.

„Reci mi kad se budeš umorila”, reko. A za-iiin. malo docnije, dodadoh: „Obrati pažnju da te i. ilo ne udari u trbuh.”

„Ako bi se to dogodilo”, reèe Katarina između di i ,.ivi ,1 ija „život bi možda bio mnogo jednostavniji.”

Opet potegoh malo brendija.

„Kako je?” „Dobro.”

„Reci mi kada budeš htela da prestaneš.” „Dobro.”

Opet gucnuh malo brendija, a onda poðoh napred držeæi se za obe strane èamca.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Nemoj, baš mi je prijatno.“

Vratih se na svoje mesto. Sjajno sam se odmorio.

Zahvaljujući brendiju, neko vreme sam veslao lako i snažno. A onda su vesla počela da mi se zapliću i ubrzo sam bio skoro sasvim slomljen. U ustima sam osećao gadan ukus žuči zato što sam posle brendija isuviše snažno veslao.

„Hoćeš li da mi daš malo vode?“ zamolih je.

„To je bar lako“, odgovori Katarina.

Pre svanuća počela je da sipi kišica. Vetar je oslabio, ili smo bili zaštićeni planinama koje su ovi-većavale luk oko jezera. Videvši da se približava zora, počeo sam još snažnije da veslam. Nisam znao gde se nalazimo, a želeo sam da se što pre prebacimo na švajcarsku stranu. Kada je počelo da sviće nalazili smo se sasvim blizu obale. Mogao sam da vidim stenovitu obalu i drveće.

„Šta je to?“ upita Katarina.

Spustio sam vesla i oslušnuo. Bilo je to brek-tanje motornog čamca na jezeru. Doveslao sam sasvim blizu obali i primirio se. Brek-tanje se približavalo, a onda smo malo ispred nas, kroz kišu, ugledali motorni čamac. Na krmi su se nalazila četiri pogranična carinska stražara s natučenim alpinskim šeširima. Okovratnici kabanica bili su im podignuti, a karabinke prebačene preko leđa. Ovako rano izi su izgledali pospani. Mogao sam da im idu ni ne trake na šeširima i žute oznake na okolišima kabanica. Brek-tanje motora se čulo sve

: čamac se u kiši izgubio iz vida. Opet odveslah na jezero. Sad, kad smo bili tako l'ranice, nisam želeo da me pozdravi neki strani . obalskog puta. Držao sam se odstojanja s ko-H» sam mogao da posmatram obalu, pa sam tako ruku i i veslao oko tri četvrti časa. Čuli smo još i Inom neki motorni čamac. Opet sam se primirio 11 se buka motora nije izgubila na jezeru.

„Mislim da smo u Švajcarskoj, Katarinice.“ r „Odista?“

„To ne možemo sigurno znati sve dok ne vidi-m<> .vajcarske vojnike.“

„Ili švajcarsku mornaricu.“

„Ne treba se šaliti sa švajcarskom mornaricom. Pili.leilnji motorni čamac koji smo čuli pripadao i .ikako švajcarskoj mornarici.“

„Ako se nalazimo u Švajcarskoj, onda možemo

ilo da doručujemo. U Švajcarskoj ima divnog lji i iva, putera i džema.“

* *

Sad se već bilo sasvim razdanilo i padala je divna kišica. Dalje na jezeru vetar je još duvao i u i" li smo da vidimo kako se od nas, prema pučini, Udaljavaju beličasti penušavi talasi. Sada sam bio i ni.ni da se nalazimo u Švajcarskoj. Bilo je mnogo kuća i/a drveća na obali, od koje je put vodio do !.i s kamenim kućama, dok se na brežuljku videlo nekoliko vila i crkva. Posmatrao sam put pored obale ali nisam primetio ni jednog stražara. Put je sada išao sasvim uz obalu jezera tako da sam ugledao jednog vojnika kako iz kafane izlazi na put. Nosio je sivozelenu uniformu i šlem sličan nemačkom. Lice mu je imalo zdrav izgled, brkovi su mu bili mali i čekinjasti. Pogledao je u nas.

„Maši mu“, rekoš Katarini.

Ona mu mahnu rukom, a vojnik se zbunjeno nasmeja i odvrati joj mahanjem. Veslao sam laganije. Prolazili smo pored obale koja je pripadala tom selu.

„Mora da smo prilično prevalili granicu,“ rekoš.

„U to se moramo najpre uveriti, dragi. Ne sme-mo dopustiti da nas vrate opet na

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

granicu."

„Granica se nalazi daleko iza nas. Mislim da je ovo sada mesto u kome se nalazi carinarnica. Skoro sam siguran da je ovo Brisago."

„Zar ovde nema Italijana? U graniènim carinskim mestima uvek se nalaze carinici obeju zemalja."

„Ali ne za vreme rata. Ne verujem da bi dopustili Italijanima da prelaze granicu."

Bio je to veoma lep gradiaè. Duž pristaništa se nalazilo mnogo ribarskih èamacu i mreža prostrtih po stubovima. Padala je divna novembarska kišica, ali je èak i na kiši sve izgledalo veselo i èisto.

„Pa hoæemo li se onda iskrcati i doruèkovati?"

„Hoæemo."

Povukao sam jaèe levim veslom i prišao bliže obali a onda sam, kada sam doveslao uz pristanište, ispravio èamac i doterao ga do same obale. Izvukao sam vesla, uhvatio gvozdeni kariku na keju i izišao

1.11 kamen. Bio sam u Švajcarskoj. Vezao sam

ii i pružio ruku Katarini.

„Doði, Katarinèice. Ovo je velièanstveno ose-
i hi |i

„^ ii æemo s koferima?" ..(»lavi ili u èamcu."

Katarina je izišla; sad smo oboje bili u Švaj-• u . 1.11 i.

„1 akva divna zemlja!" reèe ona.

„Zar nije prekrasna?"

„Hajdemo da doruèkujemo."

„Zar ovo nije velièanstvena zemlja! Ljubim tlo l ?! oseæam pod svojim nogama."

„Toliko sam se ukoèila da ne mogu da ga ose-llin sasvim dobro. Ali ovo je po svoj prilici divna UPI u l ja Dragi, shvataš li da smo sada ovde, daleko ud onog krvavog mesta?"

„Shvatam. Odista shvatam. Tako nešto dosad ml id nišani osetio."

„Pogledaj ove kuæe! Zar ovo nije divan trg? Ovdi bismo mogli dobiti doruèak."

„Zar i ova kiša nije divna? Tamo u Italiji nikad u- pada ovakva kiša. Ovo je vesela kiša."

„l mi smo sad ovde, dragi! Shvataš li da smo ovde?"

Ušli smo u kafanu i seli za èist drveni sto. Od U buðjenja su nam oèi bile skoro razrogaèene. Pri-l ' nam je jedna krasna èista žena s keceljom i lipllala nas šta želimo.

„Pecivo, džem i kafu", reèe Katarina.

„Zao mi je, ali u ratno doba nemamo peciva."

„Onda donesite hleba."

„Mogu da vam prepeèem malo hleba."

„U redu."

„Hteo bih i nekoliko prženih jaja." „Koliko jaja za gospodina?" Tri "

it
„Uzmi èetiri, dragi." „Èetiri jajeta."

Žena se udalji. Poljubih Katarinu i stisnuh joj èvrsto ruku. Gledali smo jedno u drugo i posmatra-li kafanu.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Dragi, dragi, zar sve ovo nije tako èarobno!”

„Velièanstveno!”

„Uopšte im ne zameram što nemaju peciva”, reèe Katarina. „Mislila sam na njega èitavu noæ. Ali ne mari. Uopšte mi nije krivo.”

„Pretpostavljam da æe nas ubrzo uhapsiti.”

„Pa ni to ne mari, dragi. Najpre æemo doruè-kovati. Neæe ti biti krivo ako te posle doruèka u-hapse. A onda, ništa nam ne mogu uraditi. Kao britanski i amerièki graðani mi smo u dobrom položaju.”

„Ti imaš pasoš zar ne?”

„Naravno. Ah, ne govorimo o tome. Budimo sreæni!”

„Ne mogu da budem sreæniji nego što sam”, rekoh. Debela siva maèka, s repom koji je podigla kao perjanicu, prešla je preko sale do našeg stola, poèela da mi se umiljava oko nogu i da prede. Sagnuo sam se i pomilovao je. Katarina se nasmešila na mene; bila je veoma sreæna.

„Evo, dolazi kafa”, reèe ona.

? * ? * *

Uhapsili su nas posle doruèka. Pošli smo malo U rlnju kroz selo, a onda se spustili na pristanište lj i u momo svoje kofere. Jedan vojnik je èuvao n 'u pored našeg èamac. „Ji 11 ovo vaš èamac?” „Jeste.”

„< klakle dolazite?” „S jezera.”

„Onda vas moram zamoliti da poðete sa mnom.” „.i.i æemo s koferima?” „Možete ih poneti.”

Ponco sam kofere. Katarina je išla pored mene, | vo i ni k iza nas. Otišli smo u jednu staru zgradu u kojoj je bila smeštena carinarnica. Tamo nas je ' i "io. 10 neki poruènik, veoma mršav i vojnièkog ila.

„Koje ste narodnosti?” „Amerièke i britanske.” „Da vidim vaše pasoše.”

Dao sam mu svoj pasoš, a Katarina je svoj iz-viihl.i iz. ruène torbe.

Dugo ih je pregledao.

„Zašto ste ušli u Švaj carsku ovim putem, u (nnii u?”

„li sam sportista”, rekoh. „Veslanje je moj omi-lji ni sport. Uvek veslam kad god mi se za to pruži

|M lllk.l.”

„ZaStO ste došli ovamo?”

„Zbog zimskog sporta. Mi smo turisti i želimo ? li sr bavimo zimskim sportovima.”

„< Ivo nije mesto za zimske sportove.”

„To znamo. Ali želimo da odemo nekuda gde ino baviti zimskim sportovima.”

352

M I "" i UrinlnRvei, II

353

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Šta ste radili u Italiji?"

„Studirao sam arhitekturu. Moja rođaka studira umetnost."

„Zašto ste otišli odatle?"

„Zbog zimskih sportova. Usled rata nisam mogao da nastavim studiranje arhitekture."

„Ostajete ovde, molim vas", reče poručnik i ode s našim pasošima u jednu zgradu pozadi.

„Sjajan si, dragi", reče Katarina. „Samo nastavi ovako. Ti ionako želiš da se baviš zimskim sportovima."

„Da li znaš ma šta o umetnosti?" „Rubens", reče Katarina. „Glomazan i debeo." „Pa Ticijan."

„Ticijanova frizura", rekoše. „A znaš li nešto o Mantenji?"

„Ne postavljaš mi tako teška pitanja", reče Katarina. „Mada znam nešto i o njemu. Veoma je tužan."

„Da, veoma je tužan. Kod njega ima isuviše rupa od klinova."

„Vidiš, biće ti divna žena", reče Katarina. „Možeš s tvojim carinicima da razgovaram o umetnosti."

„Evo ga, dolazi", rekoše. Mršavi poručnik se vraćao duž carinarnice držeći u ruci naše pasoše.

„Morate da vas pošaljemo u Lokarno", reče. „Možete uzeti kola, a jedan vojnik će poći s vama."

„Dobro", rekoše. „A šta je s čamcem?"

„Čamac je konfiskovan. Šta imate u tim kofe-

• *-\ tt

rima?

I i 'Uivo jc pregledao oba kofera i izvadio bocu bi nuli ja.

„Hoćete li da zajedno popijemo po jednu" upi-IHII ga.

Ne, hvala." Uspravio se. „Koliko imate novaca,"

„Dve i po hiljade lira", odgovorih.

Dio je prilično iznenađen.

„A koliko ima vaša rođaka?"

Katarina je imala nešto preko hiljadu i dve sto-Ilm lira. Poručnik je bio zadovoljan. Njegovo držali i' prema nama nije više bilo tako nadmeno.

„Ako ste došli zbog zimskih sportova", reče on . Vi ngen je odlično mesto. Moj otac ima veoma lep h,i, I u Vengenu. Otvoren je preko čitave godine."

„To je sjajno", rekoše mu na to. „Možete li mi dati ime?"

„Napisate vam ga na posetnici", reče i veoma UI I Ivo mi pruži svoju posetnicu.

„Vojnik će vas pratiti do Lokarna. On će nositi I i pasoše. Žao mi je zbog toga, ali to je neophodno Nadam se da će vam u Lokarnu dati vizu ili poli, ijskn dozvolu za boravak."

I' i n/io je pasoše vojniku. S koferima u rukama po li smo u selo da pronađemo neka kola.

„Hej!" pozva poručnik vojnika. Rekao mu je lu lo na nemačkom. Vojnik zabaci pušku na leđa i U/i kolere.

„< Ivo je velika zemlja", rekoše Katarini. ..liko je praktična."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Veoma vam se zahvaljujemo“, rekoš poručniku koji vam je malinu rukom i reče: „Service!“ Za svojim stražarom pošli smo u selo.

Najzad se odvezosmo u Lokarno. Vojnik je sedeo pored kočijaša na prednjem sedištu. U kokainu nam nije bilo rđavo. Doduše, ispitivali su nas ali su bili uetivi jer smo imali pasoše i novaca. Sigurno nisu poverovali ni reći od onog što sam prièao. Mislio sam kako je sve to glupo, ali to vam je kao na sudu: èovek ne želi nešto razumno veæ nešto praktièno, i onda se toga drži bez ikakvog objašnjenja. Ali imali smo pasoše i potrošimo novac. Stoga su nam dali privremene vize. U svako doba te vize su mogle biti povuene. Moramo se javljati policiji prilikom svake promene boravka.

Možemo li iæi kuda god želimo? Da. A kuda želimo da idemo?

„Kuda želiš, Katarinèice.“

„U Montre.“

„To je veoma lepo mesto“, reèe službenik. „Verujem da æe vam se svideti.“

„1 ovde u Lokarnu je vrlo lepo“, reèe drugi službenik. „Siguran sam da bi vam se i u Lokarnu veoma svidelo. Ovo je privlaèno mesto.“

„Voleli bismo neko mesto gde se èovek može baviti zimskim sportovima.“

„Pa u Montreu nema zimskih sportova.“

„Izvinite“, reèe drugi službenik. „Ja sam iz Montrea. Tamo sigurno ima zimskih sportova na pruzi Montre—Oberland—Bernoa. Bilo bi pogrešno sa vaše strane ako biste to poricali.“

„Ja to ne porieem. Samo sam jednostavno rekao da u Montreu nema zimskih sportova.“

...la to osporavam“, reèe drugi službenik. „O-ipuiavam vaše tvrđenje.“

„A ja ostajem pri njemu.“

..Osporavam to tvrđenje. Ja sam se lieno ,lu-ii>“ ulicama Montrea. I to ne samo jedanput,

nekoliko puta. A ,luganje' je svakako zimski »pol i.“

Drugi službenik se okrenu meni.

matrate li vi iuganje' zimskim sportom, go-poiline? Kažem vam da bi vam bilo veoma ugodno BVile u Lokarnu. Videli biste da je klima zdrava i ikolina privlaèna. Veoma æe vam se svideti.“ „Gospodin je izrazio želju da ide u Montre.“ „A šta je to ,luganje'?“ upitah. „Eto vidite, on uopšte nije ni èuo za ,luganje!“ I Ivo je mnogo znaèilo za drugog službenika. Bio |i d)og toga veoma zadovoljan.

..Luganje“, reèe prvi službenik „to je sankan-lje u.i toboganu.“

„Molim da se napravi razlika“, reèe drugi služ-1»ml. i zavrte glavom. „Moram da istaknem razli-I U l'obogan se veoma razlikuje od ,luge'. Tobogan li pravi u Kanadi od ravnih letava, a ,luge' su obiè-“ loniee s upravljæem. Treba praviti razliku. 1 II nosi ipak nešto znaèi.

„A zar se ne bismo mogli sankati toboganom?“ Upitali.

..Naravno da možete“, reèe prvi službenik. „Ite-I iko se dobro možete sankati toboganom. U Mon-hcii se prodaju sjajni kanadski tobogani. Braæa 1 '1 di prodaju. Oni ih uvoze.“

Drugi službenik se okrete i dodade:

„Za sankanje toboganima potrebna je specijalna staza. Ne možete se njima sankati po ulicama Montrea. Gde nameravate ovde da odsednete?“

„Ne znam“, rekoš. „Tek što smo stigli iz Bri-saga. Kola su još napolju.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Neæete pogrešiti ako odete u Montre", reèe prvi službenik. „Videæete da je klima divna i prijatna. Neæete morati da idete daleko radi zimskih sportova."

„Ako odista želite zimske sportove", reèe drugi službenik „otiđite u Engadin, ili Miren. Odluèno sam protivan tome što vam se savetuje da idete u Montre radi zimskih sportova."

„U Avancima iznad Montrea ima izvanrednih mesta za sve vrste zimskih sportova", reèe šampion Montrea i sav ozaren pogleda u svog kolegu.

„Gospodo", rekoh „žao mi je, ali mi moramo da idemo. Moja rođaka je veoma umorna. Otiæi æemo u Montre na izvesno vreme."

„Èestitam vam", reèe prvi službenik i stisnu mi ruku.

„Verujemo da æete zažaliti što ostavljate Lokar-no", reèe drugi službenik. „U svakom sluèaju, pri-javiæete se policiji u Montreu."

„Neæete imati neugodnosti s policijom u Montreu", uveravao me prvi službenik. „Videæete da su svi stanovnici veoma uslužni i srdaèni."

„Mnogo vam se obojici zahvaljujemo", rekoh. „Veoma cenimo vaše savete."

„Zbogom", reèe Katarina. „Hvala vam."

Klanjali su nam se sve do vrata. Šampion Lo-karna bio je nešto hladniji. Sišli smo niz stepenice i popeli se u kola.

Ito/.e moj, dragi!" reèe Katarina. „Zar nikako li mogli pre da se izvuèemo?"

Ki kao sam koèijašu ime hotela koji mi je preponu 10 onaj službenik. Zategao je uzde.

„Zaboravili smo na armiju", reèe Katarina. Voj-l ?1 stajao pored kola. Dao sam mu novèanicu od «>Ncl lira.

„Još nemam švajcarskog novca", rekoh.

On m i se zahvali, salutira i ode. Kola pođoše

I a onom hotelu.

i ako se to dogodilo da si izabrala baš Mon-|n upi I ah Katarinu. „Zar odista želiš tamo da

Idi-;?"

„Bilo je to prvo mesto koje mi je palo na paun i Nije to ružno mesto. Možemo naæi neko meštari <? u planinama." „Jesi li pospana?" „Veæ spavam."

„Lepo æemo spavati. Jadna Katarinèice, imala IM. dugu i ružnu noæ."

„Bilo mi je divno", reèe Katarina. „Naroèito IIIHI.I kada si jedrio s kišobranom."

„Možeš li da shvatiš da smo mi u Švajcarskoj?"

„Ne mogu. Plašim se da æu se probuditi i vide-11 da lu nije istina."

„1 ja.

„Ipak je ovo java, zar ne, dragi? Ja se sad ne

i prema stanici u Milanu da bih te otpratila?"

„Ne, nadam se."

„Ne govori tako. To me plaši. Možda baš tamo Idemo!"

„iako sam ošamuæen da ništa ne znam." „Daj da ti pogledam ruke."

Ispružio sam ih. Obe su bile u plikovima i ranama.

„Kod mene nema rupa", rekoh joj pritom. „Ne budi bogohulnik!"

Oseæao sam se veoma umornim, a u glavi mi se mutilo. Oduševljenja je nestalo. Kola

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

su išla ulicom.

„Jadne ruèice!“ reèe Katarina.

„Ne diraj ih. Tako mi boga, ne znam gde se nalazimo. Kuda idemo, koèijašu?“

Koèijaš zaustavi kola.

„U hotel „Metropol“. Zar ne želite tamo?“ „Da, tamo nas odvezite. Sve je u redu, Katarin-
v • ti
cice.

„Sve je u redu, dragi. Nemoj se uzrujavati. Lepo æemo se ispavati i sutra se neæeš oseæati ošamu-æenim.“

„Oseæam se kao da sam pomalo pijan. Ovo je danas kao u nekoj komiènoj operi. Možda sam gladan.“

„Samo si umoran, dragi. Biæ ti dobro.“

Kola stadoše ispred hotela. Neko iziðe da bi nam poneo kofere.

„Oseæam se dobro“, rekoj joj. Sišli smo na ploènik i uputili se u hotel.

„Znam da æe ti biti dobro. Samo si umoran. O-d^vno nisi spavao.“

„U svakom sluèaju, ovde smo.“

„Da, zaista smo tu.“

Uðosmo u hotel za pikolom koji je nosio kofere.

GLAVA XXXVIII

Te jeseni sneg je dockan pao. Stanovali smo u ?ivoj drvenoj kuæi u borovoj šumi na obronku planine. Noæu bi stegao mraz tako da se ujutru povrh vode u dva zemljana suda na ormanèetu hvatala lan ka skramica leda. Gospoða Gutingen bi rano izjutra ulazila u sobu da zatvori prozore i založi vatru u visokoj porcelanskoj peæi. Borovina je pucke-i ala i bacala varnice, a onda bi se vatra razbuktala u peæi. Gospoða Gutingen bi po drugi put došla u sobu i donosila velike panjeve za vatru i sud s toplom vodom. Kada bi se soba zagrejala, unela bi doruèak. Sedeæi u krevetu i doruèujuæi, mogli smo da vidimo jezero i planine preko jezera na francuskoj strani. Na vrhovima planina bilo je snega, a je/.ero je imalo sivkastu, èeliènoplavu boju.

Ispred ove drvene kolibe vodio je put u planine. Brazde od toèkova i njihove ivice bile su usled mraza tvrde kao gvoždèe. Put se neprestano penjao kroz šumu, a onda je vodio oko planine prema livadama, gde su staje i kolibe na ivici šume bile okrenute prema dolini. Dolina je bila duboka, a na njenom dnu je tekao potok koji se ulivao u jezero.

Kada je vetar duvao kroz dolinu moglo se èuti kako voda zapljuskuje stene.

Katkad bismo skrenuli s puta i išli stazom kroz borovu šumu. Tlo šume kroz koju smo prolazili bilo je mekano, mraz ga nije stvrđnuo kao put. Ali tvrdoæa puta nije smetala jer su nam cipele bile potkovane klincima koji su se zabadali u smrznute brazde. S ovako potkovanim cipelama bilo je ugodno šetati se po putu i to nas je okrepljivalo. Bile su to divne šetnje kroz šumu.

A ispred kuæe u kojoj smo stanovali planina se strmo spuštala do male ravnice pored jezera. Sedeli bismo na tremu kuæe, sunèali se i posmatrali kako put vijuga niz planinu i terasaste vinograde po strani jednog nižeg brega; posmatrali smo vinovu lozu koja je sada, preko zime, bila mrtva, i polja izdeljena kamenim zidovima, a sasvim dole, ispod vinograda, gradske kuæe na uskoj ravnici pored jezera. Na jezeru se dizalo ostrvce sa

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

dva drveta koja su lièila na dvostruka jedra ribarskog èamca. S one strane jezera planine su bile oštre i strme, a dole, pri kraju jezera, između dva gorska venca pružala se dolina Rone. Na kraju doline, gde su je prese-cale planine, dizala se Dent du Midi, visoka snažna planina koja je dominirala dolinom, ali je bila toliko udaljena da na nju nije mogla da baci senku.

Za vreme sunèanih dana ruèavali smo na tremu. Inaèe smo jeli gore, u maloj sobi sa glatkim drvenim zidovima i velikom peæi u uglu. U gradu smo kupili knjiga, magazina i jedan primerak Hoy-le, i nauèili mnogo igara s kartama udvoje. U maloj sobi, u kojoj je bila peæ, provodili smo najveæi deo dana. U njoj su se nalazile dve udobne stolice i stoèiæ za knjige i èasopise, a karte smo igrali na stolu za ruèavanje kada je bio raspremljen. Gospodin i gospođa Gutingen stanovali su dole i mi bismo ih ponekad èuli kako uveèe razgovaraju. I oni su bili veoma sreæan par. On je bio glavni kelner, a ona je radila kao sobarica u istom hotelu. Štedeli su novac i kupili ovo imanje. Imali su sina koji se takođe spremao da bude glavni kelner. Tada je radio u jednom hotelu u Cirihu. U prizemlju je bila odaja u kojoj su prodavali vino i pivo, pa smo ponekad uveèe èuli kako se napolju, pred kuæom, zaustavljaju kola i ljudi penju stepenicama do te sobe da piju vino.

U predvorju ispred naše sobe bio je drveni sanduk u kome smo držali drva za peæ. Noæu nikad nismo ostajali dugo budni. Na spavanje smo po mraku odlazili u veliku spavaæu sobu. Kada bih se svukao, otvarao bih prozore i posmatrao noæ, hladne zvezde i borovu šumu ispod prozora, a onda bih se uvukao u krevet što bih brže mogao. Bilo je prijatno u krevetu kad je vazduh tako èist i hladan, a napolju noæ. Spavali smo dobro. Ako bih se noæu probudio, znao sam da je to samo iz jednog razloga: polako, da se Katarina ne probudi, protresao bih i udesio perinu na krevetu, a onda opet nastavio da spavam, prijatno ugrejan ovim lakim tankim pokrivaèima. Izgledalo je da je rat tako daleko i da nas se tako malo tièe kao igranje ragbija u nekom drugom koledžu. Iz novina sam saznao da su se borbe vodile u planinama jer sneg još nije bio pao.

*** ***

Ponekad bismo išli u Montre. Bila je jedna staza koja je tamo vodila pravo niz planinu, ali je bila strma pa smo stoga obièno išli širokim tvrdim putem između njiva, a onda između kamenih zidova oko vinograda i, još dalje dole, između seoskih kuæa koje su se prostirale duž puta. Tu su bila tri sela: Šernek, Fontanivan i... treæe sam zaboravio. Zatim bismo prošli pored starog èetvrtastog kamenog zamka na planinskom grebenu s terasastim poljima zasađenim vinovom lozom. Svaki èekot je bio vezan za koèiæe koji su ih držali. Lišæe vinove loze bilo je sasušeno i smeđe, zemlja spremna da primi sneg, a dole se pružalo jezero, glatko i sivkasto kao èelik. Ispod zamka je put bio prilièno strm, a onda zavijao udesno i potom, poploèan, još se strmije spuštao u sam Montre.

U Montreu nismo nikog poznavali. Šetali bismo se pored jezera i posmatrali labudove i mnogobrojne golubove i morske lastavice koje bi odletale kada bismo im se približili i ispuštale krike leteæi iznad jezera. Dalje na jezeru nalazila su se jata malih i mrkih gnjuraca, koji su, plivajuæi, ostavljali za sobom tragove u vodi. U gradu smo se šetali glavnom ulicom i posmatrali izloge. Bilo je mnogo velikih hotela ali su svi bili zatvoreni. Međutim, više radnji je bilo otvoreno i ljudima je bilo veoma milo da nas vide. Postojao je i fini frizerski salon u koji je Katarina otišla da uredi svoju kosu. Vlasnica salona bila je veoma vesela žena i jedina osoba koju smo upoznali u Montreu. Dok je Katarina bila tamo otišao sam u jednu pivnicu gde sam pio crno minhen-sko pivo i èitao novine. Èitao sam

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Korijere dela sera i engleske i amerièke listove iz Pariza. Svi oglasi su bili izbaèeni, verovatno zato da bi se na taj naèin onemoguæile veze s neprijateljem. Novine su bile pune rđavih vesti, na svim stranama se sve veoma rđavo odvijalo. Sedeo sam u uglu s teškom kriglom crnog piva i otvorenim paketiaem od glatkog papira u kome su se nalazile perece. Jeo sam ih zato što su imale slan ukus i što je posle njih bilo prijatno piti pivo i èitati vesti o katastrofama. Mislio sam da æe Katarina proæi onuda, ali kad je nije bilo, obesio sam novine na zid, platio pivo i izišao na ulicu da je potražim. Dan je bio hladan, tmuran i vetrovit. Izgledalo je da izbija hladnoæa i iz samog kamenja kuæa. Katarina je još bila u frizerskom salonu. Žena joj je ondulirala kosu. Seo sam u malu kabinu i posmatrao. Bilo je uzbudljivo to posma-tranje. Katarina se smejala i razgovarala sa mnom, a glas mi je bio nešto dublji zato što sam bio uzbuđen. Èuo sam prijatno škljocanje mašica za onduli-ranje i mogao sam da posmatram Katarinu u tri ogledala. U kabini je bilo prijatno i toplo. Kada je žena završila doterivanje kose, Katarina se pogledala u ogledalo i nešto malo popravila kosu, vadeæi i stavljajuæi ukosnice. Zatim je ustala.

„Zao mi je što sam se toliko zadržala.“

„Gospodinu je bilo veoma zanimljivo. Zar ne, monsieur?“ reèe žena i nasmeši se.

„Jeste, bilo je zanimljivo.“

Izišli smo i pošli ulicom. Bilo je hladno. Mraz je bio stegao i duvao je vetar.

„Ah, draga, tako te volim!“ rekoh.

„Zar nam nije lepo? Slušaj! Hajdemo nekuda da popijemo pivo umesto èaja. To æe biti vrlo dobro za malu Katarinu. Od toga æe ostati mala.“

„Mala Katarina, ta lenjivica!“

„Vrlo je dobra. Stvara mi sasvim male smetnje. Lekar kaže da je pivo dobro za mene i da æe beba od njega ostati mala.“

„Ako se trudiš da beba ostane mala, a ispadne deèak, onda može postati džokej.“

„Ako odista budemo imali to dete, smatram da treba da se venèamo“, reèe Katarina.

Ušli smo u pivnicu i seli za sto u uglu. Napolju se spuštao mrak. Još je bilo rano, ali je dan bio oblaèan pa se ranije smraèilo.

„Hajde da se odmah venèamo“, rekoh.

„Ne“, reèe Katarina. „Sada bi bilo isuviše nezgodno. Izgledam sasvim ružno. Ne želim da u o-vakvom stanju iziðem pred ikoga da me venèa.“

„Želeo bih da smo veæ venèani.“

„1 ja smatram da bi bilo bolje. Ali kada smo mogli da se venèamo, dragi?“

„Stvarno ne znam.“

„Znam samo jedno: neæu se venèati u ovom divnom materinskom stanju.“ „Ali ne izgledaš tako.“

„Ah da, izgledam, dragi. Frizerka me pitala da li je ovo naše prvo dete. Slagala sam je i rekla joj da nije, da imamo veæ dva deèaka i dve devojèièe.“

„Kada æemo se venèati?“

„U svako doba kada opet postanem vitka. Moramo prirediti raskošno venèanje tako da svako pomisli kako smo lep par.“

„1 tebe to uopšte ne zabrinjava?“

„Zašto bi me zabrinjavalo, dragi? Bilo mi je Jedino veoma nelagodno onda u onom

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

hotelu u Milanu, kada sam se oseæala kao da sam bludnica. To je trajalo svega sedam minuta, a tome je znatno do-prineo i sam nameštaj. Zar ti nisam dobra žena?" „Ti si divna žena!"

„Onda, dragi, nemoj biti isuviše metodiæan. Venææu se s tobom æim budem opet vitka." „U redu."

„Šta misliš, da li bi trebalo da popijem još jednu æašu piva? Lekar je rekao da sam prilièno uska u kukovima pa da æe za mladu Katarinu biti najbolje ako ostane mala."

„Šta je još rekao", poèeh da se zabrinjavam.

„Ništa. Imam divan krvni pritisak, dragi. Veoma se divio mom krvnom pritisku."

„A šta je rekao o tome što si isuviše uska u kukovima?"

„Ništa. Uopšte ništa. Rekao je da ne bi trebalo da se smucam."

„Sasvim ispravno."

„Rekao je da bi sad bilo suviše dockan da poèinjem ako se ranije nisam bavila smuèanjem. Kaže da bih se mogla smucati samo pod uslovom da ne padnem."

„On je dobrodušna šaljivdžija."

„Odista je bio veoma ljubazan. Uzeæemo ga kad se budem poraðala."

„Jesi li ga pitala da li bi trebalo da se venèaš?"

„Nisam. Rekla sam mu da smo venèani veæ èetiri godine. Znaš, dragi, ako se venèamo, ja æu postati Amerikanka, a po amerièkim zakonima dete je zakonito ma kad se venèali."

„Gde si to pronašla?"

„U njujorškom Verld almanahu, u biblioteci."

368

24 Ernest Hemingvej, II

369

„Ti si velièanstvena devojka."

„Biæe mi veoma milo što æu postati Amerikanka. Iæi æemo u Ameriku, zar ne, dragi? Źelela bih da vidim Nijagarine vodopade."

„Ti si divna devojka!"

„Postoji još nešto što bih Źelela da vidim, ali ne mogu da se setim." „Obore na klanici."

„Ne. Ne mogu da se setim." „Vulvortovu palatu?" „Ne."

„Veliki kanjon?"

„Ne. Ali bih i to volela da vidim." „Pa šta je to?"

„Zlatna vrata. Njih Źelim da vidim. Gde se ona nalaze?"

„U San Francisku."

„Onda æemo iæi tamo. Na svaki naèin Źelim da vidim San Francisko."

„Dobro. Iæi æemo tamo."

„A sad da odemo gore u planinu. Hoæemo li? MoŹemo li uhvatiti M. O. B.?"

„Ima jedan voz nešto posle pet." „Poæi æemo njime."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Dobro. Samo æu prvo popiti još jednu èašu piva.”

Bilo je veoma hladno kad smo izišli na ulicu i popeli se uz stepenice prema stanici. Hladan vetar dolazio je iz doline Rone. Izlozi po radnjama bili su osvetljeni. Strmim kamenim stepenicama popeli smo se do gornje ulice a onda drugim stepenicama do stanice. Tu je èekao elektrièni voz, sav osvetljen. Na velikom brojàaniku bilo je oznaèeno vreme polaska voza. Skazaljke su pokazivale 5 èasova i 10 minuta. Pogledah na stanièni sat. Bilo je pet èasova i pet minuta. Kada smo se popeli, video sam kako mašinovoða i kondukter izlaze iz staniènog bifea. Sedosmo i otvorismo prozor. Voz je imao elektrièno grejanje i bilo je zagušljivo, ali je svež vazduh ulazio kroz prozor.

„Jesi li umorna, Katarinèice?”

„Nisam. Oseæam se divno.”

„Vožnja nije duga.”

„Ja volim da se vozim. Ne brini se za mene, dragi. Oseæam se sjajno.”

*

* .

Sneg je pao tek na tri dana pre Božića. Jednog jutra smo se probudili i sneg je padao. Ostali smo u krevetu. Vatra je plamsala u peæi, a mi smo posmatrali kako pada sneg. Gospoða Gutingen je od-nela poslužavnik sa doruèkom i u peæ stavila još drva. Napolju je besnela jaka meæava. Rekla nam je da je poèela u ponoæ. Priðoh prozoru i pogledah napolje, ali nisam mogao da vidim ni preko puta. Vetar je duvao i sneg je jako padao. Vratih se u krevet. Ležali smo i razgovarali.

„Želela bih da se mogu smucati”, reèe Katarina. „Gadno je to kad èovek ne može da se smuca.”

„Uzeæemo sanke pa æemo se spustiti niz put. Za tebe to nije ništa gore od vožnje u kolima.”

„Nije li put neravan?”

„Videæemo.”

„Nadam se da neæe biti suviše neravan.”

„A posle toga æemo se malo prošetati po snegu.”

„Pre ruèka”, reèe Katarina „pa æemo imati dobar apetit.”

„Ja sam uvek gladan.” „1 ja isto tako.”

Izišli smo na sneg, ali su nanosi bili toliko visoki da nismo mogli otiæi daleko. Išao sam napred i krèio put do stanice, ali kad smo stigli tamo bilo nam je veæ dosta pešaèenja. Vetar je tako nanosio sneg da smo jedva mogli da gledamo. Uðosmo u malu gostionicu pored stanice i metlicom oèistismo jedno drugom sneg pa potom sedosmo na klupu i poruèismo vermut.

„Jaka bura”, reèe kelnerica.

„Jeste.”

„Sneg je ove godine prilièno zakasnio.” „Da.”

„Da li bih mogla da pojedem parèe èokolade?” upita Katarina. „Ili je veæ blizu ruèak? Uvek sam gladna.”

„Samo ti uzmi i pojedij”, rekoj joj. „Uzeæu èokoladu s lešnicima.” „Veoma su dobre”, reèe devojka. „Njih najviše volim ...”

„A meni donesite još jedan vermut”, rekoj.

Kad smo izišli i krenuli natrag sneg je veæ bio zatrpao naše malopredašnje tragove na putu. Ostala su samo neznatna udubljenja tamo gde su bile rupe. Vetar nam je duvao sneg u lice pa smo jedva mogli da gledamo. Oèistismo se od snega. Upravo smo stigli na

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

ruèak. Gospodin Gutingen je posluživao.

„Sutra æe biti smuèanja“, reèe on. „Smucate U se i vi, gospodine Henri?“

„Ne, ali bih hteo da nauèim.“

„Nauèiæete vrlo lako. Moj sin æe biti ovde za vreme božiènih praznika pa æe vas nauèiti.“

„To je divno. Kada on dolazi?“

„Sutra uveèe.“

Dok smo posle ruèka sedeli pored peæi u maloj sobi, posmatrajuæi kroz prozor kako pada снег, Katarina reèe:

„Da li bi voleo, dragi, da odeš nekud sam na izlet i da se smucaš samo s muškarcima?“

„Ne bih. Zašto da idem?“

„Ponekad mi se èini da bi želeo da osim mene viðaš i druge ljude.“

„A želiš li ti da viðaš druge ljude?“

„Ne želim.“

„Ne želim ni ja.“

„Znam to. Ali ti si nešto drugo. Ja æu dobiti dete i samim tim biæu zadovoljna što ništa ne radim. Znam da sam sada strašno glupa i da previše govorim, ali smatram da bi trebalo nekud da odeš da ti ne bih postala dosadna.“

„Želiš li da odem?“

„Ne. Želim da ostanem.“

„To i nameravam da uèinim.“

„Dođi ovamo“, reèe ona. „Želim da ti opipam otok na glavi. To je veliki otok.“

Prešla je prstom preko njega i rekla:

„Dragi, da li bi voleo da pustiš bradu?“

„A da li bi ti volela da je pustim?“

„Moglo bi biti zanimljivo. Volela bih da te vidim s bradom.“

„U redu, pustiaæu bradu. Pustiaæu je odmah, ovog minuta. To je dobra ideja. Tako æu bar imati neki posao.“

„Da li ti je teško zato što nemaš šta da radiš?“

„Nije. Ja to volim. Vodim divan život.“

„1 ja imam divan život, ali sam se plašila da æu ti biti dosadna zato što sam trudna. A ti?“

„Ah, Katarinèice! Ti ne znaš koliko te ludo volim.“

„Zar i ovakvu?“

„Baš ovakvu kakva si. Meni je lepo. Zar ne živimo dobrim životom?“

„Meni je dobro. Ali sam mislila da si ti možda nespokojan.“

„Nisam. Ponekad mislim o frontu i o ljudima koje poznajem, ali se mnogo ne uzbuđujem. Ni o èemu mnogo ne mislim.“

„A na koga to misliš?“

„Na Rinaldija, na sveštenika i na mnoge druge koje poznajem. Ali ne mislim baš mnogo na njih. Ne želim da mislim ni na rat. S njim sam svršio.“

„Na šta sad misliš?“

„Ni na šta.“

„Ali mislio si. Reci mi.“

„Pitao sam se da li je Rinaldi imao sifilis.“

„Samo to?“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Da.”

„A ima li on stvarno sifilis?” „Ne znam.”

„Milo mi je što ga ti nemaš. Jesi li imao ikad nešto slično?”

„Imao sam gonoreju.”

„(I) lome ne želim ništa da čujem. Da li te je jako l» >leli i, dragi?”

„1. -Je ”

h lela bih da sam je i ja imala.” „Nr, lo nikako!” ,’ lela l)ib da sam je i ja imala pa da budem l io ti /(lela bih da sam bila sa svim tvojim devoj-l ona. |ia da sam ih mogla ismejavati pred tobom.” „1 epa slika.”

„A kad si imao gonoreju, to baš nije bila lepa lllkft.”

„Znam. A sad gledaj kako pada sneg.”

„Radije bih gledala u tebe. Dragi, zašto ne pu-•lIA dužu kosu?”

„Koliko dužu?”

„1’a, malo dužu.”

„Sad je dovoljno dugaèka.”

„Nije. Pusti je da još malo izraste, a ja æu svo-
|tl potkresati pa æemo biti potpuno jednaki, samo
l ja biti plava a ti crn.”

„Ne bih ti dopustio da je skraæuješ.”

„Bilo bi zgodno. Veæ sam sita ovakve kose. Uzano \r nezgodna noæu, u krevetu.”

„Meni se sviða.”

„Zar ti se ne bi sviðala kad bi bila kraæea?”

„Možda bi. Volim je ovakvu kakva je.”

„Možda bi lepo izgledala kad bih je skratila. Onda bismo oboje bili jednaki. Ah, dragi, toliko te h lnu pa bih želela da budem ti.’

„To i jesi. Mi smo jedno.”

„Znam. Noæu smo jedno.”

„Noæi su velièanstvene!”

„Htela bih da se potpuno sjedinimo. Ne želim da ikud odeš. Ono sam tek onako rekla. Ali ako želiš, možeš otiæi. Samo se brzo vrati, jer ja, dragi, ne mogu uopšte da živim kad nisam s tobom.”

„Nikud neæu otiæi”, rekoh. „Ne oseæam se prijatno kad nisi pokraj mene. Za mene tada uopšte nema života.”

„A ja želim da ti živiš. Želim da imaš lep život. Ali mi æemo ga imati zajedno, zar ne?”

„A sada, reci mi da li želiš da pustim bradu ili da je ne pustim?”

„Pusti je. Neka raste. Biæe to uzbudljivo. Možda æe narasti do Nove godine.”

„Hoæeš li da igramo šaha?”

„Radije bih igrala s tobom.”

„Nemoj. Hajde da igramo šaha.”

„A posle æemo se igrati?”

„Hoæemo.”

„Dobro.”

Izvadih šahovsku tablu i poredah figure. Napolju je sneg stalno padao.

? * * *

Jednom sam se noæu probudio i video da je Katarina takoðe budna. Mesec je sijao

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

kroz prozor, a na krevetu su se videle senke od prozorskih rešetaka.

„Jesi li budan, ljubljani?”

„Jesam. Zar ne možeš da spavaš?”

„Baš sam se probudila i razmišljam o tome kako sam bila skoro luda kad si me prvi put sreo. Sećaš li se?”

„Itila si samo malo luckasta.”

„Ali nikad više nisam bila takva. Sada sam veliki i msivena. Ti to tako slatko kažeš »veličanstvena!> i »veličanstvena!> ”

„Veličanstvena si.”

„Ah, ti si sladak. A ja sada nisam više luckasta, 'ad .mi vrlo, vrlo, vrlo srećna.” ..A sad spavaj”, rekoh joj. „Dobro. Zaspimo tačno istog trenutka.” „U redu.”

Ali nismo istovremeno zaspali. Bio sam još pri-

1 dugo budan, razmišljajući o svemu i svačemu

1 [»osmatrajući Katarinu kako spava dok joj je lice bilo obasjano mesečnom. Najzad i ja zaspah.

GLAVA XXXIX

Sredinom januara već sam imao bradu. Zima se bila ustalila i dani su bili vedri i hladni, a noći veoma studene. Opet smo mogli da se šetamo po putevima. Sneg je bio èvrsto nabijen i ugaèan od saonica natovarenih senom i drvima i od balvana koji su dovlaèeni iz planine. Èitav kraj, skoro do samog Montrea, bio je pokriven snegom. Planine na drugoj strani jezera bile su sasvim bele. I dolina Rone bila je takoèe sva pokrivena snegom. Odlazili smo na duge šetnje s one strane planine, prema Bens de l'Alijeu. Katarina je nosila cipele s klincima i zimski kaput, a u ruci štap sa oštrim èeliènim šiljkom. U kaputu nije izgledala trudna. Nismo hteli da se šetamo isuviše brzo, već smo se zaustavljali i sedeli na panjevima pored puta da bismo se odmorili kad bi se ona umorila.

U šumi u Bens de l'Alijeu bila je gostionica u koju su navraćale drvoseèe da piju. Sedeli smo unutra, pokraj tople peći, i pili vruće crno vino sa zaèinom i limunom. Zvali su ga Glühwein. To vino je bila dobra stvar da èoveka ugrije i razveseli. Gostionica je bila unutra mraèna i zadimljena, pa kad smo posle izišli hladan vazduh nam je oštro prodirao u pluća, a vrh nosa nam je prosto utrnuo dok smo udisali. Bacili smo još jedan pogled na gostionicu s njenim svetiljkama èija je svetlost prodirala kroz prozor, i na drvoseèine konje koji su stajali ispred gostionice, lupali nogama i trzali glavama da bi se ugrijali. Inje im se nahvatalo po dlakama oko gubice, a prilikom izdisanja vazduha podizale su se prave perjanice od pare. Put do kuće bio je izvesno vreme gladak i klizav, a led je imao narandžastu boju od konja sve do mesta na kome je taj put, kojim su se dovlaèili balvani, skretao na drugu stranu. Zatim je opet bio èvrsto nabijen èestim snegom i vodio kroz šumu. Vraćajući se kući uveèe, dvaput smo videli lisice.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Bio je to divan kraj i kad god smo izlazili uvek nam je bilo veoma lepo.

„Brada ti je sada divna“, reče Katarina. „Lièi na brade drvoseèa. Jesi li zapazio onog èoveka s malim zlatnim minðušama?“

„To je lovac na divokoze“, rekoè. „Oni ih nose zato što, kažu, onda bolje èuju.“

„Odista? Ne verujem u to. Mislim da ih nose zato da bi pokazali da su lovci na divokoze. Ima li ovde u blizini divokoza?“

„Ima, iza Dent de Jamana.“

„Bilo je zabavno videti lisicu.“

„Kada spava, omota oko sebe rep da bi zadržala toplotu.“

„Mora biti da je to divno oseæanje.“ „Uvek sam želeo da imam takav rep. Zar ne bi bilo smešno kad bismo imali krzna kao lisice.“ „Možda bi bilo veoma teško za oblaèenje.“

„Imali bismo veæ gotova odela, a i inaèe živimo u kraju u kome to ne bi predstavljalo neku razliku.“

„Živimo u kraju gde ništa ne predstavlja razliku. Zar nije velièanstveno što nikad nikoga ne vidimo? Ti ne želiš da višaš ljude, zar ne, dragi?“

„Ne želim.“

„Hoæemo li ovde šesti, samo za minut? Malo sam se umorila.“

Seli smo na razgovor jedno pored drugog. Put se ispred nas spuštao kroz šumu.

„Neæe nas razdvojiti. Je li da nas neæe razdvojiti ova mala balavica?“

„Neæe. Neæemo joj dopustiti.“

„Kako stojimo s novcem?“

„Imamo dosta. Isplatili su mi poslednji èek.“ „Zar tvoja porodica neæe pokušati da dođe u vezu s tobom sad kada zna da si u Švajcarskoj?“ „Verovatno hoæe. Pisæu im nešto.“

„Zar im još nisi pisao?“

„Nisam. Samo sam primao èekove na donosioca.“

„Hvala bogu da ne pripadam tvojoj porodici.“

„Poslaæu im telegram.“

„Zar ti uopšte ne mariš za njih?“

„Mario sam, ali smo se toliko svaðali da je to samo po sebi išèezlo.“

„Mislim da bih volela tvoju porodicu. Verovatno bih ih veoma volela.“

„Ne govorimo o njima, inaèe æu poèeti da se opet brinem za njih.“

Posle izvesnog vremena rekoè:

„Poðimo, ako si se odmorila.“

„Odmorila sam se.“

Pošli smo dalje putem. Sada je bilo mraèno, a sneg nam je škripao pod nogama. Noæ je bila suva, hladna i sasvim vedra.

„Volim tvoju bradu“, reče Katarina. „To je veliki uspeh. Izgleda tako èvrsta i divlja, a u stvari je veoma mekana i prièinjava mi veliko zadovoljstvo.“

„Voliš li me više ovako ili bez brade?“

„Mislim da te ovako više volim. Ti znaš, dragi, da neæu odrezati svoju kosu sve dok se ne rodi mala Katarina. Sad sam isuviše krupna i izgledam materinski. Ali kada se ona rodi i ja opet postanem vitka, skratiaæu kosu i onda æu za tebe biti fina, nova i drukèija devojka. Iæi æemo zajedno da mi je skrate, ili æu iæi sama pa æu doæi da te iznenadim.“

Æutao sam.

„Ti mi neæeš reæi da ne smem, zar ne?“

„Neæu. Mislim da æe to biti uzbudljivo.“

„Ah, tako si sladak! I možda æu izgledati dražesna, dragi, i biti tako vitka i uzbudljiva

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

da æeš se ponovo u mene zacopati do ušiju."

„Do ðavola, pa i sada sam dovoljno zaljubljen u tebe! Šta želiš da uèiniš? Da me upropastiš?"

„Da. Želim da te upropastim."

„Dobro, to je baš ono što i ja želim."

GLAVA XL

Živeli smo lepo. Prošao je januar, prošao i februar. Zima je bila veoma lepa i mi smo bili vrlo sreæeni. Bilo je kratkotrajne jugovine kada je duvao topli vetar, pa je sneg omekšao, a u vazduhu se oseæalo kao da je proleæe. Ali opet je nastupila jaka hladnoæa i zima se povratila. U martu je došlo do prvog prekida zime. Noæu je poèela da pada kiša. Padala je èitavo jutro i poèela da pretvara sneg u žitko blato, a planinu je napravila nekako žalosnom. Iznad jezera i doline bili su oblaci. Kiša je padala i visoko gore u planinama. Katarina je nosila teške kaljaæe, a ja sam obukao gumene èizme gospodina Gutingena. Otišli smo na stanicu ispod kišobrana, po lapavici i potoèiæima vode koji su spirali led sa ogolelih puteva, da bismo u gostionici popili vermut pred ruèak. I pritom smo slušali kako napolju pada kiša.

„Smatraš li da bi trebalo da se preselimo u grad?"

„A šta ti misliš" upita Katarina.

„Ako je zima prošla a kiša nastavi da pada, onda ovde neæe biti lepo. Koliko još ima do dolaska male Katarine?"

„Otprilike mesec dana, a možda i nešto malo više."

„Mogli bismo siæi u Montre i tamo ostati." „Zašto ne bismo otišli u Lozanu. Tamo postoji bolnica."

„U redu. Ali mislio sam da je to možda isuviše veliki grad."

„Mi možemo biti isto tako sami i u veæem gradu. A u Lozani može da bude lepo."

„Kada bismo pošli?"

„Meni je svejedno. Kad god ti želiš, dragi. Ne želim da odem odavde ako ti to ne želiš."

„Prièekaj da vidimo kakvo æe biti vreme."

Kiša je padala tri dana. Sneg se bio potpuno otopio na planini ispod stanice. Put se pretvorio u bujicu blatnjavosnežne vode. Bilo je isuviše vlažno i blatnjavo da bi èovek izišao iz kuæe. Ujutru treæeg dana otkako je kiša poèela da pada odlueismo da siðemo u grad.

„U redu je, gospodine Henri", reèe Gutingen. „Ne treba da mi dajete otkaz. Nisam ni mislio da æete želeti da ostanete sad kada je nastupilo rðavo vreme."

„Moramo na svaki naèin biti blizu bolnice, zbog gospoðe", rekoh.

„Razumem vas", reèe on. „Hoæete li ponekad doæi ovamo i ostati s bebom?"

„Da, ako budete imali sobu."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„U proleće kada je lepo, mogli biste doći i uživati. Dete bismo sa dadiljom mogli smestiti u veliku sobu koja je sada zatvorena, a vi i gospođa mogli biste uzeti istu sobu s pogledom na jezero.”

„Pisao vam o dolasku”, rekao mu.

Spakovali smo stvari i otputovali vozom koji je išao posle ručka. Gospodin i gospođa Gutingen su došli na stanicu zajedno s nama. On je po lapa-vici dovukao naš prtljag na sankama. Stajali su pored stanice na kiši i mahali nam na rastanku.

„Bili su veoma ljubazni”, rekao Katarina.

„Bili su divni prema nama.”

Uzeli smo voz koji je iz Montrea išao u Lozanu. Gledajući kroz prozor prema mestu u kome smo živeli, nismo mogli da vidimo planine zbog oblaka. Voz se zaustavio u Veveju, a zatim produžio pored jezera s čije su se obe strane nalazile mokre sive njive, ogolele šume i pokisle kuće. Došli smo u Lozanu i odseli u jednom osrednjem hotelu. Kiša je još padala dok smo se vozili kroz ulice i kolski ulaz hotela. Portir s mesinganim ključevima na svojim posuvraćenim reverima, lift, tepisi po podovima, beli umivaonici sa sjajnim slavinama, mesingani kreveti i velika udobna soba za spavanje — sve je to izgledalo kudikamo raskošnije posle Gutingeno-vih. Prozori sobe su gledali na mokri vrt sa zidom koji je po vrhu imao gvozdenu ogradu. Sa druge strane ulice, koja se strmo spuštala, nalazio se još jedan hotel sa sliènim zidom i vrtom. Posmatrao sam kako kiša pada u vodoskok u vrtu.

Katarina je upalila sve svetiljke i počela da ras-pakuje stvari. Naručih viski i sodu i legoh na krevet da čitam novine koje sam kupio na stanici. Bio je mart 1918. godine. Nemačka ofanziva je bila počela u Francuskoj. Pio sam viski sa sodom i čitao, dok je Katarina raspakivala i muvala se po sobi.

„Znaš šta moram sad da nabavim, dragi?” upita Katarina.

„Šta?”

„Odeću za bebu. Mali je broj žena koje dočekuju moj stadijum bez dečjih stvari.” „Možeš da je kupiš.”

„Znam. Učinioću to sutra. Videću šta je sve potrebno.”

„Trebalo bi da to znaš. Bila si bolničarka.” „Ali u bolnicama je tako malo vojnika imalo dece!”

„Ja sam imao.”

Udarila me jastukom i prosula mi viski sa sodom.

„Poručioću ti drugi”, rekao ona. „Žao mi je što sam ga prosula.”

„Nije ga bilo mnogo. Dođi u krevet.”

„Ne. Pokušaoću da uredim ovu sobu da liči na nešto.”

„Na šta?”

„Na naš dom.”

„Istakni savezničke zastave.”

„Ah, umukni!”

„Ponovi to.”

„Umukni.”

„Ti to kažeš tako oprezno”, rekao „kao da ne želiš da me koga uvrediš.” „Pa i ne želim.”

„Onda dođi u krevet.” „Dobro.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Došla je i sela na krevet.

„Znam da više nisam tako zabavna za tebe, dragi. Lièim na veliku baèvu za brašno." „Ne, nisi takva. Divna si i slatka."

384

25 Ernstst Hemingvej, II

385

„Baš sam nešto veoma nezgrapno i s tim si se ti oženio."

„Ne, nisi. Sve si lepša i lepša."

„Ali ja æu opet biti vitka, dragi."

„1 sad si vitka."

„Popio si malo više."

„Samo jedan viski sa sodom."

„Evo i drugi stiže. A hoæemo li onda da tražimo da nam ovamo donesu veèeru?"

„To bi bilo dobro."

„Posle neæemo izlaziti, zar ne? Ostæemo ovde noæas."

„1 igraæemo se", reko.

„Popiaæu malo vina", reèe Katarina. „Neæe mi škoditi. Možda bismo mogli da dobijemo malo našeg starog belog kaprija?"

„Znam da možemo. U ovakvim hotelima sigurno se mogu dobiti italijanska vina."

Kelner zakuca na vrata. Doneo je viski u èaši s ledom, a pored èaše na poslužavniku i malu bocu sa sodom.

„Hvala", reko mu. „Spustite to tamo. Hoæete li, molim vas, da donesete ovamo veèeru za dvoje i dve boce èistog belog kaprija u ledu?"

„Želite li supom da zapoènete veèeru?"

„Hoæeš li supu, Katarinèice?"

„Hoæu."

„Onda donesite i jednu supu." „Molim, gospodine!"

Izišao je i zatvorio vrata. Vratih se novinama i ratu u novinama, sipajuæi polako preko leda sodu u viski. Trebalo je da kažem da ne stavljaju led u viski. Neka se led donese posebno. Tako bi èovek

Enao koliko je bilo viskija i ne bi tako iznenada bio isuviše razvodnjen sodom. Trebalo je da tražim bocu viskija, a posebno led i sodu. To bi bilo razumno. Dobar viski je veoma prijatan. To je jedna od lepših strana života.

„0 èemu razmišljaš, dragi?"

„0 viskiju."

„A šta to razmišljaš o viskiju?"

„Kako je divan."

Katarina napravi grimasu i reèe:

„Dobro."

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

*

* *

U ovom hotelu smo ostali tri nedelje. Nije bilo tako loše; trpezarija je obično bila prazna, a vrlo često smo uveče jeli u svojoj sobi. Odlazili smo u grad, spuštali se žičanom železnicom u Uši i šetali se pored jezera. Vreme je sasvim otoplilo i lièilo na pravo proleće. Zaželeli smo da smo opet u planinama, ali je prolećeno vreme potrajalo samo nekoliko dana, a onda se ponovo vratila surova hladnoća.

Katarina je u gradu kupila sve stvari koje su joj bile potrebne za bebu. Ja sam odlazio u gimnastièku salu u arkadi da treniram boksovanje. Obično sam tamo odlazio izjutra, jer je Katarina ostajala duže u krevetu. U dane onog lažnog proleća bilo je divno posle boksovanja i tuširanja prošetati se ulicama, udisati proleće u vazduhu i svratiti u klanu, posmatrati ljude, èitati novine i piti vermut, a onda otiæi u hotel i ruèati s Katarinom. Nastavnik u sali za boksovanje imao je brkove, taène udarce i dobar refleks, i sav bi se rastrzao kad ga napadnete.

Ali bilo je prijatno u toj vežbaonici. Vazduh je bio èist, bilo je svetlo, i ja sam vežbao prilièno naporno: skakao sam preko konopca, boksovao napra-zno, izvodio trbušne vežbe ležeæi na podu, obasjan traèkom sunca koji je prodirao kroz otvoreni prozor; s vremena na vreme bih ozledio nastavnika prilikom boksovanja. Ispred uskog i dugaèkog ogledala nisam mogao da boksujem naprazno, na prvom mestu zato što mi je izgledalo neobièno da vidim kako boksuje èovek sa bradom. Ali najzad pomislih da je sve to zabavno. Èim sam poèeo da boksujem, hteo sam da obrijem bradu. Međutim, Katarina nije htela ni da èuje za to.

Ponekad smo Katarina i ja izlazili u šetnju kolima po okolini. Bilo je divno voziti se kada su dani bili prijatni. Našli smo dva lepa mesta kuda smo se mogli izvesti da jedemo. Katarina sada nije mogla dugo da hoda, a i ja sam voleo da se s njom vozim po poljskim putevima. Kada je bio lep dan, bilo nam je divno i nikad nismo bili rđavo raspoloženi. Sada smo znali da æe beba veoma brzo doæi i to je izazivalo u nama oseæanje kao da nas nešto goni i da ne smemo da izgubimo ni jedan trenutak.

GLAVA XLI

Jednog jutra sam se probudio oko tri èasa i èuo kako se Katarina vrpolti u krevetu. „Je li ti dobro, Katarinèice?“ „Imala sam male bolove, dragi.“ „Redovno?“

„Ne. Ne sasvim redovno.“

„Ako ih imaš redovno, iæi æemo u bolnicu.“

Bio sam veoma pospan i produžio sam da spavam. Nešto docnije, opet sam se probudio.

„Možda bi bilo bolje da pozoveš lekara“, reèe Katarina. „Èini mi se da je to ono.“ Otišao sam do telefona i pozvao lekara.

„U kojim vremenskim razmacima nailaze bolovi?“ upita lekar.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„U kojim vremenskim razmacima ti nailaze bolovi, Katarinèice?"

„Mislím svakih petnaest minuta."

„Onda treba da idete u bolnicu", reèe lekar.

„Obuæi æu se i smesta æu tamo otiaæi."

Spustio sam slušalicu i pozvao garažu pored stanice da pošalju taksi. Dugo vremena niko nije odgovorio na poziv. Najzad se javio jedan èovek i obeæa da æe odmah poslati taksi. Katarina se oblaèila. U koferu su joj bile upakovane stvari koje bi njoj i detetu mogle biti potrebne u bolnici. Napolju, u holu zazvonio sam za lift, ali niko nije odgovorio. Spustih se niz stepenice. Dole nije bilo nikoga osim noænog èuvara. Popeh se sam liftom, stavih Katari-nin kofer u njega i pošto je ušla, spustismo se. Noæni èuvar nam otvori vrata. Sedeli smo napolju na kamenim ploèama pored stepenica koje su se spuštale prema ploèniku i èekali taksi. Noæ je bila vedra i zvezdana. Katarina je bila veoma uzbuðena.

„Tako mi je milo što je veæ poèelo", reèe ona. „Sada æe sve brzo biti gotovo."

„Ti si dobra, hrabra devojka."

„Uopšte se ne plašim. Ipak bih želela da taksi što pre doðe."

Èusmo ga kako dolazi ulicom i ubrzo mu ugledasmo farove. Zaokrenuo je prema hotelskom ulazu i ja pomogoh Katarini da uðe dok je šofer stavio kofer pored sebe na sedište.

„Vozite u bolnicu", rekoh.

Sišli smo s poboènog hotelskog puta i krenuli uzbrdo.

Kad smo stigli do stanice, uzeh kofer i uðo-smo. Za stolom je sedela jedna žena koja je upisala u knjigu Katarinino ime, godine, adresu, srodnike i veroispovest. Katarina reèe da ne pripada nijednoj veroispovesti i žena povuèe liniju iza te reèi. Upisala se kao Katarina Henri.

„Odvešæu vas u vašu sobu", reèe žena.

Popesmo se liftom. Žena ga zaustavi i mi po-ðosmo za njom niz hodnik. Katarina me èvrsto držala za ruku.

„Ovo je soba", reèe žena. „Hoæete li, molim vas, da se svuèete i legnete u krevet? Evo vam spa-vaæice."

„Imam svoju spavaæicu", reèe Katarina. „Bolje je za vas da obuèete ovu spavaæicu", reèe žena.

Iziðoh i sedoh na stolicu u hodniku.

„Možete sad uæi", reèe žena s vrata. Katarina je ležala u uskom krevetu, obuèena u prostu spavaæicu s èetvrtastim izrezom. Izgledalo je kao da je napravljena od grubog platna. Nasmehila mi se.

„Sada imam fine bolove", reèe ona.

Žena je držala za ruèni zglob i odmeravala bolove s èasovnikom u ruci.

„Sad je bio jedan pojaèi", reèe Katarina. Video sam joj to na licu.

„Gde je lekar", upitah ženu.

„Eno ga dole, leži i spava. Biaæe ovde kad zatreba. A sada moram nešto da uèinim za gospoðu. Hoæete li, molim vas, opet da iziðctè?"

Izišao sam u hodnik. Bio je potpuno prazan, imao je dva prozora i æelom dužinom mnogo zatvorenih vrata. Mirisao je na bolnicu. Sedeo sam na stolici, gledao u pod i molio se za Katarinu.

„Možete uæi", reèe bolnièarka.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Ušao sam.

„Halo, dragi“, reče Katarina. „Kako ti je sada?“

„Sada nailaze veoma èesto.“ Lice joj se za trenutak izdužilo a onda se nasmešila.

„Ovo je sada bio jedan pravi. Hoæete li, sestro, da mi opet stavite ruku na leða?“

„Hoæu, ako vam to pomaže“, reče bolnièarka.

„A ti idi, dragi“, reče Katarina. „Idi i pojedij nešto. Bolnièarka kaže da ovo može dugo potrajati.“ „Ostaæu još neko vreme.“

Bolovi su nailazili sasvim redovno, a onda umi-nuše. Katarina je bila veoma uzbuðena. Kad su bolovi bili jaki, nazivala ih je dobrim. A kad su poèeli da popuštaju, bila je razoèarana i postiðena.

„Iziði, dragi!“ reče mi. „Mislím da se u tvom prisustvu oseæam svesnijom svog položaja.“ Lice joj se u tom trenutku opet zgrèilo. „Tako. Sad je bilo bolje. Tako želim da budem dobra žena i rodim ovo dete bez ikakvih ludosti. Molim te, idi i nešto doruèkuj, dragi, a onda se vrati. Neæeš mi nedostajati. Bolnièarka je divna prema meni.“

„Imate mnogo vremena za doruèak“, reče bolnièarka.

„Onda æu otiaæi. Do viðenja, draga!“ „Do viðenja“, reče Katarina „i lepo doruèkuj i za mene.“

„Gde mogu da dobijem doruèak?“ upitah bolnièarku.

„Tamo dole, u ulici kraj trga nalazi se kafana“, odgovori ona. „Sada bi trebalo da je otvorena.“

Napolju se veæ razdanilo. Koraèao sam praznom ulicom prema kafani. Ugledao sam svetlost u izlogu. Uðoh i stadoh kraj mesingane tezge, a neki stariji èovek me posluži èašom belog vina i pecivom. Pecivo je bilo juèerašnje. Umakao sam ga u vino, a potom sam popio solju kafe.

„Šta radite u ovo doba?“ upita me starac.

„Žena mi se poraða u bolnici.“

„A, tako! Želim vam sreæu.“

„Dajte mi još jednu èašu vina.“

Nasuo mi je vino iz boce, prelivši ga malo puko vrha tako da se prolilo po mesingu. Popih i ?MI èašu, platih i iziðoh. Napolju su duž ulice, pred I 'Hama, stajale kante za ðubre koje su èekale na ? I"lue. Neki pas je njuškao oko jedne kante.

„Šta želiš?“ upitah ga i pogledah u kantu da Vidim ima li šta što bih mogao da izvadim za njega, i I ?' vrhu nije bilo ništa osim kafenog taloga, prašine i nešto uvenulog cveæa.

„Ovde nema ništa za tebe, psetance moje“, re-koh, a pas preðe preko puta. U bolnici se popeh ltepcnicama do sprata gde je ležala Katarina i hodnikom se uputih prema njenoj sobi. Kucnuo sam na vrata. Nije bilo odgovora. Otvorio sam ih. Soba I'- bila prazna. Katarinin kofer nalazio se na jednoj Itolici, a njena kuæna haljina visila je o klinu na lldu. Izišao sam i pošao hodnikom, ne bi li nekog ireo. Naðoh jednu bolnièarku.

„Gde je gospoða Henri?“

„Jedna gospoða je baš sada odvedena u salu za pori iðaje.“

„A gde je to?“ „Pokazaæu vam.“

Odvela me je do kraja hodnika. Vrata sobe Pila su napola otvorena. Mogao sam da vidim Kata-inm kako leži na stolu, pokrivena èaršavom. Bolni, arka je stajala s jedne a doktor s druge strane •lola, pored nekih cilindriènih posuda. Lekar je držao u ruci gumenu masku spojenu s nekom cevi.

„Daæu vam ogrtaè pa možete uæi“, reče bolnièarka. „Uðite ovuda, molim vas.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Slavila mi je beli ogrtaè i na zatiljku mi ga ja li vrstila èiodom.

„Sada možete uæi“, reèe ona. Uðoh u salu.

„Halo, dragi!“ reèe Katarina naprežuæi se. „Ne ide baš tako lako.“

„Vi ste gospodin Henri?“ upita lekar. „Da. Kako ide, doktore?“

„Stvari se veoma dobro odvijaju“, reèe lekar. „Došli smo ovamo zato što je ovde lakše davati gas za bolove.“

„Dajte mi ga sada“, reèe Katarina.

Lekar joj postavi gumenu masku preko lica i okrenu brojèanik. Posmatrao sam Katarinu kako brzo i duboko diše. A onda je odgurnula masku. Lekar zavrnu slavinicu.

„Ovaj nije bio veoma jak. Malopre sam imala jaèi. Doktor je doprineo da mi umine bol, zar ne, doktore?“

Glas joj je bio èudan. Nešto jaèim glasom je izgovarala reè doktor. Lekar se nasmeši.

„Dajte mi opet“, reèe Katarina. Držala je masku sasvim uz lice i brzo disala. Èuo sam je kako pomalo stenje. A onda je odgurnula masku i nasme-jala se.

„Ovaj je bio baš dobar“, reèe ona. „Taj je bio veoma jak. Nemoj se brinuti, dragi. Idi odavde. Idi pa još jednom doruèkuj.“

„Ostaæu“, rekoh joj.

*

U bolnicu smo došli oko tri èasa izjutra. U podne se Katarina nalazila još u sali za poroðaje.

Bolovi su opet popustili. Izgledala je sada vrlo umorna i izmuèena, ali je bila još raspoložena.

„Nisam uopšte dobra, dragi“, reèe ona. „Žao mi je. Mislila sam da æe to iæi sasvim lako. Sada . . . evo opet nailazi.“ Ispružila je ruku da bi dohvatila masku i stavi je preko lica. Lekar je pokrenuo brojèanik i posmatrao. Za kratko vreme sve je bilo gotovo.

„Nije bio mnogo jak“, reèe Katarina. Nasmešila se. „Ovaj gas me veæ pomalo omamljuje. Divan je.“

„Poneæemo ga malo kuæi“, rekoh.

„Sada dolazi jedan“, reèe Katarina brzo. Lekar je okrenuo brojèanik i pogledao u svoj èasovnik.

„Kakvi su sada razmaci?“ upitah.

„Otprilike, jedan minut.“

„Zar neæete da ruèate?“

„Ubrzo æu nešto pojesti“, reèe on.

„Morate nešto jesti, doktore“, reèe Katarina. „Žao mi je što se to kod mene tako odužilo. Zar ne bi moj muž mogao da mi daje gas?“

„Ako želite“, reèe lekar. „Okrenite ga na broj dva.“

„Razumem“, rekoh. Na brojèaniku se nalazila skazaljka koja se okretala pomoæu ruèke.

„Daj mi sada“, reèe Katarina. Držala je masku sasvim uz svoje lice. Okrenuo sam brojèanik do broja dva, a kada je Katarina skinula masku zatvorio sam slavinicu. Bilo je veoma lepo od doktora što mi je dao da nešto radim.

„Jesi li ti to uèinio, dragi?“ upita Katarina. Milovala me po ruci.

„Pa da, sigurno.“

„Tako si divan.“

Bila je malo opijena od gasa.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Nešto æu pojesti s poslužavnika u susednoj sobi“, reèe lekar. „Možete me pozvati svakog trenutka.“ Dok je vreme prolazilo, posmatrao sam ga kako jede a zatim, posle nekoliko trenutaka, video sam ga kako je legao i zapalio cagaretu. Katarina je postajala sve umornija.

„Šta misliš, da li æu ikad roditi ovu bebu?“ upita ona.

„Naravno da æeš je roditi.“

„Trudim se što više mogu. Naprežem se, ali ne ide. Evo, sada opet dolazi. Daj mi opet.“

U dva èasa otišao sam na ruèak. U kafani je sedelo nekoliko ljudi uz kafu i èaše trešnjevaèe i komovice na stolu. Sedoh za jedan sto.

„Mogu li da jedem?“ upitah kelnera.

„Prošlo je vreme ruèku.“

„Zar nemate ništa za jelo?“

„Možete dobiti choucroute.10“

„Dajte mi choucroute i pivo.“

„Belo ili crno.“

„Èašu belog.“

Kelner donese tanjir kiselog kupusa s kriškom šunke na vrhu i kobasicom koja je bila zabodena u kupus natopljen toplim vinom. Jeo sam i pio pivo. Bio sam veoma gladan. Posmatrao sam ljude za stolovima u kafani. Za jednim stolom igrali su karte. Dva èoveka za stolom pored mene razgovarala su i pušila. Kafana je bila puna dima. Iza mesingane tezge, za kojom sam bio doruèkovao, sada su bile tri osobe: onaj starac, zatim neka zdepasta žena u crnoj haljini, koja je sedela za kasom i zapisivala sve što se odnosilo na stolove, i jedan deèko s keceljom. Pitao sam se koliko li ima dece ova žena i kako izgledaju.

Kada sam dovršio sa choucroute, vratio sam se u bolnicu. Ulica je sada bila sasvim èista. Kante za đubre su bile uklonjene. Dan je bio oblaèan, ali se kroz oblake probijalo sunce. Popeh se liftom, iziđoh i uputih hodnikom do Katarinine sobe gde sam bio ostavio svoj beli ogrtaè. Obukoh ga i zakaèih èio-dom na zatiljku. Pogledah se u ogledalo i videh da lièim na nekog lažnog lekara sa bradom. Potom odoh hodnikom do sale za porođaje. Vrata su bila zatvorena i ja zakucah. Kad mi niko nije odgovorio, okrenuh ruèicu i uđoh. Lekar je sedeo pored Katarine. Bolnièarka je nešto radila u drugom kraju sobe.

„Evo vam muža“, reèe lekar.

„Ah, dragi, ja imam najdivnijeg doktora“, reèe Katarina veoma èudnim glasom. „Prièa mi najlepše prièe, a kad naiđu suviše jaki bolovi, odmah ih odstranjuje. Divni ste, doktore!“

„Ti si opijena“, rekoah.

„Znam“, reèe Katarina. „Ali nije trebalo da to kažeš.“

Zatim povika:

„Dajte mi ga. Dajte mi gal“ Zgrabila je masku i disala kratko, duboko i bolno, dok je aparat škljo-cao. Potom je duboko uzdahnula, na što lekar ispruži svoju levu ruku i odstrani masku.

„Ovaj je bio veoma jak“, reèe Katarina. Glas joj je èudno zvuèao. „Neæu sada umreti, dragi. Prošio je vreme kada zamalo nisam umrla. Raduješ li se?“

„Nemoj da se opet to dogodi.“ „Neæe. Mada se toga i ne bojim. Neæu umreti, dragi.“

„Vi neæete poèiniti takvu glupost“, reèe doktor. „Neæete umreti i ostaviti svoga muža.“

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ah, neæu. Neæu umreti. Ne bi trebalo da umrem. Glupo je umreti. Evo ga, nailazi! Dajte mi ga!”

Posle nekog vremena lekar mi reèe:

„Gospodine Henri, vi æete na nekoliko minuta iziæi, a ja æu je za to vreme pregledati.”

„Hoæe da vidi kako se poraðam”, reèe Katarina. „Ti se posle možeš vratiti. Može li, doktore?”

„Da”, reèe lekar. „Javiæu mu kad bude mogao da se vrati.”

Izišao sam i otišao hodnikom do sobe u koju je Katarina trebalo da bude smeštena posle poroðaja. Seo sam na stolicu i posmatrao tu sobu. U džepu svog kaputa imao sam novine koje sam bio kupio kad sam išao da ruèam, pa poèeh da ih èitam. Napolju se smrkavalo, te upalih svetlost da bih mogao èitati. Posle izvesnog vremena prestao sam da èitam, ugasio svetlost i posmatrao kako se napolju spušta noæ. Pitao sam se zašto me lekar veæ nije pozvao. Možda je bilo bolje da ne budem tamo. Verovatno je želeo da me za izvesno vreme odstrani. Pogledao sam na èasovnik. Ako za deset minuta ne pošalje nekog po mene, svakako æu otiæi tamo.

Jadna, jadna draga Katarinèice! To je, dakle, cena koju plaæaš zato što smo zajedno spavali. Ovo je bio svršetak zamke. To li je, dakle, ono što se dobija za uzajamnu ljubav. Ipak, hvala bogu što postoji gas. Kako li je sve to bilo ranije, kada nije bilo anestetikih sredstava? Kad jednom poène, onda se više ne može natrag.

Katarina je dobro prošla za vreme trudnoæe. Nije joj bilo rðavo. Skoro nikad nije bila bolesna. Nikad se nije oseæala naroèito nelagodno sve do samog kraja. Ali, na kraju su je uhvatili. Nikad se ni od èega ne može pobeæi. Gubi se odavde, sotonu! Bili bi isto, pa makar da smo se i pedeset puta ven-èali. A šta onda ako ona umre? Neæe ona umreti. Ima samo težak poroðaj. Poèetni poroðajni bolovi obièno se oduže. Kod nje je ovo samo težak poroðaj. Docnije æemo razgovarati o tome kako je sve to bilo, a Katarina æe verovatno reæi da to u stvari i nije bilo tako teško. Ali šta onda ako umre? Da, a šta onda ako ipak umre? Ona ne može da umre, kažem vam. Ne budi budala. To je samo težak poroðaj. To joj samo priroda stvara pakao. To je samo prvi poroðaj koji se skoro uvek oduži. Da, ali šta, ako i pored svega toga umre? Ne može ona umreti! Zašto bi umrla? Iz kog razloga da umre? Treba samo da se rodi dete, taj uzgredni proizvod lepih noæi u Milanu. Ono stvara neprilike, rodi se, i onda se o njemu brinete pa ga na kraju možda i zavolite. Ali šta onda ako umre? Neæe ona umreti! Ali ako umre? Neæe! Njoj je sasvim dobro. Ali šta, ako umre? Ne može umreti! Ali šta ako ipak umre? Hej, šta onda? Šta onda ako umre? Lekar uðe u sobu. „Kako ide, doktore?” „Uopšte ne ide”, odgovori on.

„Kako to mislite?”

„Tako kao što rekoh. Izvršio sam pregled ...” Isprièao mi je detaljno rezultat pregleda. „Otada sam èekao da vidim šta æe biti. Ali, uopšte ne ide.”

„Pa šta savetujete?”

„Postoje samo dve stvari: ili snažan zahvat de-teta kleštima što nju može pocepiti i ugroziti joj život, a osim toga, eventualno, biti rðavo i po samo dete, ili carski rez.”

„Kakva je opasnost od carskog reza?” „A šta ako umre?”

„Ne bi trebalo da bude veæa nego što je opasnost od obiènog poroðaja.”

„Da li biste ga vi lièno izvršili?”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Da, ja bih ga izvršio. Bio bi mi potreban jedan èas, a možda i nešto manje da priprelim sve što treba i da pozovem potrebno osoblje.”

„Pa šta mislite?”

„Preporučujem operaciju carskim rezom. Kad bi bila u pitanju moja žena, ja bih se odlučio na carski rez.”

„Kakve su posledice?”

„Nikakve. Ostaje samo ožiljak.”

„A kako je s infekcijom?”

„Opasnost nije ništa veća nego od zahvata kleštima.”

„A šta, ako je izvršite pa ništa ne postignete?”

„Nešto se svakako mora preduzeti. Gospođa Henri je već izgubila mnogo snage.

Ukoliko pre obavimo operaciju, utoliko će biti sigurnija.”

„Operišite je što je moguće pre”, rekoh.

„Otići će da izdam potrebna uputstva.”

Otišao sam u salu za porođaje. Bolničarka je bila s Katarinom koja je ležala na stolu. Onako, pod èaršavom, izgledala je krupna, bleđa i umorna.

„Jesi li mu rekao da je može izvršiti?” upita

ona.

„Jesam.”

„Zar to nije veličanstveno! Biće sad sve gotovo za jedan èas. Gotovo sam pri kraju, dragi. Sva se raspadam. Molim vas, dajte mi ga. Ne dejstvuje! Ah, ne dejstvuje!”

„Diši duboko.”

„Dišem. Ah, to više uopšte ne dejstvuje!” „Dajte drugi cilindar”, zamolih bolničarku. „To je novi cilindar.”

„Baš sam luda, dragi”, reče Katarina. „Ali to uopšte više ne dejstvuje.” Poèela je da plaèe. „Ah, tako sam želela da imamo ovo dete a da ti ne pravim neprilike, ali sada sam već pri kraju, sva sam rastrgana, a gas više ne dejstvuje. Ah, dragi, on više uopšte ne dejstvuje. Ne bih marila ni da umrem samo da ovo prestane. Ah, molim te, dragi, molim te, spreji ovo! Evo, nailazi. Ah, ah, ah!” Disala je jecajući pod maskom. „To više ne dejstvuje. On ne dejstvuje. Ne dejstvuje. Ne zameri mi, dragi. Molim te, nemoj da plaèeš. Ne zameri mi. Sasvim se raspadam. Jadni moj, dragi! Tako te volim i biću opet dobra. Ovoga puta će biti dobra. Zar ne mogu da mi dadu nešto? Kad bi samo mogli da mi dadu nešto!”

„Udesiće da dejstvuje. Obrtaće ga na sve moguće načine.”

„Daj mi ga sada.”

400

26 Ernest Hemingvej, II

401

Obrnuli brojeèanik do kraja i dok je disala jako i duboko, ruka joj klonu na masci.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Zaustavih gas i skidoh joj masku. Ona se povrati. Izgledalo je kao da je došla odnekud daleko.

„Bilo je divno, dragi. Ah, ti si tako dobar prema meni.”

„Budi hrabra, jer ti ga ne smem ovako stalno davati. Mogla bi da umreš.”

„Više nisam hrabra, dragi. Sva sam skršena. Skršili su me. Sada to znam.”

„Tako je svakoj ženi.”

„Ali to je užasno. Drže te dotle dok te sasvim ne skrše.”

„Za jedan čas biæe sve gotovo.”

„Zar to nije divno? Dragi, ja neæu umreti, zar ne?”

„Neæeš. Uveravam te da neæeš.”

„Zato što ne želim da umrem i da tebe ostavim. Ali tako sam umorna od svega ovoga i oseæam da æu umreti.”

„Besmislica. Svako se tako oseæa.”

„Ponekad znam da æu umreti.”

„Neæeš. Ti ne možeš da umreš.”

„A šta, ako umrem?”

„Neæu ti to dopustiti.”

„Daj mi brzo. Daj mi ga!”

A zatim reèe:

„Neæu umreti. I sama neæu dopustiti da umrem.”

„Dabome da neæeš.” „Ti æeš ostati sa mnom?” „Neæu to da gledam.” „Ne, samo da budeš ovde.”

„Sigurno. Biæu ovde èitavo vreme.”

„Tako si dobar prema meni. Evo opet, daj mi gas. Daj mi malo više. On uopšte ne dejstvuje!”

Okrenuh brojèanik na tri, a onda na èetiri. Želeo sam da se lekar vrati. Plašio sam se brojeva iznad dva.

* *

Najzad, u salu udoše neki novi lekari i dve bolnièarke, podigoše Katarinu na nosila s toèkovima i svi poðosmo niz hodnik. Nosila su brzo jurila niz hodnik, a onda u lift gde smo svi morali da se prislonimo uz zidove da bismo napravili mesta; zatim penjanje, otvaranje vrata i izlaženje iz lifta, a onda dole, niz hodnik, na gumenim toèkiæima, do ope-racione sale. Nisam prepoznao lekara s kapom i maskom preko lica. Bio je tu još jedan lekar i više bolnièarki.

„Moraju mi nešto dati”, reèe Katarina. „Moraju mi nešto dati. Ah molim vas, doktore, dajte mi ga dovoljno da mi bude dobro!”

Jedan od lekara joj stavi masku na lice. Gledao sam kroz vrata i video mali svetli amfiteatar opc-racione sale.

„Možete uæi na druga vrata i šesti tamo gore”, reèe mi jedna bolnièarka. Tamo su se, iza ograde, nalazile klupe s pogledom dole na beli sto i svetiljke. Gledao sam u Katarinu. Na licu joj je bila maska i sada je bila mirna. Odgurali su nosila. Okrenuo sam se i izišao u hodnik. Dve bolnièarke su žurile prema ulazu na galeriju.

„To je carski rez”, reèe jedna. „Izvršiæe carski rez.”

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

Druga se nasmeja i reèe:

„Baš smo stigle na vreme. Zar nismo sreæene?" Uðoše kroz vrata koja su vodila na galeriju. Još jedna bolnièarka proðe pored mene. I ona je žurila. „Idite pravo tamo. Pravo tamo", reèe mi ona. „Ostaæu napolju."

Ušla je žurno. Šetkao sam se gore-dole hodnikom. Plašio sam se da uðem. Pogledao sam kroz prozor. Bilo je mraèno, ali sam na svetlosti prozora mogao da vidim da pada kiša. Ušao sam u jednu sobu sasvim na kraju hodnika i posmatrao natpise na bocama u staklenom ormanu. A onda sam izišao, stajao u praznom hodniku i gledao u vrata opera-cione sale.

Jedan lekar iziðe sa bolnièarkom. Držao je u obema rukama nešto što je lièilo na tek odranog zeca. Žurno je otišao s tim niz hodnik i ušao na neka druga vrata. Otišao sam do vrata na koja je on ušao i tamo sam ih u sobi zatekao kako nešto rade oko novoroðenèeta. Lekar ga je podigao da ga vidim. Držao ga je za pete i pljeskao ga.

„Je li u redu?"

„Sjajan je. Biæe teŹak pet kilograma."

Nisam prema njemu ništa oseæao. Èinilo mi se da ono nema veze sa mnom. Bio sam bez ikakvih oèinskih oseæanja.

„Zar niste ponosni na svog sina?" upita me bolnièarka.

Prali su ga i uvijali u nešto. Video sam sitno tamno lice i tamnu ruku, ali nisam video da se pokreæe niti èuo da plaèe. Lekar mu je nešto opet radio. Izgledao je uznemiren.

„Nisam", odgovorih joj. „Zamalo što nije ubio svoju majku."

„To nije krivica ovog malog dragog stvorenja. Zar niste Źeleli deèaka?"

„Nisam."

Lekar je stalno bio zaposlen oko njega. Držao ga je opet za stopala i pljeskao dlanovima. Nisam ostao da to gledam. Izišao sam u hodnik. Sada sam mogao da uðem i gledam. Ušao sam na vrata i spustio se na galeriju. Bolnièarke koje su sedele iza ograde dadoše mi znak da siðem dole do njih. Odmahnuo sam glavom. Mogao sam dovoljno da vidim i s mesta na kome sam se nalazio.

Pomislio sam da je Katarina mrtva. Izgledala je mrtva. Lice joj je bilo sivo, bar onaj deo koji sam mogao videti. Dole, ispod svetiljaka, lekar je ušivao veliku, dugu, salom oivièenu ranu. Drugi lekar s maskom davao joj je anestetièka sredstva. Dve bolnièarke s maskama dodavale su potrebne predmete. Sve je to lièilo na neki crteŹ o inkviziciji. Dok sam ovo kratko vreme posmatrao, znao sam da sam mogao sve da gledam, ali mi je ipak bilo milo što nisam. Ne verujem da bih mogao da gledam kako je seku, ali sam posmatrao kako se rana zatvara u visoki koŹni rub sa spretno napravljenim Źavovima, kao što to rade obuæari, i bio sam zadovoljan. Kad je rana bila zatvorena, izišao sam u hodnik i opet se Źetao gore-dole. Posle nekog vremena izišao je lekar. „Kako joj je?"

„Sasvim dobro. Jeste li posmatrali?"

Izgledao je umoran.

„Posmatrao sam kako je zašivaju. Rez je izgledao veoma dugaèak." „Mislite?"

„Da. Hoæe li se taj oŹiljak izravnati?" „Ah, da. Hoæe."

Posle izvesnog vremena izvukli su nosila s toè-kiaima i veoma brzo ih odgurali niz hodnik do lifta. Išao sam pored njih. Katarina je jeèala. Stavili su je u krevet u njenoj sobi. Seo sam na stolicu pri dnu kreveta. U sobi je bila bolnièarka. Ustao sam i ostao stojeæi pored kreveta. U sobi je bilo mraèno. Katarina izvuèe svoju ruku.

„Halo, dragi!" reèe. Glas joj je bio slabaèak i umoran.

„Halo, mila!"

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Je li deèak ili devojèica?" „Pst! ... Nemojte govoriti", reèe bolnièarka. „Deèak. Dugaèak je, krupan i taman." „Je li potpuno u redu?" „Jeste", odgovorih. „Lep deèak." Video sam kako me bolnièarka èudno po-smatra.

„Strašno sam umorna", reèe Katarina. „1 sve me pakleno boli. A je li tebi dobro, dragi?"

„Meni je dobro. Nemoj govoriti."

„Bio si ljubazan prema meni. Ah, dragi, užasno me boli. Kako izgleda mali?"

„Lièi na tek odranog zeca, sa staraèkim naboranim licem."

„Morate iziaèi", reèe bolnièarka. „Gospoða Henri ne sme da govori."

„Biæu napolju."

„Idi i nešto pojedi."

„Neæu. Biæu napolju". Poljubio sam Katarinu. Bila je veoma siva, slaba i umorna.

„Mogu li da razgovaram s vama?" upitah bolnièarku. Izišla je sa mnom u hodnik.

Pošao sam malo niz hodnik.

„Šta je sa detetom?" upitah.

„Zar ne znate?"

„Ne znam."

„Nije bilo živo."

„Mrtvo je?"

„Nikako nije moglo da poène da diše. Pupak mu se bio zavezao oko vrata, ili tako nešto."

„To znaèi da je mrtvo?"

„Da. Kakva sramota. Bio je tako lep, velik deèko. Mislila sam da znate."

„Nisam znao. A sad, biæe bolje da se vratite gospoði."

Seo sam na stolicu ispred stola na kome su sa strane visili na zakaèkama izveštaji bolnièarki. Gledao sam kroz prozor. Nisam mogao da vidim ništa osim tame i kiše kako promièe kroz svetlost na prozoru. Dakle, tako je. Beba je mrtva. Zbog toga je lekar izgledao onako umoran. Ali zašto su u sobi onako postupali sa detetom? Verovatno su pretpostavljali da æe doæi k sebi i poèeti da diše. Nisam bio religiozan, ali sam znao da je trebalo da ga krste. Ali šta, ako beba uopšte nije ni disala? Izgleda da nije disala. Nije uopšte bila živa. Osim u Katarini. Èesto sam je osetio kako se bacaka nožicama. Ali u toku poslednje nedelje nisam to primetio. Možda je bila zadavljena za sve to vreme. Jadna, mala bebica! Žarko sam poželeo da i ja budem tako zadavljen. Ali nisam bio zadavljen. Međutim, izgleda da još nije došao kraj svim tim umiranjima. Sada æe možda umreti i Katarina. Uostalom, to se događa. Ljudi umiru i ne znaju zbog èega. Nikad nemaju vremena da to saznaju. Ubace vas u život, kažu vam pravila, i prvi put kad vas uhvate na spavanju ubiju vas. Ili vas ubiju nizašta, kao Ajma. Ili vam dadu sifilis, kao Rinaldiju. Ili vas na kraju prosto ubiju. Na to možete sa sigurnošæu raèunati. Èekajte i sigurno æe vas ubiti.

Jednom prilikom, u logoru, stavio sam na vatru panj pun mrava. Kada je poèeo da gori mravi su izmiledi i najpre pošli prema središtu gde je vatra bila najjaèa, a onda se vratili i pojurili prema kraju. Kada su stigli sasvim na kraj, poèeli su da padaju u vatru. Neki su se izvukli opaljena tela i spljošteni i odmiledi su ne znajuæi kuda idu. Ali veæinu je najpre bila privukla vatra, a onda su se svi vratili prema kraju i okupili se na tom hladnijem delu, dok najzad ipak nisu popadali u oganj. Seæam se kako sam tada razmišljao da je to za mrave bio kraj sveta, i da sam imao divnu priliku da postanem mesija i podignem panj s vatre, pa da ga bacim nekuda odakle æe mravi opet moæi da

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

izmile na zemlju. Ali nisam ništa uèinio veæ sam samo prosuo èašu vode na panj zato da bih je ispraznio i nasuo u nju viskija pre nego što u njega dodam vodu. Mislim da su se upravo skuvali od te èaše vode prosute na zapaljeni panj.

I tako, sada sam sedeo ovde u hodniku i èekao da èujem kako je Katarini. Bolnièarka nije izlazila pa sam posle nekog vremena prišao vratima, tiho ih otvorio i pogledao unutra. Najpre nisam mogao ništa da vidim, jer je u hodniku bilo isuviše svetlo a u sobi je vladao mrak. Onda sam pored postelje ugledao bolnièarku i Katarininu glavu na jastuku. Ležala je sasvim ispružena pod pokrivaèem. Bolnièarka stavi prst na usne, pa onda ustade i priđe vratima.

„Kako joj je?“ upitah.

„Sasvim dobro“, odgovori bolnièarka. „Možete otiæi na veèeru a onda se vratiti, ako želite.“

Uputio sam se hodnikom, potom se spustio niz stepenice, izišao kroz bolnièka vrata i po kiši krenuo mraènom ulicom do kafane koja je bila jako osvetljena. Za stolovima je sedelo mnogo ljudi. Nisam mogao da naðem mesta. Tada mi priđe kelner, uze mi mokri kaput i šešir i pokaza slobodno mesto prekoputa, za stolom nekog postarijeg èoveka koji je pio pivo i èitao veèernje novine. Seo sam i upitao kelnera šta ima na plat du jour¹¹.

„Imali smo kuvanu teletinu, ali je više nema.“

„Šta mogu da dobijem za jelo?“

„Šunke i jaja, jaja sa sirom, ili choucroute.“

„Jeo sam choucroute za ruèak“, rekoh.

„Taèno je“, reèe on. „Istina je. Jeli ste u podne choucroute.“

Bio je to èovek srednjih godina, sa æelom na vrhu glave i zaglaðenom kosom preko nje. Imao je ljubazno lice.

„Šta želite? Šunku i jaja, ili jaja sa sirom?“

„Šunku s jajima. I piva.“

„Èašu belog?“

„Da.“

„Seæam se“, reèe on „da ste i u podne uzeli èašu belog.“

Jeo sam šunku s jajima i pio pivo. Šunka i jaja su bili na okruglom tanjiru, šunka odozdo i jaja odozgo. Bilo je veoma toplo, pa sam veæ pri prvom zalogaju morao da popijem gutljaj piva da bih rashladio usta. Bio sam gladan i pozvah kelnera da mi donese još jednu porciju. Popio sam nekoliko èaša piva. Nisam ni o èemu mislio. Èitao sam novine èoveka koji je sedeo prekoputa mene. Pisale su o prodoru na britanskom frontu. Kad je primetio da èitam zadnju stranu njegovih novina, previo ih je. Pomislio sam da od kelnera zatražim novine, ali se nisam mogao koncentrisati. U kafani je bilo toplo i vazduh je bio rðav. Ljudi za stolovima su se veæinom meðusobno poznavali. Mnogi su se kartali. Kelneri su bili veoma zauzeti noseæi piæe sa tezge do stolova. Dva èoveka su ušla, ali nisu mogla da naðu mesta. Stali su nasuprot stola za kojim sam sedeo. Naruèih još jednu èašu piva. Još nije bilo vreme da poðem. Bilo je isuviše rano da se vratim u bolnicu. Pokušao sam da ne mislim i da budem savršeno pribran. Oni ljudi su stajali neko vreme, ali kako niko nije odlazio, oni iziðoše. Popio sam još jedno pivo. Na stolu ispred mene nalazila se èitava gomila tanjira. Èovek prekoputa mene skide naoèari, stavi ih u futrolu, previ novine i spremi ih u džep. Sada je sedeo držeæi svoju èašu likera i gledao po sali. Odjednom osetih da moram da se vratim u bolnicu. Pozvao sam kelnera, platio raèun, obukao kaput, stavio šešir i izišao. Otišao sam do bolnice pešice, po kiši.

Na stepenicama sam sreo bolnièarku koja je dolazila iz hodnika.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Sad sam vas baš zvala. Tražila sam vas u hotelu“, reče ona. Pretrnuo sam. „Šta se desilo?“

„Gospođa Henri je imala izliv krvi.“

„Mogu li da uđem?“

„Ne, još ne. Lekar je kod nje.“

„Je li to opasno?“

„Veoma opasno.“

Bolničarka ode u sobu i zatvori vrata. Stajao sam napolju u hodniku. Iz mene je odjednom svega nestalo. Nisam mislio. Nisam ni mogao da mislim. Znao sam da æe umreti, ali sam se ipak molio da ne umre. Ne dopusti joj da umre! Ah, bože, molim te, ne dopusti da umre! Uèiniæu sve za tebe ako ne dopustiš da umre. Molim te, molim, molim, dragi bože, ne dopusti da umre. Dragi bože, ne dopusti joj da umre! Molim te, molim, molim, ne daj da umre. Molim te, bože, uèini da ne umre. Sve æu uèiniti što zaželiš, ako ne dopustiš da umre. Uzeo si dete, ali ne dopusti da ona umre. Dobro, ono je umrlo, ali ne dopusti da i ona umre. Molim te, molim, dragi bože, ne daj da ona umre!

Bolničarka otvori vrata i prstom mi dade znak da dođem. Ušao sam za njom u sobu. Katarina nije podigla pogled kada sam ušao. Prišao sam krcvelu. Lekar je stajao pored kreveta na suprotnoj strani. Katarina me pogleda i nasmeši se. Nagnuh se nad krevet i poèeh da plaèem.

„Jadni dragi!“ reče Katarina tiho. Bila je sva siva.

„Biæe ti dobro, Katarinèice. Biæe ti sasvim dobro.“

„Umreæu“, reče Katarina, a onda malo zastade pa dodade: „Mrzim smrt.“ Uzeli je za ruku.

„Nemoj me dodirivati.“ Ispustih joj ruku. Na-smešila se. „Jadni dragi. Možeš me dodirivati koliko god hoæeš.“

„Sve æe opet biti u redu, Katarinèice. Znam da æe ti biti sasvim dobro.“

„Mislila sam da ti napišem pismo da ga imaš ako bi se nešto dogodilo, ali ga nisam napisala.“

„Želiš li da pozovem sveštenika, ili da neko drugi dođe kod tebe?“

„Želim samo tebe“, odgovori ona. A zatim malo docnije, dodade: „Ja se ne bojim. Ja to samo mr-
tt
zim.“

„Ne smete toliko da govorite“, umeša se lekar. „Dobro“, reče Katarina.

„Želiš li da bilo šta uèinim, Katarinèice? Mogu li išta da uèinim?“

Katarina se nasmeši.

„Ništa, dragi.“ A potom, malo docnije: „Neæeš da radiš naše stvari sa drugom devojkom, ili da joj govoriš iste reèi, zar ne?“

„Nikad.“

„Mada želim da imaš druge devojke.“ „Ja ih ne želim.“

„Isuviše govorite“, reče lekar. „Gospodin Henri mora da iziđe. Docnije može opet da dođe. Vi neæete umreti. Ne smete biti ludi.“

„Dobro“, reče Katarina. „Doæi æu i noæima æu ostati s tobom.“

Bilo joj je teško da govori.

„Molim vas, iziđite iz sobe!“ reče mi lekar. „Ne možete više razgovarati.“

Katarina mi namignu, a lice joj je bilo sivo.

„Biæu odmah tu, pored vrata“, rekoħ.

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

„Ne brini se, dragi. Ja se nimalo ne bojim. To je samo prijava podvala.”

„Moja draga, hrabra i slatka Katarinèice!”

Èekao sam u hodniku. Èekao sam dugo. Najzad se pojavila bolnièarka i prišla mi.

„Bojim se da je gospoða Henri teško bolesna”, reèe ona. „Plašim se za nju.”

„Je li umrla?”

„Nije, ali je u nesvesti.”

Izgleda da je imala jedan izliv krvi za drugim. Nisu ih mogli zaustaviti. Ušao sam u sobu i ostao pored Katarine sve dok nije umrla. Èitavo vreme je bila u nesvesti. Nije prošlo mnogo vremena, a ona je umrla.

*

* *

U hodniku ispred sobe upitah lekara: „Postoji li išta što bih noæas mogao da uèi-mm?”

„Ne postoji. Nema ništa da se uèini. Mogu li vas odvesti u hotel?”

„Ne, hvala. Ostaæu ovde još neko vreme.”

„Znam da se sada nema šta reæi. Ne mogu vam kazati...”

„Ne”, rekoh mu. „Nema šta da se kaæe.” „Laku noæ”, reèe on. „Zar ne mogu da vas oð-vezem u hotel?”

„Ne, hvala.”

„To je bilo jedino što se moglo uèiniti” reèe on. „Sama operacija je potvrdila ...”

„Ne želim da o tome razgovaram”, rekoh. „Voleo bih da vas odvezem do vašeg hotela.”

„Ne, hvala vam.”

Otišao je niz hodnik. Prišao sam vratima sobe. „Sada ne možete uæi”, reèe jedna bolnièarka. „Mogu!” rekoh. „Još ne možete.”

„Vi iziðite!” rekoh. „1 ona druga neka iziðe!”

Ali, iako sam ih odstranio, zatvorio vrata i ugasio svetlost, ništa nije pomoglo. Bilo je to kao opraštanje s kipom. Posle kraæeg vremena sam izišao, napustio bolnicu i po kiši se vratio u hotel.

K R A J

ODABRANA DELA ERNESTA HEMINGVEJA

I-VI

VIII izdanje

ZBOGOM ORUŽJE

Glavni urednik Raša Popov

Oprema Ivan Boldižar

Tehnièki urednik Mirjana Jovanoviæ

Korektor Dušanka Vidakoviæ

IRO Matice srpske Novi Sad

Tiraž 15.000 primeraka

Stampa: RO štamparija „Buduænost” Novi Sad, Sumadijska 12 1983.

1 Sestra.

2 /iveo mir!

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

' I I.i jilenio kuæi!

4 Civilno odelo.

5 Civilno odelo.

6 Oganj.

7 Oganj.

8 Pogranièna carinska straža.

9 Pogranièna carinska straža.

10 Kiseo kupus.

11 Jelovnik (jela zgotovljena istog dana).

??

??

??

??

8

9

9

9

11

18

18

18

17

34

26

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

**34
25**

**34
50**

**35
50**

**36
64**

**35
64**

**42
67**

**41
67**

**82
50**

**82
49**

**98
56**

**98
55**

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

113

113

115

114

115

114

72

130

73

130

145

74

145

73

80

147

79

147

162

86

162

87

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

174

90

174

91

92

177

91

177

98

179

99

179

100

193

99

193

195

106

195

105

110

109

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

**215
116**

**215
115**

**116
224**

**117
224**

**122
227**

**123
227**

**126
240**

**125
240**

**243
134**

**243
133**

**256
134**

**256
135**

**258
142**

**258
141**

273

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

142

273

143

274

148

274

149

154

290

153

290

158

157

160

303

159

303

305

160

305

161

306

166

306

167

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

**168
320**

**167
320**

**321
320**

**321
320**

**323
174**

**323
175**

**176
336**

**175
336**

**182
339**

**183
339**

**354
188**

**354
187**

**364
192**

Hemingway Ernest - Zbogom oruzje

364
191

200
370

199
370

386
208

386
207

402
214

402
215